

**T. C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DEKİ YAYINLARINA GÖRE BAHAİLİK
(Yüksek Lisans Tezi)**

Gülsüm TÜRK

Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR

Danışman

RİZE

2019

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalında, Gülsüm TÜRK tarafından hazırlanan “*Türkiye’deki Yayınlarına Göre Bahailik*” başlıklı bu çalışma, 14/10/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR

Kabul/Red

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ümit ERKAN

Kabul/Red

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Aydın BAYRAM

Kabul/Red

12 12 / 2019

Doç. Dr. Ahmet YANIK

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tezdeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. **12/12/2019**

İmza
Gülşüm TÜRK

ÖN SÖZ

Bu konuda önceden yapılmış çalışmalara acizane katkı sağlaması ümidiyle danışmanım tarafından görevlen dirildiğim tez konumu severek çalıştım. Bu çalışma esnasında Bahailikle ilgili genel tarih, inanç ve ibadete yönelik açıklamalar, evrensel konulardaki bakış açıları yanında aslen Bahailiğin ortaya çıkışındaki sosyal etmenler ve arka plandaki yapılaşmaları ve uluslararası bağlantılarının ayrı bir okuma araştırma gerektirdiği noktada ipuçları yakalama fırsatı buldum.

Çalışmamda, özellikle dikkatimi çeken husus; İran'da ortaya çıkan bu hareketin ilk çıkış aşamasında İran'daki ve dünyadaki toplumsal meselelerin etkili olup olmadığı oldu. Bu hareketin ortaya çıkışını tetikleyen arka planda çok güçlü sebeplerin olması mümkündür. Çünkü kurucularını ve takipçilerini toplumdan dışlanmaya, sürgüne vehatta ölüme götüren bir diniharekettir.

Elinizdeki çalışma yayımlacı bu hareketin, Türkiye'de bizzat kendilerinin yayınladığı çeviri ve telif eserleri üzerinden Bahailiği nasıl sunduğunu tespit etmeyi amaç edinmiştir.

Bu tez çalışmasında, yardımlarını fedakârlık boyutunda eksik etmeyen herkese ve konum Bahailikle ilgili bilgi sahibi olmama vesile olan, yol yöntem gösteren, bizzat kendi kaynakları üzerinden çalışmama fırsat veren, bilge kişiliği ile çalışmamı bitirme konusunda desteğini hiç eksik etmeyen başta değerli danışman hocam Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR'e ve yine çok değerli görüş ve katkılarından dolayı Dr. Öğr. Üyesi Ümit ERKAN ve Dr. Öğr. Üyesi Aydın BAYRAM hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Gülsüm TÜRK

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	2
ETİK BEYAN	3
ÖN SÖZ	4
İÇİNDEKİLER	5
ÖZET	8
ABSTARCT	9
KISALTMALAR.....	10
GİRİŞ	11

BİRİNCİ BÖLÜM

BAHAİLİK GENEL TANIMI, BAHAILİĞİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ SÜRECİNDEKİ İSİMLER

1.1. BAHAILİKLE İLGİLİ GENEL TANIM.....	17
1.2. BAHAILİĞİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ SÜRECİNDEKİ İSİMLER.....	22
1.2.1. Bab (Seyyid Ali Muhammed (d.1819-ö.1850))	23
1.2.1.1. Bab'ın Yeni Bir Zuhur Olarak Kendini İlan Etmesi.....	24
1.2.1.2. Bab'ın Yolculukları	27
1.2.1.3. Bab'ın Azerbaycan'da Tutukluğu.....	30
1.2.1.4. Bedeşt Toplantısı	32
1.2.1.5. Mazenderan, Neyriz ve Zencan'da Karışıklıklar	32
1.2.1.6. Bab'ın İdamı	34
1.2.1.7. Bab'ın Yazıları.....	36
1.2.1.8. Şah'a Karşı Suikast ve Sonuçları.....	37
1.2.2. Bahauallah (Mirza Hüseyin Ali (d.1817-ö.1892))	39
1.2.2.1. Bahauallah'ın Bab'ın Hareketinden Haberdar Olması ve Mazenderan Yolculuğu.....	40
1.2.2.2. Bahauallah'ın İlk Tutukluluğu ve Tahire'yi Kurtarma Çabası.....	41
1.2.2.3. Niyala ve Mazenderan Yolculuğu	41
1.2.2.4. Tebersi Kalesini Ziyareti	42
1.2.2.5. Kaleye Tekrar Gitmek İstemesi ve Tutuklanması	42
1.2.2.6. Bahauallah'ın Tanrı Elçisi Olduğu İddiası	44

1.2.2.7. Bahauallah'ın Siyah Çal'da Vahiy Tecrübesiyle İlgili İfadeleri	46
1.2.2.8. Bahauallah'ın Bağdat'tan Uzaklaştırılması	48
1.2.2.9. Süleymaniye Dağlarında İnzivaya Çekilmesi	50
1.2.2.10. Bağdat'tan Uzaklaştırılması	52
1.2.2.11. Rızvan Bahçesinde Bahauallah'ın Kendini Elçi Olarak İlanı	53
1.2.2.12. İstanbul'a Sürgünü	54
1.2.2.13. Bahauallah'ın Edirne'ye Sürgünü ve Edirne Dönemi	57
1.2.2.14. Bahauallah'ın Akka'ya Sürgün Edilmesi	61
1.2.2.15. Bahauallah'ın Ölümü	64
1.2.2.16. Bahauallah'ın Misakı	65
1.2.2.17. Bahauallah'ın Yazıları	66
1.2.2.17.1. Tahran'da Siyah Çal Zindanındaki Yazısı	66
1.2.2.17.2. Irak'ta Bağdat Şehrindeki Yazıları	66
1.2.2.17.3. İstanbul ve Edirne'deki Yazıları	71
1.2.2.17.4. Akka'da (1868-1877) İlk Dokuz Yıldaki Yazıları	77
1.2.3. Abdülbaha (Abbas Efendi-Mirza Mehdi)(d.1844-ö.1921)	88
1.2.3.1. Mirza Muhammet Ali İsyanı	90
1.2.3.2. Abdülbaha'nın Batı'ya Seyahatleri	92
1.2.3.3. Abdülbaha'nın Son Günleri ve Ölümü	100
1.2.3.4. Abdülbaha'nın Yazıları	101
1.2.4. Şevki Efendi (d.1897-ö. 1957)	102
1.2.4.1. Şevki Efendinin Son Zamanları, Ölümü ve Sonrası	108
1.2.4.2. Şevki Efendi'nin Yazıları	109

İKİNCİ BÖLÜM

BAHAİLİKTE İNANÇ SİSTEMİ

2.1. TANRI İNANCI	112
2.2. PEYGAMBER İNANCI	119
2.3. KUTSAL KİTAPLAR	135
2.4. MELEK İNANCI	137
2.5. AHİRET İNANCI	139
2.6. KAZA VE KADER İNANCI	147

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BAHAİLİKTE BAŞLICA İBADETLER

3.1. NAMAZ	150
3.2. ORUÇ	158
3.3. HAC	159
3.4. ZEKÂT	159

3.5. DUA-ZİKİR	160
3.6. ON DOKUZ GÜN ZİYAFETİ	161
3.7. TEBLİĞ-İRŞAD	163
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
BAHAİLİKTE BAZI FİKHİ YAKLAŞIMLAR	
4.1. EVLİLİK-NİKÂH.....	168
4.2. MİRAS	170
4.3. HELAL-HARAM	171
4.4. İCTİHAD	173
BEŞİNCİ BÖLÜM	
BAHAİLİKTE DÜNYA GÖRÜŞÜ	
5.1. GERÇEĞİN ARAŞTIRILMASI.....	176
5.2. DİL VE YAZI BİRLİĞİ.....	180
5.3. DÜNYA BARIŞI	180
5.4. SİYASET	183
5.5. BAHAİ DİNİNDE HOŞGÖRÜ	184
5.6. DOĞA VE DİĞER CANLILAR	184
5.7. BAHAİLER ARASINDA BİRLİK.....	185
5.8. BAHAİ İDARİ TEŞKİLATI.....	186
5.9. BAHAİLİĞİN KUTSAL MEKÂNLARI	190
5.10. BAHAİ TAKVİMİ.....	192
5.11. BAHAİLİĞİN TASAVVUFİ ALANA VE AHLAKA YÖNELİK SÖYLEDİKLERİ.....	193
ALTINCI BÖLÜM	
BAHAİLİKTE TOPLUMSAL HAYATIN DAYANAKLARI	
6.1. EĞİTİM-ÖĞRETİM	200
6.2. KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ.....	202
6.3. ÇALIŞMAK.....	203
6.4. EKONOMİK DÜZEN	205
6.5. İŞBİRLİĞİ-ORTAK İDEAL	206
6.6. DİN-BİLİM İLİŞKİSİ.....	207
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	209
KAYNAKLAR	212
ÖZ GEÇMİŞ.....	216

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: Temel İslam Bilimleri

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR

Hazırlayan: Gülsüm TÜRK

Yıl: 2019

Sayfa Sayısı: 216

ÖZET

TÜRKİYE’DEKİ YAYINLARINA GÖRE BAHAILİK

Bu çalışmada Bahailikle ilgili sadece kendi yayınları üzerinden bir araştırma yapılmıştır. Bahailiğin genel tanımı onların kendi ifadeleri üzerinden yapılmış ve Bahailiğin ortaya çıkışı ve gelişimi sürecinde yer alan önemli kişilerin hayatlarına yer verilmiştir. Tarihi süreç anlatılırken, kendi kaynaklarında geçen ve dikkat çekebilecek bazı olay ve durumlara ve onlara ait argümanlara özellikle yer vermeye çalışılmıştır. Bahailiğin, Tanrı, peygamber, melek, kutsal kitap, ahiret, kaza ve kader inancı üzerine söyledikleri, öncelikli olarak Bahauallah, Abdülbaha ve Şevki Efendi’nin kendilerinin yazdıkları üzerinden ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmanın devamında Bahailikte ibadet konusu ve bazı fikhî yaklaşımlar yer alır. Bahai kaynaklarında fikhî uygulamalara dair metodolojik bir yöntem takip edilmediği için sadece, kaynaklarda ulaşılabilen başlıklara yer verilmiştir. Çalışmanın son bölümünde Bahailiğin dünya görüşüne ait bazı başlıklar ve toplumsal hayatın dayanaklarına dair Bahai hareketine ait açıklamalar yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bahailik, Bahauallah, Bab, Abdülbaha, Bahai hareketi

Recep Tayyip Erdogan University Graduate School of Social Sciences

Department: Basic Islamic Sciences

Thesis Type: Master Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR

Author: Gülsüm TÜRK

Year: 2019

Pages: 216

ABSTARCT

THE BHAISM ACCORDING TO THEIT'S TURKISH LITERATURE

In this study, research through their own resources only about Bahaism. The general definition of Bahaism was made through their own statements and the lives of important people involved in the process of the emergence and development of Bahaism. In describing the historical process, some events and situations in their own sources that may attract attention and their arguments were specifically used. Bahaism words on God, prophet, angel, holy book, the afterlife, the belief in accident and fate were tried primarily through the writings of Bahauallah, Abdalbaha and Shoghi Effendi themselves. In the continuation of the study, there are some approaches to worship and religious provision in Bahaism. Since there is no methodological method for religious provision applications in Bahaism sources, only topics that can be accessed in the resources. In the last part of the study, there are some titles of the worldview of Bahaism and explanations of the Bahaism movement on the foundations of social life.

Keywords: Bahaism, Bahauallah, Bab, Abdalbaha, Bahai movement

KISALTMALAR

bkz.	:	Bakınız
b.y.	:	Basımevi Yok
c.	:	Cilt
çev.	:	Çeviri
d.	:	Doğum Tarihi
Dr.	:	Doktor
h.	:	Hicri
Hz.	:	Hazreti
m.	:	Miladi
ö.	:	Ölüm Tarihi
Prof.	:	Profesör
s.	:	Sayfa
TDY	:	Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
vb.	:	Ve Benzeri
Yay.	:	Yayınları
yy.	:	Yüzyıl

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu ve Amacı

“Türkiye’deki Yayınlarına Göre Bahailik” adını taşıyan bu tezde, bu dini akımla ilgili Türkçe yayınları üzerinden bir araştırma yapmak, bu konudaki çalışmalara farklı yönden katkı sağlayabilmek amaçlanmıştır. Özellikle yayılmacı diğer tabirle misyoncu olan dini akımların kendilerini nasıl tanıttığı önemlidir. Bu tanıtımın Türkiye’de nasıl yapıldığını tespit temel amacımızı oluşturmaktadır.

Araştırmanın kapsamını Bahailerin Türkçe yayınlarında yer alan Bahailikle ilgili bütün konuları oluşturmaktadır. Bu bağlamda tarih, coğrafya, inanç, ibadet, eylem ve ahlak dahil konu edinilen tüm başlıklara çalışmamızda yer verdik. Temel sınırlandırmamız ise konu yerine kaynak üzerinde oldu ve Bahailerin gerek orijinal dil olan Arapça’da gerekse İngilizce ve diğer dillerdeki yayınlarını sınırlarımızın dışında tuttuk. Ancak Bahailikle ilgili Türkçe yayınlarında, özellikle şer’i hüküm ve uygulamalara dair bütün konuları kapsayıcı sistematik bir başlık sıralaması olmadığı için bahsedilen kaynaklardaki konu başlıkları neyse sadece onlara yer verilebilmiştir. Konu sınırlaması yapmamış olmamız çalışma hacmimizi ciddi oranda arttırdığından, karşılaştırma vb. değerlendirmelere girmedik. Ortaya çıktığı 19.yy’ın ikinci çeyreğinden günümüze kadar gelen süreçte Babiliğin ve müjdeciliğini yaptığı Bahailiğin, önderlerinin, inançlarının bütün yaşanmışlıkları ile ilgili bir okuma yapılmıştır. Bahailiğin önemli şahsiyetleri üzerinden tarihi, inanç, ibadet, sosyal hayata dair dini hükümleri ve eğitim-öğretim, kadın-erkek eşitliği, din-bilim ilişkisi, ekonomik düzen vb. toplumsal hayatla ilgili konularda dünya görüşlerine yer verilmiştir.

Tarihi süreçte neler yaşadıkları, toplumda nasıl karşılandıkları, ibadetlerde İslam’la olan benzerlik ve farklılıkları, inançla ilgili konulara getirdikleri açıklamaları, İslam’a ve diğer dinlere bakışları, Bahailik din mi mezhep mi konusunda kendilerini nasıl tanımladıkları, siyasi, sosyal, ekonomik düzenle ilgili fikirleri ile ilgili Bahailiğin öğretilerini kendi kaynakları üzerinden ortaya koymaya çalıştık.

Bahailik kutsal metinlerin batını yorumuyla ön plana çıkar, buradan kendine destek oluşturup, kendini bir mezhep değil bir din olarak tanıtır ve savunur. En önemli tezleri peygamberliğin son bulmadığı tezidir. Bahauallah bu dinin peygamberi, bütün insanlığı kurtaracak ilahi emirlerle gönderilmiş, Allah'ın yeryüzündeki mazharıdır. Bahailiğin ilk döneminde, Bahauallah'ın geleceğini müjdeleyen kendiside Tanrı'nın bir mazharı(elçisi) olarak kabul edilen Seyyid Ali Muhammed (Bab) vardır. Bahauallah'tan sonra kendisi tarafından oğlu Abdülbaha dinin yegane açıklayıcısı olarak tayin edilmiştir. Bahailiğin en son vasisi ise Abdülbaha'nın torunu Emrin Velisi Şevki Efendi'dir. Günümüzde ise Hayfa'daki Yüce Adalet Evi emir koyucu yegâne makamdır. Bahailik, günümüzde Türkiye ve dünyada bilinen, hatırı sayılır mensubu bulunan dini bir hareket durumuna gelebilmiştir.

Araştırmanın Önemi

Bahailiğin bir mezhep olmanın ötesinde yeni bir dini akım olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Ancak bu yeni oluşum İslam'dan tamamen bağımsız değildir. Bahailiğin İslam dini açısından incelenip, inananlarının inanç, ibadet alanındaki yaşamlarının dayanağını görme ve sosyal alanlardaki öğretilerinin uluslararası düzeyde yer bulabildiğinin araştırılmış olması önemlidir.

Bahailiğin, dünya çapında kendine yer edinebilme potansiyelini görme ve Kur'an'daki ayetlere, Tevrat ve İncil'deki ifadelerle getirdikleri bânını yorumlarla kendi inanç sistemlerini nasıl temellendirdiklerini görme açısından bu çalışma faydalı olacaktır. Ayrıca Bahailiğin, yüzyıl olarak yeni sayılabilecek bir dini akım olması dolayısıyla bu hareketi tanımaya ve bir nebze de olsa, Bahailiği bütün yönleriyle genel başlıklar çerçevesinde görmeye fırsat verecektir. Bu durum aynı zamanda Bahailikle ilgili daha özel başlıklar altında çalışma noktasında fikir sağlayıcı olacaktır.

Türkiye'de Bahailik konusunda yapılmış çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmanın niteliği de Türkiye'de yayınlanan Bahai kaynakları üzerinden yapılan bir çalışma olmasıdır. Bahailiğin kendi yayınları üzerinden çalışılması hem konunun anlaşılmasını kolaylaştıracak, hem de kaynak taraması bakımından yapılan çalışmalara katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Yöntemi ve Kaynakları

Araştırmamızdaki kaynak taraması ve elde edilen malzeme üzerinden söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmamızda nesnellikten ödün verilmemeye çalışılmış olup değerlendirmeye tabi tutulmadan, Bahai görüşlerin başlıklar altında özetlenmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Çalışmada Türkiye’de çevirisi yapılmış olan Bahailiğin temel dini kitapları ve yine Türkiye’de Bahai dini mensuplarına ait telif ve derleme eserlere yer verilmiştir. Türkiye’de Bahai eserlerinin yayın hakları bazı özel çalışmalar dışında, 1987 tarihinde kurulmuş olan İstanbul merkezli Bahai Basım Dağıtım A.ş.ye aittir. Bahai eserlerinin online satış hizmeti <http://www.bahaieserleri.com> adresi üzerinden yürütülmektedir.

Türkiye’de Bahailere ait yayınların satışı ve kitaplara ulaşım merkezi konumundaki internet adresleri üzerinden(<http://www.bahaieserleri.com> ve <http://bahai.com.tr/index.php/kitaplarimiz>) 22/10/2019 tarihli erişimde, Bahailiğin önderlerine ait kitaplar, içerisinde bir kaç çocuk kitabı ve şiir kitabı, dört sayfalık bir yazı da olmak üzere, ayrıca yukarıda geçen internet adreslerinde bulunmayan Dr.Neyir Özşuca’ya ait iki kitapla birlikte yüz dokuz derleme ve telif esere ulaşılmıştır. Bu sayı artık basımı ve satışı yapılmayan ve Bahailiğin ana kitabı *Akdes*’le beraber yüz onulaşmaktadır.

Ulaşılan bu kaynaklardan öncelikli olarak Bahailiğin önderlerine ait kitaplara ve yine Bahailiğin tarihi, öğreti ve prensiplerine dair Bahailikle ilgili yapılan diğer çalışmalarda öne çıkan kitaplara yer verilmeye çalışılmıştır.

Türkiye’de Bahailikle ilgili telif eser, makale-araştırma inceleme yazısı, doktora ve yüksek lisans alanlarında çalışmalar mevcuttur.

Ethem Ruhi FİĞLALI’nın *Babilik ve Bahailik* (Ankara, TDY., 1994), Hüseyin BAL’ın *Bahailik ve Bahai Gruplarının Niteliği* (Bursa, Sentez Yay.,2015), A. Bülent ÜNAL’ın *Babilik Bahailik Üzerine Makaleler*(İzmir, Ansiklopedi Maddesi, 2001), Mustafa Sami BAYBAL’ın *Tarihi Dini Boyutuyla Bahailik Konya Örneği*(Konya, Aybil Yay., 2016) Yasin İPEK’in *İran’da Kaçar Türk Hanedanlığı Babilik ve Bahailik* (İstanbul, Ekim Yay., 2010), M. Zerrin AKGÜN’ün *İslamiyet Bakımından Babilik Bahailik ve Hukuki durumları-Yargı*

kararlarıtelif eser olarak; Ethem Ruhi FIGLALI ve Ramazan ŞİMŞEK'in, *Bahailik ve el- Kitabı'l Akdes* (e-Makalat, Makale, 2010), Dr.Hacı ÇİÇEK'in *Bahailik Bahailiğin Görüşleri, İslam Düşüncesindeki Yeri ve Ona Dair Bazı Yorumlar*(Kilis 7 Aralık Üniversitesi Dergisi, Makale, 2017), Muhammet Fatih DEMİRDAĞ'ın *Dini Hareketliliğin Bir Çeşidi Bahailik* (İslami Araştırmalar Journal of Islamic Research , Araştırma İnceleme, 2017)Metin BOZKUŞ'un *Bahailiğin Arka Planı ve Söylemi Üzerine Bir Değerlendirme* (Sivas Örneği) (Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Makale, 2002), Kamaran Abdulrazzak Braım'in *Babi ve Bahai*(Erciyes Üniversitesi, Makale, 2018),Yasin İPEK'in *Yeni Bir Dini Hareket Olan Bahailikte Tebliğ Anlayışı ve Türkiye'de Bahailer* (Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research, Makale, 2018),Ali ACAR'ın *Sosyolojik Açından Bahailik* (Dergipark.org.tr., Makale,2011), Necati ALKAN'ın *Bahailik ve Jön Türk Devrimi* (Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar Dergisi, Makale, 2010), Şebnem AKÇAPAR'ın *What's God Got to Do With It? The Role of Religion in The Internal Dynamics of Migrants'xx Networks*(Revue des mondes musulmans et de la Mediterranee, Makale, 2007) adlarında araştırma inceleme, makale yazıları; Yasin İPEK'in *İran ve Osmanlı Coğrafyasında Gelişen Bir Dini Hareket Olarak Babilik Bahailik ve Günümüz Türkiye'sindeki Faaliyetler*adlı doktora tezi (Erciyes Üniversitesi, 2018); Hasan DEMİR'in *Bahailikte İbadet ve Kutsal Günler* (Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta,2018), Fidan ÇAPAR'ın*Bir Dini Hareket Bahailer(Türkiye Örneği)* (Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta,2011), Sümeyra TEYMÜR'ün *Bahailikte İnanç ve İbadet* (Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2009), Yasin İPEK'in *Kaçar Hanlığı ve Bahailer* (Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 2009), Ahmet Fuat ÇANDIR'ın *Tarihten Günümüze Bahailik* (Marmara Üniversitesi, 2006), Süleyman ÖZKAYA'nın *Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Bahailik Hareketi* (Dokuz Eylül Üniversitesi, 1997), Mustafa ÜNSAL'ın *Ali Muhammed Şirazi ve Bahailik Hareketi*, (Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2003), Ozan Ekin SÖZAL'ın *İnaç Turizminin Turist Destinasyon PazarlamasındakiYeri ve Önemi: Edirne Dini Örneği* (Trakya Üniversitesi, Edirne, 2018) adlarında yüksek lisans tezleri; Nurullah BORA'nın *Babilik-Bahailik*(Marmara Üniversitesi,

İstanbul, 2005) adlı bitirme tezi Bahailikle ilgili ulaştığım,Türkiye’de akademik anlamdaki çalışmalardır.

Bahailere ait bir yayın olmayan, Muhsin ABDÜLHAMİD’e ait Türkçe’ye çevirisini M. Saim YEPREM ve Hasan GÜLEÇ’in yaptığı,1986 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınlarından çıkan *İslama Yönelen Yıkıcı Hareketler (Babilik ve Bahailiğin İçyüzü)* adlı kitapta, Türkiye’de “Bahailiğin” ne olduğu, nasıl konumlandırıldığı ve karar gereği bir din, mezhep, tarikat veya cemaat olmadığı; İslam’a tamamen aykırı ve dış güçler tarafından İslam’a karşı desteklenen zararlı bir hareket olduğu kararına varılmıştır.

Türkiye’de, Din İşleri Yüksek Kurulu’nun, Neyir ÖZŞUCA’nın ‘Bahai Dini’ adlı kitabı hakkındaki 3.7.1967 tarih ve 118 No’lu toplatılma kararında, Bahailiğin bir din olmadığına yönelik açıklama şöyle yer alır:

...Menşei itibariyle İslamiyet'teki batınliliğin kollarından, bazı esaslar alan, ayrıca çeşitli dinlerden, bilhassa Hristiyanlık'tan mülhem mesnetsiz, batıl bir mezhep veya tarikat olduğunda bütün müesses din mensuplarının ittifak halinde bulunduğu Bahailik kökü dışarda, siyasi bir cemiyet karakterinde ve devletlerin temel nizamlarını değiştirip Bahailik esaslarına uydurma gayesindedir.

Tetkik edilen ve Dr. N. Özşuca tarafından derlenen «Bahai Dini» adlı kitapta da bu husus müşahade edilmekte ve semavi kitapların Bahailiğin kurucusu Bahaullah'ın geleceğini ve kendine ilahi vahiy nazil olacağını haber verdiğine dair sarih ifadelere rastlanmakta, dolayısı ile Kur'- an-ı Kerim'den sonra Semavi kitap gönderileceği zimnen iddia olunmakta, Hristiyanı tesirle Cenab-ı Hakka ‘Semavi Peder’ denilip, Allah'a evlat isnat edildiği bir ‘Dünya Merkezi Hükümet’ inden bahisle bütün hükümetler üstünde merkezî bir hükümet meydana getirilmesi gerektiği şeklinde... Birçok mesnetsiz iddialar serdedilmektedir.

Netice olarak her ne kadar Bahailiğin bir din olduğu iddia ediliyorsa da din olmayıp milli bütünlüğümüzü bozucu sapık bir mezhep ve tarikat olduğu kanaatine varılan bu kitapta baştan sona kadar Bahailik propagandası yapıldığı cihetle eserin zararlı ve toplattırılması lüzumlu olduğuna ittifakla karar verildi.

Bu bağlamda, Bahailiğin din mi mezhep mi olduğuyla ilgili yukarıda yer verilen Din İşleri Yüksek Kurulu’nun kararına rağmen, çalışmamızın amacı

kendilerini tanıtılmalarını derlemek olduğından kendilerini nasıl tanıtmış ve ne diye nitelemişlerse onu aynen vermeyi tercih ettik.

BİRİNCİ BÖLÜM

BAHALİLİK GENEL TANIMI, BAHAILİĞİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ SÜRECİNDEKİ İSİMLER

1.1. BAHAILİKLE İLGİLİ GENEL TANIM

“Baha” sözcüğü Arapçada ‘görmek’ ve ‘nur’ gibi anlamları bulunan (Bahá'íyyat, Arapça: بهاء به Bahá'íyya) sözcüğünden türemiştir.¹

“Baha” nur anlamına gelmektedir.²

Bahailik, ana mesajı insan âleminin birliği olan ve milli, etnik, sınıfsal, cinsiyetçi ya da dini ayrım yapmadan tüm insanları “bir ağacın meyveleri ve bir dalın yaprakları” olarak kabul eden ve 19.yüzyılın ortasında ortaya çıkan, günümüzde de dünyanın her ülkesinde inananı bulunan bir inançtır.³

Bahailer için, Bahailik bir mezhep, belli idealler etrafında oluşmuş bir akım veya hareket değildir. Onlara göre Bahailik İnanç hükümleri, ibadet kaideleri, ahlaki ve sosyal prensipleri olan, yepyeni bir şeriat ve başlı başına bir dindir.

Bahailiğin tarihi sürecinde üçüncü kişi olan Şevki Efendi’nin Bahailiğin bir ‘Din’ olduğu vurgusuyla temel ilkelerine yönelik ve yine sonunda Bahailerin yaşamlarındaki duruşlarına dair açıklaması şöyledir:

¹ “Bahailik”, <http://www.wikizero.net/wiki/tr>. 26.07.2019.

² “Bahai Sözlüğü”, <http://bahai.com.tr>. 26.07.2019.

³ Türkiye Bahai Toplumu Dış İlişkiler Temsilciliği, *Bahai Dini, Tarihi, Öğretileri ve Toplumsal Çalışmaları* (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2016), 7.

Bahai Dini Allah'ın tekliğini tasdik eder, Elçilerinin birliğini kabul eder ve tüm insanlık ırkının birliği ve bütünlüğü ilkesini aşılır. İnsanlığın birleşmesinin gerekliliğini ve kaçınılmazlığını ilan eder; bunun aşama aşama gerçekleşmekte olduğunu kesin bir dille bildirir ve bu birliğin gerçekleşmesinin yalnızca Allah'ın bu gün için seçilmiş olan Sözcüsü kanalıyla işleyen ruhu sayesinde en sonunda başılabileceğini ısrarla vurgular. Ayrıca takipçilerine en başta gelen görev olarak gerçeğin özgürce araştırılmasını emreder; önyargı ve batıl inancın her türlüünü kınar; dinin amacının dostluk ve ahengi arttırmak olduğunu ve bilimle temel ve zorunlu uyumunu ilan ederek, onu insanlığın barışı, huzuru ve düzenli bir şekilde gelişmesi için en önemli vasıta olarak kabul eder... Esasen olağanüstüdür, uluslar üstüdür, tamamıyla gayri siyasidir, gayri partizandır ve özel bir ırkı, sınıfı veya ulusu yüceltmeyi amaçlayan her hangi bir politika veya düşünce tarzıyla taban tabana zıttır. Bünyesinde kilise düzenine benzeyen bir oluşum veya ruhbanlık ya da bir dinsel tören barındırmaz ve sadece ve münhasıran, inançlarını açıkça ilan etmiş olan yandaşlarının gönüllü maddi katkılarıyla desteklenir. Hükümetlerine sadık, anavatanlarına karşı sevgiyle dolu ve onun çıkarlarını her zaman destekleme konusunda büyük bir şevk içinde olsalar da, Bahai Dini'ne inananlar, tüm insanlığı, hayati menfaatlerine derinden bağlı oldukları tek bir vücut olarak görürler; dolayısıyla kişisel, bölgesel veya ulusal olsun özel çıkarları, insanlığın daha ağır basan genel çıkarları karşısında ikinci sırada görmekte tereddüt etmezler; çünkü birbirlerine bağımlı halklar ve uluslar dünyasında, bu bütüne ait bir parçanın yararına, ancak bütünün yararı yoluyla erişilebileceğinin ve bünyenin genel çıkarlarının göz ardı edilmesi durumunda herhangi bir parçanın kalıcı bir kazanım elde edemeyeceğinin tamamıyla farkındadırlar...⁴

Bahau'llah'ın vasisi Abdülbaha ise bu hareketin niteliği ile ilgili şu ifadeleri kullanır:

“Bazı hareketler ortaya çıkarlar, kısa bir aktivite dönemi gösterirler, daha sonra dururlar. Başkaları daha büyük bir gelişme ve güç ölçüsü ortaya korlar, fakat olgun gelişmeye ermeden önce zayıflar, parçalanır ve unutulup giderler... Bir başka hareket veya dava türü daha vardır ki, çok küçük ve göze çarpmayan başlangıcından itibaren evrensel boyutlarını alıncaya kadar tedricen genişleyip yayılarak sağlam ve istikrarlı ilerlemeyle devam eder. Bahai Hareketi işte bu özelliكتedir.”⁵

⁴ Şevki Efendi, *Vaat Edilen Gün Geldi*, (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2010), 5-7.

⁵ Yüce Adalet Evi, *Işığın Yüzyılı*, çev. Bahai Eserleri Basım Dağıtım (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2007), 130. (Hz. Abdülbaha, *The Promulgation of Universal Peace*, op. cit., sa: 43-44.)

Bahailik, ‘Bir Dünya Dini’dir. Geçmiş ilahi dinlerin uzayan altın zincirine, Tanrı tarafından eklenmiş bir halkadır.⁶

Bahailiğin bir din olarak gerçekliğine inananlara Bahai, inananlar topluluğuna ise ‘Bahai toplumu’ denir.⁷

Bahai olmak isteyen için, isim ve adreslerini, imzalarını isteyen ve bulundukları ülkenin Merkezi Ruhani Mahfilini durumdan haberdar etmeye yönelik bir form doldurulur. Bu şekilde kişi, Bahaullah’ın taraftarı olduğundan *Bahai Dünyasını* haberdar etmiş olur. Kişi formu imzaladığı zaman Bahaidir. Bir kişinin, Bahai olması için tören, vaftiz, isim değiştirme gerekmez. Abdülbaha’ya göre Bahaullah’ın öğretilerine göre yaşayan kişi Bahaidir.⁸

Bahailiğin Türkiye’de resmi belgelere göre bir din, mezhep, tarikat veya bir cemiyet olup olmadığının tesbitiyle ilgili mahkeme kararıyla hazırlanan bilir- kişi raporu düzenlendiği şekliyle aşağıda verilmiştir. Bu resmi belge, ismi ve yazarı verilen kaynakta Bahailiğin bir din olarak kabul edilmesinin gerekçesi olarak sunulmuştur.⁹

İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesine

Ankara İkinci Ağır Ceza Mahkemesinin 959/85 sayılı talimatı üzerine Bahailiğin din, mezhep, tarikat veya cemiyet olup olmadığı, teşekkül ve istihdaf ettiği gayenin neden ibaret bulunduğu hususlarının tesbiti zimmında yüksek mahkemenizce bilirkişi tâyin edilmekle gerekli tetkikati yaptık. İttifakla vardığımız kanaatlerimizi aşağıda arz ediyoruz:

1 - Bahailiğin din olup olmadığı:

Din ve hukuk sosyolojisi bakımından dinler arasında bir imtiyaz tefrik etmeye imkân yoktur. Her itikat sistemi aşağıdaki hususları ihtiva ediyorsa bir dindir:

- a) Her dinde bir inanç sistemi ve bir dünya görüşü,
- b) Her dinin kendisine mahsus bir ibadet tarzı,
- c) Her dinin bir mâbedi, d) Her dinin cemaati,

⁶ Meserret Diriöz, *Tahire* (Ankara: Kadıköy Matbaa, 2012), 4.

⁷ Türkiye Bahai Toplumu Dış İlişkiler Temsilciliği, *Bahai Dini, Tarihi, Öğretileri ve Toplumsal Çalışmaları*, 10.

⁸ Husmand Fatheazam, *Yeni Bahçe*, çev. Mehmet Niyazi (Adana: Nadir Kitap, 1977), 173.

⁹ Neyir Özsuca, *Bahai Dini*, (Ankara: Başnur Matbaası, 1967), 95-98. (Ayrıntılı bilgi için bkz. A.g.e. 69-124.)

- e) Her dinin peygamberi,
- f) Her dinin kitabı, vardır.

Fakat bütün iptidaî dinlerde a, b, c, d, vasıfları dışında kalan kitap ve peygamber mevcut değildir. Bunlar, daha çok büyük dinlerin zuhuru ile ortaya çıkmıştır. Çünkü iptidai dinler klan ve kabile sınırları içinde gömülü kalan kapalı bir itikat sistemidir. Bazen klan ve kabile birleştirmek suretiyle Yunanistan'da olduğu gibi bir din anlayışına inkılâp eder.

Bahailiğe, her dinde mevcut olan bu vasıflar açısından bakacak olursak, onun din olduğundan şüphe etmemiz için bir sebep mevcut değildir.

Bahailik, tarihi gelişme ve zuhuru bakımında Şiîdoktrini ve İmamiliğe bağlıdır. Onun din olup olmadığını şu veya bu inanç ölçüsünden ileri sürmemizin bir manası yoktur. Önemli olan her dinde mevcut bulunan unsurların onda olup olmamasına bakmaktır.

Bahailik, Bab'ın halifesi Mirza Hüseyin Bahau'llah tarafından kurulmuştur. Sultan Nasirüddin Şah'a göndermiş olduğu risalede Bahau'llah, kendisine vahiy geldiğini, Allah tarafından gönderildiğini, insanları birbirinden ayıran bütün dinleri neshettiğini söylemiştir. Bahailiğin, büyük dinlerde olduğu gibi,

- a) Kitabı - (El-Akdes)
- b) İnanç sistemi ve dünya görüşü
- c) Özel ibadeti
- d) Cemaatı,
- e) Mâbedi,
- f) Peygamberi, vardır.

Kendisine inanan bir cemaatı olduktan sonra çıkış şekli, gelişmesi ve doğruluğu hakkında, o dinin sâlikleri dışında kalanların onu reddetmesi, Bahailiğin bir din olmamasını gerektirmez. Eğer ölçülerimizi sosyolojik açıdan değil de belli bir din açısından ele alacak olursak aynı şüphe ve tereddüdü İslâmiyetin kabul etmediği dinler hakkında da izhar edebiliriz.

Peygamberimizin kendisinden sonra din ve peygamber gelmiyeceğini söylemesi başkadır. Kendisinden sonra dinlerin olup olmaması yine başkadır. İslâm batıldır. Bahailik, Müslümanlar için batıldır; fakat mümini ve sâliki olanlar için sahihtir. Bahailiği din olarak kabul etmemek onları kendi inancına zorlamak

olur ki bu da, hem İslâmiyetin, hem insaniyetin gayesine uymadığı gibi, dinin sosyal gerçeklerine de aykırıdır.

2 - Bahailiğin mezhep veya tarikat olup olmadığı:

İslâm tarikatları iki kısımda toplanmışlardır.

(a) Şii mezhebine bağlı olan tarikatlar,

(b) Ehli Sünnet mezhebine bağlı olan tarikatlar.

Sayısı yüzleri bulan bu tarikatların kurucuları bağlı bulundukları mezhebin temel prensiplerini reddetmezler. Tarikat, şeriatı reddetmez. Ona sadece aşılması gerekli bir merhale gözü ile bakar. Her nekad, tasavvuf tarikatlarında bir insanı kâmil mertebesi varsa ve insanı kamil mertebesinde sufi Sahibülhuruç olup yer yüzünü düzenlemeye memur edilirse de, bu yeni bir din getirmek mânasına gelmez. İnsanı kâmil başka, peygamber ve din yine başkadır.

Binaenaleyh, tarikatlar gerek bünye ve gerek gaye bakımından ne yeni bir din getirmeğe ve ne de peygamberi ve kitabı reddetmeye mütemayildir. Bu bakımdan Bahailiğe, İslâm tarikatlarından hiç birisi tarikat gözü ile bakmadığı gibi, bizzat din de bakmamıştır. İslâm tarikatları tasnif edilirken Bahailiğin zikredildiği görülmemiştir. Çünkü Bahailik kendisini tarikat olarak değil, din olarak ileri sürmektedir.

Türk kanunlarının Bahailiğe, Hristiyanlık ve Yahudilik gibi bir din ölçüsü içinde bakmasına zaruret vardır. Aksi halde kanaatlerimizce, Hristiyanı hristiyanlığından dolayı suçlandırmak gibi bir tenakuza düşülmüş olur. Esasen gerek Anayasamız ve gerek kanunlarımız tarikat derken, kökü sosyal hayatımızda asırlarca rol oynamış menfi bir gerici tesirleri görülmüş olan müesseseleri kasdetmektedir.

Hattâ Müslümanlık dışında teessüs etmiş tarikatlara dahi karışılmamıştır.

Bir çok batı memleketlerinde mâbedi, sâliklerive cemaaat teskilâtı bulunan Bahailiği kanunlarımızın bundan hariç tutması ve sâliklerini tarikatçılıkla suçlandırması onları illa, sizin inancınız din değildir denmesi, hem gerçeklere hem de adalete aykırı düşer kanaatindeyiz. Bahailik ister inanalım, ister inanmayalım, bir dindir. Böyle olunca sâlikleri de, ne bir mezhebin, ne de bir tarikatın değil, bir dinin sâlikleridir.

3 - Bahailiğin cemiyet olup olmadığı:

Bahailiğin cemiyet olup olmadığına gelince, her din gibi o da mensuplarından teşekkül eden bir cemaat (communauté) olup cemiyet değildir.

4 - Bahailiğin istihdaf ettiği gayenin neden ibaret olduğu:

Bahailik bir din olduğuna göre, istihdaf ettiği gaye de bütün dinlerdeki gibidir. 17/1/1961

Bilirkişi	Bilirkişi	Bilirkişi
Prof. Dr. Sahir Erman	Doç. Dr. Cahit Tanyol	Doç. Dr. Selçuk Özçelik
(ASLINA UYGUNDUR)		

Mühür, Tarih ve İmza

İşbu suret, Daireye hâmilî tarafından ibraz edilen aslından aynen çıkarılmakla tasdikli bir sureti dairede alıkonduktan sonra yine getirene geri verilen aslına uygun olduğunu tasdik ederim. 28/1/1965

İSTANBUL 14. NOTERİ

ABDULLAH İZMEN

1.2. BAHAILİĞİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİM SÜRECİNDEKİ İSİMLER

19.yüzyıl İran'ında bütün bu oluşumun başlangıcında iki isim vardır. Bunların başında Şeyh Ahmed-i Ahsa-i¹⁰ gelir. Kaynakta onun için şu ifadeler geçer:

İslamiyetin hakikat güneşi, insanların cehalet, taassup ve çeşitli tarikatlara mensup kişilerin birbirleri ile mücadele ve kavgaları yüzünden kararmağa başladığı sırada, şark semalarından, Şeyh Ahmed Ahsa-i adında bir aydın zatın irşad yolu, bir yıldız gibi parlamaya başladı. Din adamlarının yanlış davranışları neticesinde İslamiyet'in gittikçe zayıfladığını gören asil ruhun zatı soldu, Müslümanlar arasında gördüğü fesat ve kavgalar kalbini ezdi. Ancak kalbi, Tanrı'nın hidayet nuru ile nurlanmış olduğundan, bu fesat ve kötülöklere karşı koymaya ve şii mezhebinin mensuplarını mehdinin vaat edilmiş zuhuru için hazırlamaya karar verdi.¹¹

Şeyh Ahmed-i Ahsa-i'den sonra, onun yerine geçen zuhurla ilgili görüşlerinin savunucusu öğrencisi Seyyid Kazım-ı Reştî¹² olmuştur.

¹⁰d.(h.1157-m.1745) / ö. (h.1242-m.1828)

¹¹ Muhammed-i Zerendi, *Nebil Tarihi* (İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 2001), 15.

¹²d. (h.1199-m.1783) / ö. (h.1259-m.1843)

1.2.1. Bab (Seyyid Ali Muhammed (d.1819-ö.1850))

Bahailiğin tarihi süreci ile ilgili öncelikli kitap yazarının Bab ve Bahau'llah'ın yaşadığı dönemde yaşamış olması sebebiyle, ilk olarak Metale-ul Envar adıyla 1887 yılında yazılan, kendisi de bir Bahai olup Nebil-i Azam olarak bilinen Muhammed-i Zerendi'nin Nebil Tarihi kitabıdır. Muhammed-i Zerendi kitabında, bizzat kendi gördüklerine ve Bab'ın kâtiplerinden olup güvendiği birkaç kişinin ismini vererek onların anlattığı olaylara yer verdiğini söyler. Bahau'llah'ın, kitapta yazılanları kendi kâtibi olan Mirza Ağacan'a okutarak şahsen doğruladığını da ekler.

Bu eserde Bab'ın hayatıyla ilgili şü Genel bilgiler yer alır:

Bab'ın asıl adı Seyyid Ali Muhammed'dir. 1235 Hicri senesi, Muharrem ayının ilk gününde (20 Ekim 1819) Şiraz'da doğmuştur. Soyu Hz. Muhammed'in evlatlarından olup, asalet ve büyüklükleriyle tanınmıştır. Daha çocukken babası vefat etti. Babasının adı Seyyid Muhammed Rıza idi ve Hz. Muhammed'in evlatlarından idi. Babasının vefatından sonra dayısı olan Mirza Seyyid Ali'nin yanında büyüdü. Dayısı Bab'ı okutmak için Şeyh Abid'e götürdü. Bab okumak istemediği halde dayılarının isteği üzerine Şeyh Abid'in mektebine devam etti. Şeyh Abid son derece saygılı bir insan olup, Şeyh ve Seyyid'in talebelerindendi.¹³ Nihayetinde, dayısı Bab'ın isteğine yönelik kendisiyle ticaretle meşgul olmasına razı oldu. Birkaç sene sonra Bab'ı Mirza Seyyid Hasan ve Mirza Abdul Kasım'ın kız kardeşiyle evlendirdiler. Bu evlilikten Ahmed adında bir çocukları oldu. Bu çocuk, Bab'ın emrini ilanından bir sene evvel yani 1259 Hicri senesinde (m.1843) vefat etti. Bab, çoğu zaman Buşehr şehrinde ticaretle meşgul oldu.¹⁴

Bab'ın Buşehr'de iken bazı özel halleri ile ilgili Nebil tarihinde şu sözlere yer verilir:

“Hacı Seyyid Cevad-ı Kerbelai şöyle anlatmıştır: ‘Hindistan’a giderken, yolum üzerinde olan Buşehr’e vardım. Hacı Mirza Seyyid Ali ile arkadaşlığım olduğu için kendisini görmeye gittim. İşte o zaman Hz. Bab’ı ziyaret ettim. Mübarek yüzlerinde her zaman sevgi, saygı ve huşu izleri görülüyordu. Nurlu yüzlerini ve Tanrısal

¹³Şeyh Ahmed Ahsai, Seyyid Kazım Reştî (bkz. Zerendi, *Nebil Tarihi*, 15-25, 27-41)

¹⁴Zerendi, *Nebil Tarihi*, 55-57.

huylarını hiçbir şekilde izah edemiyorum. Herkes kendilerini takva ve doğruluk ile tanıyordu.”¹⁵

Yine Bab’ın öğrencisi olduğu hocası Şeyh Abid’in onunla ilgili şu anlatımına yer verilir:

“Bir gün Hz. Bab’a Kuran-ı Kerim’in ilk cümlesi olan Bismillahirrahmanirrahim’i okumalarını söyledim. Bana: ‘Manasını bilmediğim cümleyi okumam’ dediler. Bu cümlelerin manasını bilmezlikten geldim. Buna karşı: ‘Ben biliyorum, müsaade ederseniz anlatayım’ diye buyurarak cümleyi anlatmaya başladılar. Bu cümleyi tefsir ederken o zamana kadar bilmediğim ve kimseden duymadığım konular anlatıldılar. Bu çocuğun böyle konuşması karşısında şaşırdım. Hala o sözlerin tatlılığı kulağımda çınlıyor gibidir. O’nu alıp dayısının yanına götürdüm. O’nun korunması ve yetiştirilmesi için lüzumlu tavsiyelerde bulunarak: ‘Ben bu çocuğa ders anlatmak için kendimi yeterli bulmuyorum, bu çocuğu size emanet ediyorum, zira başka çocuklara benzemiyor. Bu çocukta gördüğüm kudret ancak Hz. Mehdi’de bulunabilir, onun için kendisine çok dikkat edeceksiniz. Bırakınız evde kalsın zira hakikaten öğretmene ihtiyacı yoktur.”¹⁶

1.2.1.1. Bab’ın Yeni Bir Zuhur Olarak Kendini İlan Etmesi

Seyyid Kazım, Bab’ın kendi ifadesine göre yeni bir zuhur olarak ortaya çıkacağı ile ilgili talebelerini yönlendiren kişidir. Talebelerini, yeni zuhurun, beklediği gibi Cabul-Ka ve Cubul-Sa’dan¹⁷ çıkmayacağı, bu zatın aralarında olduğu ama kimsenin onu tanımadığı, onun bilgisinin Tanrısal olduğu yönünde bilgilendirip hazırladı.¹⁸

Zerendi’nin kitabında Seyyid Kazım ile bir çobanın görüşmesinde, Hz. Muhammed(s.a.v)’nin de konuya dâhil edilmesi, Bab’ın zuhuru denilen inanışla bağlantı kurulması dikkat çekici olduğu için aşağıda kitapta geçen bu konuşmaya yer verilmiştir:

Seyyid Kazım her sene zilkade ayında, Kerbela’dan Kazemeyn’e gidip arife günü Kerbela’ya dönmeyi adet edinmişti. Buna göre de yine hayatının son senesi olan h.1259 (23 Ocak-23 Aralık 1843) senesinde zilkade ayının başında Kazemeyn’e gitmek için Kerbela’dan çıktı. Ayın dördünde Bağdat ile Kazemeyn yolu üzerinde bulunan Berete Camii’sine vardı. Seyyid Kazım camiinin karşısında bulunan bir

¹⁵ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 57.

¹⁶ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 56.

¹⁷ Şiilerin inancına göre son zamanda zuhur edecek olan Mehdi Cabul-Ka ve Cabul-Sa adında kuyulardan çıkacaktır.

¹⁸ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 31.

hurma ağacının gölgesinde durdu ve öğle namazını okuması için müezzini gönderdi. Bu arada bir arap camiden dışarı çıkarak Seyyid Kazım'a yaklaştı ve: '3 günden beri sizi burada bekliyorum. Sürümü bu yakınlarda bulunan bir otlakta otlatıyorum. Gördüğüm bir rüyayı size anlatmakla vazifeliyim. Rüyamda Hz.Muhammed'i gördüm. Bana ' Ey çoban, benim bu sözlerimi dikkatle dinle ve aklından tut. Çünkü bu sözler Tanrı'nın emaneti sayılır. Dediğimi tam manasıyla yerine getirirsen büyük bir mükâfat alacaksın, fakat bu sözleri ihmal edip unutursan sonsuz azaplara uğrayacaksın. Burada kal, üç gün sonra Seyyid Kazım adından, benim evlatlarımdan biri arkadaşlarıyla birlikte buraya gelecek ve tam öğle vakti, bu caminin karşısındaki hurma ağacının altından duracaktır. Onun yanına git, selamımı söyle ve ona de ki "Müjdeler olsun ölüm saatin yaklaşmıştır. Kazemeyn'in ziyaretinden hemen sonra Kerbela'ya dön çünkü Kerbela'ya vardığının üçüncü günü yani arife gününde öleceksin. Senin vefatından az sonra Tanrı'nın vaat ettiği zuhur, zahir olacaktır ve dünyayı kendi nuruyla aydınlatacaktır" dedi. Seyyid Kazım bu sözleri duyunca gülümsedi ve: "Ey çoban senin rüyan doğrudur" dedi.¹⁹

Çobanın rüyasında gördüğü gibi Seyyid Kazım 1259 (m.1843) senesinin arife gününde, 60 yaşında vefat etti.²⁰

Bab'ın yeni bir zuhur olarak ortaya çıkacağına dair adı geçen eserde yer verilen rivayetlerden biri de şudur:

Hiz. Ali'den nakledilen bir rivayet şöyledir: "Gars²¹senesinde Tanrı'nın ağacı cihanda dikilecektir."²²

Seyyid Kazım,gelecek zuhurun kendisinden sonra aranıp bulunmasıyla talebelerini vazifelendirmişti. Seyyid Kazım'ın önde gelen öğrencilerinden Molla Hüseyin²³, diğer talebeleri de yönlendirerek yeni zuhurun aranması için yola çıkmaları yönünde onları, hocaları Seyyid Kazım'ın vasiyetine göre hareket etmeye davet etti.²⁴

Babilik ve onun devamı olan Bahailiğin ortaya çıkışı ve gelişimi sürecinde, vaat edilen zuhur veya Mehdi olarak kabul edilen Bab'ın ve yanındakilerin zihinsel ve duygusal yaşamışlıklarının görülebilmesi açısından bu

¹⁹ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 40-41.

²⁰ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 41.

²¹ Gars kelimesini meydana getiren değer, ebced hesabıyla 1260'a eşittir, yani Bab'ın zuhur ettiği söylenilen senedir.

²² Zerendi, *Nebil Tarihi*, 45.

²³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Lowell Johnson, *Molla Hüseyin*, çev.Sevil ONAT (İstanbul:Baha basım Dağıtım, 1998)

²⁴ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 44.

kitapta mümkün olduğu kadar geçen diyaloglara, olayları çeşitli açılardan görmeye fırsat verecek bölümlere özellikle yer verilmiştir.

Molla Hüseyin zuhuru arama uğrunda yolculukları esnasında Şiraz'da 1260 senesinin Cemaziyel evvel ayının beşinde (23 Mayıs 1844) Bab ile ilk buluşmaları Zerendi'nin kitabında ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Buluşmanın sonunda Bab: 'Sen, bana iman eden ilk kimsesin. Ben Babullah'ım²⁵ sen ise Babu'lbab'sın.'²⁶ dediği nakledilmektedir.²⁷

Bab'ı ilk kabul edenler on sekize ulaşınca ki bunlara diri harfler²⁸ denilir. Bu kişiler açık tebliğ dönemine geçtiler ve çeşitli bölgeler için görevlendirildiler.²⁹

Bab'a iman eden ilk on sekiz kişi;

1. Babu'l Bab lakabı olan Molla Hüseyin-i Başrueyi
2. Molla Hüseyin'in kardeşi, Mirza Muhammed Hasan
3. Molla Ali-yi Bastami
4. Molla Hüseyin'in yeğeni, Mirza Muhammed Bakır
5. Molla Ali lakabını alan Molla Hüda Bahş-ı Kuçani
6. Molla Hasan-i Becehani
7. Seyyid Hüseyin-i Vezdi
8. Mirza Muhammed-i Ravze Han-ı Yezdi
9. Said-i Hezdi
10. Molla Muhammed-i Hoi
11. Molla Celil-i Orimi
12. Molla Ahmed-i Ebdal-i Maragayi
13. Molla Bakır-i Tebrizi
14. Molla Yusuf-i Erdebili
15. Molla Abdul Vehhab-ı Kazvini'nin oğlu Mirza Hadi
- 16.³⁰
17. Tahire³¹

²⁵ Babullah: Tanrının kapısı.

²⁶ Babulbab: Bab'a açılan kapı.

²⁷ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 47-51.

²⁸ Diri harfler: Bab'a iman eden ilk on sekiz kişi.

²⁹ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 52-54.

³⁰ Yukarıda kitapta aynısıyla verilen sıralamada bir kişinin ismi eksiktir.

³¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Meserret Diriöz, *Tahire*, Mehmet Marufi, Hz. Tahire

18.Kuddus³² şeklinde sıralanır.³³

1.2.1.2. Bab'ın Yolculukları

Bab 1260 yılı Şaban (Eylül 1844) ayında,Kâbe'yi ziyaret için Kuddus ile beraber yola çıktı. Ramazan'ın 19.günü (Ekim 1844) Buşehr'den bir yelkenli gemiyle bir aydan fazla süren bir yolculuktan sonra Cidde'de karaya çıktı. Hac kıyafetiyle ve deve sırtında Zilhicce'nin ilk günü (12 Aralık) Mekke'ye ulaştı ve diğer hacılarla birlikte Kâbe'yi tavaf ederek hac vazifesini tamamladı...Kuddus ile gönderdiği mektupla Mekke Şerifini kendisinin yeni zuhur olduğu gerçeğini kabule davet etti. Fakat şerif bu mektuba cevap vermedi. Nihayetinde Bab'ın Medine'yi ziyareti ile hac yolculuğu sonra erdi.³⁴

Bab Sefer 1261 (Şubat-Mart 1845)'de doğduğu yer Şiraz'a döndü. İlk çatışmanın Bab'ın Şiraz'a dönüşü ile başladığı söylenebilir. Diri Harfler'den olan Molla Ali Bestami, Şii mezhebinin ileri gelen temsilcilerinden olan Şeyh Muhammed Hasan'ın karşısında kırk sekiz saat içinde Kur'an ayetlerinin sayısı kadar ayet indiğini söylemesi üzerine aforoz edildi, zincire vurulup hakarete uğradı. İkincisi de Bab'ın emriyle³⁵ ezanın metninin değiştirilmesi emrine uyan Molla Sadık Horosani tutuklanmış ve kırbaçlanmıştı. Fars valisi Hüseyin Han ve Nizamül Devle Kuddus'ün, Molla Sadık'ın halk önünde cezalandırılmaları emrini vererek, sakallarını yaktırmış, burunlarını deldirmiş, boyunlarına yular taktırıp sokaklarda dolaştırılmış ve şehirden kovdurmuştur. Vali Bab'ın da tutuklanması emrini verdi. Bab, Şiraz'a tutuklu olarak getirildi ve vali Hüseyin Han'ın huzurunda hakarete uğradı ve azarlandı.³⁶ Cuma imamının müdahalesi ile şartlı serbest bırakıldı ve dayısı Hacı Mirza Seyyid Ali'nin gözetimine emanet edildi. Durumu görmezlikten gelemeyen Şah vatandaşları içinde güvenilirliği ile tanınan en bilgili, nüfuzlu birini -bu şahıs en azından otuz bin hadisi ezbere bilirdi- *Vahid* lakabı ile bilinen *Seyit Yahya Darabi*'yi, gerçeği araştırıp kendine rapor vermesi

³² Ayrıntılı bilgi için bkz. Lowell Johnson, *Molla Hüseyin*, çev.Kerem ONAT (İstanbul:Baha Basım Dağıtım, 1998)

³³ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 58.

³⁴ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 9-10.

³⁵ Bab'ın Yedi Vasf kitabındaki emrine göre Cuma namazının ezanında "Muhammed'den önceki Ali'nin (Bab'ın ismi Ali Muhammed), Bakıyatullah'ın (Bahauallah'ın lakabı) kölesi olduğuna tanıklık ederim cümlesinin ilave edilerek okunması.(Bkz. Nebil Tarihi,96.))

³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Zerendi, *Nebil Tarihi*, 101-102,115.

için görevlendirdi. Vahid, Bab ile yaptığı üç görüşme sırasında onun fikirlerine ve kişiliğine kendini tamamen kaptırdı. İlk görüşme İslamiyetin metafizik öğretileri, Kur'an'ın en karmaşık bölümleri, imamların hadisleri ve bazı gaybi bilgiler üzerinde geçti. İkinci görüşmede Vahid, açıklamasını istemek niyetinde olduğu meselelerin kendi güçlü belleğinden tamamen çıktığını, fakat Bab'ın tüm unuttuğu sorulara cevap verdiğini anlayınca hayretler içinde kaldı. Üçüncü görüşme sırasında Bab'ın Kevser süresi üzerine yaptığı iki bin ayetlik yorumun açıklanmasına ilişkin koşullar onda inanılmaz bir tesir bıraktı. Şiraz'da Vahid'in evinde konuk etmiş olan Hüseyin Han, Şah'a temsilcisinin bir Babi olduğunu bildirmek zorunda kaldı.

Bab'ın bir diğer ünlü taraftarı da *Hüccet* lakaplı Molla Muhammed Ali *Zencani*'dir. Bu yeni hareketi araştırması için gönderdiği müridi, Bab'ın cazibesine kapıldı. Vali Hüseyin Han, ev hapsindeki Bab'ı gece gündüz takip ettiriyordu. Adamlarından aldığı raporlarda onun güç ve ününün her geçen saat daha büyüdüğünün bilgisini aldı ve harekete geçti. Emniyet müdürü Abdülhamit Han gece karanlığında Bab'ın tutuklu bulunduğu eve girerek Bab'ı yakaladı ve bütün kitaplarına ve yazılarına el koydu. Ama o gece, dramatik bir olay meydana geldi. Şiddetli bir kolera salgını gece yarısından sonra baş gösterdi, şehir halkı kaçışır hale geldi. Valinin hizmetçilerinden üçü öldü. O da şehir dışındaki bir bahçeye kaçtı. Bu beklenmedik durum karşısında Abdülhamit Han Bab'ı kendi evine götürdü. Eve vardıklarında oğlunun hastalığın pençesinde olduğunu gördü ve Bab'ın ayaklarına kapanarak babasının günahından dolayı oğlunu cezalandırmaması için yalvardı. Niyazının kabul edildiğini görünce valiye yalvararak mahbusu serbest bırakmasını ve böylece büyük bir musibetten kurtulmalarını rica etti. Vali Hüseyin Han bu ricayı kabul ederek şehirden ayrılması şartıyla mahbusu serbest bıraktı.³⁷

Bab, Seyit Kazım Zencani ile birlikte Eylül 1846'da İsfan'a doğru yola çıktı. İsfahan'daki ikametinin ilk kırk gününü, ülkenin önde gelen din adamlarından cuma imamı Mirza Seyit Muhammed Sultanü'l Ulema'nın evinde misafir olarak geçirdi. Şehir halkını öylesine etkiledi ki, bir keresinde hamam dönüşü, coşkulu bir kalabalığın abdest aldığı suyu istediği belirtilir. Gürcü bir

³⁷ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 10-14.

Hiristiyan olan vali Manu ehir Han'ın da onu etkisinde kalarak Müslüman olduğu anlatılır.

 ii'liğin kalelerinden bir olan bu  ehrin Valisi ve halkı üzerinde eğitimsiz bir gencin giderek hâkim olduğunu gösteren bu deliller, din yetkililerini korkutuyordu. Ona açıkça karşı koymak yine onun meşhur olmasına katkı sağlar düşüncesiyle, en olmayacak söylentileri yaymak suretiyle  ah'ın ba  vezirini³⁸ kendilerince tehlikeli ve acil bir hal alan bu durumu önlemeye sevk etmek istediler.

Hükümdarın da aynı etkiye kapılmasından ve kendi mevkisinin geleceğinden korkan Hacı Mirza görevini ihmal ettiği gerekçesiyle Cuma imamını şiddetle azarladı,  sfahan ulemasına da birkaç kere mektup yazıp iltifatlarda bulundu. Bu şekilde tahrik edilen din adamları, dinden sapma saydıkları bir akımın kurucusuna küfür ve iftiralar yağdırmaya ba ladılar. Bu olayların üzerine  ah Bab'ı başkente çağırmak zorunda kaldı. Yolculuk için hazırlık yapması emredilen Manu ehir ve ulema grubu da bir toplantı düzenleyerek  ehrin din liderleri tarafından imzalanıp mühürlenen Bab'ın  lam'a karşı geldiğini belirten ve idama mahkûm eden bir belge hazırladılar. Cuma imamı da sanığın akıl ve mantıktan yoksun olduğuna dair tanıklık etmek zorunda bırakıldı.

Manu ehir Han Mutemed halk içindeki karga ayı önlemek için bir plan yaptı. Bab'ın dört ay süreyle  sfahan'daki vali konağı  marat-ı Hur it'te gizlice kalmasını sağladı. Huzuru ka an halkı, onun Tahran'a gittiğine inandırdı.³⁹

Bunlara Bab'ın cevabı şöyle olmuştur:

“...Tanrı, emrini bu anlattığın vesilelerle, hükümdarlar ve krallar vasıtasıyla değil, fakirlerin çabası ve şehitlerin kanıyla yükseltmeyi irade buyurmuştur. Tanrı'nın öbür dünyada seni  eref tacı ile s sleyeceğine ve sana büyük bereketler yağdıracağına emin olabilirsiniz. Senin ancak    ay dokuz gün  mr n kalmıştır.”⁴⁰

Bab'ın işaret ettiği gibi Mutemed'in ölümü yaklaşan krizi hızlandırdı. Vali yardımcısı, Gurg n Han  ah'ı tutsak olan Bab'ı, kıyafet değiştirerek Tahran'a gönderilmesini emir vermeye ikna etti. Fakat Kenangerd Kalesi'nden gelen bir ulak, muhafızların ba ı Muhammed Bey'e,  ran  ahının ba  veziri Hacı Mirza

³⁸ Hacı Mirza Ağası (Zerendi, *Nebil Tarihi*, 136).

³⁹  evki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 14-17.

⁴⁰ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 141.

Ağasi'den, Kuleyn'e gidip orada yeni bir talimat beklemesi yolunda yazılı emir getirdi. Hemen sonrasında ise Şah Bab'a bir mektup gönderdi.⁴¹

Mektuptaki ifadeler dönemin İran Şahı MuhammedŞah'ın Bab'a bakışını görmemiz açısından önem arzeder. Adı geçen kaynaktatarihi, Rebûlevvel ayı h.1263 (m. 19 Mart-17 Nisan 1847) senesi olan mektup şu şekildedir:

“Sizi görmeyi çok arzuladığım halde, maalesef bir yolculuğa çıkacağımdan bu görüşme ertelenecektir. Sizin Makû'ya götürülmeniz için emir verdik. Ali Han'ın⁴² Makû'da size karşı nazik olması için talimat verilmiştir. Yolculuktan döndüğümde, sizi Tahran'a çağıracağım ve görüşeceğiz. Bu durum sizi üzmemelidir. Size karşı hürmetsizlik ve kabalık yapıldığı takdirde, hemen bize bildiriniz. Bizim saadet ve başarımıza, memleketi korumamıza dua ediniz.”⁴³

Vezir Mirza Ağasi'nin önerisi üzerine Muhammed Şah'ın Bab'ı hapsedireceği yer, Azerbaycan'ın kuzeybatı ucunda Makû köyünün yakınında aynı adı taşıyan bir kaleydi ve bu köyün insanları uzun zamandır baş vezire bağlıydılar. Maku Kalesi'nde Bab'ın yanında yalnızca bir dostunun ve tek bir hizmetçisinin kalmasına izin verildi.⁴⁴

1.2.1.3. Bab'ın Azerbaycan'da Tutukluğu

Bab'ın Azerbaycan'daki en az üç yıl süren sürgünlük dönemi, onun altı yıllık elçiliğinin dramatik ve gelecekte en önemli olaylara gebe devresini teşkil eder. Bab, Cebeli Basit (Açık Dağ) adını verdiği Makû'ya vardığında, ilk iki hafta vahiy kâtibi Seyyid Hüseyin⁴⁵ ile kardeşinden⁴⁶ başka bir kimseyle görüşmesine izin verilmedi. Makû bölgesi baş vezirin kendi memleketi idi, ancak bölgede halkının mahpus bu gence teveccühü, kale reisi Ali Han'ın gördüğü bir rüya üzerine Bab'ın ziyaretçilere kapıları açması, baş vezirin oradaki adamları tarafından kendisine haber olarak ulaştırıldı. Makû'daki Bab'a yönelişten haberdar edilmiş olan Hacı Mirza Ağası, Bab'ı, onun Cebeli Şedid (Elemlı Dağ) adını verdiği Çehrik kalesine naklettirmeye karar verdi (Yaklaşık 10 Nisan 1848). Bab orada Muhammed Şah'ın kayın biraderi Yahya Han'ın gözetimine emanet edildi.

⁴¹ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 17.

⁴² Makû Kalesi'nin reisi (Zerendi, *Nebil Tarihi*, 158).

⁴³ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 150.

⁴⁴ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 17.

⁴⁵ Seyyid Hüseyin-i Yezdi (Diri Harfler'den, Zerendi, *Nebil Tarihi*, 159).

⁴⁶ Seyyid Hüseyin'in kardeşi Seyyid Hasan (Diri Harfler'den, Zerendi, *Nebil Tarihi*, 159).

Yahya Han başlangıçta çok sert bir tavır sergiledi ancak zamanla o da mahpusun cazibesine boyun eğdi. Çehrik köyünde yaşayan ve Şiilere karşı nefretleri Makû halkından bile daha şiddetli olan kürtler de Bab'ın etkisinin yaygın gücüne karşı duramadılar. Onlar da her sabah işlerine başlamadan önce kaleye yaklaşip mahpusun karşısında secdeye kapanıyorlardı. Bab'tan bahseden Avrupalı bir gözlemci toplanan kalabalığın çok büyük olduğunu, insanların artık kale avlusuna sığmayıp sokaklara taştığını ve yeni Kur'an'ın ayetlerini vecd içinde dinlediklerini söyler. Durumun sonunda, Çehrik'teki halkın Bab'a karşı teveccühü Makû'da olanları geçti ve seçkin seyyidler, ünlü ulema, hatta devlet yetkilileri mahpusun emrini süratle benimsediler. Bab'ın gizli ve saklı bilgi diye isimlendirdiği *Deyyan* lakaplı *Mirza Asadullah*'ın Bab'ın safında yer alması, Bab'ın bir rüyasında servet ve mevkiinden feragate davet ettiği eski bir Hint soylusunun onunla buluşmak için yaya olarak Azerbaycan'a kadar gelmesi ile işler yeni bir noktaya vardı. Baş vezirin yakın dostu Deyyan'ın babası vasıtasıyla olanlardan haberdar olan Hacı Mirza Ağası yeni bir girişimde bulundu. Bab, Tebriz'e getirilip Tebriz ulemasının önüne çıkarılarak bir sınava tabi tutulacak, küfür olarak addedilen Bab'ın bu iddiasının kökü kazınacaktı. Bu toplantı Bab'a, emrini herkesin önünde açıklama şansını verdi. Azerbaycan valisi Veliaht Nasıreddin Mirza ve prensin hocası Hacı Molla Mahmud Nizamü'l Ulemanın başkanlığında, Tebriz din uluları, Şii mezhebi liderleri, Şeyhülislam ve Cuma imamının önünde Bab onun için hazırlanan başköşeye oturtuldu. Toplantıda Bab'a sorulan birkaç soruya Kur'an'dan getirdiği delillerle verdiği cevaplar ve takındığı kesin ve vakarlı tavır, toplantı üyelerinin amacına ulaşmasını engellemiştir. Planları istediği gibi gitmeyen Hacı Mirza, Bab'ın tekrar Çehrik'e götürülmesi emrini verdi. Ülkenin ücra köşesindeki bu üç yıllık tutukluluk dönemi aynı zamanda ona en önemli eserine başlamak, emrini açıklayıp, tüm gücünü ortaya koymaya yönelik diğer yazılarını yazmak fırsatını verdi.⁴⁷

Bab'ın ulema önünde iddiasının ne olduğuna yönelik cevabına şöyle yer verilir:

“Vaad edilmiş kişi benim, benim, benim! Benim, adını bin yıldır andığınız, zikriyle kıyam ettiğiniz, gelişine şahit olma hasretini çektiğiniz ve Tanrı'dan zuhur saatini

⁴⁷ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 18-23. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Zerendi, Nebil Tarihi 211-218)

çabuklaştırmasını niyaz ettiğiniz kişi! Gerçek söylüyorum, doğu ve batı milletlerinin benim sözüme itaat etmeleri ve zatıma sadakat yemininde bulunmaları farzdır.”⁴⁸

1.2.1.4. Bedeşt Toplantısı

Mazenderan yakınlarındaki Bedeşt'te 81 Babi'nin bir araya geldiği, içlerinde Bahau'llah, Kuddus ve Tahire'nin bulunduğu ve 22 gün devam eden toplantıdan iki amaç çıkmıştı. Birincisi Bab'ın Makû kalesinden kurtarılması için çalışılacak, Muhammed Şah'tan onu serbest bırakması rica edilecekti. İkincisi Bab'ın tutukluluk esnasındaki yazıları ve veliaht toplantısında (Tebriz'de ulemanın önüne çıkarıldığı toplantı) ileri sürdüğü şeriatın usul ve ahkâmın bağımsızlığını bütün ashabın kabul etmesi idi. Bu ikincisi için farklı görüşler vardı. Birincisi Bab'ın yeni zuhur olarak önceki ahkâmı değiştirmek için daha özgür ve kudret sahibi olduğu, diğer görüş ise İslam şeriatına tasarrufun doğru olmayacağı Bab'ın mürevviç⁴⁹ olup halkı selamete götürmekle görevli olduğu görüşü idi. Birinci görüşün savunucularının başında Tahire vardı. Bu toplantıda Kur'an ayetleri okuyup yeni ahkâmın geçerli olduğunu ve artık ilanın zamanının geldiğini söylüyordu. Peçesini çıkararak⁵⁰ ayet ve hadisler okuyarak fikirlerini savunuyordu. Bir kısmı ona iştirak ediyor, bir hadiste ifade edilen 'Hz. Fatıma kıyamet gününde örtüsüz olarak sıratı geçecektir' sözünün yerine gelmiş olduğunu ilan ediyor, seviniyorlardı. Kuddus ve bazıları ise tam ayrılığın zamanının gelmediğini bunun ayrılığa sebep olacağını düşünmekteydi. Hatta bu imtihan karşısında bazılarının toplantıyı terk ederek kaçtıkları görüldü. Görüş ayrılıkları Bahau'llah'ın araya girmesi, emrin bağımsız olduğu üzerine yapılan ittifakla son buldu.⁵¹

1.2.1.5. Mazenderan, Neyriz ve Zencan'da Karışıklıklar

Bu üç bölge, Bab taraftarlarının kınanmaları, toplumdan dışlanmalarından sonraki safhaya ait, Babi'lerin ölümle karşı karşıya geldikleri ve birçok Babi'nin öldürülme hadiselerinin gerçekleştiği bölgelerdir. Bu üç yıl devam eden

⁴⁸ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 22.

⁴⁹ Mürevviç: (Revâc.dan) Tervic eden, itibar veren, yürüten. Tervicine sebep olan, itibar eden (<http://osmanlica.ihya.org>).

⁵⁰ Tahire'nin peçesini çıkarması (Ayrıntılı bilgi için bkz. Zerendi, *Nebil Tarihi*, 314-315).

⁵¹ Neyir Özşuca, *Bahai Tarihi* (İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1987), 28-30.

karışıklıklar dönemi için Şevki Efendi “ Gerçekten Bahai Devri’nin kahramanlık çağının en kanlı ve dramatik bölümü sayılabilir.” ifadelerini kullanır.⁵²

MuhammedŞah’ın bedensel hastalığının etkisiyle devlet kademesinde baş gösteren zayıflık, din adamlarının elini güçlendirdi ve bu sınıf konuşabildikleri her ortamda halkı, yeni bir din olarak ortaya çıkan bu harekete karşı kışkırtma yoluna gittiler. Muhammed Şah hastalığına yenik düşerek öldü, onun ölümü veziri Hacı Mirza Ağasi’nin düşüşünü hızlandırdı. Tahta on yedi yaşındaki Nasıreddin Mirza geçti. Tecrübesiz şah devlet işlerini Emir Nizam Mirza Taki Han’ın eline bıraktı ve vezirlerine danışmadan Babilerin derhal cezalandırılmasına karar verdi.Emrin tarihinde ilk defa olarak Bab’a karşı devlet ve ulema grubunun el ele verdiği sistemli bir kampanya başlatıldı.⁵³

Mazenderan ormanlarında ve Tabersi kalesi çevresinde on bir ay⁵⁴ süren çatışmalarda Bab’ın en yakınlarından Molla Hüseyin, Kuddus ve bir çok Babi öldürüldü.⁵⁵

Mazenderan’daki arkadaşlarına sonradan katılan Kuddus’un, oradaki arkadaşlarına yaptığı konuşmada, Hz.Muhammed(s.a.v)’in ithaf edilen bir Hadis-i Şerif’e yer verilerek gelecekle ilgili bir durumun tahakkuk ettiği belirtilir:

Kuddus; ‘Bakıyatullah size en hayırlısıdır, eğer siz iman edenlerden olursanız.’ şeklinde arkadaşlarına hitapta bulundu.Bu cümleyi söylemekle, Hz. Muhammed’in daha önceden söyledikleri tahakkuk etti. Bir hadise göre Hz. Muhammed şöyle buyurmuştu: “Mehdi zuhur ettiği zaman Kâbe’ye yaslanarak, etrafında toplanan 313 sahabeye hitaben: ‘Bakıyatullah size en hayırlısıdır, eğer siz iman edenlerden olursanız’ cümlesini söyleyecektir. Kuddus’un Bakıyatullah’tan maksadı Bahauallah idi.Oradan bulunanların sayısı 312 olduğu Kuddus’e haber verildi. Sonrasında, Barfuruş semtinden koşarak gelen bir genç kendisinin de inanalardan kabul edilmesini isteyince kabul gördü ve inananların sayısı 313’e çıkmış oldu. Molla Hüseyin’in, Bahauallah’ın kısa bir zaman sonra Tabersi’de olacağının haberini duyurdu.⁵⁶

⁵² Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 37.

⁵³ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 38-40.

⁵⁴ h.1264-1265 / m. 1848-1849 (Zerendi, *Nebil Tarihi*, 263).

⁵⁵ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 277-278. (Ölenlerin adları ve ayrıntısı için bkz. Zerendi, *Nebil Tarihi*, 277-289.

⁵⁶ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 237-238.

Bir diğ er çatış ma alanı Neyriz ve çevresi olmuştur. Ş ehrin Ç ınar Suhte (Yanık Ç ınar) mahallesi yakınındaki (Khajih) kalesi çatış manın merkez noktası idi. Buradaki çatış mada muvazzaf olan kişiler Neyriz Valisi Zeynül Abidin Han, taraftarları Ş ücaül Mülk Abdullah Han ile Ş iraz Valisi Prens Mirza idi. Mazenderan'daki çatış madan kısa olmasına rağmen Babiler için yıkıcı etkisi büyük oldu. Neyriz'de Vahid lakaplı Yahya Darabi öldü.⁵⁷

Zercan'daki yaşanan olaylar gerek uzunluğu, gerekse ş iddeti bakımından önceki iki olaya göre farklılık arz eder. İran'ın batısında gerçekleş en bu olaylarda Hüccet lakaplı Ali Zencani, bin sekiz yüz arkadaşı ile birlikte ölmüştür. Bu olayın hükümet tarafında Nasireddin Ş ah'ın dayısı Emir Arslan Han Mecdü'd Devle ile arkadaşları Sadrü't Devle-i İ sfahani ve Muhammed Han Emin Tümen vardı.Bab'ın elçiliğ inin son yıllarında meydana gelen bu olaylardan biri de Tahran'da Emir Nizam'ın emriyle başlayıp, Mahmuthan Kalantar'ın desteğ i ve Keş an ulemasından Hüseyin adındaki kişinin yardımıyla gerçekleş en bu olayda yedi Bab taraftarı öldürüldü ve Sebzi Meydanı'nda üç gün üç gece bırakıldılar. Ölü vücutlarına çeş itli eziyetlerde bulunuldu. Ş evki Efendi bu yedi kişi için “Ş ii mezhebinin takiyye adı altında, tehlike anında haklı ve hatta makbul bir hile olarak yüzyıllardan beri kabul ettiğ i gibi, inançlarını dille inkar etmek suretiyle de olsa hayatlarını kurtarmayı reddettiler” der.⁵⁸

Nebil Tarihi'nde ş u ifadeler geçer:

“H.1266 (m.1850) senesi bir ş ahadet senesidir ve bununla meş hur oldu. Ç ünkü Tahran'ın yedi şehidi⁵⁹ Neyriz'deki olaylar ve Cenab-ı Vahid'in ölümü ve Hz. Bab'ın Tebriz'deki ş ahadeti hep bu senede vuku buldu.”⁶⁰

1.2.1.6. Bab'ın İ damı

Bab kendi yaklaş an ölümünü bizzat haber vermişti. Son eserlerinden biri olan *Pena Ş an* kitabında, emrini açıkladıktan sonraki altıncı nevrusun bu dünyada karşılayacağı son nevrus olacağını ima etmişti. *Ha Harfinin Yorumu* 'nda, ş ehadet özlemini dile getirmiş, *Kayyumu'l Esma*'da ise elçiliğ inin bu şekilde

⁵⁷ Ş evki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 45.

⁵⁸ Ş evki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 46-50.

⁵⁹ Yedi kişinin ismi ve kısaca hayatları için bkz. Zerendi, *Nebil Tarihi*, 305-313.

⁶⁰ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 317.

tamamlanmasının kaçınılmazlığını bildirmişti. Çehrik'ten ayrılışından kırk gün önce, elindeki bütün belgeleri toplayarak, kalem kılıfı, mühürleri ve yüzükleri ile birlikte Diri Harfler'den Molla Bakır'ın eline teslim etmiş, Tahran'da Bahau'llah'a ulaştırılmasını tembihlemişti.⁶¹

Bab'ın idam edilmesi ile ilgisizüreci devlet ricali başlattı. Şah'ın baş veziri Emir Nizam şahtan açık bir emir almadan ve diğer vezirlere danışmadan Azerbaycan Valisi Prens Hamza Mirza Haşmetü'l Devle'ye Bab'ın idamı için emir verdi. Vali bu emri yerine getirmekten çekindiği için, Emir Nizam buyruğunun yerine getirilmesi için kardeşi Mirza Hasan Han'ı görevlendirdi. İdamın kendi çekingelerinden dolayı Tahran'da değil de Tebriz'de gerçekleştirilmesini istedi.⁶²

Bab'ın kışlanın bir odasında vahiy kâtibi Seyyid Hüseyin ile son defa konuştuğu sırada polis müdürü konuşmalarına engel olmak isteyince ona şunları söyledi:

“Ona söylemek istediklerimin hepsini tamamlamadıkça dünyadaki hiçbir kuvvet beni susturamaz. Bana karşı bütün dünya silaha sarılsa bile, kelimelerimi son kelimesine kadar bitirmedikçe beni durdurmaktan aciz kalacaktır.”⁶³

Aşağıda Bab'ın idam edilmesi sürecinde yaşanan bazı olağanüstü anlatımlara yer verilmiştir:

Kışlanın alana bakan yüzünde iki odayı ayıran sütun üzerine bir kazık çakıldı. Kazığa çakılan iki ipten birine Bab, diğerine ondan ayrılmak istemeyen müridi Enis lakaplı Mirza Muhammed Ali Zunuzi ayrı ayrı havada asılı duracak şekilde bağlandılar. İdam müfrezesi her biri iki yüz elli kişilik üç saf halinde sıralandı. Sırayla her saf ateş etti. Dumandan gökyüzü karardı. Dumanlar dağıldığında etrafta toplanmış olanlar inanılmaz bir olayla karşılaştı. Bab gözden kaybolmuştu. Arkadaşı da hayatta asıldıkları duvarın yanında ayakta idi. Telaşla bir arama başladı ve onu bir akşam önce kaldığı odada sapasağlam ve sakin kâtibi ile yarım kalan tamamlarken buldular. Bu durum karşısında polis müdürü oradan ayrıldı ve görevinden istifa etti. İnfazcısı Hristiyan Albay Sam Han adamlarına kışlayı terk etmelerini emretti ve bir daha bu işi asla tekrarlamayacağına yemin etti. Bab ve arkadaşı aynı şekilde idam için hazırlandılar. Aynı alay üzerilerine ateş etti. Yüzleri pek yara almadan bedenleri parça parça oldu. Alay ateş etmeye başlayacakken Bab toplanan kalabalığa

⁶¹ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 53.

⁶² Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 54.

⁶³ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 54.

son olarak şöyle hitap etti: ‘Ey yoldan çıkmış nesil! Eğer bana inanmış⁶⁴ olsaydınız, her biriniz, makamı çoğunuzunkinden yüksek olan bu genci örnek alır ve kendinizi benim yolumda seve seve feda ederdiniz. Beni tanıyacağınız gün gelecek, fakat o gün ben aranızda olmayacağım.’ Her şey bununla kalmadı. Ateş açıldığında şiddetli bir fırtına koptu. Öğleden akşama kadar bir toz bulutu güneşi kararttı ve insanlar bir şey göremez oldular. Şiraz’da h.1268’de bir deprem şehri altüst etti. Ardından gelen kolera salgını, kıtlık ve diğer afetler tahribatı artırdı. İdam müfrezesinden iki yüz elli kişi subayları ile birlikte bir depremde hayatlarını kaybettiler. Kalan beş yüz kişi de üç yıl sonra isyan ettikleri için aynı cezaya uğradılar. Bab’ın ölümünün baş sorumlusu Emir Nizam iki yıl sonra suç ortağı kardeşi ile birlikte öldü.⁶⁵

Bab’ın idamı h.1266 senesinin Şaban ayında (m. 9 Temmuz 1850) gerçekleşti. Bu zamanda Bab’ın yaşı otuz bir sene yedi ay ve yirmi yedi gün idi. Hicri takvim ile zuhurundan, altı sene, üç ay ve yirmi gün geçmişti.⁶⁶

Günün akşamında bedenleri şehir kapısının dışındaki hendeğin kenarında bırakıldı. Onun inananlarından biri, bir gece cesetleri Milan’lı bir inananın ipek fabrikasına taşıdı ve sonraki gün bir tabuta yerleştirerek güvenli bir yere götürdü. Bahauallah’ın isteğiyle cesetler önce Tahran’a, oradan da çeşitli yerler taşındı. Sonunda Abdülbaha’nın talimatı ile Arz-ı Akdes’te Kemil Dağı’nda ki bir türbede defnedildi.⁶⁷

1.2.1.7. Bab’ın Yazıları

Kayyumu’l Esma: ‘Bütün kitapların ilki, en büyüğü ve en azametlisi sıfatı verilen ve Şiran’da iken yazdığı Yusuf süresi tefsiridir.

Levihleri: İlki Muhammed Şah’a ve Sultan Abdulmecit ve Bağdat Valisi Necip Paşa’ya yazdıklarıdır.

Sahife-i Beynü’l Haremeyn: Mirza Muhit Kirmani’nin sorduğu sorulara cevaben Mekke ile Medine arasında yazdığı yazı.

Mektup: Mekke şerifine hitaben yazdığı mektup.

Kitabü’r Ruh: Yedi yüz sureden ibaret yazısı.

Hesail-i Sabih: Ezan metninin değiştirilmesi hükmünü içeren yazısı.

⁶⁴ ‘Beni tanıyabilseydiniz’ (Zerendi, *Nebil Tarihi*, 350).

⁶⁵ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 55-56.

⁶⁶ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 350-351.

⁶⁷ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 56-57.

Risale-i Furu-i Adliye: Molla Muhammed Taki Herati tarafından Farsça'ya çevrilen yazısıdır.

Kevser Suresi Tefsiri: Vahid'in ruhunda değişikliğe neden olan tefsirdir.

Vel Asr: İsfahan Cuma imamının evinde yazdığı tefsirdir.

Hz. Muhammed'in Elçiliği Üzerine Tez: Hristiyan olan Mnuçehr Han'ın ricası üzerine yazılan yazısıdır.

İkinci Levih: Muhammed Şah'ın kuşkularını gidermek için görüşme talebiyle ona yazdığı ikinci yazısıdır.

Bir Diğer Levih: Hacı Mirza Ağasi ve Kanvin ulemasına yazdığı yazıdır.

Farsça Beyan: Maku Kalesi'nde yeni emrin yasa ve kavramlarının yer aldığı kitap. Bab'ın Tanrı'nın zahir edeceği kimse hakkında atıflarda bulundurur.

Arapça Beyan: Yine aynı dönemde yazılan hacim olarak daha küçük olan kitabıdır.

Delail-i Sabih: Maku kalesinde yazılan, tartışmalara sebebiyet verilen, kendi makamı ve hakkaniyeti ile ilgili ifadelerin yer aldığı yazısıdır.

Levh-i Hurufat: Çehrik'te iken Deyyan'ın⁶⁸ adına yazılan yazısıdır.⁶⁹

Arapça Beyan'da İslam ahkâmının kaldırıldığı açıklanmakta eski kitaplarda bulunan cennet, cehennem, ölüm, kıyamet, haşır ve neşir, ölçü ve ceza ifadelerinin hakiki manaları açıklanmaktadır.⁷⁰

Onun adına Levh-i Hurufat'ın yazıldığı Mirza Esadullah, Bab'ın, emrinin doğruluğu hakkında kırk arkadaşına Kur'an ve hadislere dayanarak bir yazı yazmalarını emrettiğinde, yazısını en çok beğendiği kişidir. Hurufat Levhi'nde Bab Mustagas⁷¹ sırrından bahsetmiştir.⁷²

1.2.1.8. Şah'a Karşı Suikast ve Sonuçları

Mazenderan, Tahran, Neyriz ve Zencan'da bir yıkıma uğrayan bu hareketin, bir Babi'nin Şah'a suikast girişimi⁷³ ülke çapında daha fazla

⁶⁸ Mirza Esedulalh (Zerendi, *Nebil Tarihi*, 205)

⁶⁹ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 26-28.

⁷⁰ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 4.

⁷¹ Himayesi istenilen kimse anlamına gelmektedir. Bundan maksat Bab'ın yeni zuhurunun gelmesi için tayin ettikleri zamandır. (Zerendi, *Nebil Tarihi*, 206).

⁷² Zerendi, *Nebil Tarihi*, 206.

⁷³ Tarih: h. Şevval 1268 (m. 15 Ağustos 1852) (Zerendi, *Nebil Tarihi*, 409).

aşağılanmasına sebep oldu. Bu olay genç hükümdarın annesinin derin hıncının toluma kadar ulaşmasına sebep oldu. Bu teşebbüsün sebepleri ve failleri hakkında soruşturma ihtimali ortada kalmadı. Suikast girişimi, bütün Babileri suçlamak için yeterli oldu.⁷⁴

Şah'ın emrinde görevli bir Avusturyalı subay, yüzbaşı Van Goumenes, güvenilir kaynakların ifadesine göre, zorla şahit olduğu zulümlerden duyduğu dehşetin etkisi ile istifasını verdi. Bu girişimden iki hafta sonra *Soldatenfreund*'da Babilere uygulanan muamelelerle ilgili bir mektubuna yer verdi.⁷⁵

Van Goumenes yayınlanan bu mektubunda suikast girişiminden sonra İran'da, Babilerin çeşitli işkencelere maruz kalarak öldürülmeleriyle ilgili tasvirlerde bulunur:

“Beni izle dostum, kalbin varsa eğer ve Avrupa ahlak kurullarına bağlıysan, izle beni. Oyulmuş gözleriyle bu işin işlendiği yerde kendi kesik kulaklarını yemek zorunda bırakılanlara; insanlık dışı bir şiddetle dişleri cellat tarafından sökülenlere; çıplak başları balyoz darbeleri ile ezilenlere; halkın göğüs ve omuzlarına derin delikler açıp yanar fitiller yerleştirdiği bahtsız kurbanların aydınlatıldığı Pazar yerlerine... Doğulunun yorulmaz zekasının yeni işkenceler icad etmesi nadir değildir. Babilerin ayak tabanlarının derisini yüzüyor, yarayı kaynar yağa batırıyor, ayağı at gibi nallıyor ve kurbanı koşmaya zorluyorlar. Kurbanın bağrından hiçbir feryat yükselmiyor, eziyete bir fanatiğin uyuşmuş duyguları ile katlanıyor; şimdi koşmak zorunda, ruhun katlandığını beden kaldıramıyor ve düşüyor... Yazdıklarımı tekrar okuduğumda, sevgili Avusturya'mızda yaşayan sizlerin, gördüklerimin tam doğruluğundan kuşku duyacakları ve abarttığımı sanacakları fikrine kendimi kaptırıyorum. Tanrım keşke bunları görecektik kadar yaşamasaydım! Fakat görevim dolayısıyla bu mekruh işlere çok pek çok kez tanık oldum. Şimdi yeni dehşet sahneleriyle karşılaşmamak için evimden hiç çıkmıyorum... Bütün ruhum bu alçaklığa isyan ediyor... Artık bu cinayetlerin işlendiği yerle ilişkimi sürdürmeyeceğim.”⁷⁶

Renan, *Les Aportes* kitabında Tahran'da bir günde yaşananları; ‘Dünya tarihinde belki de eşi görülmemiş bir gün’ olarak niteler.⁷⁷

⁷⁴ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 64-65.

⁷⁵ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 67.

⁷⁶ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 67-68.

⁷⁷ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 68.

Bahai yüzyılının en kanlı, an acıklı, en kahraman dönemi olan bu dönem, hızla yaklaşan daha büyük bir zuhurun açıklayacağı ve kuracağı Dünya düzeninin verimli tohumları olarak görülebilir.⁷⁸

1.2.2. Bahauallah (Mirza Hüseyin Ali (d.1817-ö.1892))

Hicri 2 Muharrem 1233 (m.12 Kasım 1817) senesinde Tahran'ın Nur bölgesinde dünyaya geldi. Babası Mirza Bozorg-i Nuri lakabı ile meşhur olan Abbas adında sarayın tanınmış vezirlerindendi.⁷⁹

Annesi Hatice, Tahran'da tanınmış bir ailenin kızı idi. Nisa Hanım, Mirza Mehdi, Sara Hanım, Bahauallah ve Mirza Musa (sonradan Mirza Kelim adını aldı) olmak üzere beş kardeşlerdi.⁸⁰

Bab ve Bahauallah'ın yaş farkı ile ilgili Hz.Ali'ye ithafen “Ben Rabbımdan iki yaş küçüğüm.” şeklinde yer verilen bir rivayetteki sırra kimsenin eremediği; burada kastedilenin Bab'ın Bahauallah'tan iki yaş küçük olması sırrını ancak Bab'a iman edenlerin anlayabildiği dile getirilir.⁸¹

Bahauallah'ın soyu ile ilgili şu bilgiler de kaynaklarda mevcuttur:

Mirza Abdul Fazıl'ın araştırmalarına göre, Bahauallah'ın Zerdüş'tün ve İran'ın Sasani Krallarının soyundan geldiği, kendi ifadelerine göre böylece insanoğlunun büyük kurtarıcısının saf İran soyundan olacağı rivayetin gerçekleşmiş olduğu ifade edilir. Ayrıca soyunun Hz. İbrahim'e kadar gittiği böylece kendi şahsında Aryan ve Semitik dinlerini de birleştirmektedir denir.⁸²

Bahauallah aile içi bilgi ve görgüden başka muntazam bir medrese eğitimi görmedi. Doğaya ilgisi ve insanlara maddi ve manevi yardımlarıyla çevresinde tanındı. Genç yaşlarında zor problemlerin çözümünde ona başvurulduğu, Kur'an ayetlerini açıklarken getirdiği delillerin tatmin edici olduğu söylenmektedir.⁸³

⁷⁸ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 82.

⁷⁹ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 21.

⁸⁰ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 41.

⁸¹ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 23.

⁸² Adib Taherzadeh, *Hız. Bahauallah'ın Zuhuru*, çev. Süreyya Güler (İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1995),1.

⁸³ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 41-42.

Babası onunla ilgili defalarca ilginç rüyalar⁸⁴ görmüş, bunları oğlunun yüceliğine yorumlamıştı. Yaşadığı aile, mal, mülk ve makam sahibi olmasına rağmen Bahauallah'ın bu yönde bir teveccühü olmamıştı.⁸⁵

Bahauallah 1835 yılında on sekiz yaşında iken Mirza İsmail Vezir Nuri'nin kızı Asiye adındaki bir hanımla evlendi.⁸⁶

Bahauallah kendisi için hükümetle açık olan vezirlik kariyerini geri çevirip, 1840'lı yılların başında 'Fakirin babası' olarak tanınmasını sağlayacak insani işlerle ilgilenmeyi seçti. Ülke tarihinde yer edecek bir hareketin önde gelen savunucularından biri olunca, 1844'ten sonra imtiyazlı yaşamı hızla aşınmaya başladı.⁸⁷

1.2.2.1. Bahauallah'ın Bab'ın Hareketinden Haberdar Olması ve Mazenderan Yolculuğu

Bab'ın mesajı 1844'te Molla Hüseyin vasıtasıyla Tahran'da Bahauallah'a ulaştı ve Bahauallah Bab'ın emrini kabul etti.⁸⁸

Bahauallah'ın, Bab'ın öğretilerini yaymak üzere yaptığı ilk yolculuk⁸⁹ Mazenderan'ın Nur Bölgesine oldu. Nur, Bahauallah'ın asıl memleketi olup, Nur bölgesine bağlı Takur'da babasına ait geniş arazileri vardı. Tahran'dan memleketine dönen ve babası devlet erkânından olan genç Bahauallah onu karşılayanlara Bab'tan bahsediyor, dini konulardaki konuşmaları dikkat çekiyordu. Bu yeni söyledikleri ile ilgili Bahauallah'ın amcası Aziz, maksadının ne olduğu ile ilgili soruşturulması gereğini, Nur bölgesi âlimi Molla Muhammed'ten talep etti. Molla Muhammed'in, anlattıklarının maksadını öğrenmek niyetiyle Bahauallah'a gönderdiği, önde gelen iki öğrencisi Bahauallah'ın anlattıklarının doğruluğunu kabul ettiler, bu delegelerin Bahauallah'ı doğru kabul etmeleri her tarafa yayıldı, bu durum her sınıf ve tabakadan, Bahauallah'ın ziyaretçilerini artırdı.⁹⁰

⁸⁴ Rüya ile ilgili bkz. Zerendi, *Nebil Tarihi*, 79-80.

⁸⁵ Mehmet Marufi, *Bahai Okyanusundan Damlalar* (Sivas: b.y., 1992), 5.

⁸⁶ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 42.

⁸⁷ Bahai Dini Cemaati Türkiye Bahailerini Ruhani Mahfili, *Hız. Bahauallah*, çev. Cüneyt Can (Ankara: Ümit Reprodiksiyon, 1994), 11.

⁸⁸ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 42. (Ayrıntılı bilgi için bkz. 70-72)

⁸⁹ h.1260-m.1844 (Zerendi, *Nebil Tarihi*, 75).

⁹⁰ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 73-77.

Nur bölgesinde Bahaullah'ın söylediklerinde doğru olduğunu kabul edenler arasında bazı amcaları, dayıları, teyzeleri, erkek ve kız kardeşleri, kuzenleri olduğu gibi, Nur eyaletinin bazı asilleri, din adamları da vardı.⁹¹

1.2.2.2. Bahaullah'ın İlk Tutukluluğu ve Tahire'yi Kurtarma Çabası

Tahire'nin amcası Hacı Molla Taki Kazvini'nin, Molla Abdullah Şirazi tarafından öldürülmesi üzerine Babi olan birkaç kişi suçlu zannıyla Tahran'a getirilip hapsedildi. Tahire de teşvik edici görüldüğünden babasının göz hapsine alındı. Bahaullah hapistekilere herhangi bir zarar gelmemesi için devlet nezdinde teşebbüste bulundu ve başarılı oldu. Ancak şöhret ve para için Mahmut Han Kalanter, Bahaullah'ı da olaya karışmış göstererek tutuklattı ve hapis etti. O birkaç gün böyle geçti ve daha önce sadrazam olan Mirza Ağa Han-ı Nuri'nin kardeşi, Cafer Gali Han ve diğer arkadaşların araya girmesiyle serbest bırakıldı.⁹²

Kazvin'de göz hapsinde bulunan Tahire'de, Bahaullah tarafından görevlendirilen Ağa Muhammed Hadi ve karısı Hatun Can ile Tahran'a, Bahaullah'ın evine kadar ulaştırıldı. Tahire de Tahran'da birkaç gün kaldıktan sonra, Bahaullah Horosan'a gitmekte bir grup ahabpla onun oraya gönderilmesi kararını verdi. Kendi de bir vakit sonra Horosan'a gidecekti.⁹³

Sonrasında, Bahaullah ve Tahire Bedeşt'te bir araya gelip Bahai tarihinde önemli bir yere sahip önceden değindiğimiz Bedeşt toplantısında bulundular.

1.2.2.3. Niyala ve Mazenderan Yolculuğu

Toplantı sonrası Baha, Kuddus, Tahire ve birkaç kişi Mazenderan'a hareket etti. Yol boyunca münacaatlar ve Tahire'nin şiirlerini okuyarak köyden köye geçiyorlardı. Niyala kasabasında halk tarafından saldırıya uğradılar. Bahaullah bu insanlara nasihatte bulundu. Saldırıdan haberdar olan köy ağası ise yardımcı olup, onların yağma edilen mallarını iade etti. Olaydan sonra Baha Tahire'yi bir kişi refakatında Nur'a gönderdi. Kendisi de yanındakilerle Mazenderan'a hareket etti. Bedeşt'te alınan kararlar, Niyala olayı ve bu olaylarda Bahaullah'ın payı, öncü oluşu devlet erkânının kulağına gitti. Bunu fırsat

⁹¹ Taherzadeh, *Hız. Bahaullah'ın Zuhuru*, 1: 6.

⁹² Özşuca, *Bahai Tarihi*, 44.

⁹³ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 185.

bilenHacı Mirza Ağasi, Muhammed Şah'tan ölüm fermanı almaya çalıştı ve başardı. Tutuklanıp Tahran'a getirilmesi hükmü Mazenderan'a ulaşip tebliğ edilmeden Muhammed Şah öldü ve hüküm yerine getirilememiş oldu.⁹⁴

1.2.2.4. Tebersi Kalesini Ziyareti

Mazenderan'da bulunan Tabersi Kalesi, önceden de bahsedildiği gibi Babi olanlarla hükümet askerleri arasındaki çatışmaların bölgesiydi. Bahauallah bu kaleye ulaşınca, orda bulunanlara maneviyatlarını yükselten konuşmalar yaptı. Orda bulunan Molla Hüseyin dışında, oradakilerin onun kim olduğu ile ilgili bir bilgisi yoktu. BahauallahNiyala olayında yolda yakalanıp, bir müçtehit olan Mirza Muhammed Taki'nin yanında hapsedilen Kuddus'un, oradan kurtarılmasını Molla Hüseyin'den istedi. Mirza Muhammed Taki, Kuddus için "Ona hiçbir zaman bir mahpus gözüyle bakmadım" diyerek gelen arkadaşları ile birlikte onu gönderdi.⁹⁵

Bahauallah Tabersi Kalesine sığınıp bir arya gelen ve devletin güvenlik güçleriyle çatışma halinde olan Babilere yaptığı söylenilen bir konuşmaya yer verilmiştir:

"Ben de inşallah kaleye gelip size yardım edeceğim, siz Tanrı'nın askerlerisiniz. O'nun dinini dünyaya yayacak olan sizlersiniz. Allah'ın askerleri her zaman zaferden yanadır. Ne olursa olsun zaferin her zaman sizinle olduğunu unutmayınız."

⁹⁶

Bahauallah kaleyi ziyaretten sonra Tahran'a döndü.⁹⁷

1.2.2.5. Kaleye Tekrar Gitmek İstemesi ve Tutuklanması

Tabersi kalesinde çarpışmalar şiddetlenmişti. Bahauallah sözü gereği kaleye gitmek üzere on iki kişiyle beraber Nur'dan kaleye hareket etti. Kaleye girmek için geceyi beklemek gerekti. Fakat kaleyi muhasara eden askerler bu konaklamanın farkına vardılar ve ani bir hücumla hepsini tutukladılar, Amal'e⁹⁸ götürdüler. Burada din bilginlerinin ve halkın ısrarıyla mescitte bir toplantı yapıldı. Amaç onu sorularla aciz bırakmaktı. Ve nihayetinde de öldürülmesini

⁹⁴ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 46.

⁹⁵ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 234.

⁹⁶ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 234-235.

⁹⁷ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 235.

⁹⁸ Amal (Amul: Zerendi, *Nebil Tarihi*, 247.)

sağlamaktı. Yalnız Amal Valisi Abbas Goli Han-ı Laricani Nuri ailesinden bir kişinin ölümüne sebep olmanın kendi ailesi için doğurabileceği olumsuz sonuçlar nedeniyle ölüm emrini vermekten kaçındı. Bahauallah'ı bu topluluktan uzaklaştırıp Tahran'a gönderdi.⁹⁹

Tabesi kalesi, Zencan olayları, on bine yakın kişinin öldürülmesi ve Bab'ın idamı sonrasında bu hareketin tamamen İran'da sonlandırılması için geride kalan bir iş de, Bab'dan sonra lider bir karakter olarak görünen Bahauallah'ın ülkeden uzaklaştırılması oldu. Sadrazam Mirza Taki Han¹⁰⁰, Bahauallah ile görüşmek için onu yanına davet etti. Ona bir müddet Kerbela'ya gitmesini teklif etti. Sonra da ona divan amirliği görevi vermeyi düşündüğünü söyledi. Bahauallah devlet işini kabul etmedi. Yanına Şükrullah Nuri'yi alarak Tahran'a hareket etti. O yılın Ramazan ayını Kermanşah'ta geçirdi. Burada Molla Abdulkерim Kazvini (Mirza Ahmet Katip diye maruftu) ve Nebil Zerendi¹⁰¹ ile görüştü. 28 Ağustos 1851'de (h. Şevval 1267) Kerbela'ya ulaştı.¹⁰²

Kerbela'da Seyyid Kazım Reştî'nin öğrencisi Şeyh Hasan Zonuzi ile görüştü. Bab daha emrini açıklamadan önce bu iki isim görüşmüşlerdi. Zonuzi, Şiraz'da Bab'ın emrini duyunca Şiraz'a gidip emri kabul etmişti. Maku ve Çehrik kalelerinde onunlaydı. Bab Çehrik'ten sonra Kerbela'ya gitmesini, orada oturmasını istemişti. Ona, orada Mev'ud Hüseyin'in cemalini göreceğini, ona sevgi ve saygısını iletmesini istemişti. Bir gün Kerbela'da İmam Hüseyin'in kabrini ziyaretinde gözü, ona sevgiyle bakan Bahauallah'a ilişmişti. Yanına gidince; "Tanrı'ya şükürler ki, Kerbela'da kaldın ve kendi gözünle geleceği vadedilen Hüseyin'in cemalini gördün" dedi. Bu esnada Bab'ın sözleri aklına geldi ve düşündü ki Bab'ın vadettiği zuhur bu zattan başkası değildir. Bahauallah bunun saklanması gerektiğini zamanın henüz uygun olmadığını ona söyledi.¹⁰³

Bu olay Bab'ın ölümünden on beş ay sekiz gün sonra arife günü, (h.9 Zilhice) 1267 (m.5 Ekim 1851) senesinde gerçekleşti.¹⁰⁴

⁹⁹ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 47-48.(Zerendi, *Nebil Tarihi*, 246-251).

¹⁰⁰ Mirza Taki Han: Emir-i Nizam (Zerendi, *Nebil Tarihi*, 473).

¹⁰¹ Muhammed-i Zerendi: *Nebil Tarihi* kitabının yazarı.

¹⁰² Özşuca, *Bahai Tarihi*, 48-49. (bkz. Bahauallah'ın kendi ağzından Emir-i Nizamla mülakatı, Zerendi, *Nebil Tarihi*, 402)

¹⁰³ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 49.

¹⁰⁴ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 35.

Bahau'llah Tahran'a döndükten sonra devlet kademesinde bir değişiklik oldu. Nasıreddin Şah, Sadrazam Mirza Taki Han (Emir-i Nizam)'ı görevden azletti ve Mirza Taki Han Kaşan'a gönderildi. Bir müddet sonra da Şah'ın emriyle öldürüldü. Yerine Mirza Nasrallah Nuri (Mirza Ağa Can İtimatü'd Devle) geçti. Bahau'llah, önceden bahsettiğimiz suikast girişimi sırasında sadrazamın kardeşi Cafer Koli Han'ın yanında misafir olarak bulunuyordu. Vazifeliler bu suikast olayında Bahau'llah'ın tesir ve yardımı olduğunu düşündüklerinden onun da tutuklanmasını istiyorlardı. Sadrazam kardeşine durumu bildirdi. Cafer Koli Han durumu Bahau'llah'a anlattı ve bir müddet ortaya çıkmamasını tavsiye etti. Bahau'llah bunu reddetti. Ve Niyaveran'a giderek hükümete teslim oldu. Ayrıca Rus elçisi de yardım etmek istedi, onun isteği de Bahau'llah tarafından geri çevrildi. Niyaveran'dan Tahran'a kadar yalın ayak, birçok hakarete maruz kalarak Siyah Çal'a getirildi.¹⁰⁵

Siyah Çal, civar hamam lağımlarının geçtiği yerdı ve sonradan zindana çevrilmişti. Karanlık, pis kokulu bir yerdı. Bahau'llah'ın boynuna vurulan zincirin adı Kara Kahar olup tanınmış bir zincir idi. Üç gün üç gece Bahau'llah'a yemek ve su verilmedi. Aynı suçla haksız yere suçlanan arkadaşlarının da aç olduğunu bildiğinden, ısrarla içeri sokulan yemekleri yemeği de reddetmişti.¹⁰⁶

1.2.2.6. Bahau'llah'ın Tanrı Elçisi Olduğu İddiası

19.yüzyılın başlarında birçok ülkede dünya için bir kurtarıcı özlemi, beklentisi oluşmuştu. Templer ve Millerite gibi gruplar, Hristiyanlığın kutsal metinlerinden hareketle Hz. İsa'nın dönüşünün yakın olduğuna dair ispatlara ulaştıklarını dile getiriyorlardı. Buna benzer bir durum da Ortadoğu'da, Kur'an ve İslam hadislerinden hareketle yeni bir zuhurun yakın bir zamanda ortaya çıkacağı görüşü idi. Millennialist (bin yıllık bir süre inancı) akımların bir tanesi de İran'da başlayan ve tarihe Bab olarak geçen Şiraz'lı bir tüccarın kişiliğinde ve öğretilerinde kendini gösteren bir hareketti. 1844'ten 1853'e kadar geçen dokuz yıllık bu hareketin temel öğretisi, insanlığın, hayatın tüm alanlarına yenilikler getirecek bir devrin eşiğinde bulunduğunu söylemekti. Bab'ın görevi ise, tüm

¹⁰⁵ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 51-52 (Ayrıntılı bilgi için bkz. 410-411).

¹⁰⁶ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 411.

dinlerin inananları tarafından beklenen ve Tanrı'nın göstereceği kimse olan evrensel Tanrı elçisinin gelişine insanları hazırlamaktı.¹⁰⁷

Bahau'llah'ın yeni bir zuhur veya Tanrı elçisi olarak dünyada kendini göstereceğine dair, geçmiş dinlerden, din adamlarından kaynak gösterilerek müjde, haber niteliğinde kullanılan ifadeler Bahai kaynaklarında çokça yer verilmektedir. Aşağıda bahsi geçen bu ifadeler yer verilmiştir:

Ona Farsça Beyan'da verilmiş olan Bahau'llah namı, Tanrı'nın hem bahasını, hem nurunu, hem izzetini simgeliyordu; O, Rabların Rabbi, İsm-i Azam, Kıdem Cemali, Kalem-i Ala, Saklı Ad, Gizli Hazine, Tanrı Zuhuru, En Önce Var Olan Kök, Kendi Kendine Yeten, Ervanın Güneşi, Büyük Haber, Her Şeyden Önce Var Olan Kök, Sina'nın Hatibi, İnsanları Eleyen, Dünyanın Mazlumu, Milletlerin Arzusu, Misakın Sahibi, Sidretül Münteha sıfatlarıyla sıfatlanmıştı. O, Beni İsrail için "Ebedi Peder'in tecessümü", on binlerce aziz ile beraber gelen ordular padişahından başka bir kimse değildi. Hristiyanlık için "Pederin izzetiyle" İsa'nın dönüşü, Şii Müslümanlar için İmam Hüseyin'in geri gelişi, Sünni Müslümanlar için "Tanrı Ruhunun" (İsa) gökten inişi, Zerdüştler için vaad edilen Şah Behram, Hindular için Krişna'nın yeniden doğuşu, Budistler için Beşinci Buda idi.¹⁰⁸

Şeyh Ahmed Ahsa-i'nin, "Bu emrin esrarı mutlaka zahir olacak ve bu haberin sırrı muhakkak ifşa edilecektir. Daha fazlasını söyleyemem, zamanını tayin edemem. Onun emri Hin'den (68:yani bir süre sonra) sonra açıklanacaktır." , Şeyh Ahmed Ahsa-i'nin müridi ve halefi olan Seyyid Kazım Reşti'nin, "Kaim'in öldürüleceği mutlak. O katledildikten sonra dünya on sekiz yaşına varacaktır." , ve yine ömrünün sonuna doğru talebelerine hitaben, "Gerçek söylüyorum, *Kaim'den* sonra *Kayyum*¹⁰⁹ zahir olacak. Çünkü Kaim'in güneşi battığında, Hüseyin'in cemali yükselecek ve bütün dünyayı aydınlatacak. Bunun üzerine Şeyh Ahmed'in sözünü ettiği 'Esrar' ve 'Sır' bütün haşmetiyle açılacak... O çağda işlenecek tek bir güzel iş, sayısız yüzyıllar boyunca takva içinde yapılan ibadetlere eşittir."¹¹⁰ şeklinde yer verilen bazı ifadeler Bahau'llah'ın işaret edilen kişi olduğuna kanıt olarak gösterilir.

Bahau'llah'ın şahsında gerçekleştiğine inanılan bu yeni zuhurun temel özellikleri; kendinden önceki bütün dinleri kayıtsız şartsız geçersiz kılmakta,

¹⁰⁷ Bahau'llah, *Bahai Dini Cemaati Türkiye Bahaileri Ruhani Mahfili*, 11-12.

¹⁰⁸ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 96.

¹⁰⁹ Bab ve Bahau'llah kastedilmektedir.

¹¹⁰ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 99-100.

onların kutsal bildiği ebedi hakikateri taviz vermeden korumakta, onların gerçek kitaplarının kudsiyetini olduğu gibi kabul etmekte, kurucularının makamlarını aşagılamak, ruhani ideallerini hükümsüzleştirmek gibi bir niyeti reddetmekte, onların ortak, değişmez temel maksadını yeniden teyit etmekte, görünürde farklı olan iddia ve doktrinlerini uzlaştırmakta, bu ilahi zuhurun yavaş yavaş açılmasına, her bir dinin katkısını şükranla kabul etmekte, kendinin de devamlı olarak ilerleyen bir zuhurlar zincirinin sadece bir halkası olduğunu tereddütsüz itiraf etmekte, onların öğretilerini hızla değişen, gelişen toplum ihtiyaçlarına uygun kanun ve hükümlerle tamamlamakta, onların içine düştüğü mezhep ve grup çatışmalarını, kaynağı ilahi olan, dünyayı birleştirici ve kurtarıcı bir düzen çerçevesi içinde, evrensel bir kardeşlikte birleştirmeye hazır ve ehil olduğunu ilan etmektedir.¹¹¹ şeklinde sıralanır.

1.2.2.7. Bahau'llah'ın Siyah Çal'da Vahiy Tecrübesiyle İlgili İfadeleri

Bahau'llah'ın yaşadığını ifade ettiği bu tecrübenin tarihi ile ilgili kaynaklarda farklı tarihler yer alır. Nebil Tarihi'nde h.1268 olarak ifade edilir. Şevki Efendi'nin adı geçen eserinde, Neyir Özşuca'nın derlemesinde bu tarih h.1269 olarak gösterilir. Ancak miladi olarak Bahau'llah'ın ilanının başlangıcı 1853 tarihi her kaynakta sabittir.

Şevki Efendi'nin adı geçen eserinde açıklaması şöyledir:

“Dört ay süren mahpusluğunun ortalarında, Hz. Bab'ın coşkun sözlerle haber verdiği ve Şeyh Ahmed Ahsa-i'nin ‘Hin¹¹²den sonra’ şeklinde değindiği ‘dokuz yılı’ (1269) bütün dünya için hayale sığmayacak imkânlarla dolu olarak başladı.”¹¹³

Bab'ın, Bahau'llah için geçen ifadelerinden biri kendi emrinin işaret ettiği kişiyi göstermesi açısından önemlidir:

“ Ey Tanrı'nın bakiyesi, ben kendimi, senin uğruna tamamen feda etmiş bulunuyorum. Senin yolunda lanet edilmeye razıyım. Senin sevgin uğruna

¹¹¹ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 103.

¹¹² Hin: Muhammed Zerendi “Hin” kelimesini ebcet hesabıyla 68'e denk geldiğini, h.1268 (m.1853) senesini de Siyah Çal'da Bahau'llah'ın emrini ilk olarak açıkladığı sene olarak ifade eder (Zerendi, Nebil Tarihi, 25.) Rakamsal olarak “Hin” 1268 anlamına gelen 68'e eşittir. Hin'den sonra tanımlaması ise 1269'un başlangıcını belirtmektedir (Taherzadeh, *Bahau'llah'ın Zuhuru*, 1: 303).

¹¹³ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 107.

öldürülmekten başka bir arzum yoktur. Buna en büyük şahidim yüce, ezeli ve koruyucu Tanrım'dır.”¹¹⁴

İlk vahiy deneyimi zuhurun başlangıcı olarak görülür. Bununla ilgili bazı açıklamalara aşağıda yer verilmeye çalışılmıştır.

Şevki Efendi kitabında bu ilk durumun açıklamasında şöyle demiştir:

“Korkunç şartlar altında iken, Zerdüştî, Musevî, Hristiyan ve İslam dinlerinde sırasıyla Kutsal Ateş, Yanar Çalı, Kumru ve Cebrail timsalleriyle bilinen, kendi ifadesiyle ‘Ey Yüce Ruh’ bir genç kız şeklinde tecessüm ederek Bahauallah’ın elem dolu ruhuna indi ve vahyini açıkladı.”¹¹⁵

Bahauallah’ın kendi yazılarında bu deneyimden kendisi bahseder:

“Gecelerden bir gece, her yönden şu sesleri duydum; Muhakkak ki Biz senin ile ve senin kalemin ile muzaffer kılacağız. Başına gelenlere üzülmeye ve korkmaya, çünkü sen emniyettesin. Tanrı yakında arzın hazinelerini; yani senin vasıtanla ve kendini tanıyanların kalplerini diriltmeye Allah katından memur ismin vasıtasıyla sana yardıma koşacak adamları meydana çıkarıp gönderecektir.”¹¹⁶

Bir diğer ifadesinde o anda yaşadığı ruh halini şu şekilde anlatır:

“T¹¹⁷ ilinin zindanında kaldığımız müddetçe taşıdığımız zincirlerin ve kokladığımız fena kokuların yüzünden pek az uyku yüzü gördük! Bununla beraber, bu kısa süren uyuklamalar arasında başımın tepesinden göğsüme doğru –yüce bir dağ zirvesinden aşağı büyük bir sel akarmışçasına- bir şeylerin döküldüğünü hissederdim. Bunun tesiriyle bütün üyelerim ateşler içerisinde kahrıldı. O sırada, dil, hiçbir kimsenin işitmesine takat getiremeyeceği şeyleri okurdu.”¹¹⁸

Nasireddin Şah’a yazdığı mektuptaki ifadeleri şöyledir:

“Ey Sultan! Ben kullardan biri gibiydim ve yatağımda uyuyordum. Subhanın meltemleri üzerime esti ve bana bütün olmuş şeylerin ilmini öğretti. Bu benim katımdan değil, her şeye gücü yeten Bilici’nin katındandır.”¹¹⁹

Diğer ifadesinde vahiy meleği ile ilgili açıklamalar mevcuttur:

“Üzüntülerle çevrili bulunurken, başımın üzerinden fevkalade ve son derece tatlı bir sesin çağrısını duydum. Yüzümü çevirince bir Huri¹²⁰ gördüm ki Rabbimin isminin

¹¹⁴ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 23.

¹¹⁵ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 104.

¹¹⁶ Bahauallah, *Kurdun Oğlu Risalesi*, çev. Mecdi İnan (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 1976), 20.

¹¹⁷ Bahauallah’ın yazılarındaki “T” harfi Tahran iline ithafen kullanılır.

¹¹⁸ Bahauallah, *Kurdun Oğlu Risalesi*, 20-21.

¹¹⁹ Bahauallah, *Ordular Rabbinin Çağrısı*, çev. Bahai Eserleri Basım Dağıtım, (İstanbul: Bahai Basım Dağıtım, 2010), 62.

¹²⁰ Şevki Efendi’nin adı geçen eserde “Huri” “genç kız” olarak geçer (105).

zikri onda vücut bulmuştu ve önümde, havada duruyordu. Ruhu öyle bir sevinçle doluydu ki siması Tanrı hoşnutluğunun süsü ile ışıyor, yanakları Rahman'ın parlaklığı ile parlıyordu. Yer ile gök arasında, insanların yüreklerine ve akıllarını büyüleyen bir nida ile sesleniyordu. İç ve dış varlığıma benim ruhumu ve Tanrı'nın şerefli kullarının ruhlarını sevindiren haberler veriyordu.”¹²¹

Parmağı ile başımı işaret ederek gökte ve yerde bulunan herkese şöyle hitap etti: “Tanrı'ya yemin olsun! Bu, âlemlerin sevgilisidir, ama siz anlamıyorsunuz. Bu Tanrı'nın aranızdaki cemali ve Tanrı saltanatının içindeki kudretidir, eğer bilseydiniz.”¹²²

Bahau'llah yazılarında kendine indirildiğini söylediği ilahi sözlerin dokuz değişik şekilde indiğini söyler. Ama bu şekillerin ne olduğuna dair bir açıklama yapmaz. “Bunlardan bir tekinin dahi gökteki ve yerdekiler için yeterli kanıt olduğunu ve biz istesek onları sayısız başka biçimlerde nazil edebiliriz” der. Ve çok daha fazla bilgiye sahip olduklarını, ancak bunların tek bir harfinin açığa vurulamayacağını, insanlığın buna henüz hazır olmadığını söyler.¹²³

Bahau'llah'ın yaşadığını söylediği bu deneyim, önceki peygamberlerde ikinci elden anlatılır. Bahau'llah ise bu deneyimi, Tanrı'nın Ruhu ile konuşmasını bizatihi kendisi anlatır. Dinsel tarih, ilahi vahiy olgusuyla böylesine bir ilişki fırsatını arayıcıya daha önce hiç tanımamıştı denir.¹²⁴

Bahau'llah yaşadığını söylediği bu deneyimin mahiyetiyle ilgili yakın çevresine bir açıklamada bulunmadı. Bunun için on yıl gibi bir süre bekledi. Bu zaman zarfında yazdıklarında Bab'ın ortaya çıkacağı, zuhur edeceğini söylediği kişinin zahir olduğuyla ilgili üstü kapalı ifadelerle sadece yer verdi. Ancak çok yakınındaki arkadaşları onunla ilgili yeni bir durumun varlığını hissetmişlerdi.¹²⁵

1.2.2.8. Bahau'llah'ın Bağdat'tan Uzaklaştırılması

Şah'ın (Nasıreddin Şah) Bahau'llah'ın İran topraklarından derhal çıkarılması anlamına gelen fermanı, birinci Bahai yüzyılının tarihinde yeni ve görkemli bir bölümü açmaktadır. Bahau'llah'ın suikastle ilgili bir suçunun

¹²¹Bahau'llah, *Ordular Rabbinin Çağrısı* (Hz. Bahau'llah'ın Levihlerinden), 2.

¹²²Bahau'llah, *Ordular Rabbinin Çağrısı* (Hz. Bahau'llah'ın Levihlerinden), 16.

¹²³Bahau'llah, *Ordular Rabbinin Çağrısı* (Hz. Bahau'llah'ın Levihlerinden), 22.

¹²⁴ Bahau'llah, *Bahai Dini Cemaati Türkiye Bahaileri Ruhani Mahfili*, 13-14.

¹²⁵ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 106.

olmaması sebebiyle Şah ve annesi onun serbest bırakılması ancak İran topraklarından uzaklaştırılmasına karar verdiler. Sadrazam Mirza Ağa Can, Şah'ın tahliye kararını bildirmek üzere temsilen Hacı Ali Han'ı Siyah Çal zindanına gönderdi. Bahaullah'ın zincir altında, karanlık ve pis yerde gören temsilci çok üzüldü, çıkarıp paltosunu ona vermek istedi. Bahaullah istemedi, zindan kıyafetleriyle hükümet erkânının meclisine getirildi. Sadrazam Ağa Can nasihat vermek istedi ve Bahaullah'a: "Eğer benim ikazlarımı önceden işitmiş olsaydınız ve Bab ashabı içerisine girmemiş olsaydınız bugün bu sıkıntılara ve belalara duçar olmazdınız." dedi. Bahaullah: "Eğer siz benim nasihatlarıma kulak verseydiniz, devlet işlerinin günden güne bozulmasına ve devletin inhitatına sebep olmazdınız" diye cevap verdi.¹²⁶

Bunun üzerine sadrazam utanarak "Şimdi ne söylerseniz yaparım" dedi. Bahaullah "Hemen şehirlere haber gönder ve Babilere yapılan eziyet ve işkencelere bir son ver." dedi. Sadrazam kabul ederek bu konuda ferman çıkardı.¹²⁷

Bahaullah'ın zindandan çıkışını haber alan Rus sefiri, ona eğer isterse Rus devletinin himayesinde istedikleri bir yere nakledilebileceğini ilettili. Bahaullah bu teklifi reddetti, Bağdat'a gitmek üzere hazırlıklara başladı. 12 Ocak 1853 yılında ailesi ve yakınlarıyla görevliler refakatında Bağdat'a hareket etti. Üç aylık bir yolculuğun sonunda 8 Nisan 1853'te Bağdat'a ulaştı. Arkasından İran'dan kaçıp gelenler oldu. İlk iş olarak burada Babileri ahlaki noktada eğitmeye, nefislerinin hidayetine çalıştı.¹²⁸

Bahaullah'ın Bağdat'a sürgün edilmesi, bu hareket için yeni durumların ortaya çıkmasına sebep oldu. Onun harekete geçirdiği süreç, Şii İslamın korunan kalesinin tam ortasında bir süre için yerleşmeye başladı. Onu Şiiliğin en yüksek ve ünlü temsilcileri ile temasa geçirdi. Sonraki aşamada, halifeliğin merkezinde İslam dünyasının en kudretli hükümdarı olan Türk sultanının ülkesinde memleketin mülki ve dini yetkilileri ve sultanın temsilcileri ile karşı karşıya getirdi.¹²⁹

¹²⁶ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 53.

¹²⁷ Zerendi, *Nebil Tarihi*, 426.

¹²⁸ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 53-54.

¹²⁹ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 110.

Bağdat'a sürgünün bir başlangıç olduğunu ifade eden Şevki Efendi, İran'dan çıkışın nihayeti için şu ifadeleri kullanır:

Nihayetinden onun Arz-ı Mübarek¹³⁰ kıyılarına kadar götürdü ve bu suretle Tevrat ve İncil'de yer alan kehanetler gerçekleşti; Tanrı Resulü'nün ve ona halef olan imamların çeşitli hadislerinde saygı ile korunan vaadler yerine geldi; ve çoktandır beklenen İsrail'in kendi dininin eski beşiğine geri dönmesine yol açtı. Bu sürgün Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye çıkışını, Hz. Musa, kardeşi ve müminlerinin, İlahi davete uyarak yurtlarından çıkışını; ve en çok, Hz. İbrahim'in Kaldelilerin Urfa'sından Arz-ı Mev'ud'a sürülmesini hatıra getirmektedir ki, bu sürgün çeşitli ırk, din ve milletlere getirdiği sonsuz faydalar bakımından geçmiş bütün zuhurların çiçeği ve yemişi olan bu emrin bu günde ve gelecekte insanlığa bahşedilecek nimetlerin tarihteki en yakın benzeridir.¹³¹

1.2.2.9. Süleymaniye Dağlarında İnzivaya Çekilmesi

Bahau'llah'ın Bağdat'ta bulunduğu dönemin ilk yıllarında üvey kardeşi Mirza Yahya'nın onun karşısında tavır alması, Babi topluluğunun birliğini zedelemişti. Tam da bu dönemde Bahau'llah habersizce, 10 Nisan 1854'te, dostu Ebu'l Kasım Hemadani ile birlikte Süleymaniye dağlarına doğru inzivaya çekilmek üzere hareket etti. Dağdan sadece temizlenmek için iniyor, kendini derviş Muhammed olarak tanıtıyordu. Halidiye Tarikatı'nın reisi Şeyh İsmail'in eline Bahau'llah'a ait olan bir yazı geçti ve bu yazıya hayran kaldı. Fırsatını bularak dağlarda onu ziyaret etti. Süleymaniye'ye gelmesi için ısrarda bulundu. Onu Mevlana Halid tekkesinin bir hücresinde ağırladı. Ondan Muhyiddin Arabi'nin Fütühat-ı Mekkiye'sini izah ve tefsir etmesini istedi. Bahau'llah okumadığı halde kabul etti ve hergün birkaç sahife okuyarak açıklama yaptı. Şeyh onu dinliyor ve hayran kalıyordu. İlahi emir gereği 19 Mart 1856'da tekrar Bağdat'a döndü. Bahau'llah'ın evi İran ve Arap memleketlerinden gelen misafirlerle dolup taşmakta idi. Kerbela ve Necef'ten gelen bilgin ve müçtehitler de ziyaretinde bulunup saygılarını sunuyorlardı.¹³²

Babiler arasında fesat tekrar uyandı. Babiler arasında bu hareketi motive edici güçlerin zayıflaması ile ilgili şunları söyleyebiliriz:

¹³⁰ İsrail'deki Akka şehri.

¹³¹ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 110-111.

¹³² Özşuca, *Bahai Tarihi*, 54-57.

Bab'ın idamı, sonrasında Bahau'llah'ın Siyah Çal'da mahpusluğu, İran'dan uzaklaştırılması bu hareketin gücünü azalttı. Bağdat'ta ikame edilen ilk yıllarda ve Süleymaniye'deki inziva döneminde yıkımın hızı güç kazandı.

Bu bunalımın odak noktasında, bizzat Bab'ın adayı¹³³ olan Mirza Yahya vardı. Ve yine onunla işbirliği yapan, zamanında, İsfahan'daki Sadr medresesinden kovulan ve Kerbela'ya gelip Bab'a inananların safına katılan Seyyid Muhammed adında bir kişi idi. Bab'ın halefi olduğu iddiasındaki Mirza Yahya'nın, Mir'atü'l Ezeliyye (Ezeliyet Aynası), Subh'i Ezel (Ezeliyet Sabahı) ve İsmü'l Ezeli (Ezeli İsim) gibi sıfatlarla bu hareketin içinde kendini tanıtmaması ve övünmesi, ayrıca Seyyid Muhammed tarafından desteklenmesi emrin itibarını ve geleceğini ciddi şekilde tehlikeye soktu.¹³⁴

İlaveten Şevki Efendi Mirza Yahya'nın isyanı ve sonuçlarıyla ilgili değerlendirmede bulunur. Ona göre Bab'ın ölümü, suikastın kanlı sonuçları, Bahau'llah'ın memleketinden sürgünü, Süleymaniye inzivası bu emir için ne kadar yıkıcı sonuçlar doğurursa da kendini yeni toparlamakta olan bir topluluğu sarsan ve üyeleri arasında tamir edilemez gedikler açan bu olay kadar vahim değildi. Bahau'llah'ın üvey kardeşlerinden biri, Bab'ın gösterdiği aday ve Babi topluluğunun kabul edilmiş lideri olan Mirza Yahya'nın Hz. Muhammed'in amcasının amansız düşmanlığından daha menfur, Hz. İsa'ya kendi havarisinin ihanetinden daha ayıp, Yakup'un oğullarının kardeşleri Yusuf'a davranışlarından daha hain, nuh'un oğullarından birinin işlediğinden daha iğrenç, hatta Kabil'in Habil'i öldürmesinden daha onursuz olan müthiş hareketi, emrin kaderi üzerinde en az elli yıllık bir iz bırakan sıkıntılara sebep oldu. Mülki ve ulema sınıfında düşmanları sevindirip cesaretlendirdi, ellerine önemli bir koz verdi ve açık açık alaylarına sebep oldu. Bahau'llah'ın dostlarını ve taraftarlarını şaşkınlık ve zihin karışıklığına düşürdü, batılı hayranlarının gözünde emrin itibarını ciddi surette zedeledi. Bu hareketin yaşadığı Mirza Yahya isyanı dönemi, Bahau'llah tarafından Eyyam-ı Şidad (Şiddet Günleri) olarak vasıflandırır.¹³⁵

¹³³ Mirza Yahya, Bab tarafından yeni zuhur dönemine kadar hareketin merkezi, lideri olarak tayin edilmişti. (Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 116-118).

¹³⁴ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 116-118.

¹³⁵ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 169.

Bab'ın, yazılarının metinlerini tahrif etmiş, kendine uluhiyet atfeden bir bölümü ezana ilave ederek küfre girmiş, Bab'ın yazılarına, kendini ve soyunu Bab'ın halefi gibi gösteren atıflar eklemiş, Bab'ın ölümünden sonra kararsızlığa düşüp miskin bir hayata sürüklenmiş, toplumunu yalnız bırakmıştı. Ayrıca Bahau'llah'ı Edirne döneminde zehirlemeye çalışmış ve Bahau'llah'ın bir ay boyunca hasta olarak yatmasına da sebep olmuştur.¹³⁶

1.2.2.10. Bağdat'tan Uzaklaştırılması

Babi topluluğunun Bağdat'ta yaşadığı bu zor günler bazıları için fırsat doğurdu. El ele verip Bağdat valisi ve İran Şahı hükümeti uyandırılmaya çalışıldı. Bağdat'tan uzaklaştırmak için İran'ın Bağdat konsolosu Mirza Bozork Han-ı Kavini, vali Mustafa Paşa'ya etki etmek istedi ise de vali bu duruma pek ilgi göstermedi. Ulema grubundan Şeyh Abdülhüseyn Kanimi'de bir dini encümen toplandı. Kerbela, Necef ve civarlarından gelen bilginlerle Bahau'llah ve yanındakilere karşı cihat kararı verilmesine gelenleri ikna etti. Yalnız fitne sebebi olur niyetiyle Şeyh Murtaza Ensari kararı desteklemeyip toplantıyı terk etti. Cihada delil olması vesilesiyle bilgisine itimat edilen Hacı Molla Hasan'ı Bahau'llah'a göndererek O'nunla konuşmasını ve bir mucize istemesini kararlaştırdılar. Bu zat Bahau'llah'la görüştü. Mucize hakkında ise Bahau'llah: sizlerin mucize istemeye hakkınız yok, çünkü hak imtihan edilmez, hak daima insanları imtihan eder. Halkın isteği üzerine, bugüne kadar gelen hiçbir peygamber bir mucize göstermedi. Bununla beraber sizler istediğiniz mucizeyi kararlaştırınız, eğer bu mucizeyi gösterebilirim Tanrı adına konuştuğumu kabul edeceğinizi bir kâğıda yazıp imza ediniz. Eğer gösteremezsem yalancılığım ortaya çıkacaktır, hakkımda istediğiniz kararı verebilirsiniz. İşte ben hazırım" dedi. Müctehitlerden oluşan encümen azaları, "Sihir sahibi olacak biri istediğimizi yaparsa teslim olmuş oluruz." diyerek teklifi kabul etmediler. Şeyh Abdülhüseyn ve İran'ın Bağdat konsolosu Mirza Bozork Bağdat valisi üzerinde etkili olamayınca Nasıreddin Şah'ın harici vekili vasıtasıyla bu hareketin önü kesilmeliydi. Bahau'llah İran'a teslim edilmeli veya daha uzak yere sürülmeliydi. Böyle bir uzaklaştırma kararını, İran'ın Osmanlı nezdindeki sefiri Hacı Mirza

¹³⁶ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 171-172.

Hüseyin Han-ı Müşiri'd Devle, Sultan Abdülaziz Han'dan kolayca alabildi. Bu sırada Bahaulah Nevruz günlerini geçirmek üzere Bağdat yakınlarında kiraladıkları Veşşâş'ın bahçesinde dostları ile bulunmaktaydı. Gelen haber oradakilerin üzüntüsüne sebep oldu. Uzaklaştırma fermanının gelmesinden yirmi yedi gün sonra 21 Nisan 1863 yılı Çarşamba günü (Nevruz'un 32. günü) Dicle Nehri kenarına kadar geldi ve kayıkla Bağdat'ın batısındaki Necibiye (Necip Paşa bahçesi) bahçesine geçti ve orada çadırlar kuruldu. Burada kaldıkları on iki günde onu tanımaya gelenlerden biri de Namık Paşa idi. Bu bahçe daha sonra Rızvan bahçesi olarak adlandırıldı.¹³⁷

1.2.2.11. Rızvan Bahçesinde Bahauallah'ın Kendini Elçi Olarak İlanı

Bahauallah bahçeye taşındığı ilk günün öğleden sonrasında, Bab'ın geleceğini haber verdiğini ve bütün Babilerden ona itaat edilmesini istediği Menyuzhirullah'ın ve bütün din kitaplarında geleceği müjdelenen kimsenin kendisi olduğunu açıkladı.¹³⁸

Bhauallah'ın kendini bir peygamber olarak ilanı olayı ile ilgili Şevki Efendi şu açıklamalarda bulunur:

“Bu heybetli olayla, Hz. Bahauallah'ın vahyinin Siyah Çal'da doğuşu ile, Hz. Bab'ın müridlerine açıklaması arasında ilahi emrin koymuş olduğu on yıllık gecikme nihayet sona erdi. Farsça Beyan'da, Hz. Bab'ın kaleminden on dokuz yıllık ilk 'vahid' tamam oldu. Hz. Bahauallah'ın ulu izzetinin sır perdelerinin açılmasına sahne olan 'Rızvan' hakkındaki Hz. Bab'ın kehaneti fiilen gerçekleşti.”¹³⁹

Ve bu ilanla ilgili ayrıntılı bilgi bulunmadığını söyler.¹⁴⁰

Bu ilanın Bahauallah'ın dostları üzerinde meydana getirdiği heyecanı orada bulunan tarihçi Nebil şöyle anlatır:

Her gün dört bahçeden toplanan güller Bahauallah'ın çardağı önünde harman edilirdi. O kadar büyüdü ki karşılıklı oturanlar birbirini görmekte zorlanırdı. Bahauallah kendi elleriyle toplayıp bir medile koydukları gittikleri yerlerde ahablara verilmek üzere yanlarındaki dostlara dağıtırdı. Ben Rızvan'ın altıncı günü yanlarındaydım, sabahın erken saatlerinde ağaçların arasında geziyordu. Birden bire bana dönerek buyurdu; ‘Düşününüz bu bülbüller ağaçlara güllere nasıl âşıktırlar, sevgi ve

¹³⁷ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 57-59.

¹³⁸ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 57-59.

¹³⁹ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 157.

¹⁴⁰ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 159.

bağlılıklarını sabahtan akşama kadar yorulmadan teganni ediyorlar. Şimdi nasıl olur da bu manevi âşıklar ve dostun yüzünü görmeye can verenler uyuyabilsinler.’ Ben Bahauallah’ın huzurunda bulunduğum üç gün içerisinde pek uyuduklarını görmedim. Her gün sabahtan akşama kadar Bağdat’tan gelen misafirlerle konuşur Tanrı’nın emrini açıklarlardı.¹⁴¹

Bahauallah’ın Rızvan bahçesinde bulunanlara o ilk gün üç beyanda bulundu. Birincisi, kendi devrinde silah kullanımının yasaklandığını, ikincisi bin yıldan önce başka bir peygamberin gelmeyeceğini, tüm isimlerin ve sıfatların tüm yaratıklarda tam olarak kendini göstereceği, bununla yeni bir günün geldiği ve tüm yaratılmışlara yep yeni bir kapasitenin verileceğini söylemişti.¹⁴²

Günümüzde, Rızvan bahçesinde Bahauallah’ın geçirdiği on iki gün Bahailerce Rızvan bayramı olarak kutlanır.¹⁴³

1.2.2.12. İstanbul’a Sürgünü

3 Mayıs 1863 yılı öğleye doğru Rızvan bahçesinde ayrıldı. Bağdat’a altı kilometre uzaklıkta Reciat’a geldi. Bir hafta kaldı. 9 Mayıs 1863’te ailesi ve 26 kişilik dostlarıyla beraber, on süvari asker muhafazasında buradan ayrıldı. Yolculuk, bahar mevsiminde Samsun’a kadar yüz on günlük bir yolculuktu. Güzergâh Namık Paşa tarafından yazılı olarak bildirilmişti. Yolculardan birinin ifadesine göre, Bahauallah Mardin şehrine girince, davul zurna eşliğinde, atları süslenmiş bir süvari grubu tarafından karşılandı ve şehrin çıkışına kadar ona refakat edildi. Yüz on günlük yolculuğun kara kısmı Bağdat’tan sonra Kerkük, Erbil, Musul (burada 3 gün kaldı), Nusaybin, Mardin, Diyarbakır (burada da iki gün kaldı), Elazığ, Sivas yoluyla Samsun’da sona erdi. Yedi gün burada kaldı. Sonra bir Türk vapuruyla İstanbul’a hareket edildi ve üç günlük deniz yolculuğundan sonra 16 Ağustos 1863 öğle vakti İstanbul’a varıldı. İskelede bekleyen iki araba onu ve ailesini hükümet tarafından misafirleri ağırlamaya memur edilen Şemsi Bey’in Hırka-i Şerif Camii yakınındaki evine götürdü. Ev aile için pek yeterli olmadığı için üç gün sonra, Sultan Mehmet Camii civarında Veysi Paşa’nın evine taşındılar. Bahauallah da karşılamamanın devlet mihmandarları

¹⁴¹ Özsuca, *Bahai Tarihi*, 60.

¹⁴² Taherzadeh, *Hiz. Bahauallah’ın Zuhuru*, 1: 282-284.

¹⁴³ Taherzadeh, *Hiz. Bahauallah’ın Zuhuru*, 1: 264.

tarafından güzel yapıldığını devlet ricalinden ziyarete gelenlerin olduğunu, devletten hiçbir talepte bulunmadığını söyler.¹⁴⁴

Şevki Efendi kitabında İstanbul dönemi ile ilgili şu değerlendirmede bulunur:

Bahau'llah'ın Osmanlı İmparatorluğunun başkenti ve Hilafet Merkezi olan (Müslümanların, İslam'ın Kubbesi) adıyla övdüğü, onun ise “*istibdat tahtının*” kurulduğu yer adını verdiği İstanbul'a gelişi ile Bahailiğin ilk yüzyılının en karanlık ve en felaketli ama bir yandan da en ihtişamlı bölümü açılmıştı. Anlatılmaz mahrumiyetler ve çekilmez çilelerin en ruhani zaferlerle bir arada yaşandığı bir devir başlıyordu. Onun kahramanlık çağının en önemli yılları gelip çatmıştı.¹⁴⁵

İran sefiri Mirza Hüseyin Han'ın ısrarı ve vezirleri Ali Paşa ile Fuat Paşa'nın İran Şah'ını memnun etme uğraşı sonucunda Sultan Abdülaziz'den elde edilen uzaklaştırma fermanıyla dört aylık İstanbul ikameti sona erdi. Sultana ve vezirlerine hitaben bir levih nazil oldu denir. Levih Şemsi Paşa eliyle Ali Paşa'ya gönderildi. Şemsi Paşa durumu şöyle anlatmıştı: “Mektupta ne olduğunu bilmiyordum. Fakat Ali Paşa okur okumaz rengi sarardı ve dedi ki; ‘Bu mektubun yazılışında muktedir ve kahredici bir hükümdarın, kendi maiyetindeki bir kimseye hitap edebileceği bir ifade mevcuttur.’”¹⁴⁶

Bahau'llah bu levhin tesiri için şöyle demiştir: “Sultan'ın vezirleri bu mektubu okuduktan sonra bize karşı ne yaptılarsa haklı idiler. Ama önceki davranışları haksızdı.”¹⁴⁷

Nebil'e göre oldukça uzun olan bu levih,¹⁴⁸ padişaha hitap eden sözlerle başlar, vezirlerini şiddetle kınar. Vezirlere hitap eden ileriki bölümlerde ise onlara meydan okuyarak, dünya mallarıyla övünmemelerini öğütler.

Bahau'llah'ın, sürgün edilmesine dair fermanın çıkarılmasından sonra, yola çıkmasının arifesinde İran sefirine gönderdiği mesajı şöyledir:

“Yıllar yılı mazlumların kanını dökmekten ve onlara onca eziyet etmekten sizin gibilerin yanına ne kaldı? Onlar yüz kat arttı, ama sizleri tam bir karışıklığa uğrayacak ve zihninizdeki bu ezici düşünceden nasıl kurtulacağınızı

¹⁴⁴ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 61-62.

¹⁴⁵ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 163.

¹⁴⁶ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 62.

¹⁴⁷ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 166.

¹⁴⁸ Mektup niteliğindeki bu levhin metni günümüze ulaşmamıştır (Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 164.).

bilemeyeceksiniz... Şunu bilin ki, bütün dünya devletleri bir araya gelip benim canımı ve bu adı taşıyanların tümünün canlarını alsalar, yine de İlahi ateş asla sönmez... Başımıza her ne gelirse bizim kazancımız büyük ve onların uğrayacağı kayıp aşikârdır.”¹⁴⁹

Bahau'llah, İstanbul'da hemen ayrılması gereğince ailesi, arkadaşları, bir kısmı arabalara, diğer kısmı yük hayvanlarına bindirilip, eşyaları öküz arabalarına yüklenerek, soğuk bir sabahı Türk askerleri refakatinde yola çıktı. Yolcular, Küçük Çekmece, Büyük Çekmece, Silivri, Çorlu ve Babaeski'de kısa molalar vererek 12 Aralık 1863'te Edirne'ye vardı. İzzet Ağa'nın evinin civarındaki iki katlı bir kervansaray olan Arap hanına yerleştirildiler. Üç gün sonra Bahau'llah ve ailesi Mevlevi tekke'sine yakın Muradiye Mahallesinde bir yazlık eve, bir hafta sonra aynı mahallede bir cami yakınındaki bir başka eve nakledildiler. Altı ay kadar sonra Selimiye Camii'nin kuzeyinde Emrullah evi olarak bilinen daha geniş bir binaya geçtiler. Şevki Efendi Edirne yolculuğu ile ilgili Nebil yazarı Zerendi'nin sözlerine de kitabında yer verir. Zerendi; bu sürgünlüğe öyle bir tevekkülle katlanıldı ki kalem yazarken gözyaşları döküyor ve sahife yazılanlardan utanıyor... O yıl, yaşlıların emsalini hatırlamadıkları bir soğuk vardı. Türkiye'nin ve İran'ın bazı yerlerinde hayvanlar soğğun şiddetine dayanamayıp karların içinde telef oldular. Fırat'ın yukarı tarafları Maden-i Nukra'da görülmemiş bir şekilde birkaç gün buz tuttu; Diyarbakır'da ise nehrin buzları kırk gün çözülmedi şeklinde yolculuğu tasvir eder.¹⁵⁰

Bu yolculuğu ile ilgili Bahau'llah şu ifadeleri kullanır:

“Bizi dünyada kıyaslanamayacak bir zilletle şehirden (İstanbul) sürdüler... Ne ailemin, ne arkadaşlarımın o dondurucu soğukta korunacak giyimleri yoktu... Halimize düşmanlarımız bile ağladı ve her görür gözü olan yaş döktü.”¹⁵¹

Böylece Bahau'llah'ın emrini ilanının en dramatik olaylardan birinin ilk perdesi kapanmış oldu. Aynı zamanda, onun için mesajını dünyaya ve dünya hükümdarlarına duyurma döneminin de başlangıcı oldu.¹⁵²

¹⁴⁹ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 166-167.

¹⁵⁰ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 167-168.

¹⁵¹ Bahau'llah, *Ordular Rabbinin Çağrısı*, 132-134. (Bu yolculukla ilgili ve Abdülaziz hakkında yazdıkları ile ilgili bkz. Bahau'llah, *Ordular Rabbinin Çağrısı*, Sure-i Mülük, 128-135.)

¹⁵² Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 168.

1.2.2.13. Bahaullah'ın Edirne'ye Sürgünü ve Edirne Dönemi

Edirne dönemi, Bahaullah'ın kardeşi Mirza Yahya'nın kendi adına riyaset ve hilafet çalışmalarının etkisinin hala devam ettiği bir dönemdi. Mirza Yahya, Bahaullah'ın, İran'a giderek Bab'ın yazılarını yayması öğüdünü dinlemeyerek, kendine benzemeyen Hacı Muhammed Kazım adlı birini vilayete gönderip Mirza Ali Kirmanşahi adına pasaport çıkartmış, yazılarını Bağdat'ta bırakıp başka bir kılıkta Musul'a gitmiş ve orada İstanbul'a gitmekte olan sürgünlere katılmıştı.¹⁵³

Mirza Yahya ve etrafındakiler, devlet erkânını Bahaullah'ın aleyhine çevirmek için uydurma haberler, iftiralar icat etmiş, bu tür çalışmalar bu hareket adına olumsuz sonuçlar doğurmuştu. Örneğin Sultanabat'ta tutuklanan dört bahai, Tahran'da tutuklu iken serbest bırakılan ve oradan İsfahan'a dönen altı bahai öldürüldü. Azerbaycan'da emri yaymaya çalışan Mirza Mustafa Neraki, Tebriz'de Bab'ın öldürüldüğü meydanda öldürüldü.¹⁵⁴

Bahaullah, Bab'ın adayı Mirza Yahya'yı, kendisinin yeni zuhur olduğuyla ilgili resmi olarak bilgilendirme kararı aldı. Bu görevi Mirza Ağa Can'a¹⁵⁵ verdi. Yeni nazil olduğu ve kendi iddiasını katıyetle teyid ettiği söylenen Emir Suresini Mirza Yahya'ya yüksek sesle okuyacak ve onun açık ve kesin cevabını isteyecekti. Mirza Yahya bir gün düşünmek için mühlet istedi ve gelen cevap karşı beyan şeklinde oldu. Bu beyanında, kendine bağımsız bir vahiy geldiği saat ve dakikayı belirterek, Doğu ve Batı milletlerinin kayıtsız şartsız kendine itaat etmeleri gerektiğini söylüyordu. Onun bu iddiası, Bahaullah ile kendisi arasında, Bahai tarihinde kesin bir kopuşun başlangıcını işaret ediyordu.¹⁵⁶

Bahaullah, ona düşmanlık besleyenlerin düşmanlıklarının şiddetini hafifletmek ve sürgünlere, kendisi ile onlar arasında serbest bir seçim yapma fırsatını vermek maksadıyla ailesiyle beraber kiralanan bir eve kapandı. İki ay boyunca dostları da dâhil kimse ile görüşmedi. Evindeki eşyalarının yarısının Mirza Yahya'nın evine götürülmesini, onun özellikle istediği Bab'a ait mühür, yüzük, el yazmaları gibi hatıraların ona teslim edilmesini, sürgünlerin ve ailelerinin geçimi için hükümetin verdiği ödenekten payına düşenin ona

¹⁵³ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 170.

¹⁵⁴ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 63-64.

¹⁵⁵ Bahaullah'ın sekreteri, kâtibi.

¹⁵⁶ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 173.

ödenmesini istedi. Bir kişinin de, Mirza Yahya'nın alış-verişini yapmasını, İran'dan adına gelecek bir şeyin de kendi eline teslim edileceğine dair teminat verilmesini istedi.

Mirza Yahya ve Seyyid Muhammed (Baş destekçisi)'in İran ve Irak'a yaydıkları iftira dolu mektuplar ve Mirza Yahya'nın Edirne Valisi Hurşit Paşa ile vali yardımcısı Aziz Paşa'ya özel ihtimam içeren dilekçeler karşısında, Bahauallah inzivadan çıkmaya mecbur kaldı. Mirza Yahya'nın, hanımlarından birini, kocasının haklarının gasp edildiğinden ve çocuklarının açlıktan ölme safhasına geldiğinden şikâyet etmek için vilayete gönderdiğini öğrendi. Seyyid Muhammed başkente gidip İran sefiri Müşirid Devle ile görüşmüş, Mirza Yahya ile kendisine bir harçlık bağlanmasını istemiş ve Bahauallah'ı Nasıreddin Şah'ı öldürmek için bir ajan göndermekle itham etmişti.

Bahauallah ve üvey kardeşi Mirza Yahya'nın vahiyle muhatap olmak veya peygamberlik iddiasıyla karşı karşıya gelmesi ile ilgili örnek olaylardan biri de şöyle anlatılır:

Bahauallah, inzivadan sonra önceden kaldığı eve geçti. Üç ay sonra taşındığı İzzet Ağa'nın evinde Edirne'den ayrılışına kadar ikamet etti. Bu evde Eylül 1867'de Bahauallah'ın karşısında duranlar için yenilgi niteliğinde bir olay yaşandı. Babililerden Mir Muhammed adında bir kişi adına, Şirazlı bir Babi Seyyid Muhammed'i, Mirza Yahya'yı Bahauallah ile karşı karşıya gelmeye razı etmeye zorladı. Bahauallah'ın bulumsaya gelmeyeceğini düşünen Mirza Yahya yer olarak Selimiye Camii'ni seçti. Bahauallah, adı geçen Mir Muhammed'i de yanına alarak onun belirlediği Selimiye Camii'ne doğru yaya olarak yola çıktı. Sokak ve çarşılarından geçerken, görenleri, duyanları hayrete düşüren bir ses ve tavırla ayetler okuyordu. Bahauallah'ın geldiğini haber vermek üzere giden Mir Muhammed az sonra geri dönerek, onun yetkisine meydan okuyan kişinin, beklenmeyen nedenlerden dolayı bu görüşmeyi bir iki gün sonraya bırakmak istediğini bildirdi. Bahauallah evine döndüğünde bir levih kaleme aldı. Levihte olan biteni izah ve toplantı için bir tarih teşbih etti. Kendi mührü ile mühürleyerek Nebil'e verdi, yeni emre katılanlardan Molla Muhammed Tebrizi'ye teslim etmesini, onun da dükkanına sıkça uğrayan Seyyid Muhammed'e iletmesini söyledi. Levhin tesliminden önce Seyyid Muhammed'den, Mirza Yahya buluşma yerine gelmediği takdirde iddialarının yalan olduğunu yazılı olarak edeceğine dair mühürlü bir tahattütname istemesine karar verildi. Seyyid Muhammed taahhütnameyi ertesi gün getireceğine söz verdi. Fakat Nebil üç gün arka arkaya dükkanda beklediği halde Seyyid Muhammed gelmedi. Nebil, yirmi üç yıl sonra tarihinde bu olayı kaydederken, Bahauallah'ın mağlup bir hasma karşı üstünlüğünün elde tutulur

ve tekzip edilemez delili olan bu teslim edilmemiş Levhin, hala kendi elinde olduğunu belirtmişti.¹⁵⁷

Edirne dönemi Bahauallah'ın emrini ilanı ile ilgili dünya liderlerine yazılarıyla davette bulunduğu dönemdir. Ona indirildiği söylenen yazılar için “Gece gündüz demeden, yazmaya yetişemeyecek sayıda yağmur gibi iniyordu.” denir. Her ay, birkaç cilt dolusu yazının İran’a gönderildiği ifade edilir. Bahauallah bu durum için; ‘İlahi inayet bulutlarından yağınlar öyleydi ki, bir saat içinde bin ayete eşit yazı nazil olmuştur. Bu günde ihsan olunan inayetin büyüklüğü ile eğer bunları yazmaya yetişebilecek bir vahiy kâtibî bulunsaydı, tek bir gün ve gece içinde Semavat-ı İlâhiye’den Farsça Beyan’a eşit miktarda vahiy inerdi.’ der. Bir diğer yerde de; ‘Tanrı’ya yemin olsun! Bu güne kadar peygamberlere vahyedilmiş olanlara eşit miktar bu günlerde inmiştir.’ der. Yazıların bolluğu hakkında “Bu şehirde (Edirne) şimdiye kadar nazil olanları kâtipler temize çekmekten aciz kalıyorlar. Bunun için, büyük kısmı temize çekilmemiştir” der.¹⁵⁸

Bahauallah ve dostlarının Edirne’deki bazı faaliyet ve çalışmaları devlet ricalinin ona karşı bir tavır geliştirmesine sebep oldu. Eski sadrazamlardan Vali Kıbrıslı Mehmet Paşa’nın, onun halefi olan Kadiriye Tarikatından Süleyman Paşa’nın, özellikle her vesile ile ve alenen Bahauallah’ın evini ziyarette bulunan, Ramazan’da onu misafir eden Vali Hurşit Paşa’nın Bahauallah’a gösterdiği itibar başkent erkânının dikkatini çekiyordu. Bahauallah’ın yazılarındaki meydan okuyuş dafark ediliyordu. Hacıların devamlı olarak Edirne’ye gidiş gelişlerinden ve bir teftiş için geziye çıkmış olan Fuat Paşa’nın abartılı raporlarından tedirgin oluyorlardı. Mirza Yahya’nın adamı Seyyid Muhammed’in eliyle gönderdiği dilekçeler onları tahrik ediyordu. Bahauallah’ın yazılarını saptıran imzasız mektuplar onlara korku veriyordu. Bu mektuplarda, Bahauallah, taraftarlarından binlercesinin yardımı ile İstanbul’u zapt etmek hususunda Bulgar liderleri ve bazı Avrupa ülkelerinin bakanları ile bir komplo hazırlamakla suçlanıyordu. Emri sarsan iç ihtilaflardan cesaret bulan ve Edirne’de görevli yabancı konsolosların Bahauallah’a karşı aşikâr saygılarından tedirginlik duyan bu kimseler, bu hareketin kökünü kazıyacak kurucusunu yalnız bırakacak ve acze düşürecek şiddetli ve ani tedbirler almaya karar verdiler. Aynı zamanda İstanbul’a gelip bazı ihtiyatsız

¹⁵⁷ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 173-176.

¹⁵⁸ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 177.

davranış içerisinde olan emir destekçileri de durumu kötüleştirmekteydi. Nihayet Bahau'llah'ı ceza sömürgesi Akka'ya ve Mirza Yahya'nın Kıbrıs'ta Magosa şehrine sürülmesine karar verildi. Karar Sultan Abdülaziz'in sert bir dille yazılı fermanında yer aldı. Bahau'llah'ın başkentteki arkadaşları, sonradan onlara katılan birkaç kişi ve Ağa Can tutuklandı ve hapse atıldı. Edirne'deki toplumun üyeleri de sayılarının belirlenmesi için birkaç kez vilayete çağrıldılar. Bir sabah vakti askerler Bahau'llah'ın evini kuşattılar, taraftarları yine çağrılıp sorguya çekildi ve hareket için hazırlık yapmaları emredildi.¹⁵⁹

Edirne dönemi için, bu hareketin dünyaya açılma çabasının başlangıç noktası denilebilir.¹⁶⁰

Ancak, Müslüman ve Hristiyan dünya hükümdarlarına, vezir ve elçilerine, sünni İslam din liderine, saltanat ve hilafet merkezi olan İstanbul bilginlerine, halkına, dünya filozoflarına ve İran halkına hitaben yapılan beyan Edirne ikametinin tek önemli sonucu değildir. Bu dönemde Molla Ebu Talip ve Nebilin tebliğ ettiği başka müminlerin de eliyle emir sancağının Kafkaslara taşınması, Seyyid Hüseyin Kaşani ve Hacı Bekir Kaşani'nin Mısır'a yerleşmeleri ile bu memlekette ilk noktanın kurulması, emrin Irak, Türkiye, İran ve Suriye'ye kadar sınırlarını genişletmiş olması da önemli sonuçlardandır. Ve yine selamlaşmada eski 'Allahu Ekber'in yerini Allah'u Ebha' sözü aldı, hem İran'da hem de Edirne'de kullanılmaya başlandı. Bu dönemde Mirza Yahya taraftarlarına sıfat olan 'Beyan Ehli' kelimesi terk edilerek, yerini 'Baha Ehli' sözü aldı. Bab'ın Şiran'daki evi, Bağdat'taki en büyük evi ziyaretten oluşan hac vazedildi. Bahailer için oruç duaları yazıldı. Tahran'daki taraftarlarından Molla Ali Ekber Şahmirzadi ve Cemali Burucerdî'ye hitaben yazısında, Bab'ın naaşını saklı bulunduğu İmamzade Masum'dan başka bir güvenli yere gizlice nakletmeleri emrini verdi. Bu dönemde yine Gusn (Dal) suresinin nazil olduğu, Bahau'llah'ın oğlu Abdülbaha'nın gelecekteki makamını haber verdiği söylenen surenin Abdülbaha için 'Kudsiyet dalı', Allah'ın kanununun dalı, 'Tanrı'nın Emaneti', 'İnsan Abidesi

¹⁵⁹ Şefki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 185-186.

¹⁶⁰ Şefki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 168.

suretinden gönderilmiş' kelimeleri ile sena edildiği söylenmektedir. Ve nihayet bu dönemde ki Bahau'llah'ın evine¹⁶¹ hac ziyaretleri başladı.¹⁶²

1.2.2.14. Bahau'llah'ın Akka'ya Sürgün Edilmesi

Bahau'llah'ın Akka'ya varışı ile iddia ettiği elçiliğinin, kırk yılının son sahnesi başlamış oluyordu. Aynı zamanda Akka yılları, Bahau'llah'ın kırk yıllık faaliyet döneminin zirvesi olarak değerlendirilir.¹⁶³

Bahau'llah ve ailesi, Rebiüssani 1285 (12 Ağustos 1868) günü tayin edilen Hasan Efendi adında bir Türk yüzbaşının ve diğer askerlerin refakatinde arabalarla Gelibolu'ya doğru yola çıktı. Dört gün süren bu yolculukta Uzun Köprü ve Keşan'da mola verildi. Yolculuğa çıkarken bir tanığın ifadesi şöyledir: “Ona veda etmek için komşuları, mahalle sakinleri toplanmıştı. O gün acaip bir gündü. Sanki şehir, surlar ve kapılar ondan ayrılmanın acısıyla inliyordu.” Bir başkası da şöyle yazmıştı: “O gün efendimizin kapısında hayret verecek bir Müslüman ve Hristiyan kalabalığı toplandı. Ayrılış zamanı unutulmaz bir andı. Oradakilerin çoğu, hele Hristiyanlar ağlıyor ve feryat ediyorlardı.” Gelibolu'ya vardığında, İstanbul'dan getirilmiş dostları da orada beklemekteydi. Orada Bahau'llah, görevini bitiren Hasan Efendi'ye şunu söyledi: “Padişah'a söyle ki toprakları elinden çıkacak ve işleri karmakarışık olacaktır.” Sözlerin devamında “Bu kelimeler benden değil, onları söyleyen Allah'tır.” demişti. Gelibolu'da üç gün kaldılar. Buna rağmen kimin tam olarak nereye gideceği ile ilgili kimsenin bilgisi yoktu. Sonunda yetmiş kişinin topluca Akka'ya gönderilmelerine karar verildi. Hicri 2 Cemaziyelevvel 1286 (21 Ağustos 1868) günü kabile, Avusturya bandıralı bir buharlı gemi ile İskenderiye'ye doğru yola çıktı. Vapur Midilli'ye uğradı ve iki gün İzmir'de kaldı. Sonra aynı firmanın bir başka gemisi ile Hayfa'ya hareket edildi. Port Said ve Yafa'da kısa duraklamalardan sonra Hayfa'ya indiler ve birkaç saat sonra bir yelkenli ile Akka'ya giderek 12 Cemaziyelevvel 1286 (31 Ağustos 1868) günü ikindi vakti karaya çıktılar.¹⁶⁴

¹⁶¹ Beyt-i Azam (En büyük ev): Bağdat'ta ikame ettiği ev.

¹⁶² Şefki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 182-184.

¹⁶³ Şefki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 190.

¹⁶⁴ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 188-189.

Geçmiş peygamberlerin bu olaya dair iki üç bin sene öncesinden haberler verdiğine değinilir. Aşağıda birkaç örnek yer almaktadır:

Davut (as) Mezariminde şöyle haber verir:

“ ‘Kaldırın başınızı, ey kapılar; kaldırın ey ebedi kapılar ki, Baha Sultanı içeri girsin. Kimdir bu Baha Sultan’ı? Ordular Rabbi, işte odur Baha Sultanı.’, ‘Rabbın kusursuz cemali Zion’dan parladi. Rabbimiz geldi, o susmayacak.’ ”

Akka şehrine dair Peygamberimiz (a.s.)’e ithafen de:

“Akka’yı ziyaret eden ve Akka misafirini ziyaret eden ne mübarektir.” , “Orada bulunanları ibadete çağırmanın sesi cennete yükselir.” ve “Akka’nın yoksulları cennetin padişahları ve emirleridir. Akka’da bir ay, başka yerde bir yıldan evladır.” buyurmuştur denilir.

Yine İbnü’l Arabi’nin Fütühat-i Mekkiye eserinde yer alan Hz. Muhammed (a.s.)’ın sözüne, ‘Feraid’ kitabında Mirza Ebulfazl’ın yer verdiği aşağıdaki Hadis-i Şerifteki haberin Akka şehri için gerçekleştiğine vurgu yapılır:

“Onların hepsi (Kaim’in arkadaşları) katledilerek, yalnız biri kalacak ve o, Allah’ın ziyafet konağı olan Akka ovasına varacak.”¹⁶⁵

Akka’ya vardıktan sonra ailesi ile birlikte şehrin kışlasına kapatıldılar. Ferman gereği Bahauallah’ın eş ve çocukları dışında kimseyle görüşmesine izin verilmiyordu. Suyu pis ve acı idi, ihtiyar ve çocuk olanları olumsuz etkiliyordu. Bu sebeple çoğu sıtma ve dizanteriye yakalandı. Kısa sürede üç kişi öldü. Bahauallah ve ailesini üzecek bir diğer durum da yirmi iki yaşında hem oğlu hem de sözlerinin yazarı Cenab-i Mirza Mehdi (Gusn-u Athar) kışlanın damında gezinirken düşüp öldü. Bu olaydan dört ay sonra Türk kıtalarının seferberliği nedeniyle kışla boşaltıldı. Bahauallah ve ailesi kale içerisinde (o zaman şehir kale içerisinde idi) küçük bir evde göz hapsine alındı. Kışladaki tutukluluk iki yıl iki ay beş gün sürmüştü. Altı ay arayla iki ev değiştirdi. Sonra Udi Hammar’ın evine taşındılar. Dar olan ev bitişikteki Abduh’un eviyle aradaki duvar kırılarak birleştirildi. Kitab-ı Akdes bu evde nazil oldu denilir. Ancak kale duvarlarının dışına çıkış yoktu. Bahauallah’ın doğa sevgisini bilen oğlu Abbas Efendi, onun şehrin dışına çıkarılması için teklif götürdü ancak kabul edilmedi. Bunun üzerine

¹⁶⁵ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 190-191.

Akka müftüsü Şeyh Ali Mir'e ricada bulundu. Müftü tarafından yapılan rica kabul edildi. İdareciler tarafından dokuz yıllık tutukluluk sona erdirildi. Ve Bahauallah Akka'nın doğusundaki, kiralanan Abdullah Paşa bağına taşındı. Bu bağ sonradan Rızvan Bahçesi olarak adlandırılır. İki yıl burada oturdu. Sonra Behci Kasrına geçti. Hayatının sonuna kadar, on üç sene burada kaldı. Emir İran'ın her tarafına yayıldı. Emir Irak, Kafkasya ve Türkistan'dan Hindistan'a ve Burma'ya kadar taşındı. Bahauallah'ın yazıları Hindistan'da tab edildi ve dağıtıldı. Çeşitli dinde¹⁶⁶n insanlar bu yeni harekete katıldılar. Emir yayıldıkça dâhili ve harici karıştlar arttı. Baskılar da artırıldı. Bahauallah'ın zalimlerin reisi diye isimlendirdiği Nasreddin Şah ve Molla ve müçtehitlerin karıştlığı sonucu tutuklananlar parçalanarak, top ağızlarına bağlanarak, taşlanarak, diri diri yakılarak, başları ezilerek öldürüldü. Evleri yağmalandı. Genç Ağa Bozork Horosani (Cenab-ı Bedi'- Fahrü'l Şuheda), Bahauallah'ın yazdığı sultan levhini Şemiran'da Şah'a teslim etti. Şah incelenmesi ve cevap verilmesi üzere din bilginlerine verdi. Ama bundan bir netice çıkmadı. Bu gence üç gün eziyet edildi, tüfikle kafası ezilerek öldürüldü ve bir kuyuya atıldı.¹⁶⁷

Şarkiyatçı, Cambridge Üniversitesinden Prof. E. G. BrowneBahauallah'a Behci'de, beş gün misafir oldu (15-20 Nisan 1890). Browne'ın Bahauallah ile ilgili izlenimleri şöyledir:

Baktığım simayı tarif etmem mümkün değil, ama asla unutamam. O nüfuz edici gözler sanki insanın ta içini okuyor, o geniş alından kudret ve yetki yayılıyordu... Kralların boşuna haset edeceği, imparatorların beyhude arzulayacağı bir bağlılık ve sevginin hedefi olan kişinin önünde eğilirken kimin huzurunda olduğumu sormaya gerek yoktu." Ve devamında şunları söyler: "Burada yaşadığım unutulmaz beş gün boyunca, ölüme benzer bir uykuyla uyuyan insanları değiştirmek ve canlandırmak için gözle görünmeyen fakat gitgide büyüyen bir güçle çalışan o kudretli ve olağan üstü ruhun kaynağı olan kimselerle konuşmak için, eşsiz ve unutulmaz fırsatlarım oldu. Gerçekten bu acayip ve insanı duygulandıran tecrübeyi yazık ki hakkıyla aktarabilmekten acizim.¹⁶⁸

Akkada'ki yirmi dört yıllık dönem olgunlaşmayı getirdi. Bahauallah'ın günümüz Bahai dünyası için ilk sırada yer alan yazı çalışmaları bu döneme aittir.

¹⁶⁶ Bu dönemde Nasıreddin Şaş'ın yönettiği topraklarda Bahauallah taraftarlarının uğradığı sonla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. (Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 205-211)

¹⁶⁷ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 66-69.

¹⁶⁸ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 201-202.

Bahau'llah'ın yazıları bu dönem için üç gruba ayrılır. Birinci grup Edirne'de emrini ilan edişinin devamını teşkil eder, ikincisi Kitab-ı Akdes'indeki dinin kanun ve hükümlerini kapsar, üçüncü grupta ise bu hareketin akide ve prensiplerini açıklayan ve teyit eden levihlerden oluşur.¹⁶⁹

1.2.2.15. Bahau'llah'ın Ölümü

8 Mayıs 1892 tarihinde hastalandı. Ölümünden altı gün önce de aile fertlerini, ahabplarını yanına çağırdı. Veda konuşmasında şunları söyledi: “Hepinizden çok razıyım. Zahmet çektiniz ve sabah, akşam beni yokladınız. Birlik içerisinde olmanızı ve Tanrı Emri'nin yükselmesinde ve yayılmasında başarılı olmanızı ve Tanrı yardımının üzerinizden eksilmemesini dilerim.”Bahau'llah 29 Mayıs 1892 (h.2 Zilhice 1309) günü güneş battıktan sekiz saat sonra yetmiş beş yaşında öldü.¹⁷⁰

Ölmeden önce veda konuşmasında Gusn-u Azam'a (En büyük dal)¹⁷¹ tevdi ettiği bir belge ile onları onun himayesine emanet ettiğini bildirdi.

Bahau'llah'ın ölüm haberi dönemin padişahı Sultan Abdülhamid'e ‘Baha Güneşi battı’ kelimeleriyle başlayan bir telgrafla bildirildi. Naaşının Behci'deki konak arazisinde defnedilmesi arzusu da Sultan'a iletilti. Bu istek kabul gördü, Bahau'llah'ın konağının batı yönünden bitişiğindeki üç evden en kuzeyde bulunan evinde defnedildi. Defin işi öldüğü gün gerçekleşti. Bahau'llah'ın ölüm hüznü ile ilgili Nebil “Sanırım ki toz dünyasında kopan ruhani fırtına Allah'ın bütün âlemlerini titretmiştir... İç ve dış dilim içinde bulunduğumuz hali tariften aciz. Bu kargaşa içinde konağı çevreleyen kırlarda toplanan Akka ve komşu köylerin sakinlerinin ağladıkları, bağırarak dövdükleri ve elemle haykırdıkları görülüyor.” şeklinde ifade etmişti. Bahau'llah'ın ölümünden kısa bir süre sonra Nebil kendini denize atarak hayatına son verdi. Bir hafta boyunca zengin ve fakir her kesimden aile ile birlikte yas tuttu. Aralarında Şii, Sünni, Hristiyan, Yahudi ve Dürzilerin, şair, ulema ve devlet memurlarının bulunduğu ünlüler bu kaybın yasına katıldılar. Onun için bir kısmı Arapça ve Türkçe nesir ve nazımla övgülerini duygularını ifade ettiler. Şam, Halep, Beyrut ve Kahire gibi uzak

¹⁶⁹ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 214.

¹⁷⁰ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 71.

¹⁷¹ Bahau'llah'ın oğlu Abbas Efendi, Abdülbaha.

şehirlerden de gelen yazılar babasından sonra temsil makamı olan oğlu Abdülbaha'ya sunuldu.¹⁷²

Kapanan bu devir için Şevki Efendi'nin ifadeleri şöyledir:

“Hz. Bab'ın ilan ettiği haber altın meyvelerini vermişti. Kahramanlık çağının en çarpıcı değilse de, en önemli evresi tamamlanmıştı. Dünya'nın en büyük yıldızı, hakikat güneşi, Tahran'da Siyah Çal'dan doğmuş, onu örten bulutlardan Bağdat'ta sıyrılmış, Edirne'de zirvesine yükselirken kısa bir süre tutulmuş ve nihayet Akka'da, tam bin yıl geçmeden bir daha görünmemek üzere batmıştı.”¹⁷³

1.2.2.16. Bahau'llah'ın Misakı

Buradaki bahis Bahau'llah'tan sonra Bahau'llah'ın emrinin, hareketinin kendisinden sonra merkezi şahsiyetinin kim olacağı ve Bahai idari düzeninin planlanmasıdır. Şevki Efendi'ye göre, Tanrı'nın katından gelen sürecin salıverdiği güçleri yönetmek ve sevk etmek, onun suudundan sonra ahenkli ve devamlı işlemlerini sağlamak için zuhur sahibiyle organik bağlantısı olan, yetkisi mutlak ve ilahi takdirin seçtiği bir vasıtaya lüzum olduğu muhakkaktı. Bahau'llah, suudundan önce kesin olarak koyduğu bir kurumla, ahit ve misakının kurumuyla, bu vasıtayı açıkça belirtmişti. Akdes kitabında bu ahit ve misakını öngörmüş, suudundan hemen önceki günlerde yatağının yanına davet ettiği aile fertleriyle son vedalaşmasında ondan bahsetmiş ve son hastalığında en büyük oğlu Abdülbaha'ya tevdi ettiği “Kitab-ı Ahit (Ahdimin Kitabı)”¹⁷⁴ adlı özel bir belgede bunu yazmıştı. Bahau'llah'ın ölümünden dokuz gün sonra arkadaşları ve aile üyelerinin arasından seçilmiş dokuz kişi önünde bu belgenin mührü açılmış, aynı gün öğleden sonra onun defnedildiği makamda oğullarının, Bab'ın bazı akrabalarının, ziyaretçi ve şehrin sakinlerinden olup taraftarları olanların önünde okundu. Bahau'llah bu belgeyi en büyük levih diye adlandırır, Kurdunoğlu Risalesinde Kızıl Kitap diye atıfta bulunur. Bahau'llah'ın kendi el yazısı ile ele aldığı söylenen bu belgenin emsalsiz ve çığır açıcı bir belge olduğu, Bab'ındakiler de dâhil, daha önce hiçbir dinin kutsal kitapları arasında, Bahau'llah'ın bizzat

¹⁷² Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 232-233.

¹⁷³ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 233.

¹⁷⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Bahau'llah-Abdülbaha, *Kutsal Vasiyetnameler*, 1-4.

kurduğu misak ile kıyas edilebilir kuvvette bir misak kurmuş bir belgenin bulunmadığı ifade edilir.¹⁷⁵

1.2.2.17. Bahau'llah'ın Yazıları

1.2.2.17.1. Tahran'da Siyah Çal Zindanındaki Yazısı

Resh-i Ama Şiiri: Siyah Çal'da iken ilk vahiy deneyiminden sonra ilk nazil olduğu söylenen Farsça şiiridir.¹⁷⁶

1.2.2.17.2. Irak'ta Bağdat Şehrindeki Yazıları

Kutlut-Taam Levhi (Tüm Yiyecekler Levhi): Kur'an'da "İsrail'in yasakladıklarının dışında her türlü yiyecek Beni İsrail'e helal kılındı" ayetinin açıklamasına yönelik bir kişinin isteği üzerine yazıldı.¹⁷⁷

Kaside-i Varkaiyye: Süleymaniye'de iken Arapça olarak halkın arasında nazil olduğu söylenen, Arap şairi İbn-i Ferid'in Kaside-i Taiyye adlı şiirinin kafiyesine uygun bir şiir yazması ricası üzerine dikte ettirdiği şiir. "Cennet Hurisi" nitelemesi yaptığı kendisine indiğini söylediği Ruhu'l Azam'la ilgilidir.¹⁷⁸

Saki Ez Gayb-i Beka: Süleymaniye'de nazil olduğu bir diğer Farsça şiiridir. Cemalinin ihtişamının insanlara görüneceği günün özlemini anlatır.¹⁷⁹

Saklı Sözler: Miladi 1858 yılında Dicle Nehri kıyısında nazil olduğu söylenir. İnsna ruhunun kurtuluşu için semavi öğütler, nasihatler içerir.¹⁸⁰

Yedi Vadi: Mistik bir kompozisyonudur. Sufi bir kişinin sorularına cevaben yazılmıştır. Teması, ruhun dünyada bulunduğu bu makamdan Tanrı'ya yakınlık âlemlerine yaptığı yolculuktur.¹⁸¹

Dört Vadi: Bağdat'ta nazil olduğu söylenen mistik eserlerinden birisidir. Dört Vadi Bahau'llah'ın Süleymaniye'de tanıştığı Kadiriyye Tarikatı'nın şeyhi

¹⁷⁵ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 247-248.

¹⁷⁶ Taherzadeh, *Hiz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 1: 42.

¹⁷⁷ Taherzadeh, *Hiz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 1: 53.

¹⁷⁸ Taherzadeh, *Hiz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 1: 60.

¹⁷⁹ Taherzadeh, *Hiz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 1: 61.

¹⁸⁰ Taherzadeh, *Hiz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 1: 67.

¹⁸¹ Taherzadeh, *Hiz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 1: 95.

Abdurrahman-i Kerkuki için yazılmıştır. Bahaullah'ın bu risaledeki yaklaşımı her ne kadar Yedi Vadi'den değişikse de, temelde aynı gerçeği vurgular.¹⁸²

Sahife-i Şattiyye (Büyük Nehir Levhi): Farsça'dır. Tanrı emrinin ve kendi saltanatının kudretinden bahsedilir. Bağdat'ın içinden geçen Dicle nehrinden bahsederek, emrinin ileriye doğru gidişini o nehrin akışına benzetir.¹⁸³

Madınatur Rıza (Memnuniyetle Razılık Şehri): Bağdat'ta Arapça olarak nazil olduğu söylenir. Memnunluk yolunda yürümek isteyenler için ilk şartın Allah'a tevekkül etmek, Allah'ın kendileri için takdir ettiği şeyi şevkle kabul etmek ve Bab'ın kaleminden¹⁸⁴ emir niteliğindeki her şeyi sevinçle kabullenmek olduğunu söylemektedir.¹⁸⁵

Madunatur Tevhid (Birlik) Levhi: Bahaullah'ın sürgün yıllarındaki levihlerinin diğer memleketlere taşınmasında öncü niteliğinden Şeyh Selman'ın adına nazil olduğu söylenir. Şeyh Selman'ın Allah'ın tek olması mevzusunu açıklamasını istemesi üzerine, Bahaullah'ın bu konudaki açıklamalarına yönelik bir levhihtir.¹⁸⁶

Sure-i Kadir: Bahaullah bu levihte, bu tek İlâhi sıfatın potansiyelini açıklar, dünya insanlarına, aydınlanmaları için kalplerine O'nun parlak ışınlarına çevirmeleri ve Güçlü ve Kadir isminin kendi içlerinde ortaya çıkmasına şahit olmaları çağrısında bulunur. O'nun nuruyla aydınlanan kişinin istediği her şeyi başarma gücüyle doğacağını ifade eder.¹⁸⁷

Hurufat-i Allin¹⁸⁸ (Yüce Harfler): Sekiz bölümden oluşur. Nur bölgesinde ölen kuzeni Mirza Muhammed Vezir'in anısına atfedilmiştir. Bahaullah'ın ailesi içinde Babi'nin emrini ilk kabul edendi. Kız kardeşi Meryem ve karısı Havva'nın tesellisi için gönderilmiştir. İlk Arapça olan bu levih, rica ile Bahaullah tarafından Farsça'ya çevrilmiştir. Ölüm ve ölümden sonraki hayattan bahseder. İnsanların ölüm yıl dönümlerinde terennüm edilir.¹⁸⁹

¹⁸² Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 1: 102.

¹⁸³ Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 1: 103.

¹⁸⁴ Bahaullah kendi emrini açıklayana kadar Bab'ın öğretileri yürürlükteydi. (Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 1: 106)

¹⁸⁵ Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 1: 106.

¹⁸⁶ Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 1: 107.

¹⁸⁷ Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 1: 107.

¹⁸⁸ Diğer bir adı Muribat-i Hurufat-i Aliyat'tır. (Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 1: 124)

¹⁸⁹ Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 1: 124.

Levh-i Huriye: Arapça olarak Bağdat'ta nazil oldu denir. Mistik bir nitelik taşır. Bir drama şeklinde kaleme alınmıştır. Oyunculardan biri Tanrı'nın mazharı sıfatıyla Bahauallah, diğeri de şimdiye kadar İnsanoğlundan perdelenmiş olan Tanrı sıfatlarını temsil eden olarak Cennet Kızı'dır.¹⁹⁰

Levh-i Aiyeyi Nur: Açıklaması bir yerde ışık ayeti levhi, diğeri bir yerde ise açıklaması tefsir-i hurufat-ı mukatta (bitişik yazılmayan harflerin açıklaması)'dır Bahauallah'ın takipçisi olup öldürülen Şirazlı Mirza Ağa-yı Rikab Saz onuruna Arapça nazil olduğu söylenen eserdir. Kur'an'daki bir ayetin yorumu, harufu mukatta harfleri ile ilgili açıklamada bulunulması üzerine kaleme alınmıştır.¹⁹¹

Levh-i Fitne (Sinav Levhi): Bağdat'ta Prenses Şems-i Cihan'ın¹⁹² onuruna nazil olduğu söylenen levihtir. Tahire ile tanıştıktan sonra Bahauallah'ın emrine ilgi duydu, Bağdat'a gelip Bahauallah'a bağlılığını bildirdi. Bu hanım için başka yazılar da mevcuttur. Kendisine Varakatu'r Rızvan (Cennet Yaprağı) lakabı verildi. Levihte Bahauallah'ın emrini ilanıya bütün yaradılışın sınavdan geçeceği belirtilir.¹⁹³

Sure-i Nuş: Bağdat'ta çok tanınmış bir ulema ve Yez halkı tarafından itibarlı Seyit Cafer-Yezdi¹⁹⁴ adına Arapça nazil olduğu söylenen eserdir. İşkenceler sebebiyle Yezd'den Neyriz şehrine gitmiş, burada tutuklanıp kötü muameleyle karşılaşmıştı.

Bu levihte Bahauallah kendi makamıyla ilgili vurgulamalarda bulunmuş, Hz. Âdem'den başlayarak, Bab'a kadar gelen peygamberleri anlatmaktadır.¹⁹⁵

Şikkar Şikan Sevend: Bu levih kum şehriden Seyyid Hüseyin'e hitaben nazil olduğu söylenmektedir. Babi hareketinin içinde olan bu kişi Şeyh Tebersi Kalesi olayında en zor zamanda arkadaşlarına ihanet etti. Kaleyı terk edip hükümet karargâhına sığındı, inancını inkâr ederek hükümet askerlerince serbest

¹⁹⁰ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 126.

¹⁹¹ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 127.

¹⁹² Bazı bahai âlimlerine göre bu levih Edirne'de kaleme alınmıştır.(Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 129)

¹⁹³ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 129.

¹⁹⁴ Bu kitabın yazarının büyük dedesi. (Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 139.)

¹⁹⁵ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 139.

bırakıldı. Bahauallah bu levhinde onun yaptıklarını kınayarak, hakiki taraftarlarının gelebilecek her türlü sıkıntılara boyun eğebildiklerini söyler.¹⁹⁶

Cevahirul Esrar (Sırların Özü): Arapça nazil olduğu söylenen bir levihtir. Kerbelalı Yusuf Sidihi'nin adına nazil olduğu söylenir. İslamiyette vaat edilen kişinin zuhuru ile ilgili sorulara cevap niteliği taşır.¹⁹⁷

Kitab-ı İkan: Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap) haricinde, Bahauallah'ın en önemli eserlerinden birisi olara kabul edilir. Bahauallah'ın emrini açıklamadan iki yıl önce Bab'ın dayısı Hacı Mirza Seyit Muhammed adına nazil olduğu söylenmektedir.

Şevki Efendi İkan Kitabı'nın üslubu ile ilgili şunları ifade eder.

“Hz. Bahauallah'ın zuhur okyanusunun dalgalarının getirdiği eşsiz hazineler arasında, İkan Kitabı en başta gelmektedir... Üslubunun sadeliğinde şaşırtıcı, getirdiği delillerde güçlü, karşı konulmaz belagatında eşsiz olan ve ana hatlarıyla Tanrı'nın en büyük kurtarıcı planını oluşturan bu eser Bahauallah'ın en kutsal kitabı olan Akdes Kitabı'nın dışında, Bahai edebiyatı içinde eşi olmayan bir yere sahiptir.”

Kitab-ı İkan, bir Müslüman için yazıldığı için Kur'an-ı Kerim ayetlerine ve hadis-i şeriflere yer verilmiştir. Bab'ın dayısı Hacı Mirza Seyit Muhammed'in Bab'ın mesajını sorguladığı Bahauallah'ın da buna yönelik açıklamaları vardır.

Tarihte insanların peygamberlere itaat etmeme nedenleri, İsa (as)'nın dönüşüyle ilgili bahis, sembolik terimlerin açıklanması, Tanrı'nın tabiatı ve peygamberler, peygamberlerin makamlarının büyüklüğü, ‘yaşam’, ‘ölüm’ ve ‘yeniden doğuş’un anlamı, din adamlarının bulundukları olumsuz pozisyonlar, ‘gerçek arayıcı’nın nitelikleri, Bab'ın mesajına dair Bahauallah'ın ortaya koymaya çalıştığı deliller, Bahauallah'ın kendi mesajı hakkında kendi söylemleri İkan Kitabı'nın konu başlıklarıdır.¹⁹⁸

Subhane Rabbiyel Ala: Arapça levih, Bahauallah'ın harf-i beka (sonsuzluğun harfi) lakabını verdiği Hacı Mirza Musa Cevahiri adına anzil olduğu söylenmektedir.

¹⁹⁶ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 150.

¹⁹⁷ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 154.

¹⁹⁸ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 157.

Levihte Bahauallah, Mirza Musa'ya cesaret veren sözlerle başlamış ve ona kendisini bu dünya bağlarından ve içindeki her şeyden arındırması çağrısında bulunmuştur. Levihte Ruhu'l Azam'ı¹⁹⁹ simgeleyen Cennet Kızı'nın portresini dramatik terimlerle çizmiş, kendi mesajına dair atıflarda bulunmuştur.²⁰⁰

Levh-i Gulamul Huld (Cennet Genci Levhi): Kısmen Arapça ve kısmen Farsça yazılan levihtir. Bab'ın mesajını açıklamasının yıl dönümünü kutlamak amacıyla nazil olmuştur. Bu levihte Bahauallah, tasviri ve mecazi bir dille, kendi gelişini müjdelere, kendi zuhurunu yüceltir. Kendini, Tanrı'nın tüm peygamberlerinin ve seçkinlerinin ruhlarının tabi olduğu kelime olarak tanımlar.

Yine bu levihte Bab'ın makamının yüceliğine tanıklık ve bütün bilgilerin meydana geldiği nokta olduğuna işaret eder.²⁰¹

Huri Ucab (Harika Cennet Kızı): Bu levih Arapça'dır. Bu levihte de mecazi bir dil kullanarak simgesel bir şekilde Cennet Kızı benzetmesiyle kendisinden bahsetmiştir. İhtişamlı makamının perdesinin kaldırılacağını, cemalinin nurunun insanların üzerine saçıldığını vurgulamış, zuhurunun nimetlerinin kalbi temiz olanları hayretten donduracak kadar muazzam olduğunu dile getirmiştir.²⁰²

Ez Bağ-ı İlâhi: Bahauallah'ın emrini açıklamasından çok kısa bir süre önce nazil olduğu söylenir. Her farsça mısrayı Arapça bir mısra izler. Bu kasidesinin her mısrasında kendini ima eder, kendine ait sıfatlarını yüceltir. Ana teması beklenen Tanrı Günü²⁰³'nün yaklaşmasıdır.²⁰⁴

Halih Halih-Ya Beşaret: Farsça bir kasidesidir. İçeriği ile Ez Bağ-ı İlâhi'nin özelliklerini taşır.²⁰⁵

Kutsal Denizci Levhi: Bu levih Arapça ve Farsça olmak üzere iki bölümden oluşur. Bu levih, ahd ve misak²⁰⁶'ın ve insanoğlunun ona

¹⁹⁹ Ruhu'l Azam (bkz. Taherzadeh, *Hiz. Bahauallah'ın Zuhuru*, 1: 8).

²⁰⁰ Taherzadeh, *Hiz. Bahauallah'ın Zuhuru*, 1: 217.

²⁰¹ Taherzadeh, *Hiz. Bahauallah'ın Zuhuru*, 1: 219.

²⁰² Taherzadeh, *Hiz. Bahauallah'ın Zuhuru*, 1: 224.

²⁰³ Tanrı Günü: Bahauallah'ın kendi emrinin yüceliğini ima etmek için kullandığı ifade (Ayrıntılı bilgi için bkz. Taherzadeh, *Hiz. Bahauallah'ın Zuhuru*, 1: 61).

²⁰⁴ Taherzadeh, *Hiz. Bahauallah'ın Zuhuru*, 1: 224.

²⁰⁵ Taherzadeh, *Hiz. Bahauallah'ın Zuhuru*, 1: 225.

²⁰⁶ Bahauallah'ın kendisinden sonra Bahai hareketinin idaresi için seçtiği kişi ve kurumlara ait vasiyeti.

sadakatsizliğini dile getirir. Levih sadece Bahauallah dönemi için değildir, Abdülbaha ve Şevki Efendi dönemini hatta bu günler için de geçerlidir denir.²⁰⁷

Levh-i Bülbül-ü Fırak (Bülbülün Hicranı Levhi): Kendi taraftarlarına topluca itap ettiği levihlerinden biridir. Levihte onlarla birlikte oldukları zamanın sonuna geldiğini haber vermektedir.²⁰⁸

Suratullah (Tanrı Suresi): Muhammed Ali isimli ir inanan için nazil olduğu belirtilir. Bu levihte Bahauallah beyan ehline²⁰⁹ seslenir, kendisine kötülük edenleri azarlar. Beyan ehline, Bahauallah'ın makamının yüceliğini açıklamaktadır. Levhi yazdığı kişiye şüphecilerden kaçınmasını, gönlünü maddi dünyadan arındırmasını ve dikkatini onun zuhurunun ihtişamına vermesini öğütler.²¹⁰

Levh-i Eyyüb (Sure-i Sabr): Arapça nazil olduğu söylenen bu levih Bahauallah'ın Eyyub lakabı verdiği Neyrizli Hacı Muhammed Taki adına yazılmıştır. Neyriz'de yaşanan ölümlerle ilgili uzun uzun tasvirlerde bulunur. Vahid lakaplı taraftarının Neyriz'deki kahramanlığından bahseder. Hacı Muhammed Taki'nin Neyriz olaylarında mal varlığı ile kendi taraftarlarına olan desteğinden dolayı onu över. Hacı kalesine sığınan taraftarlarının yiyecek ve diğer ihtiyaçları onun tarafından karşılanmıştı. Bu sıkıntılara binaen Hz. Eyyüp (as) hayatını uzunca anlatmıştır. Beyan ehline de sıkıntılar karşısında gösterecekleri sabrın, teslimiyetin onların makamlarını yükselteceğini söyler. Levihte gelecekte Mirza Yahya'nın isyanı konusunda kehanette bulunmuş, o günler için taraftarlarına birlik çağrısında bulunmuştur. Levihte ayrıca dinlerin sonu doktrinini de reddeder., emrinin gelecekte düşmanlarına karşı muzaffer olacağını söyler.²¹¹

1.2.2.17.3. İstanbul ve Edirne'deki Yazıları

Hevdec Levhi: İstanbul'a giderken Samsun limanında Arapça olarak nazil olduğu söylenen levihtir. Bağdat'tan ayrıldıktan sonra nazil oldu denir. Kutsal

²⁰⁷ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 233.

²⁰⁸ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 249.

²⁰⁹ Babiler: Bab'ın emrini kabul edenler.

²¹⁰ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 250.

²¹¹ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 1: 268.

denizci levhinde ima edilmiş olan kötü olayların geleceğini bildiriyordu. Bunlar konusunda taraftarlarının geçeceği imtihanla ilgili onları uyarıyordu.²¹²

Süthaneke Ya-Hu: Bab'ın emrini açıklamasının yıl dönümü münasebetiyle Bahau'llah'ın kendi el yazısı ile Arapça nazil olduğu söylenir. Bağdat'tan ayrıldıktan sonra zuhur küresinin yükselişini haşmetli sözlerle bildirir, emrinin kudret ve izzetini över.²¹³

Mesnevi-yi Mübarek: Bu eser, İran şiirinin bir şaheseri olarak görülür. Üç yüz mısradan oluşur. Allah'ın gücü ve azametini açıklar. Kalbi temiz olanlara, âlimlere yönelik hitaplarda bulunur. Zuhurunun kudretini anlatır ve insanın bununla faziletin ve ruhaniyetin üst seviyelerine çıkabileceğini söyler. Ve insanın Tanrı ile arasına giren her türlü perdeyi yıkmamasını öğütler. Ancak bu sayede Rabbinin güzellik ve azametini görebileceğini söyler.²¹⁴

Eshab Suresi: Dostlar süresi anlamında olup Arapça nazil olduğu söylenmektedir. Edirne'de, Habib diye hitapta bulunduğu Mirza Ağa Munib'e yönelik nazil olduğu söylenen levhtir. Emrin ilerlemesi için taraftarlarından kıyam etmelerini, kılıcın Tanrı emrine zafer getirmeyeceği konusunda onları uyarır. İnkârcılara karşı kaba katı kuvvetle değil de Tanrı'nın kelamının kudretiyle cevap vermelerini ister. Münib'e başına gelebilecek kötülükler karşısında hikmetle hareket edip, emri Babile arasında tebliğ etmesini öğütler.²¹⁵

Ahmed Levhi: Hicri 1282 (m.1865) yılında Yezd şehrinden Ahmed adında bir inanır için Arapça olarak nazil olduğu söylenir. Kısa bir levih olup, emrinin tüm hakikatlarını ortaya koymaya çalışır. Kişinin hizmet ve imanının gerçeklerini ortaya koyar. Zor, sıkıntılı zamanlarda genellikle bu levih okunur.²¹⁶

Ahmed Levhi: Farsça'dır. Kaşanlı Hacı Mirza Ahmed için nazil olduğu söylenir. Bahau'llah'a sadakatsizlik yapıp Mirza Tahya taraftarlarından olmuştur. Levihte genel olarak Babilere ve özellikle Ahmed'e öğütlerde bulunmuştur.²¹⁷

²¹² Adip Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, çev. Süreyya Güler, (İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1998), 2: 16.

²¹³ Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, 2: 28.

²¹⁴ Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, 2: 37.

²¹⁵ Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, 2: 73.

²¹⁶ Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, 2: 117.

²¹⁷ Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, 2: 147.

Baha Levhi: Bahauallah'ın bazı kısımlarını kendisinin Farsça'ya çevirdiği Arapça bir levihtir. Kazvinli Hacı Abdullah Ferhadi'nin en büyük kızı Hatun Can için nazil olmuştur denilir. Hatun Can Bahauallah'ın sadık bir taraftarı idi. Tahire'nin arkadaşlarından biri idi. Kocası Muhammed Hadi ile birlikte Tahire'yi mahpusluktan kurtarmış kişidir. Edirne'de nazil olduğu söylenen levihte Bahauallah Edirne'deyken sadakatsiz kimselerin ona karşı tavırlarıyla ilgili ona içini dökmüştür.²¹⁸

Ruh Levhi: Rıza Bey'in evinde iken Arapça olarak nazil olduğu söylenen levihtir. İki teması vardır. Birincisi Bahauallah'ın misyonunu ilan etmesi, makamını açıkça ortaya koyması, diğeri de Tanrı'ya ortak koşanlar diye bahsettiği Mirza Yahya'ya yönelen Babilerin hareketlerine yönelik sözleridir.²¹⁹

Leylatu'l Kuds Levhi: Edirne'de Derviş Sıtla Ali için nazil olduğu söylenmektedir. Bahauallah bu levihte, dostlarının aralarındaki ayrılık ve dargınlık izlerinin yok olacak bir şekilde birleşmelerini öğütler.²²⁰

Eşref Levhi: Edirne'de Seyyid Eşref adına Arapça olarak nazil olduğu söylenir. Bu kişiye Bahauallah ile müşerref olduğu için şükretmesi gerektiği, levhi beraberinde götürüp emrini kucaklayanlarla paylaşmasını ister. Kendini iyi amellerle süslemesini ve sevgisinde sabit kalmasını öğütler. Levihte insanın nefsini arzulardan uzak kalındığı zaman duanın çok güçlü olduğu hakkında ifadeler yer alır.²²¹

Dam Suresi: Nebil-i Azam'a hitap olarak Arapça nazil olmuştur denilir. Kendi zuhurunun büyüklüğünden bahseder. Nebil'e ülkenin her yerini dolaşması, camiada samimi kimselerle görüşmesi öğüdünde bulunur. Nebil ve diğeri mübelliğlerin amacı Bahauallah'ın emrini Babi camiası üyelerine bildirmektir.²²²

Hac Suresi: Bahauallah bu dönemde Bab'ın Şiran'daki evini ziyaret esnasında okunacak bir ziyaretname yazmıştı. Bahsedilen levhi Nebil'le Şiraz'a gönderdi. Levihte ziyaret esnasında yapılması gerekenleri anlatır. Bunları kendi

²¹⁸ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 2: 183.

²¹⁹ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 2: 193.

²²⁰ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 2: 199.

²²¹ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 2: 241.

²²² Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 2: 247.

yerine Nebil'in yapmasını ister. Sonrasında Bahaullah Nebil'e ikinci bir Hac Suresi daha göndererek Bağdat'taki kendi evini, onun adına haccetmesini istedi.²²³

Nasır Levhi: Kazvinli Hacı Muhammed adına Farsça olarak indirildiği söylenir. Bahaullah onun emirdeki sağlamlığına yönelik övgüde bulunur. Mirza Yahya'nın durumu hakkındaki sorusuna cevaben yazılmıştır.²²⁴

Halil Levhi: Bahaullah'ın Halil diye hitap ettiği Kazvinli Hacı Muhammed İbrahim adına nazil olmuştur denilir. Mirza Yahya'nın Bahaullah'a karşı durması İran'da Bahaullah'ın taraftarları arasında kafa karışıklığına sebep olmuştu. Bu konuda aydınlatılmayı isteyen bir diğer kişi de Hacı Muhammed İbrahim idi. Bahaullah'ın küçük oğlu Mirza Muhammed Ali'nin de babası gibi Tanrı'dan kendisine nazil olan Arapça yazıların olduğu iddiası kafaları büsbütün karıştırmıştı. Bahaullah oğlunu şiddetle azarlayıp cezalandırmış, kendi emrinden ayrılmadıktan sonra kutsal ailesinin bir ferdi olarak kalacaklarını levhinde beyan etmişti.²²⁵

Sirac Levhi: Bahaullah'a mektup yazıp Mirza Yahya'nın makamı ile ilgili bazı sorular soran bir başka kişi de İsfahanlı Ali Muhammed Sirac idi. Sirac için nazil olduğu söylenen bu levihte Mirza Yahya ve yandaşlarının savları tezkip edilir, delillerle çürütülmeye çalışılır. Onun açıklamasında insanın Allah'ın emrinin gölgesinde olduğu sürece erdemleri ve niteliklerinin övgüye değer olduğu şeklindedir.²²⁶

İbad Suresi (Kullar Suresi): Seyyid Mehdi Dahaci adına, Arapça olarak nazil olduğu söylenir. Bahaullah'ın sağlığında emirin tanınmış mübelliğlerinden biri idi fakat Bahaullah'ın dinini bozarak Abdülbaha'ya karşı gelmiştir. Edirne'ye ilk gittiği zamanlar nazil olduğu söylenen levihte Seyyid Mehdi Dahaci'ye dünya ile bağlarını koparması, kalbini dünya kirlerinden temizlemesi üzerinde ısrarla durulur. Bahaullah kendi zuhurunu yüceltir. Bağdat ile Edirne arasındaki yolculuğunda başına gelenleri anlatır.²²⁷

²²³ Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 2: 251.

²²⁴ Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 2: 256.

²²⁵ Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 2: 270.

²²⁶ Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 2: 272.

²²⁷ Taherzadeh, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, 2: 283.

Selman Levhi: Derinlik ve bilgi zenginliği açısından Bahauallah'ın en önemli eserlerinden biri olarak Edirne'de Şeyh Selman adına nazil olduğu söylenen levihtir. Bahauallah'ın yazılarını İran'a götürür, oradan da mektup ve haberleri Bahauallah'a getirirdi. Bu levihi Mirza Yahya'nın Bahauallah'a karşı girişimlerinden bahseder. Bahauallah'ın içini Selman'a açtığı bir levihtir. Büyük bir kısmı Mevlevi şiirlerinden birinin bir mısrası ile ilgili sorunun cevabıdır. Ancak Bahauallah geçmiş hikmet sahibi insanların söz ve öğretileri üzerinde durmaya artık gerek yoktur. Çünkü onun zuhuru ile hakikat güneşinin doğduğunu ve ilim okyanuslarının kabardığını beyan eder.²²⁸

Müluk Suresi (Krallar Suresi): Bahauallah bu levihte özellikle dünya liderlerine kollektif bir şekilde hitap eder. Arapça olarak nazil olduğu söylenmektedir. Yazarının iddialarını ve makamını onlara bildirir. Aralarındaki ihtilafları çözüp silahları azaltma, halkın bu sayede yükünü hafifletme, tebaları üzerinde adaletle hükmetme, fakirleri Tanrı'dan bir emanet olarak görme uyarılarında bulunur. Öğütlerine kulak asmayanlara Tanrı'nın ceza kılıçlarının her yönden üzerlerine çekileceğini haber verir. Hristiyan hükümdarlara 'Tanrı ruhu İsa'nın 'Ben gidiyorum ve yine geleceğim' ifadesiyle onlara çağrıda bulunur.

Bu yazısında tek başına hitap ettiği tek hükümdar Abdülaziz'Dir. Onun fermanıyla Edirne'ye oradan da en büyük hapisane dediği Akka'ya sürülmüştü. Padişah'a, kendilerine güven duyulmayan Allah korkusu olmayan vezirleri konusunda uyarır. Sadrazam Ali Paşa ve Dış İşleri Veziri Fuat Paşa'nın ve diğer adamlarının istibdat ve zulüm kaynağı olduklarını söyler. Bu iki vezire hitaben saplanmış oldukları dünya metası sebebiyle bu batıl hayatlarının cezasını çecekleri noktasında onları uyarır. Bahauallah İstanbul halklarına da nasihatta bulunur. Onun çağrısına kulak vermelerini, kendilerini gururdan arındırmaları, dünya ile bağlarını koparmalarını öğütler. Sünni İstanbul halkına İmam Hüseyin'in makamını ve sıfatlarını överek anlatır. İstanbul'un dini liderlerini de onun huzuruna gelmediklerini, emrini araştırma noktasındaki ihmallerini kınar.²²⁹

Sultan Levhi: Edirne'de nazil olduğu söylenmektedir. Bu levihi Nasıreddin Şah'a ve 3.Napolyon'a yazılan ilk levihtir. Hiçbir hükümdara yazılmadığı kadar

²²⁸ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 2: 295.

²²⁹ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 2: 213.

uzun bir levihtir. Kısmen Arapça ve kısmen Farsça'dır. Edirne'de yazılmış olmasına rağmen Akka'da iken Tahran'a gönderilmiştir.

Sultan'a fani dünyaya kendini kaptırmamasını, kendinden öncekilerin gelip geçtiğini hatırlatır. Halkına şefkatle ve adaletle yaklaşması konusunda uyarır. Şah'a hizmet eden memurları, menfaat uğruna Babileri Şah'a ihbar etmeleriyle ilgili kınar.

Kendi makamının, zuhurunun tasvirini yapar. İlminin sonradan değil, fıtrattan olduğunu, her hareketinin de Tanrı'dan olduğunu belirtir. Levihte ahir günde ulemanın hebasetini haber veren bazı İslam hadislerinden alıntılar yapar. Şah'ın kafasından taraftarlarının faaliyetleri hakkındaki şüphe ve korkuları silmeye çalışır. Allah yolunda çektiğini söylediği sıkıntılar üzerinde durur.²³⁰

3.Napolyon'a Yazdığı Birinci Levih: Edirne'de nazil olduğu söylenen levih imparatorun bakanlarından biri aracılığıyla imparatora gönderildi. İmparator Bahauallah'ın levhini okuduktan sonra bir yana fırlatmış ve 'Eğer bu adam Allah'sa ben iki kat Allah'ım' demişti. Bahauallah Akka'ya vardıktan hemen sonra, Napolyon'a meydan okuyan bir mektup göndermiştir.²³¹

Bedi Kitabı: Bahauallah'ın emrini savunması kendi misyonunun doğruluğunu ve geçerliliğini göstermek için yazılmış bir savunmadır. Esasan Farsça olup, Arapça pasajlar da bulunur.

Babiler arasında kötü bir hayat yaşamasıyla tanınan Mirza Mehdi Gilani'ye hitap eder. Bahauallah'ın dostlarından Edirne'deki birine yazdığı mektupta Bahauallah'ın Tanrı'nın izhar ettiği kimse olduğu iddialarını yalanlar. Mektuptaki bu ifadelerle yönelik cevap niteliği taşır. Kitabın, Mirza Mehdi'nin her bir cümlesine bir cevap niteliğinde açıklamaların yer aldığı sayfalar şeklinde nazil olduğu söylenir.

Mirza Yahya'ya yönelik de açıklamalar vardır. İddialarının Bahauallah tarafından delillerle çürütüldüğü söylenir. Bu kitapta esas bölüm, Bahauallah'ın kendi makamını, Bab'ın eserlerindeki pasajlardan yola çıkarak ispatlamaya

²³⁰ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 2: 349.

²³¹ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 2: 380.

çalıştığı bölümdür. Kitapta ayrıca Bab'ın annesi ve karısının faaliyetlerinden bahseder.²³²

Gusn Suresi (Dal Suresi): Arapça olarak yazılmıştır ve Horosanlı Mirza Rıza Mutavfi'ye hitap eder. Devlet kademesinde önemli bir isim olan bu kişi Bahau'llah'ın doğruluğunu kabul etmiş biriydi. Bahau'llah bu yazısında Abdülbaha'nın makamının perdesini açmak yani mahiyetini açıklığa kavuşturmaktı.²³³

Reis Suresi: Bahau'llah'ın zebih (kurban) ve enis (dost) lakabını verdiği Hacı Muhammed İsmail Kaşani adına Arapça olarak nazil olduğu söylenir. Osmanlı sadrazamı Ali Paşa'ya hitap eder. Reis diye hitap ettiği Ali Paşa'ya, emrini kabule çağırır, dünyada hiçbir gücün kendi mesajını ilanının engellenemeyeceğini söyler. Ali Paşa ve İran elçisinin, yüceler yücesi cennette Hz. Muhammed'in üzüntülerine sebep oldukları işlerinden dolayı, onu kınar. Ali Paşa'yı geçmişte Peygamberleri inkâr edenlerle bir tutar. Ali Paşa'ya direkt seslenip, Allah'ın kendi elleriyle yaktığı bu ateşi söndürme çabalarının aksine bu ateşin alevlenmesine sebep olacağını söyler. Çok geçmeden kendi zuhurunun bütün beşerin ruhlarını hareketlendireceği konusunda kehanette bulunur.²³⁴

1.2.2.17.4. Akka'da (1868-1877) İlk Dokuz Yıldaki Yazıları

Levh-i Tıp: Yezdli bir doktor olan Ağa Mirza Muhammed Rıza-yı Tabib adına yazılmıştır. Sağlığa dair tavsiyeler içerir. Gerektiğinde tıbbi müdahalenin önemine değinir. Tıp bilimini fen bilimlerinin en değerlisi olarak niteler. Levihte ayrıca emirde sebat etmenin önemi ve emri tebliğ etmenin hikmetini beyan eder.²³⁵

Akdes Kitabı: Akka'ya varıştan yaklaşık beş yıl sonra 1873 yılının ilk başlarında Udi Hammar'ın evinde göz hapsinde iken Bahau'llah'a vahyolunduğu söylenen temel kitaplardan biridir. Kendisi tarafından gerçek saadet kaynağı, yanılmaz terazi, dosdoğru yol, insanlığı canlandıran, merhamet ırmağı yasaların

²³² Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, 2: 383.

²³³ Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, 2: 403.

²³⁴ Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, 2: 428.

²³⁵ Adip Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, çev. Süreyya Güler, (İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1998), 3: 421.

sefinesi, en kutsal kitap olarak tanımlanmıştır. Arapça'dır. Onun zuhurunun 'ana kitabı' olarak nitelenir. Ondan sonra 'ıkan kitabı' gelir.

Bahau'llah bu kitap için "Bu kitap emirlerimizin ve yasaklarımızın yıldızlarıyla süslediğimiz bir semadır" diye ifade eder. Ve yine "O, gerçekten benim tüm milletlere en büyük bürhanım, gökte ve yerde bulunanların hepsine Rahman'ın beyyinesidir" diye ifade eder.

Bahau'llah ondan "Hayatıma yemin olsun! O, insanların akıllarını hayrete düşürecek şekilde gönderilmiştir" diye bahseder. Başka bir yerde "Allah'a yemin olsun! Onda izhar edilen öylesine muhteşem ve onun üstü kapalı imalarından zahir olan öylesine muazzamdır ki, onu tarife kalkışan dil ifadeden aciz kalır.

Esasta bir yasalar ve emirler kitabıdır. Akdes'in yazılmasından sonra, önceden bir İslam müçtehidı olan, sonradan Bahau'llah'a dost olanlardan Zeynel Mukarreb'in²³⁶ uygulamalar ile ilgili sorularına cevapları kitapta mevcuttur.

Bahau'llah'ın Akdes'te ve levihlerde düzenlemediği bazı yasalar vardır. Yasalar iskeletinden bilhassa boşluklar bırakmıştır. Bunlar Adalet Evi²³⁷ tarafından doldurulacaktır. Bu yetki Bahau'llah tarafından bu kuruma verilmiştir. Koşullara bağlı olarak konan kanunlar kurum tarafından değiştirilebilirler. Akdes kitabının tam olarak anlaşılabilmesi için onun halefi Şevki Efendi'nin tefsirlerinin de okunması gerekir denilmektedir.

Bahau'llah, Akdes'te iddiası olan zuhurunun meyvelerinden biri olarak "Yeni Bir Dünya Nizamı"ndan söz eder.

Kitap insanları kutsal bir hayat yaşamaya ve kendilerini iyi karakter ve ilahi faziletlerle süslemeye donatmaya yönelik pek çok öğüt içerir. Akdes'te Bahau'llah çocuk eğitimi üzerinde durur, anne babanın görevlerini belirtir.

Bahau'llah'ın bulundukları mahal için bir ibadet yerinin kurulmasını ister. On beş yaşını dolduran herkes için günlük namaz hükmünü getirir. Ancak bu ibadetin yapılmasından herhangi bir zorlamaya gidilemez. Namaz için kible belirlenmiştir.

Kendi ifadeleriyle "Esmâ ehlinin gözlerinin görmediği başka melekûtlara yükseleceğini" ve kendisinden sonra da bu kitapta anlaşılmayan noktaların "yüce

²³⁶ Necef Abad'ın ileri gelen müçtehitlerinden Molla Zeynel Abidin (Taherzadeh, *Hız. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 1: 24).

²³⁷ Adalet Evi: Günümüzde Bahailiğin dini konulardaki en yetkin kurumu.

say”dan dallanan kimseye sorulmasını ister. İsmen belirtilmemiş olsa bile bu kişi, oğlu Abdülbaha’dır.

Bahauallah’a göre emrinin ilerlemesi inananların hareketlerine bağlıdır. Her temiz amaçlı Bahauallah’ın teyidini cezbeder ki, bu da emre zafer getirir. Fakat birey adım atmadıkça Bahai toplumuna Allah’ın yardımı erişmez. Allah inayetlerini ve ihsanını insanların üzerine yağdırır, fakat insan bunları almak için gereken harekette bulunmalıdır.

Bu zuhurda Allah’ın kendi inayetinden insanlara iki şey verdiği söylenir. Birisi Bahauallah’ın zuhuru, diğeri de kendisinden sonraki iki merkezi isim, Abdülbaha ve Şevki Efendi’nin kendisidir denir. Bu devirde Allah’ın insanlara hediyesi olan bu iki isim Allah’a mahsus tarafı teşkil eder. İnsana düşen pay ise Bahauallah’ı Allah’ın mazharı olarak kabul etmek ve emirlerine itaat etmek gerekir. Başardığı zaman kendine düşen görevi tamamlamış olur denilir.²³⁸

Selman Levhi: Şeyh Selman’ın adına nazil olduğu söylenir. Onun adına nazil olduğu söylenen ikinci levihtir. Bahauallah’ın levihlerini İran’daki ahabplarına taşıyan kişiydi. Levihte Selman’dan Allah’ın iradesine teslim olmasını onun yolunda imtihanlara testlere boyun eğmesini öğütler. Kendi ilkelerine anlatır.²³⁹

Reis Levhi: Osmanlı vezir-i azamı Ali Paşa’ya hitaben, Farsça yazılmıştır. Arapça olarak Ali Paşa’ya yazılan levihe ikinci ciltte yer verilmişti. Bu Farsça levihte Akka’ya sürgün edilmesinin başlıca kışkırtıcı olarak onun hareketlerini şiddetle kınar. Cehaletle, toylukla suçlar. Ali Paşa’ya kadınlar ve çocuklar dahir bir sürü masum insanın hapishanenin çok çetin şartlarına terkedilmesini, bunların yakında sona ereceğini öğütler. Kendi makamının mahiyetini açıklar. Yapmış olduğu zulümlerden ötürü Allah’ın ruhunun! Ağladığını, O’nun tahtının sütunlarının sarsıldığını ve onun sevgililerinin yüreklerinin sallandığını ifade eder. Allah’ın sillesinin kendisini her yönden saracağı uyarısında bulunur.

Bahauallah Reis Levhi’nde bir Türk subayı aracılığıyla Osmanlı Sultanına bir sözlü mesaj yolladığını bildirir. Mesajında misyonunun gerçekliğini ona göstermek için, sultanla yüzyüze görüşmek istediğini ve iddiasının doğruluğuna

²³⁸ Taherzadeh, Hz. Bahauallah’ın Zuhuru, 3: 333.

²³⁹ Taherzadeh, Hz. Bahauallah’ın Zuhuru, 3: 32.

bir kriter olması için Sultanın kabul ettiği bir şeyi meydana getirmeye (mucize) hazır olduğunu söyler. Allah'ın izniyle bu kriteri yerine getirirse tutukluları serbest bırakmasını ister. Bu teklifin tek sebebinin tutuklu masum kadınlar ve çocuklar olduğunu ifade eder. Çünkü Allah'ın kendisini hiçbir kula kanıtlamasının yakışık olmadığı temel prensibini tekrarlar.²⁴⁰

Fuad Levhi: Osmanlı İmparatorluğu dışişleri bakanı Fuad Paşa'ya hitap ederek, Akka'ya sürgün edilmesi olayında Ali Paşa'nın yakın çalışma arkadaşı idi. Levihte Bahauallah Fuad Paşa'ya, bu sebeple kınayıcı ifadeler kullanır. Fuad Levhi aslen Kavninli Şeyh Kazım-ı Semender'e hitaben nazil olmuştur. Bahauallah'ın öğretilerini yaymada tanınan taraftarlarından biri idi.²⁴¹

3.Napolyon'a Levhi: Napolyon'a gönderilen ikinci levihtir. Dili Arapça'dır. 1869'da ona gönderilmiştir. Birincisine nazaran daha sert bir ifade tarzıyla Napolyon'a hitap edilir. Bahauallah bu levihte Napolyon'a düşüşünü haber verir, sebebini açıklar. Bu emre hizmet etmek için ayağa kalkmadıkça mahviyetinin kaçınılmaz olduğunu söyler.²⁴²

9.Papa Piua'a Levih: Arapça nazil olduğu söylenir. Levihte Bahauallah kendini Rabların Rabbi olarak tanımlar. Vaad edilen İsa'nın, pederin izzetinde geldiğini haber verir, onun sarayları bırakıp Rabbi'nin tahtı önünde koşmasını emreder.²⁴³

Çar 2. Alexander'a Levih: Akka'da Arapça olarak nazil olduğu söylenir. Bahauallah kendi makamını açıklar. Kendisinin semavi olduğunu açıklar ve onun adına ayağa kalkması için ona çağrıda bulunur. Mesajını bildirir ve milletleri kendi yoluna davet eder.²⁴⁴

Kraliçe Viktorya'ya Levih: Bahauallah yazısında Kraliçe'yi esir ticaretini menettiği ve meşveret dizginini millet temsilcilerinin eline verdiği için över. O, halkın temsilcilerinin yer aldığı bir hükümet sistemini onaylar. Levihte parlamento üyeleri için temel ilkeyi tesis etmiştir. Ona göre onlar yeryüzünde kendilerini yaşayan herkes için temsilci kabul etmelidirler. Ancak ayrılıkların

²⁴⁰ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 3: 47

²⁴¹ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 3: 111.

²⁴² Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 3: 141.

²⁴³ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 3: 147.

²⁴⁴ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 3: 150.

olduğu bu dünyada uygulaması mümkün değildir. Fakat bu emri kabul edenlerin bu dünyada yerleşeceği günün geleceğine şüpheleri yoktur denir.²⁴⁵

Heykel (Beden) Suresi: Sure heykele hitap eder ve onunla ilgili izzet ve azametten bahseder. Bahauallah bu surede hitap edilen heykelin Bahauallah'ın kendisi ve heykele hitap eden sesin de onun olduğunu belirtir (Fazıl-ı Mazenderani'den alıntı, c.5, 277). Surede, heykelin Allah'ın saltanatını yansıtmak, onun güzellik ve ihtişamını, bütün insanlara göstermek için bir ayna gibi yapıldığı belirtilmiştir. İsteddiği her şeyi yapma gücü ona verilmiş, bilgi okyanusları ve sözleri onun kalbine yerleştirilmiş, yerde ve gökte bulunan herkes için o, Allah'ın bizzat kendisinin zuhuru olmuştur denilir.²⁴⁶

Sultan Levhi: Bahauallah'ın kral ve hükümdarlara éemrinin ilanının gürlemesi” olarak tarif ettiği levihtir. Edirne’de nazil olduğu söylenir. Ancak İran Şahı Nasıreddin Şah’a hitap eden levih Akka’da iken gönderilmiştir.²⁴⁷

Manikçi Sahip Levhi: Bir Zerdüş ve Bahauallah ile dostluğu bulunan Manikçi Sahip adına Farsça olarak nazil olduğu söylenen levihtir. Manikçi Sahip'in Bahauallah'a bir mektubuna cevap olarak yazıldı. Levih Bahauallah'ın bazı seçilmiş sözlerini içerir. Bahauallah'ın taraftarı olmadı, yalnız dost olarak kaldı.²⁴⁸

Levih-i Heft Pursiş (Yedi Soru Levhi): Civan Mert adlı, mesleği öğretmenlik olan, öncesinde Zerdüş olan, sonradan Bahauallah'ın tarafında yer alan bu kişinin mektubuna cevaben Farsça yazılan levihtir.²⁴⁹

Levh-i Ahbab: İsmullahu'l Asdak (Allah'ın en sadık adı) lakaplı Horosanlı Molla Sadık adına yazılmış pek çok levihten bir tanesidir. Arapça yazılmıştır. Bahauallah onu en sadık taraftarlarından biri olarak gösterir, ona övgülerini sıralar. Siyah Çal'da iken orada, Muhammed Şah'ın sarayında doktorluk yapan Yahudi'nin ilk olarak emre girmesiyle İran'da pek çok Musevi Bahauallah'ın emrine girmiştir. Bu levih aynı zamanda diğer ahabplara da seslenir, onlara yönelik pek çok öğüt içerir.²⁵⁰

²⁴⁵ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 3: 156.

²⁴⁶ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 3: 167.

²⁴⁷ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 3: 215.

²⁴⁸ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 3: 324.

²⁴⁹ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 3: 326.

²⁵⁰ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 3: 312.

Levh-i Kad İhtaraka'l Muhlisun (Ateş Levhi): Bahauallah bu levhte düşmanları için Allah'ın gazabından bahseder. Bunun sebeplerinden biri de onun kim olduğunu ve bulunduğu makamı bildiği halde ona karşı gelmesidir.

Levhte Bahauallah'ın iki yönüne değinilir. Birincisi, beşer dünyasının üstünde yükseltlen bir makam olan saltanat ve efendilik makamı. Bu makamda o hayatın çatışma ve karmaşalarından etkilenmez. Onu, Allah'ın dışında her şeyden bağımsız kılan Ruhu'l Azam ile hayat bulmuştur. Diğer makamı ise tevazu ve Allah'a teslimiyettir. Birçok levhinde “Dünyanın Mazlum Kişisi” diye değindiği makam bu makamdır. Bu makamda düşmanlarına kendini teslim eder, ıstıraplara göğüs gerer.

Taraftarlarından Dağajili Hacı Seyyid Ali Ekber'den aldığı bir mektup üzerine bu levhi yazmıştır. En önemli levhlerdendir denir, büyük güçlere sahip olarak bilinir. Bahauallah'a göre bu levhi ahabaplar okur ve üzerinde düşünürlerse, dünyaları ateşe verecek bir ateş onların damarlarında yanacaktır. Çok zaman Bahailer sıkıntılı zamanlarında bu levhi okurlar. Bahauallah levhte içini döker, sıkıntılarını ayrıntılı olarak yazar. Arapça olarak kafiyeli bir vezinle yazılmıştır.²⁵¹

Rüya Levhi: Arapça olarak, Bab'ın doğum gününün yıl dönümünün akşamı olan 1 Mart 1873'te Udi Hammar'ın evinde nazil oldu denir. Bu levhi, onun ruh dünyasında neler yaşadığını bir nebze göstermek için ahabaplarından birine yazdığı söylenir. Levhte o, eğer isterse bir atomdan güneşin ışıklarını ve bir damladan okyanusun dalgalarını meydana getirebileceğini söyler. Onun okunması kalbi ferahlatır ve fikri büyüler denir.

Levhte Bahauallah Sema Kızı'nın önünde görünmesinin rüyasının portresini çizer. Bu rüya fanilerin tahayyülünün ötesinde ve hakikatının anlaşılamayacağı bir rüyadır. “Genç Kız” bazen Bahauallah'ın üzerine inen Ruhu'l Azam'ın canlandırılması olarak sembolik olarak tarif edilmiştir. Bu Genç Kız beyazlar giyinmiş ve Allah'ın nuruyla aydınlanmış olarak tarif edilir. Genç Kız, Bahauallah'ın Rablık! Tahtına oturduğu odaya girer, tarif edilemez bir şevk ve sadakat gösterir, etrafı tavaf eder, onun huzurunda olmanın hoşnutluğu ile

²⁵¹ Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 3: 273.

kendinden geçerek, onun haşmetinden yıldırım çarpmış gibi olur şeklinde rüya anlatılır.²⁵²

Kuzen'e Levih (Levh-i Peser-i Ammi): Levih, Akka kalesinde, Bahaullah'ın kuzeni Mazenderanlı Mirza Hasan'ın adına yazılmıştır. Bu kişi onun için çok değerli biriydi. Levihte aile bağlarını korumanın, dünyada hiçbir şeye eş olmayacak kadar değerli olduğunu söyler. Mirza Hasan'a Rabbını anmasını tavsiye eder. Kendisini çok iyi derece donatmasını söyler. Levhin geri kalanında ise insanlara yönelik öğütler vardır.²⁵³

Hikmet Levhi: Mezraya taşınmadan önce, Arapça olarak nazil olduğu söylenmektedir. Filozofik terminolojiden, eski Yunan filozoflarından bahsetmesi dışında, Allah'ın keliması üzerine açıklamalar, yaratılışın sebep ve kaynağı konuları sebebiyle Bahaullah'ın diğer yazılarından ayrılır. Levihte ayrıca beşer toplumunu etkileyen hastalıklardan bazılarını anlatır. Bazı öğretilerini izhar ederek, insanlığın Allah inancından uzaklaşmamış olmaları üzerinde durur ve bu konuda öğütlerde bulunur.²⁵⁴

Bürhan (Delil) Levhi: Bahaullah Mezra'da iken İsfahan'da, Şehitlerin Sultanı ve Şehitlerin Mahbubu diye övdüğü iki kardeşin öldürülmesinden hemen sonra kaleme aldığı levihtir. Kurt lakabını verdiği Şeyh Bekir adlı kişiye hitap ederek taraftarlarına karşı kötü muamelelerini kınar. Yılan lakabını verdiği Mir Muhammet Hüseyin adlı diğer bir kişiyi de aynı sebeplerle eleştirir.²⁵⁵

Tecelliyat Levhi: Kitab-ı Akdes'ten sonra, h. 1303 (m.1885-6) yıllarında Yezd'in yerlilerinden olup iman ve sadakat sahibi diye bahsedilen, sonunda da canını Bahaullah'ın uğrunda feda eden Üstat Ali Ekber Benna adına nazildir denir. 1852 yılında Nasireddin Şah'a yapılan suikast girişimi sonrasında, Bahailere karşı Yezd ve köylerine yayılan ayaklanma olaylarında yaralanmış ve sonra da öldürülmüştü.

²⁵² Taherzadeh, *H. Bahaullah'ın Zuhuru*, 3: 271.

²⁵³ Taherzadeh, *H. Bahaullah'ın Zuhuru*, 3: 262.

²⁵⁴ Adip Taherzadeh, *H. Bahaullah'ın Zuhuru*, çev. Süreyya Güler, (İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 2005), 4: 38.

²⁵⁵ Taherzadeh, *H. Bahaullah'ın Zuhuru*, 4: 95.

Levihte vahyinin üstün ihtişamından bahsedilir, öyle ki kendi misyonunu öyle bir över ki bazıları bunu kavramakta güçlük çeker denilir.²⁵⁶

Birinci ışıakta (maddede) dinin önemine vurgu yapar. Dini ‘parlayan ışık’ ve ‘dünya halkının korunması ve iyiliği için zapt edilemez bir kale’ olarak tarif eder.

Diğer başlıklarda, taraftarlarına Allah’ın emirlerine uymalarını, emrinin övgüye değer davranışlar ve dürüst karakter ile zafere ulaşacağını, Yüce Adalaet Evine bazı öğütlerde bulunarak, üyelerin halkın işleri ile uğraşmalarını söyler. Adaletin mücazat ve mükâfat sütunları ile ayakta durduğunu doğrular. Çocukların eğitim öğretimi ile ilgili tavsiyede bulunur. Yüce Adalet Evi üyelerine dünyada ortak bir dil oluşturma görevini verir. Üyelere dinin muhalefet sebebi değil, birlik sebebi yapılmasını söyler.²⁵⁷

Beşaret Levhi: Kimin için nazil olduğu tespit edilememiştir denir. Levihte Bahauallah dünya halkına hitap eder. Levihte on beş başlık vardır, her biri bir beşaret (müjde) olarak belirtilmiştir. İçerikte Bahauallah mevcut imalarla, geçmiş dinlerin inananlarının dini uygulamaları arasında bağlantı kurar. Birinci müjde Müslümanlar tarafından uygulanan cihat hükmünün silinmesidir şeklinde ifade edilir. Birlik ve sevgi vurgusu yapılan öğütlerde, Bahauallah’ın öğretileri her türlü savaşla asla bağdaşmaz denilir.²⁵⁸

Terazat (Süsler) Levhi: Kimin adına nazil olduğu tespit edilememiştir denir. Bundan önce geçen üç levihteki gibi Bahauallah burada öğreti ve öğütlerini açıklar. Güvenirlik, yeryüzü insanların hepsiyle muaşeret, güzel sanat ve fen bilimlerini tahsil etme emri, taraftarlarına karakterlerini en güzel davranışlarla süslemeleri, her koşulda dikkatlerini adalet ve insafa odaklamaları başlıkları yer alır. Ayrıca levihte dürüstlük ve samimiyetin kötülüğün pençesi altında ve adaletin de adaletsizliğin kamçısı altında olduğunu belirtip bu duruma dair hüznünü ortaya koyar. Ahlaksızlığın dünyada yayılmasından ve milletlerin silahlanmasından üzüntü duyar. Levhin sonuna doğru Bahai emrini inkâr eden Beyan ehline

²⁵⁶ Taherzadeh, Hz. Bahauallah’ın Zuhuru, 4: 121.

²⁵⁷ Taherzadeh, Hz. Bahauallah’ın Zuhuru, 4: 147.

²⁵⁸ Taherzadeh, Hz. Bahauallah’ın Zuhuru, 4: 162.

seslenir. Mirza Yahya'nın İran'daki temsilcisi ve halefi olacak kişi Hadiy-i Devlet Abadi'ye özellikle çağrıda bulunur.²⁵⁹

İttihad (Birlik) Levhi: Levih Reşt şehrinden Seyyid Asadullah adında birinin birliğin anlamı sorusuna cevap olarak Akka'da iken nazil olmuştur denir. İlk başta din birliği yani bütün inançların aslında aynı kökten çıkması ilkesi, Bahailerin aralarında herhangi bir konuda ayrılığa düşmekten kaçınması, tebliğde ılımlı olmaları, ahbabların durumlarındaki birliğin, halkın arasında emrini yükselteceği, onun öğretilerini yerine getirdikleri ve ilahi sıfatlarla kendilerini süsledikleri zaman davranışlarında birliğin oluşacağı konuları üzerinde durur.²⁶⁰

Sure-yi Vefa: Neyriz'de yaşayan Şirazlı, Bahau'llah'ın Vefa soyadını verdiği Şeyh Muhammed Hüseyin adlı bir Bahai adına nazil olmuştur denir.

Levihte Bahau'llah 'Dönüş'ün anlamını açıklar. Allah'ın mahzarının günü olan kıyamet gününde dönüşünün anlamını tarif eder. O, ölümlerin mezarlarından kalkacakları gündür. Bir başka yönüyle Allah'ın her şeyi kapsayan gücü ve mutlak otoritesiyle her hangi bir ruhta bir başkasının sıfatlarını izhar eder. Burada Bab'ı örnek vererek, onun kendisine ilk inanan Molla Hüseyin'i Hz.Muhammed'in dönüşü olarak telaffuz eder.

Bahau'llah ayrıca cennet ve cehennemin bir mekân olmadığını, cennetin Allah'a yakınlık, cehennemin de O'ndan uzak kalmak olduğunu söyler.

Ve gerçek anlayış kapılarının açılması için hararetle dua etmenin gerekliliği vurgulanır.²⁶¹

Kelimat-ı Firdevsiye: Bahau'llah'ın ölümünden iki yıl kadar önce güvendiği havarisi Mirza Haydar Ali adına nazil olmuştur denir. Levihte Baha ehline, sözlerin gücüyle Rablarını muzaffer kılmaları ve halkı iyi davranış ve karakterleriyle etkilemeleri için çağrıda bulunur.²⁶²

Levh-i Akdes: Diğer adıyla 'Hristiyanlara Levih' diye bilinen bu levih Arapça olup, Hristiyan kökenli bir inanıra hitap eder denilmektedir. Genel olarak levihte Hristiyan âlemine kendi emrini ilan eder. Hz. İsa'nın geleceğini vaad ettiği

²⁵⁹ Taherzadeh, *Hiz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 4: 169.

²⁶⁰ Taherzadeh, *Hiz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 4: 192.

²⁶¹ Taherzadeh, *Hiz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 4: 205.

²⁶² Taherzadeh, *Hiz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 4: 214.

ve onun vasıtasıyla Ruhü'l Kuds'un insanlara açıkladığı Pederin Makamı'nın kendisi olduğunu söyler.²⁶³

Levh-i Maksut: O zamanlar Suriye'de yaşayan Mirza Maksut adında biri için nazil olduğu söylenir. Burada Bahau'llah'ın sözlerinin çoğu sekreterlerinin kelimeleriyle yazılmıştır. Levihte insanı 'En Yüce Tılsım' diye tarif eder. Eğitim noksanlığının onu 'doğuştan sahip olduğu şeyden' mahrum ettiğini iddia eder. İnsanı 'paha biçilemez değerli mücevherlerle dolu zengin bir maden'e benzetir; ancak 'eğitim yoluyla onun hazineleri açığa çıkar' diye tarif eder.²⁶⁴

Levh-i Seyyid Mehdiy-i Dahaji: Bahau'llah'ın öğretilerinin ileri gelen mübelliğlerinden Seyyid Mehdiy-i Dahaji'ye hitap etmektedir. Bahau'llah'ın ölümünden sonra ise, Bahau'llah'ın ahdinin en büyük nakısı²⁶⁵ olan Mirza Muhammed Ali'ye katılıp Abdülbaha'ya karşı gelmiştir. Bahau'llah'tan pek çok levih aldığı söylenen bu kişiye, Bahau'llah ülke içindeki tebliğ seyahatleri için onu onurlandırıcı ifadeler kullanır. Temel emirlerinden birini hatırlatır ve 'beni desteklemek demek benim merimi yaymaktır' der.²⁶⁶

Levh-i Erd-i Ba: Beyrut yurdu levhi anlamındadır. Oğlu Abdülbaha'nın 1879 senesinde Suriye eyaleti valisinin daveti üzerine Beyrut'u ziyareti vesilesiyle bu levhi yazdı. Levihte Abdülbaha için '...Kalebenr şehrin kapılarının ardından görünen ve ufkunun ötesinde Allah'ın en yüce, en kudretli Dalı'nın, -onun kadim ve değişmez sırrı- küresi parlamış olan kişinin bir başka diyara gittiğini arzın bütün atomları bütün yaratuklara ilan etmiş bulunmaktadır...' ifadeleri geçer.²⁶⁷

Dünya Levhi: 1891 yılında Nuru'd Din lakabıyla tanınan Ağa Mirza Ağay-ı Afnan'ın onuruna nazil olmuştur denir.

Levihte taraftarlarına öğütte bulunur. Aralarında çekişmeden uzak durup dünya ıslahına odaklanmalarını söyler. Beşer toplumunun yeniden yapılandırılmasına yönelik ortak lisan ve eğitimin gerekliliği gibi bazı konulara

²⁶³ Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, 4: 227.

²⁶⁴ Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, 4: 234.

²⁶⁵ Nakıs: Bahailikte dinden dönen kişi anlamındadır.

²⁶⁶ Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, 4: 236.

²⁶⁷ Taherzadeh, Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru, 4: 240.

değindir. Adalet Evine dünya barışıyla ilgili bazı görevlendirmeler yapar. Barış için engellere işaret eder, kalıcı barışın özelliklerini tarif eder.²⁶⁸

The Times Levhi:Levih Londra'nın The Times gazetesine hitap ettiği için bu adı almıştır. Bu levhte Bahauallah'ın yedi taraftarının öldürülmesiyle ilgili koşulları ayrıntılarıyla tarif eder ve her birinin hikâyelerini anlatır.²⁶⁹

Kermil Levhi: Döneminin en önemli levihlerinden biri olduğu söylenen levih Arapça'dır. Kermil Dağı'nda²⁷⁰ nazil oldu denilir.

Levihte Emrin Dünya Merkezi'nin kurulması ile ilgili imaları vardır. Önceki yazılarında Bahauallah'ın uluslararası bir merkezde ilgili herhangi bir görüşü mevcut değildir. Levihte Bahauallah'ın kendine göre Allah'ın böyle bir merkezde ilgili planını kendisi ve Kermil Dağı arasında geçen hayali bir dialogla ortaya koymaya çalışmıştır.²⁷¹

Kurdunoğlu Risalesi: Bu risale Bahauallah'ın yaşamının son yılında nazil oldu denilir. Risalede 'kurt' diye adlandırılan Şeyh Muhammed Bakır'ın oğlu Ağa Necefi diye bilinen Şeyh Muhammed Taki'ye hitap edilir. 1883'te babasının ölümünden sonra, Ağa Necefi İsfahan'ın önde gelen müçtehid olarak onun yerini aldı.

Bu risalede önceki levihlerinden pek çok alıntı vardır. Risale boyunca, Bahauallah Ağa Necefi'ye 'Şeyh' diye hitap eder. Ona Allah'ın Günü'nün geldiğini ilan eder. Kendisini Allah'ın yüce mazharı olarak belirtir. Risalede, Bahauallah sevgi, birlik ve emrinin köşe taşlarını teşkil eden bazı temel öğretilerinin ana hatlarını çizer.

Risalesinde kavga, mücadele, dini düşmanlık, savaş ve sezilebilecek en ufak kötülük ve fesadı yasaklar. Kendi taraftarlarının öldürülmelerinden bahsederek hedefinin düşmanlık ve nefret izlerini silmek ve insanları kendi emrinin gücüyle birleştirmek olduğunu söyler.

Risalede zamanın krallarına ve hükümdarlarına yazdığı levihlerden uzun pasajlar yer alır. Onlara beynelmilel öğretilerini tarif etmiş, öğütler vermiş ve

²⁶⁸ Taherzadeh, *Hz. Bahauallah'ın Zuhuru*, 4: 328.

²⁶⁹ Taherzadeh, *Hz. Bahauallah'ın Zuhuru*, 4: 347.

²⁷⁰ Bahauallah'ın 1877 Akka'da hapisneden ayrıldıktan sonra taşındığı Akka'nın kuzeyindeki sayfiye yer (Taherzadeh, *Hz. Bahauallah'ın Zuhuru*, 4: 5).

²⁷¹ Taherzadeh, *Hz. Bahauallah'ın Zuhuru*, 4: 350.

onları emrini kabul etmeye çağırıştır. Risalenin çeşitli bölümlerinde kendine yapılan eziyetlerden söz eder. Risalenin birkaç bölümünde Mirza Yahya ve taraftarlarının ona karşı yaptıkları faaliyetlerden bahseder. Risalenin ana konularından biri Bahauallah kendisini, Allah'ın bir mazharı olduğu iddiasıdır. Emrinin düşmanları onu ulûhiyetin özü olduğunu iddia etmekle suçlamışlardı. Bahauallah buna yönelik uluhiyyetin anlamını kapsamlı bir şekilde anlatır. Kendi iddiasını ispatlamak için Kur'an'dan ve imamların sözlerinden alıntılar yapar.

Şeyhe çözümlemesi için sorular yöneltir:

“Acaba Ulema (özgenin ruhu kendisine feda olsun) Nebilerin Hateminden (Muhammed) sadır olan ‘Rabbınızı ayın on dördüncü gecesindeki Bedir’i görür gibi göreceksiniz’ sözüne nasıl bir cevap verilebilir?” diyerek kendi iddiasına yönelik bir kanıt ortaya koymaya çalışır.

Ve yine Şeyh’e hitaben şöyle der:

“Ey Şeyh! Senin benden yüz çevirdiğini ve bize itirazda bulunduğunu işittik. Halka bana hakareti emretmişsin. Tanrı kullarının katline fetva vermişsin...”

Niyetinin ne olduğuna dair de:

“Ey Şeyh! Bu hapishanenin ufkunda yükselen ve parlayan hakikat güneşine yemin olsun, bu mazlumun tek emeli daha iyi bir dünya yaratmaktır.”
Diyerek öğretilerinin hedefini gösterir.”²⁷²der.

1.2.3. Abdülbaha (Abbas Efendi-Mirza Mehdi)(d.1844-ö.1921)

Bahauallah'ın ilk eşi Cenab-ı Mirza İsmail Vezir Nuri'nin kızı Asiye Hanım'dan meydana gelen üç çocuğun en büyüğüdür. Abbas Efendi-Mirza Mehdi-Bahaiyye isimleri ona atfedilir. 23 Mayıs 1844 (h.5 Cemaziyelevvel 1260)'te Bab'ın emrini Mola Hüseyin'e açıkladığı günde dünyaya gelmiştir.²⁷³

Doğduğunda kendisine Abbas adı verildi. Babasını vefatından sonra “Baha'nın Kulu” anlamına gelen Abdülbahaolarak çağrılmayı tercih etmiş ve

²⁷² Taherzadeh, Hz. Bahauallah'ın Zuhuru, 4: 366.

²⁷³ Özşuca, Bahai Tarihi, 73.

yaşamı boyunca Bahaullah'ın öğretilerinin savunucusu olarak bu isimle tanınmıştır.²⁷⁴

Zeki, hareketli bir çocuktur. Babası Babi olduğundan, diğer çocukların hakaretlerine, saldırılarına karşı cebindeki şeker ve hurmaları onlara dağıtarak kurtulmayı becerirdi. Okulda okuduğuna dair bir bilgi yoktur. Ancak derin bir bilgi ve hitabete sahipti. Ahbapları çoğu zaman o karşılar, sohbet eder, hatta sorularını yanıtlardı. Peder'i de bazen bu görevi bizzat ona verirdi.²⁷⁵

Abdülbaha tüm yaşamı boyunca Bahaullah'intemsilcisi ve onun en büyük yardımcısı olarak yanında bulundu.²⁷⁶

Sürgün yıllarında babası bütün sorumluluğu ona devretmişti. Ona tam bir itimat beslemekteydi. Babasının vasiyetnamesinde o, Ahd-i Misak, Tanrı kitabının açıklayıcısı olarak tayin edilmişti.²⁷⁷

Bahaullah'ın yaşamının son zamanlarında yazmış olduğu vasiyetnamede kendisinden sonra, oğlu Abdülbaha'nın Bahailiğin merkez kişisi olarak tayin edilmesi ile ilgili yine Bahaullah'ın Abdülbaha için nitelemelerinden yola çıkarak ŞevkiEfendi şu derlemeyi yapmıştır:

"Efendi" ünvanı yalnız O'nun imtiyazına verilmiş, Babası bu şereften bütün diğer oğullarını hariç tutmuştu. O sevecen ve yanılmaz Babanın O'na verdiği o eşsiz Sırrullah (Allah'ın Sırrı) sıfatı, aslında insan olduğu ve makamı Hz.Bahaullah ile Hz. Bab'ın makamlarından temelden ve kökten farklı bulunduğu halde, O'nun Emrinin mükemmel Örneği olmayı, insanüstü bilgi sahibi bulunmayı ve O'nun ışığını yansıtan lekesiz ayna olmayı hak etmiş bir Kimse için ne kadar isabetliydi! Babası Edirne'deyken Sureyi Gusn'da (Dal Levhi), "...O'na yönelenlerin Tanrıya yönelmiş sayılacağı," "Kendilerini Dalın gölgesinden mahrum bırakanların hata çöllerinde kaybolacakları" kelimeleriyle kastettiği O idi. Aynı şehirde yazdığı bir Levhin'de, oğulları arasında, "Tanrı' nın Kendi kudretinin alâmetlerini dilinden akıtacağı Kimse", "Tanrı'nın Kendi Emri için özellikle seçtiği Biri" sözleriyle atıfta bulunduğu O idi. Daha sonra Akdes kitabının Yazarının Kitabın bir bölümünde - ki sonradan "Ahdimin Kitab"ında açıklanmıştır - Kutsal Yazılarını yorumlamak görevini ihsan ettiği ve aynı zamanda, "Tanrı'nın irade buyurduğu, Kıdem kökünden büyümüş Dal"

²⁷⁴Türkiye Bahai Toplumu Dış İlişkiler Temsilciliği, *Bahai Dini, Tarihi, Öğretileri ve Toplumsal Çalışmaları*, 26.

²⁷⁵Özşuca, *Bahai Tarihi*,73-74.

²⁷⁶Türkiye Bahai Toplumu Dış İlişkiler Temsilciliği, *Bahai Dini, Tarihi, Öğretileri ve Toplumsal Çalışmaları*, 27

²⁷⁷Özşuca, *Bahai Tarihi*,75.

ilan ettiği O idi. Ve nihayet bir başka Levihte şu önemli kelimeler yazılmıştı:
"Tanrı'nın bahası Senin üzerine ve Sana hizmet edenlerin ve senin çevrende
dönerlerin üzerine olsun. Vay, büyük vay ona ki Sana karşı gelir ve Seni incitir. Ne
mutlu ona ki, Sana sadakat yemini eder; Senin düşmanın olan cehennem ateşinde
kavrulsun." ²⁷⁸

Şevki Efendinin bu vasiyetin merkezindeki kişiolan Abdülbaha'nın Bahai
dünyasındaki yeri ile ilgili kendi değerdendirme şu şekildedir:

“O, ilk başta ve her şeyden önce, Hz. Bahauallah'ın emsalsiz ve her şeyi
kapsayan Misakının Merkezi ve Ekseni'dir, en büyük Eseri'dir, Işığının lekesiz
Aynası'dır, öğretilerinin kusursuz Örneği'dir, Sözlerinin yanılmaz
Yorumcusu'dur, tüm Bahai ideallerinin somut hâlidir, tüm Bahai erdemlerinin
canlıörneğidir...”²⁷⁹

1.2.3.1. Mirza Muhammet Ali İsyanı

Abdülbaha'nın, Bahauallah'tan sonra bu hareketin lideri olarak tayin
edilmesine itirazı olanlar da oldu. Bu kişiler Bahauallah hayatta iken Bahauallah'ın
yanında onun taraftarı olan kişilerdi. Bunların içinde bulunan Mirza Muhammed
Ali'yi diğerlerinden ayırsa Abdülbaha dönemi öncesinde de Bahauallah'ın
aleyhine de tavır sergilemiş olmasıdır.

Vasiyetnamede Ahd-i Misak, kendilerince Tanrı kitabının açıklayıcısı
olarak Abdülbaha'nın tayin edilmiş olması özellikle diğer kardeşlerince hoş
karşılanmadı. Başlarında aynı anneden olmayan kardeşi Muhammed Ali (Gusn-u
Ekber) vardı. Onunla beraber iki kardeşi, Mirza Musa Kelim'in oğlu Mecdettin
ve Ağa Cemal Burucerdı ve Mirza Ağa Can da vardı. Bahauallah'ın levihlerinde
değışiklikler yapıp Bahauallah'ın ahbapları arasında kafa karışıklığı oluşturmak ve
bazı düzmece iftiralar ortaya koymak suretiyle başkaldırdılar. Bu muhalefet
ahbaplar arasında zihinlerde şüphelere sebep oldu. Abbas Efendi bunun önünü
almak için önce nasihatle onları kendine itaate çağırdı. Bunda muvaffak
olamayınca onları ve ona tabi olanları ahdi bozan ve kıranlar olarak ilan etti.²⁸⁰

²⁷⁸Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 252-253.

²⁷⁹Şevki Efendi, *Hz. Bahauallah'ın Dünya Düzeni Hakkında Mektuplar*, (Ankara:Bahai Eserleri
Basım Dağıtım A.Ş., 2012), 132.

²⁸⁰Özşuca, *Bahai Tarihi*, 75.

Mirza Muhammed Ali, yukarıda da bahsedildiği gibi Bahaullah'ın kendi döneminde de bazı yaptıklarıyla kendisini, babası Bahaullah'ın bir alternatifi olarak göstermek için çalışmıştı. Onun yaptıkları ile ilgili Şevki Efendi şu açıklama ve değerlendirmede bulunur:

Başta Mirza Yahya'nın sayıları gitgide azalmakta olan taraftarları olmak üzeri siyasi ve dinî hasımların, Hz. Bahaullah'ın kurduğu sistemin hemen çözülmesine ve sonunda yok olmasına alamet saydıkları ve yanlış olarak bir hizipleşme sayılan bu kriz, onun Emrini ta yüreğinde ve merkezinde hem de kendi ailesinden biri, Misak kitabında özel olarak adı geçen ve Misakın merkezinden sonra ikinci sırada gelen bir kişi, Hz. Abdülbaha'nın bir üvey kardeşi tarafından başlatıldı. Bu kriz dört yıl boyunca bütün Doğu'daki müminlerin büyük bir kısmının zihinlerine ve yüreklerine şiddetli bir heyecan düşürdü, bir süre için Misakın küresini gölgeledi, Hz. Bahaullah'ın kendi akrabaları arasında kapanmaz bir gedik açtı, sonunda aile fertlerinin büyük çoğunluğunun kaderini mühürledi ve Emrin yapısında kalıcı bir çatlak yaratmamakla beraber, itibarını ağır derecede zedeledi.

Kendini müminler arasında ikinci en yüksek makama çıkaran bir vasiyetnamenin hükümleri ile yatışmak şöyle dursun, Mirza Muhammed Ali'nin göğsündeki sönmeyen husumet ateşi, o belgenin tam manasını anladığı anda büsbütün şiddetlendi. O dört elemli yıl boyunca Hz. Abdülbaha'nın elinden gelen her şeyi yapması, samimi ricaları, yağdırdığı inayet ve şefkat, nasihat ve ikazları, hatta ufuktaki fırtınayı dindirmek ümidiyle kendi isteğiyle çekilmesi dahi fayda etmedi. Yavaş yavaş ve amansız bir inatla, yalanlar, yarı gerçekler, iftiralar ve aşırı abartmalarla bu "İsyanın Baş Müsebbibi," Hz. Bahaullah'ın hemen hemen tüm ailesi ile kendi çevresini oluşturanlardan büyük bir bölümünü kendi tarafına çekmeyi başardı. Hz. Bahaullah'ın hayattaki iki zevcesi, iki oğlu, kararsız Mirza Ziyaullah ve hain Mirza Bediullah, bir kız kardeşleri ve bir üvey kız kardeşleri ile kocaları, - bunların biri Hz. Bab'ın akrabası kötü ünlü Seyyid Ali, diğeri hilekar Mirza Mecdettin idi - bu sonuncunun kız kardeşi ile üvey erkek kardeşleri (asil ve sadık merhum Ağa Kelim'in çocukları) yeni açıklanan Vasiyetnamedeki Misakın temellerini yıkmak için azimli bir gayretle birleştiler. Hatta Hz. Bahaullah'ın kırk yıllık vahiy kâtibi Mirza Ağa Can ve Edirne günlerinden beri Kalemî Ala'dan nazil olan sayısız levihleri temize çekmekle meşgul olan Muhammed Cevad Kazvini ve bütün ailesi de Ahit bozanların tertiplerine kapılarak onlara katıldılar.²⁸¹

Ve yine Mirza Muhammed Ali'nin, Abdülbaha'ya karşı girişimleri için bazı ayrıntılara yer verir:

²⁸¹Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 256-257.

Vaktiyle Mirza Yahya ve Seyyid Muhammed'in Hz. Bahau'llah'a yönelttikleri iğrenç ithamlar kadar ağır bir karalama ve kötüleme kampanyasına giriştiler. Dost ve düşmana, mümin ve gayrimümine, her kademedeki memurlara, açıkça veya ima yoluyla yazılı ve sözlü şekilde, Hz. Abdülbaha'yı, babasının vasiyetnamesindeki talimata bile bile karşı gelen haris, inatçı, prensipsiz ve acımasız bir sahtekâr; maksatlı olarak kapalı ve müphem bir dille kendine zuhur sahibine eşit bir rütbe yakıştıran; Batı ile mektuplaşmalarında, "Babasının bahası ile gelen" Allah'ın oğlu, İsa Hristos'un dönüşü olduğunu iddia etmeye başlayan; Hintli müminlere yazdığı mektuplarda kendini vaad edilen Şah Bahram olarak tanıtan; ve Babasının yazılarını yorumlamak yetkisini haksız yere ileri sürerek yeni bir din kurmaya ve risalet makamı sahiplerine mahsus olan en büyük yanılmazlığı babası ile paylaşmaya teşebbüs eden biri olarak gösterdiler. Ayrıca onun, kendi öz çıkarları uğruna, nifak kışkırtıcılığı, düşmanlık teşvikçiliği yaptığını ve afarozla tehdit ettiğini; öncelikle Hz. Bahau'llah'ın ailesinin özel meselelerini düzenlediğini iddia ettikleri bir vasiyetnameyi ezelden yazılmış, din tarihinde eşi emsali bulunmayan dünya çapında önem taşıyan bir misak haline getirmekle amacından saptırdığını; erkek ve kız kardeşlerini yasal hisselerinden mahrum ederek onların payını Kendi çıkarları için memurlara verdiğini; çıkan sorunları görüşmek ve anlaşmazlıkları çözmek için ona yapılan bütün davetleri reddettiğini; kutsal metni gerçekten değiştirdiğini, araya kendi yazdığı bölümler eklediğini ve babasının kaleminden inen önemli levihlerinden bazılarının anlamını saptırdığını teyit ettiler; ve nihayet, bu davranışların sonucu olarak Doğu'lu müminlerin isyan bayrağını çektiğini, inanmışlar topluluğunun parçalandığını, gitgide gerilemekte olduğunu ve yok olmaya mahkum edildiğini ileri sürdüler.²⁸²

Abdülbaha yazdıklarında, bu dönem için yaşadığı ızdırabın büyüklüğüne değinir. Şevki Efendi Muhammed Ali isyanının olumsuz sonuçları kadar doğru açıyla bakıldığında bu emirde zaman zaman baş gösteren bu krizlerin zararlı unsurların ayıklanması, emrin temellerinin sağlamlaşması açısından yaşanılabilir olaylardan biri olduğu değerlendirmesinde bulunur.²⁸³

1.2.3.2. Abdülbaha'nın Batı'ya Seyahatleri

Bahau'llah'ın Edirne'de ilk olarak kendi hareketini duyurma adına o dönemin dünya liderlerine göndermiş olduğu mektuplarla başlayan tebliğ

²⁸²Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 258.

²⁸³Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 262.

alışmaları Abdülbaha döneminde bizzat kendisinin yaptığı çalışmalarla somut sonuçlara ulaşmıştır.

Bu hareketin yeni liderinin görevi kendi görüşüyle; babasının dininin aydınlığını Batı'ya götürmek, o dinin ve ana prensiplerinin kavramlarını açıklamak, onun menfaatlerini geliştirmek için başlamış olan faaliyetleri kuvvetlendirmek ve nihayet, kendi vasiyetnamesinin hükümleriyle kurumlaşma çağını açmak ve bu suretle kendi dönemine aktarılmış bozulmaz mlk zenginleştirmek ve sınırlarını genişletmektir.²⁸⁴

Abdülbaha bu amaçla çeşitli seyahatlara çıkarak çalışmalarına başladı.1908'de Osmanlı İmparatorluğu'ndaki siyasi karışıklıklar İkinci Meşrutiyet'in ilanıyla sonuçlanınca fikir suçlusu olarak görülen mahkmlar serbest bırakıldı. Böylece yarım asrı aşan tutukluluk ve sürgün hayatından sonra Abdülbaha da resmen serbest kaldı.1910 yılında seyahat yasağının da kaldırılmasıyla Mısır'a gitmek üzere Hayfa'dan ayrılan Abdülbaha yaklaşık bir yıl kaldığı Mısır'da günlerini diplomatlar, limler, dini liderler ve gazeteciler ile görüşerek geçirdi. 1911 yazının sonlarına doğru İngiltere ve Fransa'ya gitti. Bu ülkelerde halka aıkkonuşmalarında, gazete röportajlarında ve onu ziyaret eden birçok kişiyle yaptığı görüşmelerde, Bahaullah'ın getirdiği öğretileri ve bunların çağın problemlerine nasıl çözüm olabileceğini anlattı ve yaklaşık dört ay süren bu seyahatlerin ardından Hayfa'ya döndü.Avrupa seyahatinden yaklaşık bir yıl sonra, 1912'de, bu sefer dokuz ay kalacağı Amerika ve Kanada'ya seyahat etti. Bu ülkelerde de her türlü dinleyici kitlesine hitap etti, her kesimdenve makamdan insanla görüştü. Yılsonunda İngiltere ve Fransa'ya döndü ve oradan Almanya, Macaristan ve Avusturya'ya geçti. Daha sonra bir kez daha Mısır'a gitti ve 5 Aralık 1913'te Hayfave Akka'ya kesin dönüş yaptı.Abdülbaha'nın Batı'ya yaptığı bu seyahatlerdeki konuşmaları Bahai ğretilerinin yayılmasına ve Avrupa ile Kuzey Amerika'daki Bahai toplumlarının güçlenmesine sebep olmuş; modern toplumun durumu, barış, kadın hakları, ırk ayrımı, sosyal reform ve ahlaki gelişim gibi sorunlarla ilgilenen çok sayıda insanın dikkatini çekmiştir. Abdülbaha tüm bu seyahatler süresince insanlığın birleşmesi için ağlar boyunca beklenen Gün'n

²⁸⁴řevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 262.

mesajından ve barışı oluşturmak için gereken toplumsal koşulların ve uluslararası politik unsurların meydana konulma ihtiyacından bahsetti.²⁸⁵

Abdülbaha'nın seyahatlerindeki görüşme, toplantı ve konferans türü çalışmaların mahiyeti ve içeriğine yönelik şu açıklamalara yer verilir:

Hız. Abdülbaha, bu ıgır aan seyahatleri sırasında, bazen bin kişiye aşan kalabalıklar ve çeşitli grupları temsil eden topluluklar huzurunda, parlak bir sadelik ve inandırıcı bir güçle ve görev süresi içinde ilk defa olarak, Akdes Kitabında indirilmiş hüküm ve emirlerle birlikte Allah'ın insanlara en son zuhurunun temelini teşkil eden babasının dininin temel ve ayırıcı prensiplerini izah etti. Bu görev seyahatleri sırasında dünyanın fikir liderlerine ve halk kitlelerine ilân ettiği İlh düzenin temel unsurları arasında, bağnazlık ve geleneklerinden arınmış ve bağımsız bir şekilde hakikatin araştırılması; Emrin ana prensibi ve temel doktrini olarak tüm insan ırkının bir olduğu; bütün dinlerin esasta birliği; din, ırk, sınıf ve millet taassubunun kınanması; din ile bilim arasında uyum ve ahenk bulunması; insan ırkı kuşunun yükselmesini sağlayan iki kanat olan erkek ve kadının eşitliği; zorunlu eğitimin getirilmesi; bir milletlerarası yardımcı dilin kabul; aşırı zenginlik ve yoksulluğun kaldırılması; milletler arasındaki anlaşmazlıklarda hakemlik yapacak bir dünya mahkemesinin kurulması; hizmet ruhu ile yapılan çalışmanın ibadet derecesine yükseltilmesi; insan toplumunun hâkim prensibi olarak adaletin ve bütün milletleri ve kavimleri koruyacak bir siper olarak dinin yceldilmesi; insanlığın en büyük hedefi olarak devamlı ve evrensel barışın korunması prensiplerini açıkladı. "ağın Ruhunu" adını verdiği Hız. Bahauallah'ın Dininin bu hayat verici hakikatlerini izah ederken bir yandan da, şayet dünyanın devlet adamları önlemeyi başaramazlarsa, bütün Avrupa kıtasını ateşe verecek bir yangının yaklaştığını ciddiyle ve tekrar tekrar uyardı. Ayrıca, seyahatleri sırasında, adı geçen kıtada vuku bulacak köklü değişiklikleri haber verdi, siyasi iktidarın ademi merkezietiliği yolundaki hareketin kaçınılmaz olduğunu bildirdi, Türkiye'nin geçireceği sıkıntılara imada bulundu, Avrupa kıtasında Yahudilere yapılacak zulümleri anlattı ve, "İnsanlığın birliği bayrağının dalgalanacağını, evrensel barış çadırının kurulacağını ve dünyanın başka bir dünya olacağını" kesin olarak ifade etti.²⁸⁶

Ve yine Abdülbaha'nın seyahatleri ile ilgili şevki Efendi'ye göre, Abdülbaha'nın döneminin en büyük başarısı olan Bahauallah'ın hareketinin Batı yarıküresinde yerleşmesi; muazzam glerin harekete geçirmesine vesile oldu.

²⁸⁵Trkiye Bahai Toplumu Dış İlişkiler Temsilciliği, *Bahai Dini, Tarihi, ğretileri ve Toplumsal alışmaları*, 28-29.

²⁸⁶řevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 292-293.

Nakızların yaptıkları yüzünden ortaya çıkan kriz Allah'ın inayeti ile bitti. Birden bire yolunun üzerindeki aşılmaz engel kalkmış, Tanrı'nın öfke ve intikam eli, zincirleri onun boynundan alarak, Abdülhamid'in boynuna geçirmişti.

Önce Mısır'a, sonra Avrupa ve Amerika'ya yaptığı üç yıllık seyahat, yüzyılın tarihinde son derece anlamlı bir dönüm noktası teşkil eder. Emrin altmış altı yıl önce doğuşundan beri ilk defa başı ve en yüksek temsilcisi, Bab ve Bahau'llah'ın görev devrelerinde Emrin hürriyetini engellemiş olan zincirleri atmıştı. Emrin İran'daki taraftarlarının büyük kısmının faaliyeti, hala baskı tedbirleriyle kösteklenmekle beraber, onun kabul edilmiş liderine artık hareket serbestliği bahşedilmişti. Bu hürriyetten o, 1914-1918 Savaşına rastlayan kısa bir dönem hariç, hayatının sonuna kadar faydalandı ve dünya merkezindeki Emri kurumlar da o günden beri hiç mahrum kalmadılar.

Kendi ifadesiyle, hapse gençken girip yaşlı bir adam olarak çıkan, hayatında hiç kalabalık bir gruba hitap ederek konuşma yapmayan, hiçbir okula gitmeyen, Batı'lı çevrelerde dolaşmayan, Batı'nın adetlerine ve diline aşina olmayan o, Avrupa'nın bazı önemli başkentlerinde ve Kuzey Amerika kıtasının büyük şehirlerinde kürsülerden, babasının emrinde saklı veya belirgin gerçekleri ilân etmekle kalmayıp, aynı zamanda daha önceki Peygamberlerin de peygamberliklerini ispat etmeye ve onlarla emir arasındaki bağı mahiyetini açıklamaya koyuldu. Seyahatlerindeki en önemli sonuçlar Kuzey Amerika kıtasında ortaya çıktı. Abdülbaha'nın taraftarlarının Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da kurdukları örgütlü toplum Bahai hareketi için kayda değer başarı gösterdi. Batı seyahatlerindeki çalışmaları, Abdülbaha'nın Hz. Muhammed'in İlahi vasıflarını şerheden hitabesinde kullandığı güçlü tezlerden ilham alan bir Kraliçe²⁸⁷ imanını beyan ve İslam Peygamberinin İlahi bir kaynaktan geldiğine şahadet etmişti. Konuşmalarında ifade ettiği prensipleri benimseyen bir Birleşik Devletler Başkanı, bu prensipleri, insanlığın refah ve güvenliği için yapılan en cesur ve asil bir öneri olarak seçkinleşen bir Barış Programına dahil etmişti.'²⁸⁸

Abdülbaha'nın, Amerika ve Avrupa seyahatlerinde yaşadığı söylenen özel tecrübelerle ilgili olarak bazı olaylara yer vermek bize, bir Bahainin inanç ve

²⁸⁷ Zamanın Romanya Kraliçesi (Şevki Efendi, *Vaat Edilen Gün*, 131.)

²⁸⁸ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 290-291, 300, 307.

algı dünyasıyla ilgili görüş kazandırması açısından önemli olabilir. Bu amaçla aşağıda bu anlamda bir kaç olay ve anlatıma yer verilmiştir.

Öncelikle Amerika seyahatinde onun konuşmasını dinleyen bir kişinin yazısında geçen ifadeler şöyledir:

“Abdülbaha 1912'de Amerika'yı ilk defa ziyaret ettiğinde, onu şahsen selamlamayı arzu eden ve onun sevgi dolu ruhani mesajını Kendi ağzından duymak isteyen büyük ve anlayışlı bir dinleyici kitlesini Kendini bekler buldu... Onun kişiliğinde, konuşulan sözlerin ötesinde, huzuruna gelen herkesi derin etkileyen tarif edilemez bir şey vardı. Kubbe biçimi başı, heybetli sakalı, zamanın ve duyguların ötesine bakar gibi gözleri, yumuşak fakat nüfuz edici sesi, hemen farkedilen alçak gönüllülüğü, hiç eksilmeyen sevgisi, ama hepsinin üstünde, bütün varlığına ender rastlanır bir yücelik ihtişamı veren ve onu hem başkalarından ayırıp hem de en aşağılık ruhlara yaklaştıran bir kudret ve yumuşaklık karışımı hissi... İşte bütün bunlar ve tarif edilemez daha pek çok şeydi ki, çok sayıdaki dostlarında ifade edilemez derecede değerli ve silinmez anılar bıraktı.”²⁸⁹

Şevki Efendi, Abdülbaha'nın Batıseyahatleriyle ilgili kendi ifadesiyle kişisel temaslarda sık sık meydana gelen acaip olaylara ve onun varlığının etrafında oluşan unutulmaz sahnelere değinilmeden geçilemeyeceğini belirtir ve şu olaylara yer verir:

Hız. Abdülbaha'nın Batı eyaletlerine gitmek imkânını bulamayacağından korkan ve New England'a kadar tren biletini alamayacak durumda olan yılmak bilmez bir gencin cüretli bir azimle ta Minneapolis'ten Maine'e kadar tren tekerlekleri arasındaki rotaların üzerine yatarak seyahat etmesi; İngiltere'de Thames nehrinin kıyılarında dolaşırken, sefalet ve acılarına son vermek için kendini öldürmeye karar veren bir köy papazının oğlunun bir dükkânın vitrininde Hız. Abdülbaha'nın fotoğrafını görerek onu araştırması, aceleyle evine koşması, onun sözlerindeki neşe ve teselli ile kendini yoketmek fikrinden vazgeçmesi ve böylece hayatında meydana gelen büyük değişiklik; gördüğü bir rüya üzerine Hız. İsa'nın dünyada olduğunda ısrar eden ve bir kitapçı dükkânının vitrininde resmini gördüğü Hız. Abdülbaha'yı derhal rüyasındaki İsa olarak teşhis eden küçük bir kızın annesinin olağanüstü tecrübesi, küçük kızın bu davranışı, Hız. Abdülbaha'nın Paris'te olduğunu okuyan anneyi ilk vapurla Paris'e giderek onun huzuruna varmaya zorlamıştı ; Japonya'da basılan bir derginin yazı işleri müdürünün Tokyo'ya giderken seyahatini İstanbul'da kesip, "onun huzurunda

²⁸⁹ Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 302.

bir akşam geçirmenin zevki" uğruna Londra'ya gitmesi; Hz.Abdülbaha'nın Aşkabat'tan Londra'ya yeni gelen bir İranlı ahababın elinden, Aşkabatlı fakir bir işçinin hediyesi olan bir parça kurumuş siyah ekmek ve buruşmuş bir elmaya sarılı bir yazma mendili alarak misafirlerin önünde açtığı, kendi yemeğine el sürmeden o kuru ekmekten lokmalar kopararak yediği ve orada bulunanlarla paylaştığı dokunaklı sahne; bunlar da onun unutulmaz seyahatlerinin bazı kişisel yönlerine ışık tutan sayısız olaylardan bir kaçıdır.Hz.Abdülbaha'nın elini, yanında alçak bir iskemlede oturan Başdiyakoz Wilberforce'un başına muhabbetle koyarak, o seçkin kilise adamının sorduğu çeşitli sorulara cevap verdiği o kayda değer mülakat; aynı Başdiyakoz'un bütün cemaati ile birlikte İlahi Aziz Yuhanna'nın önünde diz çöküp kutsandıktan sonra, ayakta İlâhiler söyleyen kalabalık arasından misafiri ile el ele kilisenin orta koridorundan geçerek arka bölüme doğru yürüdüğü daha da kayda değer sahne; Celalüd Devle'nin²⁹⁰ kendini onun ayakları dibine atarak geçmişte yaptığı kötülükler için ondan af dilemesi; Leland Stanford Üniversitesi'nde sıcak bir şekilde karşılanması ve iki bine yakın öğrenci ve profesörün karşısında, Batı'ya getirdiği mesajın en asil gerçekleri üzerine konuşması; Bowery Misyonunda, New York fukarasından dört yüzünün önünden geçerek her birinin onun mübarek ellerinden bir gümüş para aldığı dokunaklı manzara; Boston'da bir Suriyeli kadının, onun etrafında toplanan kalabalığı elleriyle iterek kendini ayaklarının dibine atması ve, "Sende Allah'ın Ruhunu ve İsa Hristos'u tanıdığımı itiraf ederim" diyerek haykırması; bir başka ateşli sahnede, Boston'dan New Heaven'deki Dublin şehrine doğru yola çıkarken hayranlık dolu iki Arabın önüne atılarak, hıçkırıklar içinde onun Allah'ın insanlığa gönderdiği Habercisi olduğunu iddia etmeleri; San Francisco'daki bir sinagogda toplanan iki bin kişilik büyük bir Musevi cemaatinin, onun Hz. İsa ve Hz. Muhammed'in iddalarının hakikatını isbat eden konuşmasını büyük bir dikkatle dinlemeleri; bir gece Montreal'de bir topluluğa hitap ederken, şerhettiği konuya Kendini kaptırıp sarığının başından düşmesi; Paris'teki bir Misyon salonunda verdiği konferanstan dönerken çok fakir bir mahallede aralarından geçtiği şamatacı kalabalığın onun varlığından duydukları huşu ile susup saygıyla yol açmaları; Hz. Abdülbaha'nın Londra'dan ayrılacağı sabah, ona veda etmek için nefes nefese gelen bir Zerdüştî hekimin, kendi inancına özgü bir harekette bulunarak önce onun başını ve göğsünü güzel kokulu bir yağla meshetmesi, bilâhare orada bulunanların hepsinin ellerine dokunduktan sonra onun başına ve omuzlarına gül goncaları ve zambaklardan örülmüş bir çelenk geçirmesi; Londra'da onun huzuruna alındıkları zaman kimse uyarmadan kendiliklerinden önünde eğilen sosyete hanımlarının gösterdikleri saygı, Inglewood mezarlığında sevgili müridi Thornton

²⁹⁰Celalü'd Devle: Zillus Sultan Prens Mesud'un oğlu, Prens Mahmud Mirza. İran'ın Yezd bölgesinde Bahailerin toplumdan dışlanması hatta öldürülmesi olaylarını engellemeye çalışmış ama başarılı olamamıştı. (Taherzadeh, *Hz.Bahau'llah'ın Zuhuru*, 2: 373).

Chase'in mezarına eğilerek taşını öptüğü ve orada bulunan herkesin aynı hareketi tekrar ettiği dokunaklı görüntü; Working Camii'nde onun dünya birliği hakkındaki konuşmasını dinlemek için toplanan Doğu ve Batı'nın temsilcileri seçkin kadın ve erkek Hristiyan, Musevi ve Müslümanlar; işte bu gibi manzaralar da, yazılı anlatımı soğuk ve ruhsuz gelse bile, ilk etki ve gücünden çok şeyi hala ifade edebilmektedir.²⁹¹

Şevki Efendi kitabında yer verdiği ve tarihçi Nebil'in yazılarında geçen Bahau'llah'ın ölümünden önce söylediği "Eğer bu Emir Batı'da zuhur etseydi, eğer ayetlerimiz Batı'dan İran'a ve öbür Doğu ülkelerine gönderilseydi, Batı milletlerinin dinimizi nasıl kucaklayacakları aşikâr olurdu. Ama İran halkı onu takdir etmekten aciz kaldı." sözüyle Abdülbaha'nın Avrupa ve Amerika milletlerinden kabul görmesi arasında bağlantı kurar.²⁹²

Abdülbaha'nın dönemi, Bahailik açısından İran dışında başka uluslarla temasa geçme, Bahailiğin öğretilerini açıkça beyan ve kurumsallaşma açısından önemli bir dönemdir.

Aşağıda bu döneme ait başlıca kazanımlara yer verilmektedir:

a. Yazdığı risaleler ve açıkladığı levihler, yaptığı konuşmalar noktasında gösterdiği çabalar sonucunda babasının başlattığı hareketin dokusunu teşkil eden yasa ve ilkeler berraklaştı, temel noktalar yeniden beyan edilip yorumlandı, akidelerine devamlı uygulama getirildi.

b. Birçok yerde Bahai idari düzeninin temeli atılarak ruhani müesseselerin kurulmasına başlandı.

c. Emir'in bu devrede Amerika ve Avrupa'da kabul ve itibar görmesi hatta Amerikalı Bahailerin bu hareketi tebliğ çalışmalarına girişmeleri İran'daki Bahailer için manevi bir güce dönüştü ve İran'a ziyaretler gerçekleşti.

d. Babi adı unutulurken Bahai adı yerleşti.

e. Avrupa ve Amerika'da bir çok meşhur yazar ve profesör de bu hareketin üyesi oldu. Emrin Kafkasya ve Mısır'a yayılması yine bu dönemde oldu. Mısır'da birçok Bahai eserinin Farsça ve Arapça lisanıyla basılması, Bahai bilginlerin Bahailiğe ait istidlaller ve makaleler yazmalı bu devreye denk düşer. Emir, Burma ve Hindistan'a girdi. Çin, Japonya, Honolulu'da duyuru çalışmalarında bulunuldu.

²⁹¹Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 303-305.

²⁹²Şevki Efendi, *Bahai Dininin I. Yüzyılı*, 263.

Emir Bahaullah devrinde on bir memlekete yayılmıştı, Abdülbaha döneminde otuz bir ülkeye yayılmış bulunuyordu.

f. İlk Meşrikü'l Ezkar'ın,²⁹³ Aşkabat'ta 1902 yılında temelleri atıldı ve tamamlanıp ziyaretçilere açıldı. Amerika Meşrikü'l Ezkarı'nın temeli Abdülbaha'nın eliyle atıldı.

g. Bu dönemin diğer iki önemli olayı ise Makam-ı Ala'nın²⁹⁴ inşası ve Bab'ın naşının Makam-ı Alaya taşınması olayıdır. Hayfa'da, Bahaullah'ın bir dönem çadırını kurduğu Kermil Dağı eteğinde, Bahaullah oğlu Abbas Efendi'ye bu yerin satın alınıp Makam-ı Ala'nın burada inşasını tavsiye etmişti. Abdülbaha'nın kendi ifadesiyle her taşı gözyaşı ve beklenmeyen ağır masraflarla yerlerine konabilen bu makam on sene sonrasında tamamlanabilmişti. 31 Ocak 1899 (h.19 Ramazan 1316)'da İran'da saklanmakta olan Bab'ın naaşı Abdülbaha'nın emriyle deniz yoluyla Akka'ya getirildi. Böylece ölümünden tam elli yıl sonra Makam-ı Ala'nın bir odasına konulmuş oldu. 1909 yılının Nevruz bayramında ise Bab'ın naaşı, Akka'dan gelen Abdülbaha ve aile fertleri, o tarihte ziyaret için gelen doğu batı ahabplarının katılımıyla, Hindistan'dan getirilen mermer sandık içerisine konarak odanın altındaki yerine kondu.

Ayrıca, onun döneminde de babasının dönemindeki gibi kendisine karşı tavır alanların karalama çalışmaları devam etti. Ancak emir tedrici olarak daha kuvvetlendi yaygınlaştı. İlk defa bu hareketin merkezi olan Tahran başta olmak üzere, Barfuruş, Kazvin, Kaşan'da Bahai erkek ve kız okulları açıldı. Yerli halktan da teşvik gördü. Şeyh Ahmed Ahse-i'den kalan Şeyhiyye Tarikatı'na mensup bir çok din bilgini kişi bu devirde emri kabul etti. Şiraz'da, Bab'ın evi Abdülbaha'nın emri, ahabpların gayreti ve yardımıyla tamir edildi. Bahaullahın öğretileri Amerika, Fransa, İngiltere ve Almanya'ya kadar ulaştı. Burada mahfiller (Diniyetkin kurumlar) tesis edildi, eserlerin birçoğu bu memleketlerin dillerine çevrildi. İngiltere tarafından, Abdülbaha'ya 1. Dünya Savaşı öncesinde barış için yaptığı çalışmalar, savaş zamanı Arz-ı Akdes'te halkın sıkıntılarını gidermek, maddi zorluklarını hafifletmek için yaptığı çalışmalar sebebiyle “Knighthood”

²⁹³ Meşrikü'l Ezkar: Kelime anlamı ‘Tanrı’nın anıldığı fecir yeri’, Bahailerin ibadet yerlerine verdikleri isim. (Taherzadeh, *H.z. Bahaullah'ın Zuhuru*, 2: 370).

²⁹⁴ Makam-ı Ala: Bahailerin günümüzde en kutsal mekân olarak kabul ettikleri Hayfa'daki Bab'ın makamı olarak da bilinen yer.

nişanı verildi.Filistin Genel Valisi Sir Herbert Samuel, Lord Lamington, Sir Roland Storrs ve Müslüman, Hristiyan ve Musevi toplumların mümessilleri, onu ziyaret ederek yardımlarından dolayı onu kutlamışlardı.Irak Kralı olan Melik Faysal, Hayfa’da onu ziyaret etmişti.İngiliz kumandanı Allenby ve eşi Abdülbaha’yı Behci Kasrında ziyaret etmiş, beraberce Kudüs’te mukaddes mekânları gezmişlerdi.²⁹⁵Ertesi gün bu olay bütün dünyaya duyuruldu. Son olarak da, hayatının akşamında, İlâhi Plan Levihleri’ni²⁹⁶açıklayarak kendi büyüttüğü, öğrettiği ve yetiştirdiği bir topluluğa talimatını vermişti; bu plan gelecek yıllarda o topluluğun üyelerinin dünyanın beş kıtasında Emrin ışığını yaymalarını ve idari kurumlarını kurmalarını sağlayacaktı.²⁹⁷

1.2.3.3. Abdülbaha’nın Son Günleri ve Ölümü

Yirmi dokuzyıllık bir görev döneminin sonuna doğru Abdülbaha’nın yazılarında dostlarına, Tanrı yolunda sebat göstermeleri, Tanrı emri için hizmete kalkmaları şeklinde tavsiyelerine rastlanır. Ve yine ömrünün sonuna doğru yanında bulunan dostlarına da : “...Yakında sizin yanınızda olmayacağım, Ebha Melekûtu’na²⁹⁸ yükseleceğim. Gücümün ve kuvvetimin yettiği nisbette Tanrı emri için çalıştım. Gece, gündüz demeden Tanrı nefeslerinin yayılması için uğraştım. Ben, dostların da Tanrı dergâhına hizmet için gayret göstermelerini istiyorum. Ağır ve sorumlu görevlere adım atınız. Bu benim için sevinç ve neşe kaynağı olacaktır.” şeklinde hitap eder. Son günlerine kadar etrafına sevgi, şefkat göstermeye, mazlum ve fakirlerle hep meşgul olup maddi bağışlarda bulunur. Son Cuma günü çok yorgun ve dermansızken namazını Hayfa Camii’nde kılar ve hafta sonu hasta iken evinde, Hayfa Müftüsünü, Belediye Reisini ve Polis Müdürünü misafir eder. Son gecesinde ev halkının ve ahabplarının birer birer hatırlarını sorup, onlarla ilgilenir ve 29 Kasım’da saat 1.15’i gösterdiği vakitte hayatını kaybeder. Kız kardeşi Varaka-i Ulya (Behiye Hanım) ölüm haberini

²⁹⁵Özşuca, *Bahai Tarihi*, 84-86.

²⁹⁶İlâhi Plan Levihleri:1. Dünya Savaşı’nın devam ettiği dönemde Abdülbaha’nın, Filistin’de kaleme aldığı Bahaullah’ın öğretilerinin tüm dünyaya sistematik olarak nasıl yayılması gerektiğini açıklayan ve tebliğin maddi ve ahlaki ön koşullarını tanımlayan, Amerika ve Kanada Bahailerine ithafen yazılmış on dört mektubunun özel adıdır.(Abdülbaha,*İlâhi Plan Levihleri*,çev.Bahai Eserleri Basım Dağıtım, (İstanbul:Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2010)

²⁹⁷Özşuca, *Bahai Tarihi*, 77-78.

²⁹⁸ Ebha Melekûtu: Bahailikte öldükten sonra iyi ruhların yükseleceğine inanılan makam.

bütünBahailer'e “Abdülbaha'nın ruhu Melekût-i Ebha'ya yükseldi” diye bildirir.²⁹⁹ Kasım 1921'de on bin kişinin katılımıyla cenazesi kaldırılır. Merasimde devlet erkânından Genel Vali, Mutasarrıf, kumandan ve birçok askeri zevat, Hayfa müftüsü, çeşitli dinlerden mümessiller, yabancı katılımcılar, her millet ve mezhepten halk hazır bulunur. Tabut Makam-ı Ala'nın önündeki bir masaya konur, Hristiyan, Müslüman, Yahudileri temsilen üçer kişi ölünün karşısında duydukları üzüntüyü, onun şahsiyeti ve çalışmaları ile ilgili övücü sözler ve şiirler dile getirirler. Saygı duruşundan sonra tabutu Makam-ı Ala'nın hazırlanan hücrelerine konulur. Ölümünden sonra bir hafta boyunca her gün Hayfa'da kutlu evde 50-100 kişi onun başı sofrasında doyurulur. Yedinci gün Bin kişiye tahıl dağıtılır. Kırkıncı gün Hayfa, Akka, Şam, Beyrut ve diğer noktalardan davet edilen yaklaşık altı yüz kişiden ibaret yüksek memur ve muhtelif mezhepten kişilerin katılımıyla bir davet düzenlenir ve o gün de yüz fakir doyurulur.²⁹⁹

1.2.3.4. Abdülbaha'nın Yazıları

Risale-i Medeniye: Bahau'llah'ın emriyle yazmış olduğu eserinde, İran tarihi, medeniyetin şartları, eğitim, sanayi usul ve kanunları, taklitten uzaklaşma, din bilginlerinin siyasete karışmasının sakıncaları üzerinde durur.

Risale-i Siyasiye: Bahau'llah'ın vefatından sonra kaleme aldığı siyaset üzerine yazdığı eseridir.

Bismillah'ın Tefsiri: Abdülbaha'nın Mektupları adlı kitaplarının birinci cildinde mevcut olan tefsiridir.

Makale-i Şahsi Seyyah: Bab'ın hayatı kısaca anlatılır. Bahau'llah'ın öğretilerine yer verir ve onun devrinde öldürülen taraftarların hayatları konu edilir. Bu eser 1893 tarihinde doğu bilginlerinden Prof. Brown tarafından İngilizceye tercüme edilerek basılmıştır.

Levh-i Hezar Beyti(Bin Beyitli Levih): Abdülbaha bu eserinde ahdi bozanlardan ve onların yaptıklarından bahseder.

²⁹⁹ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 88-91.

Mufavezat-ı Abdülbaha(Sofra Başı Sohbetleri):Amerikalı Laura Olifford Barney'in, Abdülbaha'yı Hayfa'da ziyaretinde her gün sofra başında sormuş olduğu sorulara aldığı yanıtların bütününden oluşan eserdir.

Mekatib-i Abdülbaha: Muhtelif kimselere yazılmış mektuplardan oluşan eseridir.

Hitabat-i Abdülbaha: Avrupa ve Amerika seyahatlerinde yaptığı konuşmalarının iki cilt olarak basıldığı eseridir.

Münacatlar: Abdülbaha'nın Arapça, Farsça ve Türkçe yazmış olduğu dualardır ve hepsi de basılmıştır.

Elvah-ı Vesaye(Vasiyetname): Üç levihten ibarettir. Kendi el yazısı ile yazılıp mühürlenmiştir. Vefatından sonra ilan ve neşr edilmiştir.

Prof.Dr. Auguste Forel'e Cevap: Alman profesöre 1921'de yazılan mektupta doğadaki düzen ve ruhtan bahsetmektedir.

Lahey Barış Cemiyetine Mektup: Mektubunda barışın anlamını ve tahakkuku için gerekli şartları belirtmektedir.

Amerika'lı Ahbaplarına Yazdığı Tev'ki: Hayatının son günlerinde yazdığı bu yazısında Amerikalı ahbaplarına duyuruya kalkmalarını ve yeni merkezler tesis edilmesini tavsiye ve emreder.³⁰⁰

Günümüzde ise Abdülbaha'nın Türkçe'ye çevrilmiş başlıklarıyla Hz.Abdülbaha'nın Yazılarından Seçmeler, Bazı Sorulara Cevaplar (Mufavezat-ı Abdülbaha), İlahi Medeniyetin Sırrı, İlahi Plan Levihleri, Sevgiden Birliğe adlı eserleri mevcuttur.

1.2.4. Şevki Efendi (d.1897-ö. 1957)

1 Mart 1897 tarihinde (h.27 Ramazan 1314) tarihinde, Akka'daki o gün Abdullah Paşa ismiyle geçen konakta doğmuştu. Annesi Abdülbaha'nın kızı Ziyaiyye Hanım, babası da Cenabi Afnan Mirza Hadi Şirazi idi. Abdülbaha Abbas Efendi'nin on üç torununun en büyüğü idi.³⁰¹

Baba tarafından Bab'ın, Abdülbaha'nın kızı olan annesi tarafından ise Bahau'llah'ın soyundan geliyordu. Küçük yaşlarından itibaren Bahai öğretilerine

³⁰⁰Özşuca, *Bahai Tarihi*, 87-88.

³⁰¹Özşuca, *Bahai Tarih*, 92.

duyduğu bağlılığı ve dedesi Abdülbaha'ya olan derin adanmışlığı, Şevki Efendi'nin tüm yaşamını şekillendirmiş ve motive etmiştir.³⁰²

Onun eğitim hayatıyla ilgili olarak, öğrenme arzusunun üst seviyede olması sebebiyle, dedesi Abdülbaha'nın, evinde çocuklar için yaşlı İranlı bir inananın öğretmenlik yaptığı bir sınıf açmış olduğu, ayrıca mürebbiye olarak İtalyan bir bayan öğretmenin de bulunduğu bilgisi verilir.³⁰³

Eğitim hayatıyla ilgili eşi Ruhiye Hanım'ın³⁰⁴ anlattıklarına yer verilir:

“Şevki Efendi Hayfa'daki en iyi okul olan ve Cizvit rahipleri tarafından idare edilen College de Freres'e gitti. Bana orada çok mutsuz olduğunu söylemişti... Bu okulda mutsuz olduğu için Hz. Abdülbaha kendisini yatlı olarak Beyrut'taki başka bir Katolik okuluna göndermeye karar verdi, ama [Şevki Efendi] burada da mutsuz oldu... Hz. Abdülbaha bunun üzerine Şevki Efendi'nin Suriye Protestan Koleji'ne gitmesini sağladı, bu okulun hem lisesi hem üniversitesi vardı. Burası daha sonra Beyrut Amerikan Koleji olarak tanınmıştır. Emrin Velisi bu okulu bitirdiğinde lise seviyesindeydi. Şevki Efendi tatillerini Hayfa'daki evde, hem idolü olan, hem de hizmetinde bulunmanın hayatının amacı olduğu dedesinin huzurunda geçirirdi. Şevki Efendi'nin almakta olduğu eğitim tamamıyla ileride Hz. Abdülbaha'ya hizmet amaçlıydı; [yani] konuşmalarını ve mektuplarını İngilizce'ye tercüme etmek...”³⁰⁵

Şevki Efendi şimdi 21 yaşındaydı. Sekreteri ve sağ kolu olarak dedesinin hizmetine girdi. Abdülbaha'ya birçok resmi çalışmada eşlik etti, ziyaretçilerle uzun zaman geçirdi, çeşitli günlük işler ve faaliyetlerle ilgilendi, Abdülbaha'nın üst düzey bürokratlar ve önde gelen kişilerle ilişkileri nasıl yürüttüğünü ve düşmanlarına ve nakızlara karşı davranışlarını dikkatle gözlemledi. Abdülbaha ile bu kutsal yakınlık yaklaşık iki yıl sürdü. Daha sonra İngiltere'ye, Oxford Üniversitesi'ne gitmesine karar verildi. Amacı, hem Abdülbaha'nın yazılarını, hem diğer kutsal yazıları daha iyi tercüme edebilmek için İngilizcesini

³⁰²Türkiye Bahai Toplumu Dış İlişkiler Temsilciliği, *Bahai Dini, Tarihi, Öğretileri ve Toplumsal Çalışmaları*, 115.

³⁰³Johnson, *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*, 28.

³⁰⁴Ruhiye Hanım: Kanada'lı William Sutherland Maxwel – May Maxwel'lerin kızıdır. Mary Maxwell (Ruhiye Rabbani / Amatu'l Baha (İrfan Arıbaş, *Kutsal Aileler Hz.Bab ve Hz.Bahau'llah'ın Aileleri*, (Ankara: Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım, 2009), 34.)

³⁰⁵Lowell Johnson, *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*, çev: Ufuk Celme (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2008), 92.

mükemmelleştirmekti.Şevki Efendi Londra’da okumakta iken dedesi Abdülbaha’nın ölüm haberini aldı. 16 Aralık’ta bir gemiyle Londra’dan ayrıldı ve 29 Aralık 1921’de Hayfa’ya ulaştı.³⁰⁶

Hayfa’ya döndüğünde ailesinin Abdülbaha’nın Vasiyetnamesi’nde kendisini işaret ettiğini öğrenmiş olduklarını gördü. Hayfa’ya varışından birkaç gün sonra aile vasiyetnameyi kendisine okudu.³⁰⁷

3 Ocak 1922’de Abdülbaha’nın bütün aile üyeleri ve ahabpların önünde okunan ve Bahai merkezlerine ilan edilen bu vasiyetnamesinde görev; ortaksız, yardımcısız olarak Tanrı emrinin velisi ve Tanrı ayetlerinin açıklayıcısı olmaktı. Abdülbaha kat’i ve açık bir ifade ile kendisinden sonra emrin velisi ve kitapların açıklayıcısı olarak Şevki Efendi’yi tayin etmişti.³⁰⁸

Şevki Efendi Hayfa’da, En Büyük ve Mukaddes Yaprak (Abdülbaha’nın kız kardeşi Behiye Hanım-Varaka-i Ulya)’ın Bahai dünyasına Şevki Efendi’nin Emrin Velisi olarak atandığını bildirdiği ve bunun her yerdeki Bahailerin büyük sevgi ve bağlılıkları yanı sıra, nakızların düşmanlık ve kıskançlıklarına yol açtığı bir kaç ay kaldı. Kendi dönemi nakızları içerisinde Abdülbaha’nın hemşirezadesi Hüseyin Afnan ve bu kişinin üç kardeşi ki bunlardan ikiside Şevki Efendi’nin kız kardeşleri ile evli idiler ve vasiyetnameyi reddettiler.³⁰⁹

Bu vazifenin ağırlığı ve Bahai dünyasındaki nakızların karşı çalışmaları nedeniyle Şevki Efendi’nin İsviçre dağlarında inzivaya çekildiği bir dönem yaşandı. Ancak Behiye Hanım, Arz-ı Akdes’e dönmesi talebiyle İsviçre’ye bir heyet gönderdi. Ve Şevki Efendi 15 Aralık 1922’de³¹⁰ Arz-ı Akdes’e döndü.³¹¹

1921’de vasiyetname ile başlayan ve 1957 Londra’daki vefatına kadar sürecek olan otuz altı yıllık görev süreci Şevki Efendi için başlamış oldu.³¹²

Şevki Efendi dönemi için kendisine ait kitapta şu değerlendirmeyi yapmıştır:

³⁰⁶Özşuca, *Bahai Tarihi*, 98.

³⁰⁷Johnson, *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*, 32.

³⁰⁸Özşuca, *Bahai Tarihi*, 98-99.

³⁰⁹Özşuca, *Bahai Tarihi*, 103.

³¹⁰25 Aralık: Özşuca, *Bahai Tarihi*, 103.

³¹¹Johnson, *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*, 34-35.

³¹²Özşuca, *Bahai Tarihi*, 116.

Devrin yapılanma dönemi, demir çağı başlıyordu; bu çağda Hz. Bahau'llah'ın Dininin mahallî, millî ve milletlerarası kurumları biçimlenecek, gelişecek ve tamamen kuvvetlenerek üçüncü dönemi hazırlayacaktı. Bu üçüncü ve son dönem, Allah'ın beşeriyete en son zuhurunun nihai meyvesi olarak bir dünya medeniyetinin kurulması, bizzat Hz.İsa tarafından vaad edilen Peder'in dünyadaki saltanatının resmen başlaması ve bütün dünyayı kucaklayan bir düzenin ortaya çıkması mukadder olan Altın Çağ olacaktı.³¹³

Görevi sürecinde Şevki Efendi, eşi olarak 24 Mart 1937'de³¹⁴ kendisine katılan Ruhiye Hanım'la birlikte, Abdülbaha'nın evinin üst katındaki bir dairede yaşadı. Zamanının tamamı Bahau'llah'ın Emri'nin sürekli artmakta olan işlerine ayırdı.³¹⁵

1937 yılında Emrin Velisi'nin ilk Yedi Yıllık Planı, ABD ve Kanada'nın her eyaletinde bir mahalli Ruhani Mahfil kurulmasını ve Güney ve Orta Amerika'daki yirmi ülkenin her birinde de en az bir Bahai bireyin olmasını hedefliyordu.1946'daki Milli Amerika Konvansını'nda ikinci Yedi Yıllık Plan'ı başlattı. Emri savaş mağduru on Avrupa ülkesine götürmeye, Kuzey ve Güney Amerika'daki mahfilleri güçlendirmeye, Amerika Mabedi'ni tamamlamaya, Kanada, Orta Amerika ve Güney Amerika'da üç yeni Milli Ruhani Mahfil kurmaya çağırdı.1953 Emrin Velisi bu kez on iki Milli Ruhani Mahfili Emri dünyanın geri kalan bölgelerine götürmek üzere "On Yıllık Plan"ını açıkladı. Bahau'llah'ın misyonunun 1853'de Siyah Çal'da başlayışının yüzüncü yılında başlanacak ve Bağdat'ta 1863'de yaptığı genel ilanının yüzüncü yılında bitirilecekti. Hedef, 1963 yılı itibarı ile Emrin Velisi'nin kendi On Yıllık Plan haritasında işaretlediği yüzlerce diğer bölgeye ve nihayetinde de dünyanın tamamına ulaşma çabası idi.³¹⁶

Şevki Efendi'nin seyahatleri ile Afrika'ya özel bir ilgi duyduğu, bir kaç kez Kuzey Afrika'yı, iki kez de kıtanın güney ve orta bölümlerini ziyaret ettiği bilgisi verilir. Eşi Ruhiye Hanım onun yaşamında seyahat krokisi ile ilgili şu ifadeleri kullanır:

³¹³Şevki Efendi, *Bahai Dininin I.Yüzyılı*, 340.

³¹⁴25 Mart: Özşuca, *Bahai Tarihi*, 109.

³¹⁵Johnson, *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*, 35-36.

³¹⁶Johnson, *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*, 97-100.

“Her ne kadar hiç Batı yarımkürede bulunmamış ve Doğu’da da Şam’dan öteye geçmemiş olsa da, Afrika’yı güneyden kuzeye iki kere kat etmiş olması ilginçtir.”³¹⁷

Aşağıda dönemine ait Şevki Efendi’nin çalışmalarına ve Bahai hareketinin onun dönemine aitbaşlıca kazanımlarına yer verilmektedir:

a.Bahai İdari Düzeni’ni kurmuş ve geliştirmek için;*İlk Yedi Yıllık Plan*, *İkinci Yedi Yıllık Plan*, diğer planlar ve son olarak *On Yıllık Plan* aracılığı ile Abdülbaha’nın “İlahi Plan Levihleri”ndeki hedefleri gerçekleştirmeye başladı.Emri dünyadaki 251 bölgede, 4200 mahalde, binin üzerinde mahalli Ruhani Mahfil’le yerleştirdi.Yirmi altı tane Milli Ruhani Mahfil’in kuruluş ve güçlenmesine rehberlik yaptı, *On Yıllık Plan*’ın sonunda bu sayı elli oldu.

b.“Bahauallah’ın Embriyonik Dünya Uluslar Topluluğu’nun Baş Hizmetkârları” olarak adlandırdığı Tanrı Emri’nin Elleri³¹⁸ kurumunu atadı ve kendilerine rehberlik yaptıEmrin Elleri’ne yardımcı olmak üzere Muavenet Heyeti³¹⁹ kurumunu meydana getirdi. Geçici bir kurum olarak Uluslararası Bahai Konseyi’ni meydana getirerek bir sekreterlik (İdari Merkez) sisteminin gelişim sürecini başlattı.

c.Arz-ı Akdes’teki Bahai mülklerini büyüttü ve güzelleştirmek için;batılı ahabpların kaldığı Misafirhane’yi tamamladı.Bab’ın makamını tamamladı.Arşiv Binası’nı tamamladı.Behci’deki Köşkü tamir ettirdi.Bahauallah’ın makamını güzelleştirdi.En Büyük ve Mukaddes Yaprak (Abdülbaha’nın kız kardeşi), Navvab (Abdülbaha’nın annesi), En Temiz Dal (Hz.Abdülbaha’nın erkek kardeşi) ve Münire Hanım’ın (Abdülbaha’nın eşi) mezarlarını, Bab’ın Makamı’nın yakınına taşıdı.Allah’ın tahtının yeri denilen Kermil Dağı’nda inşa edilecek kavisin(Bahai uluslararası binaları ve çevresi) on yedi yerini belirledi.Makamların etrafındaki arazileri dokuz Milli Ruhani Mahfil adına satın alarak Bab’ın

³¹⁷Johnson, *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*, 38.

³¹⁸Tanrı Emri’nin Elleri: Bahai İdari Düzeni kurulmadan önce bazı işleri yürütmeleri için atanan bir grup Bahaiye verilen ortak unvandır. Emrin Elleri’nin kurumsal bir yapı haline getirilmesi Emrin Velisi’nin döneminde olmuştur. 1957 yılında Emrin Velisi Şevki Efendi’nin vefat etmesi ve 1963 yılında Yüce Adalet Evi’nin kurulması ile birlikte Emrin Elleri’nin atanması dönemi sona ermiştir (Johnson, *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*, 20).

³¹⁹Muavenet Heyeti: Bahai İdari Düzeni’nin Emrin Velisi Şevki Efendi tarafından kurulan ve günümüzde de varlığını devam ettiren bir kurumu (Johnson, *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*, 19).

makamının alanını 10 bin metrekareden 230 bin metrekareye, Bahauallah'ın makamının alanını, bin metrekareden, 257 bin metrekareye kadar genişletti. Kermil Dağı üzerinde ileride Bahai Mabedi'nin inşa edileceği araziye satın aldı. Abdülbaha suud ettikten sonra İsrail hükümetinden Bahauallah'ın Behci'deki makamı, Bab'ın Kermil Dağı'ndaki makamı, Bahauallah'ın Behci'deki Köşkü, Abdülbaha'nın Hayfa'daki evi, Rızvan Bahçesi ve yanındaki bahçeler ve Kermil Dağı'ndaki misafirhanenin hukuki mülkiyet haklarını aldı. Tüm Bahai mülklerinin belediye ve milli vergilerden muafiyetini garanti altına aldı. Makamların etrafını, tasarımını kendisinin yaptığı bahçelerle güzelleştirdi.

Ayrıca, Uluslararası bir Tebliğ Konferansları dizisi başlattı. Vefatından önce Emrin Elleri'nin rollerini "Hz. Bahauallah'ın Embriyonik Dünya Uluslar Topluluğu'nun Hizmetkârları" olarak netleştirdi. Arz-ı akdes'teki nakızları yenilgiye uğrattı. İsrail Yüksek Mahkemesi'nin kararıyla nakızları Harem-i Akdes'ten (Bahauallah'ın makamını çevreleyen bahçeler) çıkardı. Bahai olmayan dünya ile sıcak ilişkileri devam ettirdi. Filistin'deki İngiliz yetkililer ve yeni kurulan İsrail Devleti'yle güçlü ilişkiler kurdu. Kraliyet ailesi, resmi daireler, devlet adamları, eğitimciler ve diğer önemli kişilerle düzeyli ve dostça ilişkiler kurdu. Evrensel Esperantistler (Esperanto dilini konuşanlar) Kongresi de dâhil olmak üzere birçok gayri-Bahai organizasyonla temas kurdu. Abdülbaha'nın yolundan giderek, felaketler yaşandığında maddi yardım girişimlerinde bulundu. Bahai Evlilik Sertifikası'nın İsrail'de tıpkı Musevi, Hristiyan ve Müslümanlarınki gibi resmen tanınmasını sağladı. Evliliği Sayesinde Doğu ve Batı'yı birleştirdi. Günümüzde Amatu'l-Baha Ruhiye Hanım olarak tanınan Kanadalı Mary Maxwell ile evlendi. Bahai dünyasını eğitti ve rehberleri oldu. Kendi kitabı, on adet tercümesi ve sayısız kısa ve uzun mektuplar olmak üzere yazılar kaleme aldı. Dünyanın çeşitli bölgelerinden yüzlerce Bahai ile devam ettirdiği çok sayıda yazışmalarda bulundu. Hac ziyareti için gelenlerle her gün çay saatinde veya akşam yemeğinde görüşmelerde bulundu.³²⁰

³²⁰Johnson, *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*, 53-56.

1.2.4.1. Şevki Efendinin Son Zamanları, Ölümüne Sonrası

Görevinin sonuna yaklaşırken “Bahauallah’ın Embriyonik Dünya Uluslar Topluluğu’nun Baş Hizmetkaları”olarak adlandırdığı yirmi yedi tane Emrin Eli atadı ve böylece Bahailiğin korunması ve yayılması için Bahauallah ve Abdülbaha tarafından emredilen kurumsal yapıyı sağlamlaştırdı. Eşiyle beraber, Hayfa’daki arşiv binasının eksikliklerinin tamamlanması ve bu binaya kazandırılacak kutsal eşyaların taşınması sebebiyle Londra’ya gitti. Bir müddet sonra hastalandı. Eşi Ruhiye Hanım göre hastalığı müddetince ısrarla çalışmalarına devam etti.³²¹

Yakalandığı Asya gribinin ardından gelen kalp krizi nedeniyle 4 Kasım 1957’de Londra’da öldü.³²²

Eşi ertesi gün beklenmeyen bu haberi bütün Milli Ruhani Mahfillere bildirdiğini ve Emrin Elleri Londra ‘ya davet ettiğini söyler. Uğurlama günü Batı ve Doğu memleketlerinden gelen ve oradaki ahabpların katılımıyla Londra’daki mezarlığın özel bir yerine götürülerek defnedilmiştir.³²³

Teşyi görevinden sonra Hayfa’ya gittiler. Aralarından dokuz kişi seçip Şevki Efendi’ye aityazıları tetkik için görevlendirdiler. Çalışmalarının sonunda Şevki Efendi’ye ait bir vasiyete rastlamadılar. Bunun üzerine Akka’daki Ravza-i Mübarek’i ziyaret ederek dua ve münacatta bulundular. 25 Kasım 1957’de bir deklarasyonla Bahai hareketinin öncüsü olduklarını dünya Bahai Merkezine bildirdiler. Emrin Elleri aralarından işleri yürütmek üzere dokuz kişi seçerek Hayfa’da bıraktı. Diğerleri ise Şevki Efendi’nin On yıllık Planı’nı gerçekleştirmek üzere çeşitli bölgelere dağıldılar.

Aşağıda Şevki Efendi’den sonra 1957-1963 yılları arasında, onun belirlediği Emrin Elleri üyelerinin çalışmalarına yer verilmiştir. A.Kampala(Uganda) Ana Mabedi, Avustralya’da Sdney Ana Mabedi, Frankfurt Ana Mabedi inşaatları tamamlanıp ziyaretçilere açıldı.1957’de Amerika Milli Mahfilinin yardımıyla Latin Amerika’da Panama, Jamaika, Lima(Peru), Buones Aires(Arjantin) olmak üzere dört bölgesel konferans yapıldı.1958’de Afrika(Kampala), Avustralya (Sdney), Amerika (Wilmette), Avrupa(Frankfurt),

³²¹Özsuca, *Bahai Tarihi*, 121-122.

³²²Johnson, *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*, 36.

³²³Özsuca, *Bahai Tarihi*,122.

Asya(Singapur) olmak üzere beş tane kıtalararası konferans yapıldı.Bu konferanslar mahalli gazete ve radyolarda duyuruldu ve bu sayede emri kabul edenler oldu.Muhtelif yerlere seyahat ederek Bahaileri birçok konuda yönlendirme çabasında bulundular.Emrin Ellerinden biri olup Şevki Efendi'nin takdirini alan Mason Remey kendisini Emrin Velisi olarak ilan etmek istedi ancak bu kabul görmedi ve Bahai toplumundan uzaklaştırıldı.1963 yılının Nisan ayında milletlerarası büyük kongre Hayfa'da gerçekleştirildi. Elli altı Milli mahfilin oylarıyla Yüce Adalet Evi (The Universal House of Justice) kuruldu. Böylece Bahauallah'ın Akdes Kitabı'nda kurulmasını emrettiği ve Abdülbah ve Şevki Efendi tarafından planlanan en yüce dini merkez kurulmuş oldu.Bahauallah'ın emrini açıkça ilan ettiği yılın (1863) ilk yüzyıl dönümünde (1963) dünyanın her tarafından gelen altı binden fazla Bahaiden oluşantopluluk ve yeni seçilen Yüce Adalet Evi üyeleri ve Emrin Ellerinin de katılımıyla Londra'da Albert Hall salonunda bu yüzyılı kutladı. Şevki Efendi'nin On Yıllık Ruhani plan tahakkuk etmiş oldu.³²⁴

1.2.4.2. Şevki Efendi'nin Yazıları

Aşağıda Özşuca'nın *Bahai Tarihi* adlı kitabında Şevki Efendi'ye ait yazıların geçtiği sıralamaya verilmiştir.

Hz.Bahauallah'ın Yeni Düzeni: Yabancı ahbablarına yazmış olduğu ve Bahauallah'ın öğretilerinin ve şer'i hükümlerin yer aldığı mektuplarından oluşur.

Hz.Bahauallah'ın Yeni Düzeninin Zirvesi: 1931'de batılı ahbablarına gönderdiği, Bahailiğin amaçları ve hedeflerini açıkladığı mektubudur.

Bahauallah Dininin Altın Devri: 1932'de Batılılara gönderdiği bu risalede Tanrı emrinin büyümesi ve süratli tekâmülü ile ilgili açıklamalarda bulunur.

Amerika ve Büyük Barış: 1933 yılında Amerika'daki ahbablara gönderilen tev'kide Abdülbaha'nın Akka'daki sıkı denetim altında tutulmasından, Amerika'ya yolculuğundan ve Amerikalı ahbablarının elde etmiş olduğu başarılarından bahsedilmektedir.

³²⁴Özşuca, *Bahai Tarihi*, 123-126.

Bahau'llah'ın Devri: 1934'te Amerikalı ahabplarına gönderdiği ve 'Gerekenlerin hepsini bu mektupta söyledim' dediği diğer bir tev'kinde bu emrin yüceliğini ve müesseselerinin makamlarını izah etmiştir.

Dünya Medeniyeti'nin Yücelmesi (Şekofte Şoden Medeniyet-i Cihani): Bu risalesinde, dünya medeniyetinin durumunu izah eder, siyasi, ahlaki ve ruhani âlemleri açıklar. Hristiyanlık ve Müslümanlığın erkânından bahseder.

İkan Kitabı'nın Çevirisi: İlk el atıp İngilizce'ye çevirisini yaptığı eser Bahau'llah'ın İkan kitabıdır. Çevirisini 1930'da bitirerek ahabplarına göndertmiştir.

Nebil Tarihi'nin İlk Kısmının Çevirisi (The Dawn Breakers): 1933 yılında Nebil Tarihi'nin ilk kısmını İngilizce'ye tercüme ederek basılmak üzere Amerika'ya gönderdi. Kitabın üslup ve akıcılığı ile ilgili, Dr. Alfred Martin: '...Makamınızın ve durumunuzun icap ettirdiği bu kadar işleriniz arasında böyle kitabı meydana getirdiğinize hayret ediyorum.' der. Ve yine Meşhur Londra Doğu Bilimleri Okulu Öğretmenlerinden Sır. Denis Res: 'The Dawn Breakers' yıllarca okuduğum kitapların en iyisidir. Çok güzel bir üslup ve akıcılığından dolayı bunun çeviri olduğuna inanmak pek mümkün değildir...' ifadesinde bulunur.

Levihlerden Çeviri: 1938'de Bahau'llah'a ait seçme levihlerden çeviriler yaptı ve bunları bir kitap haline getirip batılı ahabplarına gönderdi.

Yalvarı ve Dua (Ed'ıye ve Münacaat): Yine 1938 yılında Bahau'llah'a ait münacaatlardan yapmış olduğu çevirilerini topladığı kitabıdır. Bu çevirisi aslına uygunluğu ile ön plana çıkmış çevirilerindendir denir.

Tanrı Adaletinin Zuhuru: 1939'da ele aldığı kitabında, Amerika ve Kanada'daki ahabplarına hitap ederek onların hizmetlerini takdir eder, neler yapmaları gerektiği konusunda bilgilendirir. Yedi yıllık ilahi planın izahını ve hedeflerini açıklar.

Kurdun Oğlu Levhi'nin Çevirisi (Epistle To The Son Of The Wolf): İkinci Dünya Savaşı sırasında iki yıl devam eden bir çalışmanın sonunda Bahau'llah'ın Kurdun Oğlu Levhi'ni İngilizce'ye çevirerek Batılı ahabplarına hediye etmişti.

God Passes By (Kitab-ı Karn-ı Bedi): Kitapların Anası adını alan bu kitabı, Bahailiğin ilk yüzyılının tarihini anlatan dört ciltlik kitabıdır. Bu kitabın yazılmasında büyük çaba harcamış, Bahai olmayanların eserleri de dahil takriben iki yüze yakın, kitap ve çalışmayı inceleyerek bizzat kendisi daktiloya geçerek

baskısı için Amerika'ya göndermişti. 1944 yılında Bab'ın emrini açıklayışının yüzüncü yılı hediyesi olarak Batılı ahabplarına verildi. Özşuca bu tarihten itibaren ölünceye kadar on üç yıl içerisinde yeni bir eser veya çeviri yapma fırsatını bulamamıştır der.³²⁵

Ayrıca Şevki Efendi'nin yazılarından bir diğeri de *Vaat Edilen Günün Gelişi*' dir. Batılı Bahailere hitap eden yüz yirmi dört sayfadan oluşan bu mektubunda, dünyanın çürümüşlüğünden bahseder, özellikle de bu kuşağın uygunsuz ve edep dışı davranışlarına ve günaha boğulmuşluğuna vurgu yapar. İnsanlığın cezalandırılması ve özellikle de Bahauallah'ın mesajlarını, kendilerine gönderilmelerine rağmen, dikkate almayan din adamları ve hükümdarların suçu konularında Bahauallah'tan uzun alıntılar yapar. Bu mesajları dikkate almayan hükümdarların başlarına gelenleri anlatır. İlerdeki zor sınavların ve Allah'ın hükmünün ürkütücü resmini çizer.³²⁶

Günümüzde Türkçe'ye çevrilmiş olan, *Bahai Dininin 1. Yüzyılı, Bahauallah'ın Sesi, Hz. Bahauallah'ın Dünya Düzeni Hakkında Mektuplar, İlahi Adaletin Gelişi, Vaat Edilen Gün Geldi* ona ait kitaplardır.

³²⁵ Özşuca, *Bahai Tarihi*, 112-116.

³²⁶ Johnson, *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*, 92.

İKİNCİ BÖLÜM

BAHAİLİKTE İNANÇ SİSTEMİ

2.1. TANRI İNANCI

Bahai inancına göre, yüce ve ulu Tanrı'nın kutsal zatı, bağış kaynağı olarak varlık âleminin yaratıcısıdır. Buyruğu, evrenin var olmasına, hareket ve hayat bulmasına sebeptir. Varlığı, kişilik ve zaman bakımından öncesiz ve sonsuzdur. İnsanların aklı O'nu tasarlayamaz ve idrak edemez. O, idrak edilemeyen ve erişilemeyen bir gizliliktedir. Her övgü ve nitelikten üstündür. Ancak varlığı akli delillerle ispat edilebilir.³²⁷

Allah'ın varlığının kabuledilebilir ancak zatının idrak edilemez olmasına, Bahailikte özellikle yer verilir ve bu konu peygamberlik makamı ile ilişkilendirilerek işlenir. Bahaullah birçok yazısında bu duruma yer verir. Tanrı'nın görünmez hüviyeti ve birliğinin zatı meydana çıkma ve görünmeden, yükselip alçalmadan ve girip çıkmadan münezzehtir. O, her vasfedicinin vafından ve her idrak eyleyicinin idrakinden yücedir. O, kendi bilinmez zatında mevcut olagelmış ve kendi görünmez varlığında mevcut ola gidecektir.³²⁸

Nasıl ki icat edilen her hangi bir şeyin sadece icat edenin yetenek ve becerilerini yansıtabileceği ancak icat edenin özelliklerine dair hâkim bilgiye sahip olamayacağı gibi yaratılan mahlûk da yaratıcısının varlığının özelliklerine tam manasıyla vakıf olamaz.

Bu konuda Abdülbaha'nın yorumlarına aşağıda yer verilmiştir:

Eski Ahitte Allah'ın “Kendi suretimizde, kendimize benze yaratalım.” (Tevrat, Yaratılış 1:26) buyurduğunu okumaktayız. İncil'de Hz. İsa ben Baba'dayım, Baba da bendedir.” (İncil, Yuhanna 14:11) demiştir. Hz. Muhammed Allah'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir: “İnsan Benim sırrım ve ben onun sırrıyım.” Bahaullah da Allah'ın “Yüreğin yurdumdur; onu gelip yerleşmen için arıt. Ruhun nazargahımdır; onu görünmem için temizle.” (Saklı Sözler, Arapça, No: 59) Tüm bu kutsal sözler, bize insanın Tanrı'nın suretinde yaratıldığını göstermektedir.

³²⁷ Neyir Özşuca, *Bahai Dini*, (Ankara: Ant Matbaası, 1989), 6.

³²⁸ Bahaullah, *İkan Kitabı*, çev. Mecdi İnan, (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 1996), 45.

Ancak, insan aklı Allah'ın özünü idrak edemez; çünkü sınırlı anlayış, bu sınırsız sırrı kavrayamaz. Allah her şeyi çevreler, O ise çevrelenemez. Çevreleyen çevrelenenden üstündür. Bütün, kendisini oluşturan parçalardan daha büyüktür. İnsan tarafından anlaşılan şeyler, insanın anlayış kapasitesinin dışında olamaz. Bu yüzden insan kalbi için Tanrısal gerçekliği idrak etmek imkânsızdır. Hayal gücümüz sadece kendi yaratabileceği şeyleri tasvir edebilir.³²⁹

Ve örneklendirerek devamında şunları söyler:

İdrak gücü, yaratılış âleminin çeşitli kademlerinde farklı seviyelerdedir... Fakat insan aklında cereyan edenleri anlamak, daha alt seviyedeki âlemlerin hiç birisi için mümkün değildir. Hayvan, bir insanın zekâsını kavrayamaz, sadece hayvani duyularıyla algıladıklarını bilir ve soyut olan hiçbir şeyi zihninde canlandıramaz. Bir hayvan, dünyanın yuvarlak olduğunu; güneşin etrafında döndüğünü ya da telgrafın yapısını öğrenemez. Bütün üst âlemler daha alt seviyedekiler için anlaşılmalıdır; o halde yaratılmış olan insanın her şeyin yüceler yücesi yaratıcısını anlaması nasıl mümkün olabilir? O halde tasavvur ettiğimiz şey Allah'ın gerçeği değildir. Bilinemez ve kavranılamaz olan Allah, insanın en yüksek kavrayışının bile çok, çok ötesindedir.³³⁰

Bu noktada Bahau'llah, insanın Allah'ı idrak edebilmedeki derecesinin kemalini, acizliğini kabul etmesiyle sonlandırır:

İnsanı olgun bir tefekkür süreci sonunda, eninde sonunda itifaf etmek zorunda kalacağı bu acizlik insan kavrayışının çıkabileceği en yüksek zirve, insan gelişiminin en son aşamasıdır.³³¹

Tanrı'nın varlığını idrakten yoksun olan insan bir kul olarak ise O'na yaklaşmak, O'nu tanımak için çaba sarfetmelidir. Bu konuda örnek olarak Bahau'llah'ın şu ifadelerine yer verilir:

“Bana dost olasın diye sana kendimden bir ruh emanet ettim...”³³²

Tanrı'nın zatının bilinemezliği ilkesiyle birlikte O'nun tekliğine iman gereği de Bahau'llah'ın dilinden şöyle ifade edilmiştir:

“Rabbim! Ben bütün kalbim, ruhum, el ve ayaklarım, dış ve iç dilimle senin birliğine, tekliğine, senin Tanrı olup senden başka bir Tanrı bulunmadığına şahadet eden bir kimseyim.”³³³

³²⁹ Abdülbaha, *Paris Konuşmalarından Seçmeler*, çev. Bahai Eserleri Basım Dağıtım (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2019), 20-21.

³³⁰ Abdülbaha, *Paris Konuşmalarından Seçmeler*, 21-22.

³³¹ Bahau'llah, *Hız. Bahau'llah'ın Levihleri*, çev. Mecdi İnan (İstanbul: Menteş Matbaası, 1994), 59.

³³² Bahau'llah, *Saklı Sözler*, çev. Mecdi İnan (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2015), 9.

Tanrı'nın birliği ile Tanrı'nın kainatta tecellisi arasında kurduğu bağda Bahauallah şu açıklamalarda bulunur:

Her varlık Tanrı tecellisinin bir ayetidir. Her varlık kendi kabiliyetine göre Yaratan'ın bir delilidir. Alemlerin Mevla'sı kendi saltanatını isimler ve sıfatlar melekûtunda tecelli ettirmek istediğinden her bir yaratığı kendi izzetine bir alamet yapmıştır. Bu tecelli çok umumdur bütün kainatta onun parıltısını aksettirmeyen bir şey bulunamaz. Bu şartlar altında her yakınlık ve uzaklık mefhumu ortadan kalkar. Yaratıcı bu ulvi mevhibeyi geri alacak olsa evren bom boş kalır. Bütün yaratıkların Tanrı tecellisi ayetleri olması arada bir eşitlik olduğu anlamına gelmez. Tecelli ilahi varlığın bir halde insanlara benzer veya her hangi bir suretle yaratıklarına karın olduğu manasını da tazammun etmez. Bazı akılsızlar (!) bu hataya düşmüşlerdir. Bütün yaratıkların Tanrı ayetleri olması hasebiyle arada bir fark olmadığı düşüncesine sapmışlar, Tanrı birliğini bu yolda tefsir etmişlerdir. Bazıları daha ileri giderek bu ayetleri Tanrı'nın kendisine eş ve ortak bilmişlerdir. Allah birdir ve bölünemez; zatında tekdir, sıfatlarında birdir. Tanrı birliğine gerçekten inanan kimse, yaratılmışın Yaratan'dan farksız olduğunu ileri süren kimse değil, her bir yaratıkta ezeli hakikatın tecellisinin bir izini gören kimsedir.³³⁴

“O kendi saltanatıyla dilediğini takdir eder ve kendi iradesiyle dilediğini yapar. Takdirini hoş gördüğü şeyler için O'ndan sebep sorulmaz. Tanrı'ya inanmayıp O'nun saltanatına başkaldıranlar kendi kötü ve bozuk arzularının aciz eseridirler. Bunlar cehennemdeki meskenlerine döneceklerdir.”³³⁵

Bahailikte Allah'ın yeryüzündeki varlık alemi için feyiz ve inayetlerinin sonsuz olduğu, yeryüzüne saçılan Güneş ışınları benzetmesiyle anlatılır. Tüm varlıklar Tanrısal inayete bağımlıdır. Hayat veren şey doğrudan Tanrısal merhamettir. Güneş ışığının bütün dünyayı aydınlatması gibi, yüceler yücesi Tanrı'nın rahmeti de tüm yaratıkların üzerine saçılır. Güneş meyveleri nasıl olgunlaştırıyor ve tüm canlılara hayat ve ısı veriyorsa, Gerçeklik Güneşi de tüm ruhların üzerine parlar ve onları İlahi sevgi ve anlayış ateşi ile doldurur.³³⁶

Varlık âlemi Allah'ın isimlerinin bir tecellisi olarak görülür. Bahauallah'ın aşağıda, bu konuyla ilgili Ku'an ayetlerinden örnek vererek açıklamalarda bulunur.

³³³ Bahauallah, *Hz. Bahauallah'ın Levihleri*, 4.

³³⁴ Bahauallah, *Hz. Bahauallah'ın Levihleri*, 4.

³³⁵ Şevki Rabbani, *Bahauallah'ın Sesi*, çev. Mecdi İnan (İstanbul: Bahai Basım Dağıtım, 1987), 144.

³³⁶ Abdülbaha, *Paris Konuşmalarından Seçmeler*, 22.

“Biz onlara kendi ayetlerimizi gerek ufuklarda ve gerek kendi nefislerinde göstereceğiz.” (Fussilet Suresi, 53.), “Ve kendi nefislerinizde dahi; bunu basiret gözü ile görmez misiniz?” (Zariyat Suresi, 21.) , “Olmayınız o kimselerden ki, onlar Allah'ı unuttular ve Allah da onlara kendi nefislerini unutturdu.” (Haşr Suresi, 19.) ayetleri örnek vererek yazısında Bahauallah, her bir zerrede Hakikat Güneşinin bin bir tecellisinin mevcut bulunduğunu, bu denilenin bütün varlıklar içerisinde, bilhassa insan için doğru olduğunu söyler. Ona göre, insan böyle bir şerefe yaraşır kılınmış, Tanrı'nın bütün sıfatları ve isimleri insanoğlunda kendi kemalini bulmuştur.³³⁷

“Bu evrendeki her yaratık ancak O'nun irfanına açılan bir kapı, saltanatının bir işareti, isimlerinin bir tecellisi, haşmetinin bir remzi, kudretinin bir nişanesi, doğru yoluna ileten bir kılavuzdur...”³³⁸

Yaratılışın başlangıcı ile ilgili Bahauallah'ın görüşlerine, yaratılışın menşei ile ilgili sorulan bir soruya كُنْتُ كَنْزًا مَخْوِيًّا فَخَلَقْتُ لِيَعْرِفُونِي الْخَلْقَ Ben gizli bir hazine idim; bilinmek istedim, mahlûkatı yarattım.” kutsihadisi üzerinden verdiği cevaptan ulaşmaktayız:

Yaratılışın başlangıcını soruyorsun. Bu anlayışın ve görüşün başka başka olmasına göre başkalaşan bir makamdır. Yaratıklar var idi ve var olacaktır der isen, doğrudur. Öbür yandan, mukaddes kitaplarda yazılı olduğu gibi dersin, bunda da şüphe yoktur; âlemlerin Rabbi katından böyle inmiştir. Bu mesele gizli bir hazine; bu hiç bir ibare ile tabir olunamayacak ve hiç bir işaret ile işaretlenemeyecek bir makamdır. Ve 'İstedim ki bilineyim' sorusuna gelince; başlangıcı olmayan bir başlangıçtan beri Hak var idi ve O'nun yaratıkları her zaman O'nun gölgesi altındaydı; ancak bu, evvelikle bilinmeyecek ve her âlim ve allamenin akıl erdiremeyeceği bir illet ile mesbuktur. Var olan her şey var idi ve bu gün gördüğün gibi değildi...³³⁹

Bahauallah yaratılışın menşei ile ilgili iki bilinen anlayışı tarif eder. Birisi, başlangıcı olmayan ve ne de sonu olmayacak olan yaratılışın her zaman mevcut olduğudur. Diğeri İslam hadisine dayanır. Hadiste geçen 'Ben gizli bir hazineydim, istedim ki bilineyim ve ben insanları yarattım ki bilineyim' Bahauallah, yukarıdaki pasajda bu iki anlayışın aslında aynı şey olduğunu açıklar. Bahauallah ve Abdülbaha birçok levihlerinde yaratılışın başlangıcı olmayan bir başlangıçtan

³³⁷ Bahauallah, *İkan Kitabı*, 46-47. / Rabbani, *Hz. Bahauallah'ın Sesi*, 91.

³³⁸ Rabbani, *Hz. Bahauallah'ın Sesi*, 83.

³³⁹ Bahauallah, *Hz. Bahauallah'ın Levihleri*, 163.

beri var olduklarını söylerler. Allah ebedi ve her zaman var olduğuna ve sonu olmayan bir zamana kadar da var olmaya devam edeceğine göre O'nun yaratıkları da ebediyetten beri var olmuşlardır. 'Yokluk' un mevcut olduğu bir zaman olduğunu düşünmek mümkün değildir. Çünkü mutlak yokluk diye bir şey olamaz. Allah gizli bir hazineydi ve tanınması için insanı yarattı kavramı, sanki yaradılışın olmadığı bir arayışa imâ eder gibidir. Böyle bir kavram, bir zaman, Allah 'yaratıcı' sıfatından yoksundu ile eş anlamı taşır. Bahau'llah Hikmet levhinde bu teoriyi reddeder ve yaradılışın başlangıcı olmadığını “Allah vardı ve O'nun yaratıkları başlangıcı olmayan bir başlangıçtan beri O'nun barınağı altındaydılar...” sözleriyle ifade eder. Sonrasında da yaradılışın başlangıcını tarif ederek “ Bu evvelikle bilinmeyecek bir evvelikle...” sözleriyle Allah'ın ebediyeti ile yaradılışın ebediliği arasında bir ayırım yapar. Allah'ın mevcudiyeti bir sebepten sonra gelmez. Halbuki yaradılış, bir sebeple meydana gelmiştir.³⁴⁰

Abdülbaha yaradılışın Allah'tan sadır olduğunu ve enkarnasyon (Varlıkta bedenlenme, tecessüm etme) yoluyla oluşmadığını açıklar.³⁴¹

Sadır olmak ile enkarnasyon arasındaki fark şu örnekle açıklanabilir:

Kitap yazardan sadır olur. Fakat yazarın hiç bir parçası kitabının bir parçasıdır denemez ve böylece ortaya koyduğu şeyde o kendisini bedenleştirmez (tecessüm etmez). Diğer yandan, tohum, yaradılışında ağaç, dallar ve meyvesinde kendisini gösterir. Bu durumda tohumun ağacın bir parçası olduğunu görürüz. Bir başka örnek, güneş ve onun ışınlarıdır. Işınlar güneşten sadır olur. Işınları oluşturmak için o parçalara bölünmez. Allah ile O'nun yaratıkları da aynıdır. Yaradılış Allah'tan sadır olur. O enkarnasyon yoluyla var olmaz, çünkü böyle olsaydı, o zaman Allah yaradılışın bir parçası olurdu ve bu O'nu ölümlü bir varlık durumuna düşürürdü.³⁴²

Yaratıcı ve mahluk arasındaki ilişkiye yönelik Abdülbaha şu benzetimde bulunur:

³⁴⁰Taherzadeh, *Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 4: 44-45.

³⁴¹Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar (Mufavezat-ı Abdülbaha)*, çev. Mecdi İnan, (İstanbul: Türkiye Bahaileri Milli Ruhani Mahfili, 1996), 170-174.

³⁴²Taherzadeh, *Hz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 4: 45-46.

“Işık her ne kadar güneşten ayrılmayan bir şey ise de, güneş kadim olup ışık hadistir; çünkü ışığın varlığı güneşin varlığına bağlıdır; güneşin varlığı ışığın varlığına bağlı değildir. Güneş feyiz verendir, ışık ise feyiz.”³⁴³

Burada olduğu gibi yaratılış Allah’tan ayrılmaz ve ikisi birlikte mevcuttur. Fakat Allah daha önce var olup kendi kendine yeterdir. O, öncelik veya sonluk veya zamanın üstündedir, yaratılış ise bir sebeple olmuştur.³⁴⁴

Abdülbaha şu sözlerle de Allah ile yarattıkları arasındaki ilişkiye yönelik şu ifadeleri kullanır:

“ O halde, imkânâlemi mevcut olmakla beraber, Allah’ın varlığına nispetle mevcut değildir ve hiçtir. İnsan ve toprak, her ikisi de mevcuttur, mineral ile insan arasındaki fark ne büyüktür! Birinin diğerine olan ilişkisi hiçliktir. Aynı şekilde, yaratılışın varlığının Allah’ın varlığı ile olan ilişkisi hiçliktir; kâinat var olmakla beraber, Tanrı’ya ve Tanrı kelimesine oranla yoktur.”³⁴⁵

Bahau’llah’ın “Mevcut olan şeyler daha önce de mevcuttu, fakat bu gün sizin gördüğünüz şekilde değil” ifadesini de şu şekilde açıklayabiliriz:

Evren bütün gökteki cisimleri ile boyutta sonsuz, zamanda ebedidir. Ancak değişim maddenin özelliklerinden biridir. Maddeden oluşan her şey sonunda ayrışma uğrar. Bazı gök cisimleri parçalara ayrılıp dağılırken, bir diğerleri ise var olurlar. Ancak varlık âlemi bir bütün olarak sonsuz ve bakidir.³⁴⁶

Bahau’llah, yine Hikmet levhinde yaratılışın menşesine yönelik bir yorumda daha bulunur:

“Varlık dünyası aktif güçle onun alıcısı arasındaki birbirini etkilemekten doğan ısı vasıtasıyla meydana gelmiştir. Bu ikisi aynı olmakla beraber farklıdır. İşte, Nebe-i Azim sana büyük binadan böyle haber veriyor. Yaratılan etkiyle onun etkisinde kalanlar gerçekten yaratılışın tamamının yaratılmasına sebep olan Allah’ın karşı konmaz ‘kelimesiyle’ yaratılmışlardır. O’nun ‘kelimesi’ yaratılışın illeti olup, ondan başka her şey mahlûk ve mahlûldür. Senin Rabb’in gerçekten açıklayıcıdır ve hikmetlidir.”³⁴⁷

Yukarıdaki ifadelerden çıkarılabilecek en genel bilgi Bahau’llah tarafından açıklanan bu ‘aktif güç’ ile ‘onun alıcısı’ nın birbirleriyle olan ilişkilerinden

³⁴³ Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar*, 229.

³⁴⁴ Taherzadeh, *Hiz. Bahau’llah’ın Zuhuru*, 4: 46.

³⁴⁵ Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar*, 230.

³⁴⁶ Taherzadeh, *Hiz. Bahau’llah’ın Zuhuru*, 4: 47.

³⁴⁷ Bahau’llah, *Hiz. Bahau’llah’ın Levihleri*, 163.

meydana gelen ısı vasıtasıyla yaratılışın meydana geldiği ve bu ikisinin Allah'ın sözüyle yaratılmış olmasıdır. İlahi vahyin semasından gönderilen Allah'ın sözünün cismani ve ruhani hayatın illeti olduğuna dair ilke Bahau'llah'ın yaratılışla ilgili yazılarında değindiği bir başlıktır. Geçmiş dinlerin kutsal metinlerinde, mesela İncil'de, "Kelam başlangıçta var idi ve Kelam Allah nezdinde idi ve Kelam Allah idi".(Yuhanna İncili, 1:1) ve Eski Ahit'te "Çünkü yağmur ve kar nasıl göklerden iner ve oraya dönmezlerse, fakat yeri sular ve onu doğurtup ekini yerden bitirir ve ekiciye tohum ve yiyiciye ekmek verirse; ağzımdan çıkan sözüm de öyle olacaktır; bana boş dönmeyecektir, fakat murat ettiğim şeyi yapacaktır..." sözü bu konuya örnek olarak verilir. (İşaya 55:10-11.) Aynı konuyla ilgili olarak İslamiyet'te, Allah yaratmak istediği zaman tek kelime ile "Ol" demiştir ve sonra yaratılış meydana gelmiştir şeklinde açıklama yapılır.³⁴⁸

Allah'a atfedilen sıfatlarla ilgili açıklamalarda O'na atfedilen sıfatların O'nu anlamada yetersiz kalınacağı hatta bunun anlamsız olacağı ifade edilir ve şu açıklamalarda bulunulur. Allah'ın Zatı insan ve mazharlarınca bilinmesi mümkün değildir. Ne kadar yüce de olsa, hiç bir tarif ve sıfat O'nun künhüne asla atfedilemez. 'Bilici', 'Hikmetli', 'Her şeye kadir' gibi ilahi sıfatlar Allah'ın en iç varlığına tahsis edilemez. Eğer edilebilseydi, o zaman bu sıfatlar O'nun her türlü tarif ve övgünün üstünde olan künhüne sınırlamalar getirirdi. Allah'ın sıfatlarından birisi 'yaratıcı' olmasıdır. Fakat bu sıfat bile Allah'ın en iç hakikatine atfedilemez. Anlaşılan, yaratıcı güç bir çeşit Allah'tan sadır olur ve ilahi vahyin ve yaratılışın kaynağıdır. O, 'Başlıca İrade' veya Evrensel Gerçek diye de tarif edilir. Abdülbaha göre de bütün varlıklar Allah'tan sudur etmiştir; her şeyi tahauuk ettiren O'dur ve mümkün olan her varlık O'nunla var olmuştur. Allah'tan ilk sadır olan küllü hakikate eski filozoflarca 'İlk akıl' ve Bahailerce 'İlk irade' denir. Bu sudur, bilfiil Tanrı âleminde zaman ve mekanile sınırlı değildir; evveli ve sonu yoktur. Tanrı'ya nispetle ön ve son birdir.³⁴⁹

Abdülbaha bundan şu sözlerle bahseder:

³⁴⁸ Taherzadeh, *Hiz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 4:47-48.

³⁴⁹ Taherzadeh, *Hiz. Bahau'llah'ın Zuhuru*, 4:49.

“ O halde, bütün varlıklar Allah'tan sudur etmiştir; yani, her şeyi tahakkuk ettiren Allah'tır ve mümkün olan her varlık onunla var olmuştur. Allah'tan ilk sadır olan külli hakikate eski filozoflarca 'İlk akıl' ve Bahailerce 'İlk İrade' denir. Tanrının kıdemi, zatı ve zamanı kıdemdir ...”

Tabiatın yaradılışa vasıta olması ve Allah'ın iradesinin bir izharı olarak Bahaullah'ın HikmetLevhindeki açıklaması şöyledir:

Söyle: Tabiat özünde, yapan, yaratan isminin mazharıdır. Onun tezahürü değişen sebeplerden dolayı değişik kılınır ve bu farklılıkta feraset sahipleri için alametler vardır. Tabiat Allah'ın iradesidir ve muhtemel içinde kendisini gösterir. O her şeyi bilen takdir edicinin takdiridir. Eğer bir kimse derse ki varlık dünyasında izhar olan Allah'ın iradesidir, hiç kimse bu iddiayı soruşturmamalıdır. Hakikatini bilginlerin anlayamayacağı bir kudretle bahşedilmiştir. Gerçekten, iç görüş sahibi bir kimse bizim yaratıcı ismimizin parlak nurundan başka bir şey göremez. Söyle: bu öyle bir varlıktır ki bozulmak bilmez ve tabiatın kendisi bu varlığın vahiyleri, zorlayıcı bürhanı ve evreni kaplayan parlak izzeti önünde şaşkınlık içinde kaybolmuştur.³⁵⁰

2.2. PEYGAMBER İNANCI

Bahailikte Bahaullah için peygamber tabiri yerine daha çok Tanrı mazharı veya Tanrı zuhuru ifadeleri kullanılır. Peygamberlik makamı Allah ile kulu insan arasındaki ilişkinin ne dereceye kadar ilerleyebileceği ve mazharların bu noktadaki fonksiyonları üzerinden işlenir.

Bahai inancında Tanrı kullarına zaman zaman peygamber göndermekte ve onunla zamanın ve toplumun gereksinme duyduğu yasaları göndererek onları eğitmektedir. O halde peygamberler, Tanrı tarafından görevlendirilmiş olup, insanları doğru yola kılavuzlayan ve onlara mutlu bir düzen sağlayan kimselerdir. Bu Tanrı'nın eskiden beri devam eden bir geleneğidir. Bu hiçbir zaman değişmeyecek ve değiştirilemeyecektir.³⁵¹

Tanrı'ya kullarını ancak Bahailikte değinildiği üzere Tanrı mazharları ulaştırabilir.

Nasıl ki güneşe yaklaşmak istersek yanarız her şeyi yaratan yüceler yücesi kudretli Tanrı'ya erişebilmeyi nasıl da ümit edebiliriz? Biz O'na gidemeyiz, fakat O bize erişebilir. Güneş enerjisinin ışınları vasıtasıyla bize gönderir. Tanrı'nın

³⁵⁰ Bahaullah, *Hız. Bahaullah'ın Levhileri*, 164.

³⁵¹ Özşuca, *Bahai Dini*, 112.

rehberlik ve azameti ise bize ancak Hz.İsa, Hz.Musa, Hz.Muhammed, Hz.Bahau'llah gibi zuhur sahipleri vasıtasıyla ulaşır. Tanrı zuhurları bizi Tanrı'ya ulaştıran tek vasıta'dır. Eğer Tanrı zuhurlarını tanırsak Tanrı'yı tanımış oluruz.³⁵²

Bahau'llah bu konuda yazılarında şu ifadelerle değinir:

“O'na giden yollar kapalıdır. Hiç bir idrak O'nun mukaddes alanına erişemez. Bu öyle olunca, O kıdem sultanı, inayetinin bir eseri ve fazlının bir delili olarak, birlik ufkundan hidayet güneşlerini insanlar arasında doğurarak bu mukaddes varlıkları tanımanın kendi zatını tanıma olmasını kararlaştırmıştır. Her kim onları tanırsa Tanrı'yı tanımış olur.”³⁵³

Nefsi tanımaktan maksat, birinci derecede her bir devir ve çağda “Tanrı nefsinin” tanınmasıdır. Bütün ariflerin irfanı O'nun elçilerinin irfanına bağlı, onlar Tanrı'nın kulları arasındaki nefsi, yaratıkları içerisindeki mazharı ve insanlar arasındaki işareti... Onları tanıyan Tanrı'yı tanımış olur.³⁵⁴

Burada Bahau'llah'ın, Tanrı ile Bahailikteki ifadesiyle mazharları arasındaki ilişkiye yönelik ve yine bahsedilen mazharların makamlarına dair açıklamalara yer verilmektedir.

Varlığına başlangıç bulunmayan zatının tanınması böylece hiç bir veçhile mümkün olmadığına göre, “Rahmeti her şeyi aşmıştır ve Rahmetim her şeyi kaplamıştır” gereğince, nurlu kutsiyet cevherlerini ruhani ruh alemlerinde, beşer suretinde, insanlar arasında göndermiştir; ta ki onlar, varlığına başlangıç bulunmayan O zatı ve eskiliğine sınır konulamayan hüviyeti yansıtsınlar. Bu mukaddes aynalar, bu hüviyet doğuşları hep o varlık güneşinden ve maksut cevherinden işaret verirler: Bilgileri bilgisinden, güçleri gücünden, saltanatları saltanatından, güzellikleri güzelliğinden, zuhurları zuhurundandır. Onlar, Tanrı ilimlerinin mahzeni, Tanrısal hikmetin madeni, sonsuz feyzin kaynağı, zevalsiz güneşin doğuşu olmak vasfını taşırlar. Nasıl ki buyruluyor:”Senin ile onlar arasında bir fark yoktur; şu kadar var ki onlar senin kulların ve yaratıklarıdır.” Bu makam:”Ben Oyum ve O ben” hadisinin işaret ettiği makamdır.³⁵⁵

Aynı ifadelerin yer aldığı Bahau'llah'ın bir diğer yazısının sonunda ek olarak şu ifadelerde geçer:

...Bilgi, güç, padişahlık, ululuk, rahmet, hikmet, izzet ve kerem gibi Allah'ın bütün isim ve sıfatları bu Tanrı cevherlerinin zuhuruyla zahir ve aşikar olur. Tanrı'ya yakın duran nebiler ve seçkin erenler bu sıfatlarla sıfatlanmış ve bu isimlerle

³⁵²Husmand Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 12-13.

³⁵³Bahau'llah, *Hz. Bahau'llah'ın Levihleri*, 41.

³⁵⁴Bahau'llah, *Hz. Bahau'llah'ın Levihleri*, 59.

³⁵⁵Bahau'llah, *İkan Kitabı*, 46.

isimlendirilmişlerdir. Aralarındaki fark bu sıfat ve isimlerin bazılarında daha şiddetle müncele ve daha şaşalı olmasıdır. Nasıl ki: “Elçilerin kimisini kimisinden üstün tuttuk” denilmiştir.³⁵⁶

Aşağıda, Bahau'llah'ın yazılarından alınan ve Tanrı mazharlarının peygamberlik makamındaki fonksiyonlarına yönelik ifadelere yer verilmektedir:

“Söyle: Benim zuhurumda Tanrı'nın zuhurundan başka ve benim kudretimde onun kudretinden başka hiç bir şey görülemez.”³⁵⁷

Ve yine Bhaullah'ın ifadelerinde peygamberlerin makamları ile nitelemelere örnekler verilmiştir:

Eğer külli mazharlardan biri: “Ben Allah'ım derse hakikati söylemiş olur; onda tek şüphe yoktur. Çünkü kaç kereler açıklayıp ispat ettiğimiz üzere, onların zuhurları, isimleri ve sıfatları iledir ki Allah'ın zuhuru, isimleri ve sıfatları bu dünyada görünür, nasıl ki: “Attığını sen atmadın, Allah attı”, ve “Sana sadakat yemini edenler gerçekte Allah'a sadakat yemini etmişlerdir buyurmuştur”. Öbür yandan, eğer Onlardan biri : “Ben Tanrı elçisiyim” iddiasında bulunursa; o da hakikati söylemiş olur, onda şek ve şüphe yoktur; nasıl ki buyurmuştur: “Muhammed sizlerden hiç birinin babası değildir. O, Tanrı'nın resuludur...Peygamberler emir âleminde hilkat âlemine ve ulûhiyetâleminde kulluk âlemine kadar hepsini - kendilerine nispet buyurmuşlardır. Binaenaleyh, Allahlık, Rablik, nebilik, elçilik, velilik, imamlık, kulluk gibi bütün ididaları hep doğrudur, haktır, şek ve şüpheden varestedir. Onlar bu makamdan söz söylerken Rablik ve buna benzer iddialarda, elçilik makamından söz söylerken ise risalet iddiasında bulunmuşlardır.”³⁵⁸

Tanrı birliği öğretisinin özü, Tanrı mazharı ile o görünmez, bilinmez ve yaklaşılmaz Zatı bir ve aynı bilmektir. Bu demektir ki: Tanrı mazharından sadır olan her hal, her söz, her iş - ne türlü şartlar altında olursa olsun, kayıtsız şartsız Tanrı'nın kendi iradesinin aynıdır. Tanrı birliğine gerçekten inanan bir kimsenin erebileceği en yüce makam budur.³⁵⁹

Mazharların makamlarına yönelik Abdülbaha'nın ayrımı şu şekildedir:

Bil ki: Mukaddes Tanrı mazharlarının sonsuz kemaller makamları var ise de, onlarda başlıca üç mertebe mevcuttur. Birinci mertebe cismanidir; ikinci mertebe insani mertebedir, nefs-i natıkadır; üçüncü mertebe ise İlâhi zuhur ve Rabbani cilde rütbesidir. Cismani makam unsurların birleşmesinden vücuda gelir ve muhdestir; her terkinin tahlile uğraması zaruridir. Muhtelif unsurlardan meydana gelen bir bütünün dağılmamasına imkân yoktur. İkinci makam: Nefs-i natıka makamı olup insanın

³⁵⁶ Rabbani, *Bahau'llah'ın Sesi*, 27-28.

³⁵⁷ Bahau'llah, *Ordular Rabbi'nin Çağrısı*, 25.

³⁵⁸ Rabbani, *Bahau'llah'ın Sesi*, 30-31.

³⁵⁹ Rabbani, *Bahau'llah'ın Sesi*, 85-86.

hakikatidir. O da muhdestir. Mukaddes Tanrı mazharları bunda bütün insan cinsi ile müşterektirler. Üçüncü makam: İlahi zuhur ve Rabbani tecelli makamıdır. O, Tanrı kelimesidir, ebedi feyizdir, Ruhü'l Kudüs'tür³⁶⁰. Onun ne başlangıcı var ne sonu; çünkü evvelik ve sonluk imkânâlemine göredir. Rabbani zuhur, Tanrı kemalleridir, varlığın hayatına sebeptir, insanları terbiye eyleyendir, halkı doğru yola kılavuzlayandır; maddi âleme aydınlık verendir.³⁶¹

Bahau'llah, peygamberlerin makamlarına yönelik onların, aslında aynı temel öz prensiplerin sahipleri olarak, birlik makamında bulunduğunu söyler.

Kur'an'dan bir örnekle; “Onlar arasında herhangi bir fark gözetmeyiz.” (Rahman Suresi, 41.) ayetiyle, temelde mertebelerinin bir olduğu, Tanrı doğularından doğup parlayan güneşlerin iki türlü makamı bulunduğunu, bunlardan birinin birlik makamı ve teklik mertebesi olduğunu ifade eder. İkinci makam için de onları birbirinden farklı kılan öğeleri sıralar.Öbürü, ayrılık makamıdır; bu, yaratık âlemi ve o âlemintahditleri ile ilgilidir. Bu bakımdan Tanrı mazharlarının ayrı bir ferdiyeti, ayrı bir emri, mukadder başka bir tezahürü ve hususi tahditleri vardır. Nasıl ki, onlardan her birinin ayrı bir ismi ve ayrı bir vasfı vardır: her biri ayrı bir memuriyet ile gönderilmiş, yeni bir şeriat kurmakla vazifelendirilmiştir. Ve peygamberlerin birlik makamını göremeyenler için açıklamada bulunur. Bu Tanrı bilgisi kaynaklarından birbirine benzemez bir takım sözlerin sadır olması, mertebe ve makam değişikliği ile izah olunur; yoksa ilahiyatla ilgili bütün çapraşık meseleler ariflerce tek bir söz ile ifade edilmiş hükmündedir. Halkın büyük bir kısmı anlattığımız makamlara vakıf olmadıklarından, esasta bir olan bu İlahi şahısların sözlerindeki başkalık karşısında şaşırıp sarsılmaktadırlar.³⁶²

Yine peygamberlerin makamlarının ayrıştıkları ve birleştikleri noktayla ilgili şu açıklamalarda bulunur:

...Tanrı Peygamberlerinin makamları bir anlamda birbirlerinden farklıdır. Mesela, Musa bir kitap getirdi ve kanunlar oluşturdu. Ondan sonra gelen bir dizi resul ve nebi ise onun getirdiği yasaları yürürlüğe koymakla görevliydi; bunu yaparken de çağın gereklerine uygun davrandılar. Tevrat'a sonradan eklenen

³⁶⁰ Ruhü'l Kudüs: Tanrı feyizidir. Zuhur mazharından çıkıp yükselen şualardır. (Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar*, 126-129.

³⁶¹ Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar*, 126-129.

³⁶² Bahau'llah, *İkan Kitabı*, 77.

kitaplar ve kayıtlar buna bir delilidir.... Peygamberlerin hepsi birdir ve aynıdır, çünkü hiç biri kendi başlarına tek bir söz söylememiş veya kendi emirlerini ilan etmemişlerdir. Söyledikleri her şey, Tanrı'dan gelmiştir.³⁶³

Yine bu anlamda bütün peygamberlerin amacının bir olduğu ve zamana göre değişkenlik gösteren farklılıklar dışında insanlığın gelişim sürecindeki fonksiyonları yönünden bütünü bir parçası oldukları ile ilgili Şevki Efendi Bahailikteki temel ilkeye şu şekilde değinir:

Bahau'llah tarafından ilan edilen temel ilke; dini gerçeğin mutlak değil göreceli, ilahi zuhurun sürekli ve derece derece ilerleyen bir süreç, tüm büyük dünya dinlerinin çıkış noktasının ilahi, temel ilkelerinin birbirleriyle tam bir uyum içinde, niyet ve amaçlarının tek ve aynı, öğretilerinin aynı gerçeğin farklı açılardan görünüşleri ve işlevlerinin birbirlerinin tamamlayıcısı olduğu, birbirlerinden yalnızca öğretilerindeki bazı hayati olmayan yönlerle ayrıldıkları ve görevlerinin insanlığın ruhani evrim sürecinde birbirini takip eden aşamaları temsil ettiğidir...³⁶⁴

Pegamberlerin hakikatlerinin birliğine yönelik Bahai bir yazar yazısında güneş benzetimi ve Hz. Muhammet(s.a.v)'in sözleri üzerinden şu açıklamada bulunur:

“...Tanrı birdir, verdiği emir ve İlâhi hakikat de birdir. Bundan ötürü Hz. Muhammed buyuruyor: “ Ben Musa’yım, ben İsa’yım, ben İlkim, ben Sonum.” Burada maksat, O İlâhi yansıma ve Tanrı birliği, yani elçilerin birliğidir.”³⁶⁵

Bahau'llah, peygamberlerin yanılmazlık yani günahsız olmaları ile ilgili ise kendisine yönelik Akdes'te “Allah'ın emrinin doğduğu yer olan kimsenin en büyük yanılmazlıkta hiçbir ortağı yoktur. ‘O istediğini yapar’ ın varlık alaemindeki tecellisidir. Allah bu ayrıcalığı onun zatı için ayırmıştır ve böylesine yüce ve her şeyden üstün bir makam için hiç kimseye bir pay takdir etmemiştir.”³⁶⁶ ifadelerine yer vermektedir.

Bahau'llah İşrakat Levhinde mutlak yanılmazlığının sadece Allah'ın mazharlarına yani peygamberlerine ait olduğunu söyler.³⁶⁷

³⁶³ Bahau'llah, *Birlik Çadırı*, çev: Bahai Basım Dağıtım, (İstanbul: Bahai basım Dağıtım, 2009), 14-15.

³⁶⁴ Şevki Efendi, *Vaat Edilen Gün Geldi*, 5.

³⁶⁵ Akdes Soltani Kuçani, *Aranan Gerçek*, (İstanbul: Bahai Basım Dağıtım, 1999), 33.

³⁶⁶ Bahau'llah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, (Ankara: Türkiye Bahaileri Ruhani Mahfili, 2003), 34.

³⁶⁷ Bahau'llah, *Bahaulah'ın Levihleri*, 41.

Bahau'llah'ın, peygamberlerin gönderiliş sebebi, insanlık âlemi için ne ifade ettiğı ve asrın gereklerine göre getirdikleri İlahi hükümleriyle ilgili açıklaması bir benzetimde bulunur. Ona göre Tanrı'nın insanlara elçi göndermesinde iki maksat vardır. Birisi, insanoğullarını cehlin karanlığından kurtarıp hakiki bilginin aydınlığına kılavuzlamak; ikincisi, insanlar huzur ve barışı sağlayacak vasıtaları hazırlamaktır. Peygamberler doktor gibidir. Vazifeleri tefrikaya düşmüş insanlığı, birlik ruhu aşilayarak, tedavi etmek ve bu suretle bütün insanlığın refahını temin etmektir. Ona ait sözleri şüphe ile karşılamak veya hareketlerini tenkit etmek hakkı kimseye verilmemiştir, çünkü hastayı anlayıp hastalıklarının sebebini doğru olarak keşfedecek tek mahir doktor onlardır. Hiç bir kimse, görüş ve anlayışı ne kadar da keskin olsa, İlahi doktorların haiz bulundukları yüksek hikmet ve dirayet derecesine yükselmek ümidini besleyemezler. Bu takdirde, doktorun bugün için tavsiye ettiğı tedavi usulü, bundan önce tatbik ettiğı tedavi usulüne uymaz ise, bunda şaşılacak bir şey yoktur. Hastaya arız olan hastalık her devresinde ayrı bir ilaca ihtiyaç gösterdiğine göre, böyle olması da tabidir. Bunun gibi, peygamberler cihanı Tanrı marifeti nuruyla aydınlattıkça halkı yaşadıkları asrın muktezalarına en iyi şekilde uygun gelecek usul ve vasıtalarla Allah'ı tanımaya davet etmişlerdir.³⁶⁸

Bahailikte peygamberlik görevi ile de ilgili olan kavramlardan “Ahd ve Misak” kavramı üzerinde de durmak gerekir.

“Ahd ve Misak” , bukutsal sözleşme üç merhaleden oluşmaktadır. Birincisi; Allah ve insanlar arasında olan sözleşmedir. Tanrı bütün semavi kitaplarda insanları kendi hallerine başıboş bırakmayacağına söz vermiştir. Allah ve insanlar arasında olan sözleşmede, itibar kaynağı semavi kitaplardır. Tanrı, bütün semavi kitaplarda peygamberler geleceğinin sözünü vermiştir. Ve sözünde durup, işaret ettiğı zamanda elçisini göndermiştir. Fakat bazı insanlar bu gelen İlahi elçiyi kabul etmeyip sözleşmeyi bozmuşlar, böylece farkında olmadan Tanrı'ya karşı gelmişlerdir. Bunun nedeni: İlahi sözleşmeye itibar veren semavi kitapları araştırmamaları ve gelen Zatların getirdiğı ahkamların insanların kuruntu ve nefsanî istekleriyle mutabık olmamasıdır. İkincisi; gelen peygamber ve ona

³⁶⁸ Rabbani, *Bahau'llah'ın Sesi*, 43.

iman edenler arasındaki sözleşmedir. Bu sözleşme ilahi dinin birliğini ve bütünlüğünü korumak içindir. İlahi elçilerin kendilerinden sonra dinine önderlik edecek olanı tespit edip, müminlerine bildirmesidir. Hz. Musa müminleri arasında Yuşe'i methetti. Fakat onun önderliği için bir yazı bırakmadı. Hz. İsa Petrus'a hitap ederek: " Sen sağlam bir kayasın", " İlahi şeriat senin üzerine kurulacaktır" dedi. Ahd ve Misak merkezi Petrus oldu. Bu Ahd ve Misak yazılı bir vesikaya dayanmadığı için, nihayet Hristiyan dini çeşitli mezhep ve tarikatlara ayrıldı. Bu mezhepler birbirlerinin aleyhine kalktılar, kanlar döküldü, kiliseler ayrıldı. Böylece, tek olan Allah'ın dini parça parça oldu. Hz. Muhammed, Hz. Ali için müminlerine hitap ederek: " Kim beni mevla biliyorsa, Ali onun mevasıdır" diye müminlere belirtti. Son günlerinde hasta iken yazılı bir vesika bırakmak istedi, fakat başında olanlar: " Allah'ın kitabı varken ayrı bir yazıya lüzum yoktur" diye mani oldular. Hz. Muhammed'ten sonra hemen İlahi din ikiye ayrıldı, hala da ayrılmaktadır. Bu ayrılıklar müslümanlar arasında birçok çekişmelere sebep olmuştur. Üçüncü merhale müminin imanı ve gerekleri ile ilgilidir. İman getiren kişinin, Allah'a, iman getirdiği İlahi elçiye ve kendi vicdan ve şerefine verdiği bir söz ve itiraftır. Hz. Muhammed zamanında bu ikrar sözle kabul olunuyordu. "Allah'tan başka bir Tanrı olmadığına tanıklık ediyorum.", " Muhammed Tanrı'nın Resulüdür, tanıklık ediyorum." cümlelerini söyleyip Müslüman oluyordu: Bu söz karşısında bazen canını, malını, her şeyini verip hiçbir fedakârlıktan kaçınıyordu. İslam Dininin medeni prensiplerini ve şer'i hükümlerini tamamen bu ikrar karşısında yerine getiriyordu. Bu söz karşısında medreseler, camiler, çeşmeler, hayır ocakları, yetimhaneler, hastaneler, vakıflar v.s. yapılmış ve yapılmaktadır. Zira Tanrı'nın sözünde gizli bir güç ve etki vardır. Yaptığını krallar ve imparatorlar yapamazlar. İlahi söz kalplere hükmediyor, kalplerin mahiyetini değiştiriyor. Bu devirde Bahau'llah'ın getirdiği düzende, zamanın değişmesi icabına göre, bu ilahi zuhuru kabul eden kişi sözle değil, yazı ile kabul ediyor. Bunun sebeplerinden biri Bahailikte ahabpların birliğini sağlayacak ahd ve misakın çok önemli olmasıdır. Ahd ve Misak'a karşı her hangi bir harekette bulunan, hükümet aleyhine davranan veya siyasete karışan bir Bahai ruhani kurumlar tarafından Bahai toplumundan azledilir.³⁶⁹

³⁶⁹ Kuçani, *Aranan Gerçek*, 37-42.

Peygamberlik makamı ile ilgili Bahailiğin en temel prensiplerinden biri peygamberlik makamı için bir son (Hatemi'n Nebiyyin) olmadığı prensibidir. Tanrı her dönem ve devirde çağın ihtiyaçlarına yönelik hükümleriyle bir peygamber görevlendirmiş ve görevlendirmeye de devam edecektir. Bu Tanrı'nın kullarına bir rahmeti olarak görülür ve O'nun mürebbiliğinin bir gereği olarak kullarına elçileri vasıtasıyla daima kendini hatırlatacaktır.

Bahau'llah bu meselede peygamberlik makamının birliği üzerinden şu ifadelerde bulunur:

... 'Nebilerin hatemi' sözü yüzünden perdelenen ve böylece bütün Tanrı feyizlerinden mahrum kalan nice kimseler var! Bizzat Hz. Muhammed'in (Bütün nebiler benim) ve, bundan önce de geçtiği üzere (Adem, Nuh, Musa ve İsa hep benim) demiş olduğu dikkat nazarına alınmıyor. (İlk Adem benim) diyen Muhammed'in, o Ezeli Cemalin, (Son Adem benim) demesine ne mani var? Nasıl ki, Hz. Muhammed, kendisini nebilerin ilki olan Adem saymıştır. O Tanrı Cemalini nebilerin sonu saymak ta pek ala caizdir. Nebilerin ilki olmak o hazretin hakkında doğru ise, nebilerin sonu olmak ta doğru olur. Bütün milletler bu zuhurda bu mesele ile imtihan olunmuşlardır... Bu makamda (evvellik) demek (ahirlik) demektir ve (ahirlik) demek (evvellik) demektir. (Başlangıçsız başlangıç) ta (sonluk) vasfı, görünen ve görünmeyen bütün şeylerin mürebbisi için doğru olduğu gibi O'nun mazharları için de doğru olur... (Tanrı var idi ve Onunla birlikte hiç bir şey yok idi) fezasında uçacak olursan, bütün bu isimlerin ve vasıfların o kudsi sahada bir hiçten başka bir şey olmadığını görür, artık bu türlü örtüler, işaretler ve sözler karşısında tereddüde düşüp hakikatten perdelenmezsin.³⁷⁰

Aynı mesele ilgili yine İkan kitabında Bahau'llah ayetler üzerinden konuya değindiği yerin bir bölümünde “ Size evvelce beyyinelerle Yusuf geldi. Onun getirdiği şey hakkında şüphe taşımaktan bir an geri durmadınız. Nihayet o vefat eyleyince, (Allah Yusuf'tan sonra artık elçi göndermez) dediniz. Allah haddini aşan ve şüphe taşıyan kimseleri işte böyle yoldan şaşırtır.”(Mümin Suresi, 34.) şeklinde geçen ayetle ilgili her devrin insanların kutsal kitabın bir ayetine dayanarak ondan daha sonra elçi gelmeyeceğini iddia ederler. Nasıl ki, İncil ayetini ileri sürerek İncil şeriatinin hiç bir zaman ortadan kaldırılamıyacağını, İncil şeraitini yürütüp yerleştirmeyecek herhangi bir müstakil peygamberin bu dünyaya gelmeyeceğini istidlal etmişlerdir. Pekçok milletler bu ruh hastalığına

³⁷⁰ Bahau'llah, *İkan Kitabı*, 71.

mübteladır yorumunda bulunur.Kur'an ümmeti de önceki ümmetlere uyararak, (Nebilerin Hatemi) sözü yüzünden hakikati göremez olmuş, bununla beraber, “Onun tev’ilini Allah’tan ve ilimde rüşuh sahibi bulunanlardan başka kimse bilmez.” (Al-i İmran Suresi, 7.) ayetinin kavramını tasdik etmelerine rağmen ilimlerde rüşuhu olan kimseler, onların arzularına bir parçacık aykırı düşen bir şeyler söyleyecek olsa, hemen itiraza kalkışıp demediklerini ve etmediklerini bırakmadıkları söyler.³⁷¹

İnsanın bir mürebbiye eliyle daima her devirde terbiye edilmesi gerekliliği Bahailiğin temel ilkelerinden biridir demiştik. Abdülbaha bu konuda, varlık alemine bir göz atınca maden, nebat, hayvan ve insan gibi canlı cansız bütün varlıkların bir mürebbiye muhtaç olduklarını görürüz der. Mürebbisiz toprak ormanlaşır, hayırsız otlar biter; ama bir çiftçi gelir bu toprağı eker biçerse, canlıları besliyecek harmanlar vücutta gelir şeklinde örnekleme yapar. Demek ki toprak çiftçinin terbiyesine muhtaçtır. Ağaçlara bakınız, mürebbisiz kalırlar ise, meyvasız olurlar. Ağaç meyvasız kalır ise faydasızdır. Bakım gören acı meyvalı ağaç, bakım ve aşı sayesinde tatlı meyva veren bir ağaç haline gelir.Hayvanlara da bakınız, hayvan terbiye görünce ehli olur. Terbiye görmiyen insan hayvanlaşır; hatta denebilir ki, tabiatın hükmüne bırakılan insan hayvandan da daha aşağı bir varlık olur. Öbür yandan, terbiye gören insan melek olur. Hayvanların çoğu kendi cinsinden olanı yemediği halde, insan, Sudan'da ve Afrika ortalarında görüldüğü üzere kendi cinsinde olanı parçalayıp yer örneklemesine giderekaklideliller sunduğunu çünkü bu zamanın insanı için akli delillere gerek olduğunu söyler.Sonuçta şahit olunan şey doğuyu ve batıyı insanoğlunun hükmü altına getirenin terbiye olduğudur. Cismani terbiye, insani terbiye, ruhani terbiye olmak üzere terbiyeyi üç kısma ayırır ve onlarla ilgili;cismani terbiye, cismin büyüüp gelişmesi içindir. Bu türlü terbiyeden gaye, yaşayışı kolaylaştırmak, rahat ve refahı sağlamaktır. Bunda hayvan, insan ile müşterektir. İnsani terbiye ise, medeniyet ve terakkiden ibarettir; yani insanı hayvandan ayırt eyliyen idare, intizam, saadet, ticaret, sanat, ilim, fen büyük keşifler ve teşebbüslerdir. İlahi

³⁷¹ Bahauallah, *İkan Kitabı*, 137-138.

terbiyeye gelince, bu, melekuti terbiyedir. Bu türlü terbiyeden gaye, ilahi kemalat kazanmaktır. Gerçek terbiye budur açıklamalarında bulunur.³⁷²

Bir kimse, benim akıl ve idrakim yerindedir, böyle bir mürebbiye ihtiyacım yoktur, der ise, çok açık bir şeyi inkar etmiş olur. Böyle bir iddia, bir çocuğun; ben terbiyeye muhtaç değilim, kendi akıl ve fikrim ile hareket ederim ve varlık kemalatını kendim elde ederim, demesine benzer veya böyle bir iddia, benim göze ihtiyacım yok, çünkü gözsüz geçinen bir çok körler var, demesine benzer. Halbuki insan mürebbiye muhtaçtır. Bu mürebbinin, hiç şüphe yok, her hususta diğer bütün insanlardan mükemmel ve mümtaz olması gerekir... Bütün devlet ve milletlerin bütün o kudretleri ve askerleri ile beraber icrasından aciz kaldıkları bir işi tek kişi, yalnız başına başarır. Bu, beşer kuvveti ile mümkün değildir. Mürebhide tabiatüstü başka bir kuvvetin mevcut olması gerekir. Mürebbinin ilahi bir muallim makamını haiz olabilmesi için böyle tabiatüstü başka bir kuvvete malik olması gerekir. Mürebbi böyle kutsi bir kuvvet kullanmadıkça mürebbilik yapamaz, çünkü bu takdirde kendisi eksiktir ve kendisi eksik olan bir mürebbi başkalarına kemal terbiyesi vermeğe muktedir değildir... Dünyada bir mürebbiye son derece ihtiyaç olduğu ve verilecek terbiyenin kudsi bir kuvvet vasıtası ile meydana gelmesi akli deliller ile ortaya kondu. Şüphesizdir ki, bu kudsi kuvvet vahiydir. Halk, beşer gücünün üstünde olan bu güç ile terbiye edilmelidir.³⁷³

Peygamberlik makamının son bulmuş olması akidesini farklı yorumlama gayretiyle yazılmış Bahai eserlerinden birinde, Bahailerin bu konuda kendilerine ait delilleri görmemiz açısından önem arzedeabilecek ve bu kitabın tamamında yer alan soru cevap şeklindeki anlatımdan bir bölüme aşağıda yer verilmiştir.

Halid: “Muhammed ricalinizden birinin babası değildir. Lakin o nebilerin hatemidir.” (Ahzab Suresi, 40.) ayet-i kerimesi Tanrı elçilerinin devamlı oluşuna aykırı değil midir?

Zeyd: Aykırı olmanın sebebi nedir?

Halid: Muhammed Tanrı'nın elçisi ve nebilerin hatemi olursa, kendisinden sonranasıl resul gelebilir?

³⁷² Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar* (Mufavezat-ı Abdülbaha), 7-8.

³⁷³ Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar* (Mufavezat-ı Abdülbaha), 8.

Zeyd: Hatem kelimesini “ta”nın fethiyle mi, kesriyle mi okuyorsun?

Halid: Fethiyle, yani “hatim” değil “hatem” okuyorum.

Zeyd: O halde “hatem”in ma‘nası, parmağa takılan ve süsleyen şey demek olur ki, zinet ve süsten ibarettir. Resul-i Ekrem Efendimiz de onların iftihar eyledikleri nebiler, resuller arasında, onların iftihar eyledi bir ziynettir. Allameden, Hafız, Muhaddis Şövkani'nin “Fethü'l-K adlı tefsirinde bu ayet münasebetiyle söylenen şeylere bakınız. “Cumhur “ta”nın kesriyle ‘hatim’ okudu. Asim, feth ile Chatemi okudu. Birinci kıraata göre 'hatim', sonları demek olur. İkinci kıraata göre 'hatem', parmağa geçirilen yüzük gibi, enbiyanın ziyneti revnakı olur. Sen de bilirsin ki, Mısırlıların birçok kıraatı tanin fethiyledir. Bu da, Asım'ın kıraatı üzerinedir. Bütün mushaflar bu suretle basılmıştır.”

Bu kıraati, allameden Süyuti'nin Dürri Mensur adlı tefsirinde yazdıkları da te'yid etmektedir:

“İbni Enbari, mushaflara ait olmak üzere, İbni Abdürrahman-1 Selemi'den almıştır. O diyor ki: 'Ben Hasan ve Hüseyin Efendilerimizi okuturdum. Ali İbni Ebi Talib Hazretleri oraya uğradı. Ben “hatim” diye onlara talim ediyordum. Dedi ki: “Ta'nın fethiyle ‘hateme'n-nebiyyin’ diye onları okut.” Artık, Kur'an'ı bilmekte ve anlamakta. Hz. Ali'nin kudret ve liyakati sana kâfidir.”

“Hateme'n-nebiyyin'in hilye ve ziynet olmak üzere kabul dilen ma'nasını, bu da teyit etmektedir. Yoksa “sona ermek” ma'nasına değildir. Yine allameden Celallüddin Süyuti “Dürri Mensur” adlı kitabında, İbni Ebu Şeybe'den, o da Hazret-i Ayşe'den rivayet ediyor: “Hatemen nebiyyin' deyiniz. 'Ondan sonra nebi yok' demeyiniz.”

Hazret-i Resul'ün Hazret-i Ali'ye: “İstemez misin bana Musa'nın Harun'u gibi olasın? Şu kadar vardır ki benden sora nebi yoktur.” demesine gelince: Bu da halk Hazret-i Ali'yi peygamberin arkasından nebi olarak zannetmesin diye irad buyurulmuştur. Nasıl ki, Harun, Musa'dan sonra kalsaydı, herkes öyle tanıyacaktı. Binaenaleyh, ayet-i kerimede risalet veya nübüvvetin kesileceğine dair bir delalet yoktur.³⁷⁴

³⁷⁴ Hacı Ahmed Hamdi Efendi Al-i Muhammed, *Tibyan ve Burhan*, çev: Abdülkadir Lazib Diriöz (İstanbul: Kadıköy Matbaa, 2012), 1:42-43.

Halid: Allameden Şövkani'nin dediği veçh ile "ta"nın kesriyle okuduğumuzda bunun ma'nası "nebilerin sonuncusu" olmaz mı?

Zeyd: Ayetin "ta"nın kesriyle okunduğunu farz edelim. Cenab-ı Hak, nebilerin sonuncusu mu, resullerin sonuncusu mu diye buyurmuştur?

Halid: "Nebilerin sonuncusu" buyurmuştur.

Zeyd: Öyleyse nübüvvet sona erse de, risalet devam eder.

Buradan itibaren resul ve nebi kavramlarının ne derece örtüşebileceği veya birbirinden ayrı kavramlar olmaları üzerinde diyalog devam eder ve resul ve nebi kavramlarının farklı olduğu sonucuna ulaşılır.

Halid: Her resul nebi değil midir? Nübüvvet sona erince, risalet sona ermez mi?

Zeyd: Her resul, nebi değildir ki nübüvvetin kesilmesiyle, risalet de kesilmiş olsun. Bir zat nebi de, resul de olabilir. Resul olmadığı halde, yalnız nebi de olabilir. Bunun gibi nebi olmadığı halde sadece resul de olabilir. Ümmetin gerçek bilgili ulemasının kavli böyledir.

Halid: Ümmeti ittifak üzere kabul ettiği hüküm 'Her resul nebidir.' merkezinde değil midir? Bu hükme aykırı olan başka bir kavil (söz) var mıdır?

Zeyd: Her resulün, nebi olduğu hakkındaki kabil ve hüküm ittifak üzere kabul edilmiş bir kavil değildir. Belki bu hususta kavillerden birisidir. Bu makamda bir kaç kavil ve hüküm vardır ki bu kavle muhaliftir, çünkü ümmetin uleması resul ile nebi arasındaki fark hakkında beş kavle ayrıldılar:

1- Nebinin resulden daha umumi olması, yani; her resul nebidir, ama her nebi resul değildir.

Bu fikir senin ileri sürdüğün fikirdir ki bütün ümmetin bunda söz birliği yaptığını zannetmiştin.

2 - Resulün nebiden daha umumi olması yani;her nebi resuldür ama her resul nebi değildir."

Bu evvelkinin tamamen aksinedir.

3- Her resul nebidir ve her nebi resuldür. Aralarında fark yoktur.

4- Nebi resul olmaz ve resul nebi olmaz. Her biri diğerinin yerine mecazen kullanılır. Aralarındaki fark, resulün yeni şariatla gelmesidir.

Bu kabil ikinci kabilin tamamen aksinedir.

5-Resullerden bazıları nebi olur, bazıları olmaz. Nebilerden bazıları resul olur, bazıları olmaz.'

Bu, tahkik ehli olanların kavlidir.

Halid - O halde çokluk, her resulün nebi olmaması tarafındadır.

Zeyd – Evet. Yukarıda kavillerden birinci ve üçüncü kavillerden başka, her resulün nebi olmaması lazım gelmektedir. Bu kadar ihtilaf, sana gösteriyor ki her resulün nebi olacağı hakkındaki fikrin aklın bir kıymeti yoktur. Çünkü her resulün nebi olmasını kabul etmek, risaletin hitam bulmasını icap etmektedir. Böyle bir fikir, yeni resulün ve yeni dinin gelmesine itikattan İslamiyet'i korumak için set ve korkuluk makamında kullanılmaktadır. Eğer iş böyle olsaydı ve bu fikir hak bulunsaydı; bu kavilden dönmek, küfrün ta kendisi olmuş olurdu ki, allameden Ebu'l-Bereket Nesefi "Medarikü't-Tenzil" adlı tefsirinde, "Senden evvel bir resul, bir nebi göndermedik." (Hac Suresi, 52.) ayet-i kerimesini tefsir ederken, hemen ayetin arkasından şunları söylemiştir:

"Bazılarının 'Her ikisi de birdir.' görüşünün aksine, resul ile nebi arasındaki ayrılığın sabit olduğuna bu ayet açık bir delildir. Hazret-i Resul'e, enbiyadan sorduklarında '124 bin' dedi. Bunlardan kaç resul olduğu sorulunca 313 cemm-i gafirden (güruh) ibarettir." dedi. İkisinin arasındaki fark şudur ki, resul kendi mucizesiyle insanları etrafına toplayan zata denir. Nebi, kendine kitap nazil olmayıp tabi olduğu şeriate insanları davet eden zata denir. Bazıları 'Resul şeriat kuran, nebi de o şeriatı yayan' dediler.

Allameden Nesefi, yukarıdaki ayetle resulün nebi ve nebini resul olmadığını istidlal etmiştir. Birçok müfessirler de aynı suretle istidlal etmişlerdir. Yalnız istidlal eyledikleri sebepleri zikretmemişlerdir.

Bu ayet-i kerimeden istidlalin bir kaç yolu vardır. Biz deriz ki Arapça kaideye göre iki şeyi bir fiile, bir hale bağlayan atıf "vav"ı, iki matuf arasında ayrılığı, başkalığı icab eder. Eğer ben "Zeyd ve Zeyd geldi." desem bu ifadedeki ikinci Zeyd birinci Zeyd olamaz. Görüyoruz ki Cenab-ı Hak bu ayette nebiyi resul üzerine atfetmiştir. Burada resul nebiye müsavi değildir. Belki bunlardan her biri, diğerinden ayrıdır. Binaenaleyh, hadis-i şerifte nebiler adedinin resullerden çok bulunması bu ayrılığı teyid etmiştir. Bunun karşısında nasıl olur da her resul nebi ve her nebi resul olur? Eğer öyle olsaydı, resullerin adedi nebilerin adedine eşit

olmuş olurdu. Bunların bir biri kadar olmaması, resulün ayri, nebinin ayri olduğunu gösterir.

Halid-...İşte görülüyor ki, her resul nebi olmayınca, nebilik hitama erse de, bunun risalete şümulu olmaz.

Zeyd- Rahimler arttıkça ve toprak yuttukça, yani insanlar doğup öldükçe risalet ebedidir, süreklidir.³⁷⁵

Bahailikte peygamberlik halkasının devamlılığına yönelik başka deliller de sunulur. Aşağıda telif eserlerden örnekler bulunmaktadır.

Bilindiği gibiRabbani sıfatlar Allah'tan ayrılmaz. Örneğin Tanrı; Basir, Âlim, Rahman ve Rahim diyoruz. Yani bu sıfatlar ilki olmayan bir ilkten ve sonu olmayan bir sona kadar Tanrı ile birliktedir. Ezeli ve ebedi olarak sıfatları O'nunla birlikte olmalıdır ve hiç bir zaman O'ndan ayrılamaz! Ayrıldığı an, Tanrı o sıfattan yoksundur demektir ve bu da Allah'ın şanı değildir. Tanrı'nın en önemli sıfatı Rablık (terbiye etmek) sıfatıdır... Allah'ın mürebbiliği ancak elçileri vasıtasıyla yapılmaktadır. Allah'ın sıfatı O'ndan ayrılmadığına göre, peygamberlikte kesinti ve tatil de söz konusu olamaz. Son peygamberlik iddiası, sonu olmayan bu sıfatın son bulduğu anlamındadır. Tanrı'ya inanan, elçilerin gönderilmesine de inanan kimsedir.³⁷⁶

Tanrı'nın tüm sıfatları ondan ayrılmaz, ne ilki vardır, ne de sonu! Tanrı'nın Rablık sıfatı; Tanrı'nın hidayetidir, hidayetin vasıtası da kelime ve konuşmasıdır. Bilindiği gibi yüce, idrak edilemeyen ve hiç bir gözün O'nu göremediği Tanrı, elçilerin diliyle, halkla irtibata geçerek konuşur ve yol gösterici olur. Son peygamberlik veya Tanrı'nın vahiy kapıları artık kapandı iddiası ile Allah'ın rahmet kapılarının kapanması mümkün müdür ve mantıklı mıdır? Tanrı sünnetinde değişiklik yoktur, Tanrı sünnetinde tatil de yoktur. “ Ey Muhammed! Senden önceleri de peygamberler gönderdik, bu kuralımızda değişiklik yoktur.” (İsra suresi, 77.) “Sonra birbiri peşinden peygamberlerimizi gönderdik.” (Mü'minun, 44.) Peş peşe peygamber gönderme, değişmeyen Tanrı sünnetidir. Sonpeygamberlik iddiasında bulunanların, Tanrı'yı doğru tanımak için bu iddialarını bir daha gözden geçirmeli gerekir. Boyut, cisim âlemine özgü bir

³⁷⁵ Al-i Muhammed, *Tibyan ve Burhan*, 1:43-47

³⁷⁶ Mehmet Marufihah, *Sonsuzluk Sınırsızlık*, (İzmir: Bassaray Matbaası, 2008), 65.

özelliktir. Tanrı sonsuz ve sınırsızdır, dolayısıyla elçiler de aynen sonsuzluk ve sınırsızlık özelliğine sahiptirler. Son olmak, had ve sınır anlamına gelirse bu, Tanrı ve Tanrı zuhurlarına uygun düşmez.³⁷⁷

Yaşamak için uygun bir şekilde enerjiye gereksinim vardır. Yani fiziksel yaşam için insanların beslenmesi şarttır. Aynı şekilde ruhani yaşamak için de ruhani beslenmek gerekir. Ruhani veya semavi gıda, Tanrı sözü (kelam, kelime) veya ayetleri ortaya çıkaran İlahi elçilerdir. Toplumun ruhani yaşaması için bu gıda insanlara semadan sürekli inmektedir. İlahi kelam bir an bile kesilse ruhani yaşam da mümkün değildir. Yahudilerin Hz. Musa'dan sonra bir peygamber gelmeyeceği iddiasına karşılık “Yahudiler dediler ki; Allah’ın eli artık bağlıdır (Peygamber göndermeyecektir) elleri bağlı olsun ve bu söylediklerinden onlara lanet olsun, Allah’ın eli her zaman açıktır (peygamber gönderecektir).” (Maide Suresi, 64.) ayetiyle Bahailiğin görüşüne temellendirmede yapılır.³⁷⁸

Birçok islam araştırmacısı, nübüvvet (Nebilik)'in soydan gelmesi gerekli olduğundan, Hz. Muhammed'in de erkek evladı yaşamadığından, ondan sonra nübüvvet yolunun kapandığını, dolayısıyla hilafet ve imamet müesseselerinin ortaya çıktığını yazıyorlar. Hatta bir hadiste şuna rastlıyoruz: Eğer İbrahim (Hz. Muhammed'in erkek evladı) yaşasaydı nebi olacaktı” buyurmuştur. (Kesfül-Hafa II. 204 ve Kenzül-Ummal XI. 32205) delil olarak sunulur. Ve yine, Ahzap Suresi'nin 40. Ayetinin nüzul sebebi ile ilgili de; Hz. Muhammed oğlu değil evlatlığı olan Zeyd'in boşanmış eşiyle evlenince münafiklar bu işe itirazda bulundular. Çünkü oğlunun karısıyla evlenmek hem İslamiyet'te haramdır hem de araplarda iyi karşılanmazdı. Hal böyle olunca, ‘Muhammed, içindeki erkeklerin babası değildir’ ayeti kerimesi nazil oldu. Çünkü erkek evladı yaşasaydı nebilik makamı ve görevi her halde ona kalacaktı. Halbuki miras ile intikal eden nebilik söz konusu olmayınca ‘O Allah'ın resulü ve nebilerin sonudur.’ diye buyurulmuştur yorumunda bulunulur.³⁷⁹

Zahiri anlamda Hz. Muhammed'i nebilerin ve resullerin sonuncusu olarak kabul etsek bile vaat edilen Bahai zuhuruna bir engel değildir. Bahauallah yazılarında, kendilerini nebi veya resul olarak vasıflandırdıkları görülmemektedir.

³⁷⁷ Marufihah, *Sonsuzluk Sınırsızlık*, 50-51.

³⁷⁸ Marufihah, *Sonsuzluk Sınırsızlık*, 80-81

³⁷⁹ Mehmet Marufi, *En Büyük Haber Nebe-i Azim* (Adana: Işık Yayınevi, 2006), 67.

Bahauallah ne nebi ne de resuldur. Nebi bir şeriatı bağılı ilham ile mülhemdir. Bab ve Bahauallah her birisi müstakıl bir şeriatın kurucuları idiler. YunusSuresi 47. Ayette “Her ümmet için bir Resul var” şeklindeki ayete bakıldığında buradaki Resul kavramı, tüm ümmetlere evrensel biçimde yol ve erkan getiren Bahauallah’a uymaktadır. Yani Bahauallah belli bir ümmet için değil tüm insan âlemi için zuhura gelmiştir. Bahauallah resul değil, tüm dinlerin vaat edilen Külli Zuhurudur.³⁸⁰

Bahailikte onların tabiriyle Tanrı mazharlarının görevlendirilme zaman aralığı bin yıldır.

Bahauallah, kendisinden sonraki devir için; “ Her kim bin yıl geçmeden önce Allah’tan doğru bir vahiy iddia ederse, kesinlikle yalan söyleyen bir sahtekardır.”³⁸¹ ifadesine Akdes kitabında yer verir.

Bu “bin yılın” Kur’an’a göre “on iki ay” ve Beyan’a göre de her biri “on dokuz gün” olan “on dokuz ay”dan oluştuğu ifade edilir.³⁸²

‘Semadan yere emri tedbir edecek (İlahi gökten yeryüzüne inen Tanrı dini), sonra saydığımız bin yıl olan bir günde tekrar (bu din) O’na yükselecektir.’ (Secde Suresi, 5.) ayeti üzerinden, *Uruc* etmek bir anlamda kıyamet anlamına da gelir, İslamiyet’in yapılanması (tedbiri) 260 yıl sürmüş ve Hz. Bab’ın zuhur tarihi h.1260 (m.1844)’tır şeklinde yorum yapılır.³⁸³

İslamiyet’in kıyametinin 1000 yıl olduğunu belirten ayetler de vardır denilerek “وَيَقُولُونَ مَتَىٰ الْوَعْدُ هَٰذَا” Kur’an ayeti örnek olarak gösterilir.³⁸⁴

Daha önceden de değinildiği gibi Bahailik, her yeni zuhur veya şeriat için bir önceki şeriatın üzerinden bin yıl geçmiş olması gerektiği iddiasını taşır.³⁸⁵

Bahailikte peygamberlik silsilesinde Kur’an’da adı geçen peygamberler dışında peygamber olarak kabul edilen başka isimler de yer verilir ve; haklarında bilgi sahibi olduğumuz en önemli Tanrı mazharları, Hz. İbrahim, Hz. Krişna, Hz. Zerdüş, Hz. Musa, Hz. Buda, Hz. İsa, Hz. Muhammed ve daha yakın tarihte Hz. Bab ve Hz. Bahauallah’tır denilir.³⁸⁶

³⁸⁰ Marufihah, *Sonsuzluk Sınırsızlık*, 33-34.

³⁸¹ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 30.

³⁸² Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 183.

³⁸³ Marufihah, *Sonsuzluk Sınırsızlık*, 81.

³⁸⁴ Marufihah, *Sonsuzluk Sınırsızlık*, 82.

³⁸⁵ Bahai Dini Cemaati Türkiye Bahaileri Ruhani Mahfili, *Hz. Bahauallah*, 11.

³⁸⁶ Bahai Dini Cemaati Türkiye Bahaileri Ruhani Mahfili, *Hz. Bahauallah*, 41.

2.3. KUTSAL KİTAPLAR

Kutsal kitaplar Hak'tandır, ancak kutsal kitaplar Tevrat ve İncil'in tahrif edilmiş olması ile ilgili yaklaşımları farklıdır.

Kutsal kitapların bozulması ile ilgili söylenenler sadece belli özel durumlarla ilgilidir.³⁸⁷

Kuran'da yer alan indirilenlerin insanlar tarafından bozulması veya onların bozucuları tarafından değiştirilmesiyle ilgili vahiyler seni perdelemesin. Bu demeçler ile yalnızca belirli bölümler kastedilmiştir.³⁸⁸

Ayetlerde geçen tahrifle ilgili beyanlar münhasır vakalara aittir. Tevrat'ın tahrifi meselesinde Hayber ahalisinden birinin zina eden evli kadın veya evli erkeğin cezasının peygamberden sorulması üzerine Tevrat bilgini Suriya oğlu ile Peygamberimiz arasında geçen konuşma durumun belirleyicisi olabilir. Musa'nın zina işleyen evli bir erkek ile evli bir kadın hakkında tatbik edilecek hükmü nedir?) şeklinde Peygamberimiz soru sorar. Suriya Oğlu: "(Ya Muhammed, taşlanıp öldürülmektir) cevabını verir." Hazret sorar: "(O halde bu hüküm Yahudiler arasında neden tatbik ve icra mevkiinden kalkmış bulunuyor?)" Suriya Oğlu cevap verir: "(Buhtunnasır kutsal Mabedi yakıp Yahudileri katliam edince, memlekette pek az sayıda Yahudi kalmıştı. Mevcut Yahudilerin azlığını ve Amalika'nın çokluğunu göz önünde tutan zamanın uleması biraraya gelip baş başa verdiler; Tevrat'ın bu hükmü tatbik ve icra edilecek olursa, Buhtunnasır'ın elinden kurtulmuş olanların da bu hüküm mucibince telef olacağını düşündüler. Bunun üzerine, bu husustaki idam hükmünü ortadan kaldırmayı zaruri gördüler)." Bu arada Cebrail, Onun aydın yüreğine "Onlar Tanrı sözlerini yerlerinden değiştiriyor." (Nisa Suresi, 6.) ayetini indirdi. Bu adı geçen muayyen yerlerden biri idi. Burada tahriften maksat, bazılarının anladığı gibi değildir. Hatta bazıları, Yahudi ve Hristiyan ulemasının Hz. Muhammed'i över mahiyetteki ayetleri kitaptan silip yerlerine aksini yazdıklarını iddia ederler. Bu son derece manasız ve asılsız bir iddiadır. Bir kitaba inanıp onu Tanrı'dan bilmiş bir kimsenin orda tasarruf icra eylemesi hiç tasavvura sığar mı? Bundan başka Tevrat, dünyanın her

³⁸⁷ Bahauallah, *Ordular Rabbi'nin Çağrısı*, 79.

³⁸⁸ Bahauallah, *İlahi Sırların Cevherleri*, çev. Bahai Eserleri Dağıtım (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2007), 22.

tarafından mevcut bulunuyordu. Mekke ve Medine'ye münhasır değildi ki; onda tasarruf yapabilsinler.³⁸⁹

Tahrifattan maksat bu gün bütün Furkan ulemasının meşgul olduğu şeydir: Kitabı kendi meyil ve arzularına göre anlayıp tefsir etmektir. Hz. Muhammed'in dönemindeki Yahudiler Tevrat'tan O'nun zuhuruyla delalet eyleyen ayetleri kendi arzularına göre tefsir edip, O'nun beyanına razı olmadıklarından tahrif hükmü onların hakkında sadır olmuştur. Bu gün Furkan ümmeti de zuhurun alametleri ile ilgili ayetleri kendi arzularına, meyillerine göre tefsir etmek suretiyle aynı tahrifatı yapıyorlar.³⁹⁰

Gökten inen asıl İncil'in bu Hristiyanlar arasında mevcut olmayıp göğe çekilmiş olduğunu, söylenmekte. Böyle söylemekle celil ve aziz Yaradan'a büyük bir cebir ve haksızlık isnat eylemekte olduklarından gafil bulunmaktalar. Allah İsa Cemali'nin gözlerden nihan olarak dördüncü göğe yükseldikten sonra halk arasındaki en büyük burhanı olan kitabı nasıl olurda ortadan kaldırır? Bu takdirde o kavim Hz. Muhammed'in doğuşuna kadar hidayetsiz kalmış olurdu.³⁹¹

Muhammed ümmeti için Kuran'da tayin buyurulan müddet sona erince; kitabın nazil olmasına (Bahai hükmü kastedilmekte), İslam ümmeti varis olmuştur. Nasıl ki Musa'dan sonra İncil'e varis olan Hristiyanlar gibi.³⁹²

Sana vahyettiğimiz kitap haktır. Sonra, kullarımızdan seçip ayırdığımıza, miras olarak kitap verdik...(Fatır Suresi, 31.) Seçilip ayrılan ve mirası olanlardan maksat "sana vahyettiğimiz kitap haktır" ayetinin yukarıdaki ayetten evvel gelmiş olması delaletiyle Bahai ümmetidir. Malumdur ki vahyolunan kitaptan maksat Kuran'dır. Sonra "Kitab'ı miras olarak verdik" buyuruyorlar. Yani kullarımız arasından seçtiğimiz kimselere, o kitabın cinsinden, miras olarak; kitap verdik. Buradaki "sonra" kelimesi geleceği göstermektedir.³⁹³

Bahailikte "ayet" mahiyetinde nitelik taşıyan levihler, dualar ve onun yüce kaleminde çıkan eserlerdir.³⁹⁴

³⁸⁹ Bahaullah, *İkan Kitabı*, 38.

³⁹⁰ Bahaullah, *İkan Kitabı*, 39.

³⁹¹ Bahaullah, *İkan Kitabı*, 40.

³⁹² Al-i Muhammed, *Tıbyan ve Burhan*, 2: 132.

³⁹³ Al-i Muhammed, *Tıbyan ve Burhan*, 2: 131.

³⁹⁴ Neyir Özşuca, *Bahai Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, (Bursa: Işık Yayınevi, 1984), 98.

Bunlardan İkan, Saklı Sözler, Dört Vadi, Yedi Vadi, Bağdat'ta iken; levihlerin bir kısmı ve hükümdarlara yazdığı mektuplar., Edirne'de iken; Akdes Kitabı ve bunu tamamlayan dini buyrukları içeren levihler de Akka'da tutuklu oldukları zaman yazılmıştır. Bab'ın çağrısına uyduğu tarihten vefatına kadar geçen kırk yıl içinde Bahauallah'tan 158 kitap ve levih de kaleminden çıkmıştır.³⁹⁵

2.4. MELEK İNANCI

Abdülbaha bu konuda Gerçeklik Güneşi diye tanımladığı Bahauallah'ın nihai hedefine yönelik idealiyle giriş yaparak melekler hakkında; "...Gerçeklik Güneşinin doğuşunun amacı budur ki, insan âleminin birliği kurulsun, bütün dünya tek bir yurt olsun, milletlerin ve siyasetlerin birliği sağlansın. Tanrısal aydınlık insanlık dünyasında açıkça görünsün. İlâhi sıfatlar insanlık toplumunda görünmeye başlasın. Melekler dünyasının birliği insanlık dünyasında tecelli etsin. Yani insanoğlu meleğe benzesin.

Meleklerin neler olduklarını size açıklayalım: Bu sözden gaye kutsal kişiler, aydınlık kimseler, mükemmel şahsiyetler ve İlâhi kimselerdir. Bu kutsal kişiler, sevginin, aklın ve bilginin kaynağıdır. Çürümüş taklitlerin esiri değildirler. Çürümüş olan bu dini taklitler; kavgalara ve bozgunculuğa, karanlığa, kan dökücülüğe, haksızlığa ve zorbalığa sebeptir. Bu taklitleri bir kenara atınız, gerçeğin temellerine sarılınız. Hz.İsa'nın ve diğer geçmiş peygamberlerin kurdukları temelin aynısını Hz.Bahauallah kurdu. Bu temel ise insanlık âleminin birliği, umumi sevgi, devletlerarası, milletler arası, ırklar arası, vatanlar arası, dinler arası ve hayat aşamaları arasındaki genel barıştır."³⁹⁶ açıklamasında bulunur.

Meleklerden maksat Tanrısal teyitler ve ruhani güçlerdir. Ayrıca melekler; dünyevi âlemden alakasını kesmiş, nefis ve heva bağılıklarından arınmış ve ilâhi cihana, Rahmani Melekûta gönül vermiş mübarek insanlardır.³⁹⁷

İslam inancında yer alan Şeytanın varlığına yönelik aşağıda Bahauallah'a ait ifadelere yer verilmiştir:

³⁹⁵ Neyir Özşuca, *Bahai Dini*, 32.

³⁹⁶ Abdülbaha, *Sevgiden Birliğe*, Çev: Muhsin Mecidi, Fuat Kuçani, (Adana: Işık Yayınları, 1984), 133.

³⁹⁷ Abdülbaha, *Mektuplar*, çev. Mehmet Marufi, (Samsun: Aksiseda Matbaacılık, 2005), 9.

“...Şeytan’a ne buyrulur? Şeytan, kadir ve makamın yüksekliğine rağmen, Tanrı’nın yakınlığından ve mülakatından mahrum kaldı. Bazılarına göre, Şeytan melekûtun muallimi idi. Bu payeyi ona kim vermişti? O, anda melekûtun en yüksek yerinden nasut âleminin en alçak noktasına düştü; bütün feyizlerden memnu ve mahrum kaldı. Dilediği gibi davranmak yetkisi olana karşı ne denir? O bir zamanlar inayet ve merhamete layık görülmüştü, başka bir vakit ise gazap ve azaba şayeste.”

398

...Kendinizi Rahman’a mensup göstererek Şeytan’ın işlediği işleri işlemek sizlere yakışmaz... Gönüllerinizi dünya sevgisinden kaldırınız, dillerinizi iftira ile kirlitemeyiniz. Ve üyelerinizi aziz ve hamid olan Tanrı’ya yakın gelmekten menetmeyiniz. Dünya denilen şey vahiy kaynağından yön çevirip kendinize hiçbir faidesi olmayan şeylere yönelmenizdir. Bu gün sizi Tanrı’nın yönünden men eyleyen şey, esasında dünyadır; ondan sakınınız...³⁹⁹

“Görüyorsun, bu ‘Mana Güneşi’nin mevcudiyetine rağmen, büyük küçük herkes zulmet haşerelerine ve şeytan mazharlarına nasıl bir tehalükle⁴⁰⁰ koşuyor ve kendi müşküllerini daima onlardan soruyorlar! Onlar da, bilgisizlik yüzünden, kendi çıkarlarına zarar vermeyecek cevaplar veriyorlar. Ebediyetin misk kokan nesiminden koku almamış ve ıtırılı çiçeklerle bezeli cennete ayak basmamış olan bu pislik böceği nasıl olur da mest edici güzel bir kokuyu başkalarına koklatabilir? Bu gibilerin hal ve davranışları dünya kuruldu kurulalı böyle olmuş ve bundan böyle de öyle olacaktır. (Tanrı sözlerinin manasını anlamak ancak O’na yönelip şeytanın mazharlarına arka çevirenlere verilmiştir. İşte, Allah kendi zuhurunun gününe ait hükmü izzet kalemi ile izzet otağının arkasında gizli levih üzerine böyle yazmış ve tespit edilmiştir.) Bu sözlere dikkat edip onların iç ve dış manalarını iyice düşünürseniz, bugün insanlar ile kaçışma gününün tanınması arasında aşılmaz bir engel teşkil eden müşkül meseleleri çözer ve artık sual sormak ihtiyacı duymazsın...”⁴⁰¹

Yukarıda geçen ifadelerin yorumunda; melekler için nasıl iyi insandan maksat denilirse, şeytan için kastedilenin de kötü insan olduğu ifade edilir.⁴⁰²

³⁹⁸ Bahauallah, *Bahauallah’ın Levihleri*, 174.

³⁹⁹ Bahullah, *Kurdunoğlu Risalesi*, 45.

⁴⁰⁰ Tehalük: Can atma, çok isteme.

⁴⁰¹ Bahauallah, *İkan Kitabı*, 70.

⁴⁰² Akdes Soltani Kuçani, *Ocak Başı Sohbeti*, (İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 2001), 120.

Ve yine özellikle Bakara ve Sa'd Surelerinde anlatıldığı ifade edilen Hz.Adem ve İblisle ilgili olay ile ilgili de, Tanrı'ya ve Tanrı elçilerine itaat etmeyen ve aynı zamanda bozgunculuk ve fesat çıkaranın İblis ve Tanrı'nın emrine boyun eğen ve itaat edenin ise Hz.Âdemolduğu yorumu yapılır.⁴⁰³

Kur'an'da yer alan görünmeyen varlıklardan cinler için bir alıntıyla (Bahauallah, Maide-i Asemani, 2:34- 35) Bahauulla'a göre Kuran'daki 'Cin'den maksadın, inançlarını ve inkârlarını gizli tutan kimseler olduğudur denilir.⁴⁰⁴

2.5. AHİRET İNANCI

Ölüm dediğimiz olay, bu dünyada düşünebileceğimiz hiçbir şeyle kıyaslanamayacak kadar mutlu ve güzel bir hayata giriştir. Tanrı'nın sevgisinin bu dünyaya mahsus olmadığını, sonsuzluk boyunca bizi saracağını hatırlayarak öbür yaşam için akıllıca hazırlanmalı, onu ümitle beklemeliyiz.⁴⁰⁵

Bahauallah: “Ey Ama Oğlu! Ölümü Senin için müjde kıldım, niçin ondan mahzun oluyorsun? Işığı seni aydınlatmak için vücuda getirdim, niçin ondan perdeleniyorsun?”⁴⁰⁶

Bahailik ahiret ve ahiretle ilgili kıyamet, cennet, cehennem vb. kavramlarla ilgili zahiri anlamlarından ziyade batını anlamlarına vurgu yapar, hakikat budur der. Bunu insanlığın anlayış kapasitesinin artık olgunluk çağına yaklaşmış olması ile ilişkilendirir.

Bahailik beşerin anlayış seviyesine göre yenilik getirmiştir. Önceki asırlar buna müsait olmadığından peygamberlerin manevi sırları açıklama izni yoktu. Şimdi zamanı geldiği için gizli gerçekler insanların kapasitesine göre daha açık bir şekilde Bab ve Bahauallah tarafından açıklanmıştır.⁴⁰⁷

Musa Rabbini görmek istediğinde Rabbi ona “Beni göremezsın” cevabını vermiştir. Musa döneminde Yahudilerin veya o dönem insanının kapasiteleri bu duruma müsait olmadığı içindi. Fakat sonra Rab gelecek ve insanlar onunla

⁴⁰³ Kuçani, *Ocak Başı Sohbeti*, 117.

⁴⁰⁴ Bahai Eserleri Basım Dağıtım, “Abdulahinin Yasamından ve Mektuplarından Kesitler” bahai.com.tr.Erişim:27.09.2019.<http://bahai.com.tr/images/kitaplar/Abdulahinin%20Yasamin%20ve%20Mektuplarından%20Kesitler.pdf>

⁴⁰⁵ GloriaFaizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, çev: Suna Bozkır, (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 1994), 53.

⁴⁰⁶ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 54.

⁴⁰⁷ Mehmet Marufi, *Kıyamet* (Samsun: Aksi Seda Matbaacılık, 2004), 36-37.

görürecektir, görüşünü teyit eden ayetler (Mutaffifin Suresi, 7.) örnek verilmiştir.⁴⁰⁸

Bahau'llah Akdes Kitabı'nda "Sanmayın ki sizlere sadece hükümler indirdik. Hayır, aksine seçkin şarabın mührünü kudret ve iktidar parmaklarıyla söktük..."der. Bu ayete göre zuhur-i İlahi sadece şer'i hükümler için değil Tanrı'nın maksat ve iradesi, geçmiş kitaplardaki gizli rumuz ve sırların açığa çıkarılmasıdır.⁴⁰⁹

Bahailer Tanrı dinini, değişmez, sabit ve donmuş bir nizam olarak göz önüne almazlar. Tersine ilahi dinleri, sürekli gelişen, dinamik ve canlı biçimde görürler. Öyle ki; dinin esasları daima yenilenir ve canlanır. Ayrıntısı ise toplumun gelişimine paralel olarak yine bir şekilde inkişaf zorunluluğuna inanırlar.⁴¹⁰

Bahailerin kutsal kitaplardaki kıyamet ve sonrası cennet ve cehennemle ilgili ifadelerdeki gizemin dilinin bu devir için çözüldüğüne inanır. Bu konuda Bahau'llah'ın açıklamaları temel alınır. Bahailikte batını yorumlar genelde bu alandadır.

Kıyametle ilgili Bahai yaklaşımında, Bahau'llah'ın " Kıyamet Hazretin (Hz. Muhammed) Tanrı emrine kıyamıdır. ' Sana başlarını sallayıp (Ne vakit?) derler. Olabilir ki yakında cevabını ver.' (İsra Suresi, 51.) Kıyamet o Hazretin kıyamı ile kopmuş, kavmi ise onunla alay etmiş, putlara sarılarak Rabbani inayet güneşinden ve Subhani rahmet yağmurlarından gafil kalmışlardır."⁴¹¹ ifadelerinde olduğu gibi kıyamet demek peygamberlerin, onların tabiriyle yani her yeni zuhurun ortaya çıkması olayıdır.

Bahai devrinde, Kur'an'da geçen ayetlerdeki ifadelerin gerçek anlamlarının açığa çıktığı söylenilir. Özellikle kıyametle ilgili ayetler farklı yorumlanır. Bahau'llah, "Güneş dürüleceği zaman. Yıldızların ışığı söneceği zaman..." Tekvir Suresi, 1-2.) , "Gökyüzü yarılabacağı zaman. Yıldızlar döküleceği zaman.' (İnfitar Suresi, ayet 1-2.) vb. ayetlerdeki kıyamet gününde yaşanılacaklarla ilgili olayları farklı yorumlar. Ona göre Nebi'lerin Hatemi

⁴⁰⁸Marufi, *Kıyamet*, 37.

⁴⁰⁹Marufi, *Kıyamet*, 37-38.

⁴¹⁰Marufi, *Kıyamet*, 44.

⁴¹¹ Bahau'llah, *İkan Kitabı*, 53.

Furkan’da yükselen dini, semaya benzetmiştir. Bu benzetmenin sebebi, onun yüksekliği, yüceliği, büyüklüğü ve bütün dinleri içine almış olmasındandır. Dış gökte iki aydınlatıcı, yani güneş ve ay bulunduğu gibi din semasında da oruç ve namaz iki aydınlatıcı olarak bulunur. İslam semadır, oruç onun güneşi ve namaz onun ay’ıdır. Hülâsa, Tanrı Mazharları’nın sembolik sözlerindeki maksat budur. Herkesçe bilinen gerçektir ki, önceki zuhurun semasını süsleyen bilgi, ahkâm güneşi, bütün bir devre süresince, insanları aydınlatıp doğru yolda yürüten buyrukların ve öğretilerin (Güneş) ve (Ay)ı, sonraki zuhurda kararır, yani hükümsüz kalır. Eğer İncil ümmeti güneş ve ay tabirlerinden muradın ne olduğunu bilseler veya itiraz ve inat çıkmazına sapmaksızın Tanrı bilgisinin mazharından sorsalardı, bu kelimelerdeki maksadı şüphesiz anlarlar ve şimdi olduğu gibi arzu ve ihtiras karanlığı içerisine gömülmezlerdi. Evet, onlar bilgiyi bilginin kaynağından almamış olduklarından küfür ve delaletin korkunç vadisinde helak olmuşlardı. Ve hala da, bütün belirtilerin görünmüş olduğundan, va’dolunan güneşin doğduğundan, evvelki bilgi ve ahkâm güneşi ile ayının kararıp batmış olduğundan habersizler. Saat ve kıyamet belirtilerinden olan ‘gök yarılması’ tabirinin manasını da bu izahatın ışığı altında anlamak lazımdır. “Gök yarılınca...” buradaki “Gök” tabirinden maksat, din semasıdır. Din seması her zuhurda yükselir ve ondan sonraki zuhurda yarılır, yani batıl ve hükümsüz olur. Bu semanın yarılması şu görünür semanın yarılmasından daha büyük bir olaydır. Bir din ki, yıllarca müddet dimdik durur, büyük bir topluluk onun gölgesinde büyüüp gelişir, koca bir ümmet uzun müddet onun parlak ahkâmı ile yetişmişken bir kimsenin çıkıp, bütün bunları Tanrı kuvvet ve kudreti ile tatbik ve icra mevkiinden kaldırması anlaşıldığı şekliyle “Gök yarılması” olayından daha büyük bir olaydır.⁴¹²

“Arzın başka bir arza tebdil olduğu günde...” (İbrahim Suresi,48.)(Arzın değişmesi)tabirini de aynı şekilde anlamak lazımdır. O, gökteki rahmet bulutu her hangi bir kalbin üzerine latif bir yağmur sağanağını yağdırırsa, o kalp, marifet ve hikmet arzına çevrilir. Eğer bazılarının kalpleri değişmemiş olsaydı, hiçbir mektebe ayak basmamış kimseler nasıl olur da en akıllıları bile şaşırtan sözler söyleyebilir ve en bilginleri bile hayrete düşüren bilgi eserleri gösterirlerdi?

⁴¹² Bahauallah, *İkan Kitabı*, 27-31.

Zuhurun sırları üzerinde derin düşünülürse bu maddi arzın bile, bu gün değişmiş olduğu görülür.“...Kıyamet gününde arz tamamen onun avcunun içindedir; gökler dahi onun kudret elinde dürölüp bükülmüştür. O, müşriklerin ortak koştukları şeylerden uzaktır ve yücedir.” (Zümer Suresi, 67.)İnsafla bakmak gerekir ki bu insanların anladığı gibi olsa bunda ne gibi özellik veya fayda vardır?...Böyle bir şeyin olacağına ihtimal vermek bile küfür ve iftiradır. Kıyamet gününde bu elin Tanrı zatına ait bir el olduğuda mümkün olamaz. Eğer kıyamet gününde bu işleri yapmağa Tanrı Mazharları’nın memur olacağı söylenirse bu da hakikatten çok uzak ve faydasızdır. Hakikatte, “Arz”dan maksat ilim ve marifet arzı ve “Gökler”den maksat din gökleridir.Onun gibi de, bundan önceki yükselen dinlerin gökleri, O’nun kudretli sağ eliyle tomar gibi dürülmüş; Beyan göğü Tanrı’nın emriyle yükselmiş ve bu yeni emirlerin güneşi, ayı ve yıldızları ile de süslenmiştir. Tanrı sözlerindeki sırlar örtüsüz perdesiz, böylece açıklandı. Ta ki, mana sabahının aydınlığına kavuşup kuruntu, korku ve tereddüt lambalarını tevekkül ve feragat kuvveti ile söndürerek gönül hücrelerinde yeni bir ilim ve sağlam bilgi kandili yakılsın.⁴¹³

Emir kaynaklarından sızan bütün bu sembolik sözlerden ve çapraşık çeşitli manalara gelen sözlerden maksat, insanları imtihandır. Buna yukarıda da işaret etmiştik. Böyle bir imtihan neticesinde iyi ve aydın kalplerin toprağı, süreksiz çorak kalplerden ayırt edilir. Bu, Tanrı’nın öteden beri insanlar arasında bir sünnetidir. Bunun böyle olduğuna mukaddes kitaplar da tanıklık eder.”⁴¹⁴

Kıyamet gününün, yeni zuhurun ortaya çıkma ve buna şahit olan insanların yeni zuhura iman edip etmeme imtihanına çekildiği gün olarak tarifi Bahauallah’ın aşağıdaki ifadelerinde yer alır:

“Cidden söylüyorum: Bu gün, mev’udun yüzünün görülüp sesinin işitilebileceği gündür. Allah’ın nidası yükseldi; cemalinin nuru parladı. Boş sözler gönül safhasından silinmeli ve herkes açık bir yürekle ve arı bir düşünce ile onun zuhurunun alametlerine, risaletinin delillerine ve celalinin işaretlerine bakmalıdır.

415

⁴¹³ Bahauallah, *İkan Kitabı*, 32-34.

⁴¹⁴ Bahauallah, *İkan Kitabı*, 27-32.

⁴¹⁵ Rabbani, *Bahauallah’ın Sesi*, 9.

“Tanrı’nın gerçekliğine yemin olsun! Bu, günler peygamber ve nebiler zümresinin, mübarek harem bekçilerinin, semavi otağ sakinlerinin ve celal çadırında oturanların imtihana çekilip sınandıkları günlerdir. Bu böyle olunca, Tanrı’ya ortak koşanların çekileceği imtihan ne yaman olsa gerek.”⁴¹⁶

“Ey milletler! Sizin için bir miadımız var. Muayyen saat gelir ve siz Tanrı’ya dönmezseniz, O sizi şiddetle yakalar, her taraftan üzerinize belalar yağdırır. O zaman Rabbınız sizi ne yaman bir ceza ile cezalandırır!”⁴¹⁷

“Bir çağırıcının yakın bir yerden çağıracağı güne kulak ver. O gün çılgılığı gerçekten duyarlar; işte o kabirden çıkış günüdür.” (Kaf Sûresi, 41-42.)

“Göğün ve yerin O’nun buyruğu ile ayakta durması O’nun varlığının belgelerindendir. Sonra sizi kabirlerinizden bir çağırmaya görsün, hemen çıkıverirsiniz.” (Rum Suresi, 20.,25.)

“Sura üflendi; işte o gün, geleceği tehdit ile bildirilmiş gündür. O günde herkes hesap vermeğe çağırılır ve her birinin yanında bir dürtücü ve tanık vardır.” (Kaf Suresi, 20-21.)

“...Bu ne körlük ve anlayışsızlık! Muhammed vasıtasıyla çalındığı bu kadar açık açık bildirilen (sur) u idrak etmiyorlar, bu boru ile üflenen Tanrı Ruhundan kendilerini mahrum ediyorlar, ve O’nun kullarından biri bulunan İsrail’in boru çalmasını bekliyorlar; halbuki İsrail’in ve benzerlerinin varlığı o Hazretin ağzından çıkan bir söz ile tahakkuk eylemiştir...

Hayır, (sur) dan maksat, bütün kainata üflenen Muhammed ‘sur’undan; (kıyamet) ise, O Hazretin Tanrı Emrine kıyamıdır.”⁴¹⁸

Kuçani kitabında Mevlana’nın bir sözünü dile getirerek kıyamet tabiri üzerindeki Bahaullah yorumuyla ilişki kurarak:

Mevlâna’nın şiirinde: ‘Hz.Muhammed’in zuhuruyla 100 defa kıyamet göründü’ ifadesine yer verir.⁴¹⁹

Bununla ilgili açıklayıcı olması açısından şu ifadelere yer verirsek:

⁴¹⁶Rabbani, *Bahaullah’ın Sesi*, 9.

⁴¹⁷Rabbani, *Bahaullah’ın Sesi*, 109.

⁴¹⁸Bahaullah, *İkan Kitabı*, 67.

⁴¹⁹Kuçani, *Ocak Başı Sohbeti*, 58.

Kıyametin gerçek anlamı İkan Kitabı'nda "Tanrı nefsinin kendi külli mazharında kıyamı kıyamet demektir" diye anlatılır. Yani her bir peygamberin ayağa kalkması (zuhuru) önceki dinin kıyametidir.⁴²⁰denilir.

Kıyamet Yaradan tarafından oluşturulan ruhani bir devrimdir. İnsanlık âlemine yeni bir ruhani gücün doğuşu söz konusu olmaktadır. Bu doğuş gerçek anlamda beşeriyette gizli bulunan potansiyel ve istidatların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Tanrı tarafından gerçekleştirilen bu ruhani devrimler, yani kıyamet, yeni dinlerin zuhuru biçiminde hem vicdan ve gönüllerde hem de maddi âlemde bir diriliş ve yenilik oluşturmaktadır.⁴²¹

Kutsal kitaplarda zikredilen cennet ve cehennem haktır, ancak ruhani ve manevi anlamda olduklarını kabul etmekteyiz.⁴²²

Nasıl ki anne baba çocuğuna küçükken korkutucu uyarılarda bulunur ve bu uyarılar etkili olur. Çocuk büyüyünce ise bunlara güler. Beşer de artık çocukluktan buluğa ermiş olduğundan anlayışına uygun delil ister. Korkutucu masal ve benzetmelerden tatmin olmaz. Tanrı'nın söz ve ayetlerinde manevi ve akli (makulat; akıl ile idrak edilebilen) konuların anlaşılabilmesi her zaman sembol ve benzetmelerle ifade edilmiştir. Cennet cehennem konusu da kısmen anlaşılın diye sembolize edilmiş bir biçimde kutsal kitaplarda her dönemde insanların anlayışına uygun izah edilmiştir.⁴²³

Cehennem (alev, ateş, irinli içecekler) insanın maddeten hoşlanmadığı şeyleri ifade eder. Cennet (mücevherat, huri, gılman) insanın maddeten hoşlandığı şeyleri ifade eder.⁴²⁴

Bahai kaynaklarına göre cennet ve cehennem hem bu dünya da hem de öbür dünyada vardır. Bab Beyan Kitabı'nda: "Hiç bir kimse için Tanrı zuhuru zamanından O'nu idrak ederek; ayetlerini işiterek; iman ederek Tanrı görüşmesi sayılan görüşmesine ulaşmaktan daha büyük bir cennet mümkün değildir" der. Yine Bab " Muvahhitlerin indinde, hiçbir cennet Tanrı emirlerinin özünü amel

⁴²⁰Marufi, *Kıyamet*, 43.

⁴²¹Marufi, *Kıyamet*, 44-45.

⁴²²Marufi, *Kıyamet*, 66.

⁴²³Marufi, *Kıyamet*, 66-69.

⁴²⁴Marufi, *Kıyamet*, 66.

etmekten daha yüce bir cennet olamaz. Keza Tanrı kurallarına tecavüzden daha şiddetli bir ateş de olamaz” der.⁴²⁵

Cennet ve Cehennemden maksada yönelik Bahauallah “ Tanrı’nın insanı yaratmadaki maksadı onu kendi yaratıcısını tanıyıp huzuruna gelmeye muktedir kılmaktır. Tanrı hidayeti güneşini tanıyıp O’nun kutlu alanına girenler tanrı’ya yaklaşmış ve huzuruna girmiş olurlar. Bu huzur gerçek uçmaktır. O’nu tanımayanlar ise kendi kendilerini, mutlak yokluk dip cehennem ateşinden başka bir şey olmayan, uzaklık sefaletine mahkûm etmiş olurlar” diyerek cennet cehennem terimlerinin, Allah’ı tanıyıp tanımamaya özgü tabirler olduğunu söyler.⁴²⁶

Bir başka yerde yine “Tanrı’ya uymuş olanlar bu hayatı bırakır bırakmaz tasvire gelmez bir saadet ve sevinç duyarlar; dalalet içinde yaşayanlar ise tasavvura sığmaz korku ve dehşet içerisinde kalırlar.” açıklamasıyla ölümden sonraki ödül ve cezanın mahiyetini açıklar.⁴²⁷

Cennetle ilgili bir diğer ifadesinde Bahauallah “ Tanrı’ya ve O’nun güzelliğinin mazharına inananlar gaflet mezarından kıyam etti, yüreğin kutsal toprağında toplandı, iman ve ikan yaşamına canlandı ve ilahi huzurun cennetine kabul edildi. Hangi cennet bundan daha yüksek, hangi toplanış bundan daha erkli ve hangi kıyam ediş bundan daha büyüktür? Her kim bu gizemlere öğür olur (öğrenmiş) ise başka kimsenin kavrayamadığını kavrar.” diyerek cennet ve kıyamet ahvalinde gizli manaların olduğunu anlatmaya çalışır.⁴²⁸

Bahauallah yine mükâfat ve mücazatla ilişkilendirerek cennet ve cehennem kavramlarının gerçek manalarına ulaşılmasıyla ilgili şu açıklamada bulunur:

“Peygamberler doğrulukla gelmiş ve doğru söylemişlerdir. Yezda’nın peyki ne demiş ise olmuş oluyor. Dünya mükâfat ve mücazat ile durur. Cennet ve cehennemi akıl ve ilim tasdik eder. Çünkü bu ikinin varlığı o iki için elzemdir. Cennet, birinci derecede ve birinci sırada, gerçek Tanrı’nın razılığıdır. Her kim onun razılığını elde etmiş ise, yüce cennetin sakinlerinden sayılır. Böyle bir kimse, ruhu bedenden çıktıktan sonra, hokka ve kalem ile anlatılamayacak bir

⁴²⁵Marufi, *Kıyamet*, 73.

⁴²⁶Rabbani, *Bahauallah’ın Sesi*, 36.

⁴²⁷Rabbani, *Bahauallah’ın Sesi*, 88.

⁴²⁸Bahauallah, *İlahi Sırların Cevherleri*,35.

saadete kavuşur. Köprü, terazi, uçmak ve tamu, Tanrı kitaplarında yazılı her şey görür gözü olanlar ve Manzar'ı Ekber'e bakanlar nezdinde malum ve meşhuddur. Mana Güneşi'nin doğup görüldüğü sırada bütün insanlar aynı makamda dururlar. Gerçek Tanrı irade buyurduğunu söyler. İnsanlar arasında her kim onu işitmeye ve kabul etmeğe muvaffak olur ise, o kimse cennetlik olur. Keza, sırat köprüsünden, teraziden ve kıyamet gününde vukuu bildirilen bütün şeyler olup bitmiştir. Zuhur günü, en büyük kıyamet günüdür. Ümid ederim ki, cenabınız Tanrı vahyi şarabından ve Rabbani inayet selsebilinden içerek mûkaşefe ve şühud makamına erersiniz ve kıyamet ahvali hakkında söylenilen şeyleri dışta ve içte müşahade edersiniz.⁴²⁹

Bahau'llah konuyla ilgili Yusuf İsfahani Levhi'nde "Cennet ve nar bu zahiri yaşamda kabul ve ret demektir ve ruhun yükselişinden sonra tabiidir ki; kabul veya itiraz edenlerin amelleri onu ölçülemeyecek cennete veya onu benzeri olmayan ateşlere ulaştıracaktır" der.⁴³⁰

Abdülbaha "Ruhun cenneti; kadim olan cemalin yakınlığıdır ve cehennem ise o parlayan nurdan uzaklığıdır. Şöyle ki; kemal ve noksanlıktır; yücelik ve alçaklıktır; aydınlık ve karanlıktır..."⁴³¹ der.

Diğer âlemde İlahi eserlere istinaden yine cennet ve cehennem vardır; ancak bu cennet ve cehennem tasavvur edildiği gibi cismani ve maddi olmayıp ruhani anlamdadır. Cennet ve cehennem ceza ve mükâfat faktörlerine bağlı olarak, inan için ruhunun gelişmesine uygun bir mertebe kazanmaktadır.⁴³²

Bahau'llah "...cennet ve cehennem zahiri hayatta iman ve itirazdan ibarettir. Ruhun yükselişinden (suudundan) sonra ölçülmeyecek cennetlere veya benzeri olmayan ateşe ulaşır. Ve lakin Hak'tan başka kimse bu makamları idrak edememiştir ve edemez de. İman edenlere öyle mertebeler yaratılmıştır ki; ondan daha üstünü duyulmamıştır. Keza itiraz edenlere de daimi ve yok olmayan duyulmamış azaplar takdir olunmuştur" der.⁴³³

⁴²⁹Bahau'llah, *Hiz. Bahau'llah'ın Levihleri*, 108-109.

⁴³⁰Marufi, *Kıyamet*, 74.

⁴³¹Marufi, *Kıyamet*, 77-78.

⁴³²Marufi, *Kıyamet*, 74.

⁴³³Marufi, *Kıyamet*, 79.

Mehmet Marufi bir Bahai olarak özet bir açıklama ile “Bahai dininde cennet ve cehenneme olan inanç, tabiidir ki insan aleminin gelişmesi ve olgunlaşmasına paralel daha geniş ve biraz da farklı bir kavram kazanmıştır. Biz Bahailer artık, cismani cennet ve cehennemi ruhani cennet ve cehennemin bir sembolü olarak kabul etmekteyiz. Her bir Bahainin kuşkusuz, cennet ve cehenneme inancı vardır... Bahai kaynaklara göre cennet ve cehennem hem bu dünyada hem diğer dünyada da vardır... Buâlemde cennetin anlamı yaşam süremize en yakın, zuhur eden Tanrı mazharının irfan ve imanına ve O’nun rızasına ulaşmak demektir. Cehennem ise zuhur eden ilahi mazharın imanından mahrum kalmaktır. Öbür âlemde ise ilahi eserlere istinaden yine cennet ve cehennem vardır, ancak; bu cennet ve cehennem tasavvur edildiği gibi cismani ve maddi olmayıp ruhani anlamdadır.” bu konudaki Bahai inancını ortaya koyar.⁴³⁴

2.6. KAZA VE KADER İNANCI

Bahauallah, kaderle ilgili iki kısma ayırarak “ Kader Sultanı’nın kaza ve kaderle ilgili iki türlü hükmü vardır. Her ikisine de boyun eğip kabul etmek gerekir. Birisi mutlak, bozulmaz yazıdır. Öbürü, insan tabirince muallaktır, bozulabilir yazıdır. Birincisi kesin ve mahtup olup herkes ona boyun eğmek mecburiyetindedir. Fakat Tanrı onu tebdil veya iptal edebilir. Muallak kaza ise yalvarı ve yakarı vasıtasıyla savulabilir mahiyettedir” der.⁴³⁵ Kaderin insan davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili de “ Her şey O’nun kutlu ve gizli levihlerinde mukayyettir. Bununla beraber, sizin bir hadiseyi vukuundan önce bilmeniz veya bir hadisenin vukuunu istemeniz o hadisenin vukuuna sebep teşkil etmediği gibi Alalh’ın insanlardan sadır olacak her ameli ezelden o amellerin suduruna sebep teşkil etmez.” izahında bulunur.⁴³⁶ Abdülbaha da aynı konuda kaderin insan davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili “Tanrı’nın imkân sahasındaki bilgisi eşya suretlerinin meydana gelmesine sebep değildir. Bu bilgi geçmiş, şimdi ve gelecek zamanlardan münezze olup eşyanın aynı tahakkukudur, yoksa

⁴³⁴ Mehmet Marufi, *Makalat (Makaleler)*, (İstanbul: Kazancı Matbaacılık, 2000), 35-36.

⁴³⁵ Şevki Rabbani, *Bahauallah’ın Sesi*, 69.

⁴³⁶ Şevki Rabbani, *Bahauallah’ın Sesi*, 78.

eşyanın tahakkuku sebebi değildir.” der. Ve “Âlimlerin güneş ve ay tutulmasını bilmesi o olayın gerçekleşme sebebi değildir.” örneğini verir.⁴³⁷

Cebir ve ihtiyarla ilgili yine Abdülbaha iyi amellerin, kötü fiillerin insanın elinde olduğunu; uyku, ölüm, hastalık, zafiyet konularında ise bağımlımeccbur olduğunu söyler. Ve “İnsanın hareketi Rabbi’ne bağlıdır. O’nun yardımını olmadan iyiliğe de kötülüğe de yönelemez. Gemiye yürüten rüzgâr veya buhar kuvveti, gemiyi gemidekilerin dümeni çevirdiği yöne götürür. Bu gidiş geminin kendisinden değil, rüzgâr veya buhardandır.” der.⁴³⁸

Kaza ve kader; eşyanın gerçeklerinden doğan zorunlu ilişkilerden ibarettir. Bu ilişkiler yaradılış kuvvetiyle kâinatın gerçeğinde emanet bırakıldığı ve zorunlu ilişkilerin gereklerindendir. Örneğin; Tanrı güneşle yeryüzü arasında bir ilişki yaratmıştır. Öyle ki güneş şua ve ısı saçar ve toprak yeşerir, işte bu iletişim kaderdir. Kaza ise varlık âleminde onun doğuşudur. İrade de bu ilişkiler ve oluşumları içerisinde bulunduran nesnel (faile) bir güçten ibarettir.⁴³⁹

İki çeşit acı vardır. Biri, insan elinde olmayan acılardır. Örneğin insan anne babasını çok sevebilir, ama onları yaşlanmaktan ve ölümden koruyamaz. Onlardan ayrılmak kendisine acı verecektir ama bu çeşit bir acı hayatın bir parçasıdır ve insanın ruhani gelişmeleri için gereklidir. Bahauallah “ Bu günlerde ve bu dünyada Tanrı’nın emri senin isteklerine zıt tecelli etmişse kederlenme, çünkü mutluluk dolu sevinç ve semavi keyif günleri gelecek. Kutsal ve görkemli ruh alemleri gözlerinin önüne serilecek. O senin için her iki dünyada, onlardan yararlanmayı, sevinçlerine ortak olmayı ve hayat verici keremlerinden pay almayı takdir kıldı. Onların her birine kuşkusuz erişeceksin” der.⁴⁴⁰

Bir başka acı daha vardır ki, bu insanın boyun eğmesi gereken yasalara karşı gelmesinin sonucudur. Savaş, açlık, hastalık bu gruptandır. Bu acıları kabul etmemek ve onları ortadan kaldırmak için elimizden geleni yapmalıyız. Bunu çabalarımızı birleştirerek ve Tanrı’nın her çağda bize sağladığı kılavuzluğu izleyerek ulaşabiliriz.⁴⁴¹

⁴³⁷ Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar*, 116.

⁴³⁸ Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar*, 203-204.

⁴³⁹ Marufi, *Kıyamet*, 19.

⁴⁴⁰ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 50-51.

⁴⁴¹ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 51.

Hastaların, usta doktorlara götürülmesi ve verilecek ilaçların kullanılması ve tavsiyelerin dinlenmesi bu dinde emredilmiştir.⁴⁴²

⁴⁴²Özşuca, *Bahai Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, 95.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BAHAİLİKTE BAŞLICA İBADETLER

Bahailer’de İslamda’ki başlıca ibadetlerin şer’i hüküm olarak yer aldığı, ancak İslam’la benzerlikler yanında hem nicelik hem nitelik açısından farklılaştığı görülür.

Akdes Kitabı, Bahai dininin şer’i hükümlerini kapsayan ve tanrı katında Bahaullah’a 1870-1871 yıllarında Akka şehrinde iken vahy edilen bir kitaptır. Bütün Bahailer bu kitapta bulunan şer’i emirleri yaparlar. Ve bu emirleri yerine getirdikleri nispette bahai sayılırlar.⁴⁴³

Hız.Bahaullah bir mektubunda buyuruyorlar; “Vay o kimselere ki kendilerini yalnız sözle Tanrı’ya bağlı sayarlar ve hareketlerinde Tanrı’ya bağlılığın eserlerini göstermezler.” Tecelliyat Levhi’nde “Tanrı’ya iman ancak kitabında emrolunan şer’i emirleri yerine getirmekle ölçülür” der. Saklı Sözler kitabında “Ey varlık oğlu! Sevgimin hatırı için yasalarım göre yaşa. Hoşnutluğum için kendi isteklerini kendine yasak et.” Ve “Ey toplum! Kendinizi sözle değil işle süsleyiniz” derler.⁴⁴⁴

3.1. NAMAZ

Bahailikte namaz Akdes Kitabı’nın “ Sizin ve atalarınızın Rabbi olan Tanrı’dan namaz ve... ergenlik yaşından itibaren size farz olundu.”⁴⁴⁵ İfadesi gereğince yerine getirilmesi gerekli olan şer’i bir yasadır.

Bu şer’i emri on beş ile yetmiş yaş arasındaki her Bahai kadın ve erkek yerine getirmeye yükümlüdür. Bahai namazı tek başına, kimseye uyulmadan ve kimsenin çağrısına gereksinim duymadan kılınır.⁴⁴⁶

⁴⁴³Özşuca, *Bahai Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, 5.

⁴⁴⁴Özşuca, *Bahai Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, 5.

⁴⁴⁵ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 22.

⁴⁴⁶Özşuca, *Bahai Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, 7.

Namaza başlamadan önce el ve yüzün yıkanmasından ibaret olan abdest alınır. Abdest suyu temiz ve akan bir su olmalıdır. Abdest için suyun bulunmadığı veya sağlığa zararlı olduğu durumlarda su ile abdest yerine beş defa “temizler temizi Tanrı’nın adıyla” ayeti okunur.⁴⁴⁷

Akdes kitabında abdest ve abdest duaları ile ilgili bölüm şöyledir: Namaz kılmak isteyen kimse ellerini yikasın ve yıkarken “İlahi! Elimi öyle kuvvetlendir ki, kitabını bütün dünyanın ordularının onu durduramayacağı bir istikametle tutabilsin. Onu kendinin olmayan şeylere tasarruftan koru. Sen, gerçekten de, aziz ve güçlüsün.” desin. Ve yüzünü yıkarken “Ey Rabbim, yüzümü Sana çevirdim! Onu Senin Yüzünün nurlarıyla nurlandır. O’nu senden başkasına yönelmekten koru.” desin.⁴⁴⁸

Namaz Bahai kiblesi olan Bahauallah’ın gömülü bulunduğu Akka şehrine yönelerek kılınır.⁴⁴⁹

Bahai dininde 3 namaz şekli vardır:

Büyük Namaz: Kılmak için belli bir zaman yoktur. Gün boyu kılınabilir. Kılacak şahısta Tanrı’ya yönelmek için gönülden bir istek ne zaman doğarsa, bu namazı kılabilir. Günde bir defa kılınır.

Orta Namaz: Sabah, öğle, akşam olmak üzere 3 defa kılınır.

Sabah namazı; güneşin doğuşundan öğlene kadar olan zaman içerisinde, Öğlen namazı; öğle ile güneşin batışına kadar olan zaman içerisinde, Akşam namazı ise; güneşin batışı ile bu batıştan iki saat sonraya kadar olan zaman içerisinde kılınır.

Küçük Namaz: Bu namaz bir ayetten ibaret olup günde bir defa öğle zamanından güneş batışına kadar olan zaman içerisinde kılınır.⁴⁵⁰

Büyük namazın kılınışı Akdes Kitabında şöyle anlatılır:

Namazı kılan kimse ayağa kalksın ve Allah'a yönelsin. Ayakta yerinde dururken, Rahman ve Rahim Rabbinin başışını bekliyormuş gibi sağa ve sola baksın. Sonra“Ey isimlerin İlahı ve göğün Yaradanı! Namazımı Cemalini

⁴⁴⁷ Özşuca, *Bahai Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, 7-8.

⁴⁴⁸ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 89-90.

⁴⁴⁹ Özşuca, *Bahai Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, 7.

⁴⁵⁰ Özşuca, *Bahai Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, 9-15/ Marufi, *En Büyük Haber Nebe-i Azim*, 157-158.

görmekten beni alıkoyan perdeleri yakacak bir ateş ve beni Senin vuslat denizine yönlendirecek bir ışıık yapmanı, yüceler yücesi ve nurlular nurlusu görünmeyen özünün doğuş yerleri olanların hatırı için Sen'den dilerim.” desin.

Sonra ellerini kutlu ve yüce Allah'a yalvarı için yukarı kaldırsın ve“Ey âlemin maksudu ve ümmetlerin mahbubu! Sana yöneldiğimi, özgenden kesilmiş ve hareketiyle bütün varlıkları harekete geçiren ipine yapıştığımı görüyorsun. Ey Rabbim! Ben Senin kulunum ve kulunun oğluyum.Senin istek ve irade ellerin arasında ayağa emrine hazır duruyorum ve Senin hoşnutluğundan başka bir isteğim yoktur. Kuluna sevdiğin ve hoş gördüğün gibi davranmanı rahmet denizin vefazıl güneşin hatırına senden dilerim. Senin, anılmaya ve övülmeye gerek olmayan kudretine yemin olsun ki, Senden zuhur eden her şey kalbimin arzusu ve gönlümün sevgilisidir. İlâhi, İlâhi! Emel ve amellerime değil gökleri ve yeri kaplayan iradene bak. Ey ümmetlerin Maliki! Senin İsm-i Azam'ına yemin olsun ki, sadece Senin istediğini istedim ve yalnızca Senin sevdiğini sevdim.” desin.

Sonra secde ederek (diz çökerek ve alnı yere değinceye kadar eğilerek),“Sen, Kendinden başkasının tanımlamasından ve Senden başkasının idrakinden münezzehsin.” desin.

Sonra ayağa kalksın ve“Ey Rabbim! Namazımı, Senin hâkimiyetin sürdükçe yaşamamı ve Seni âlemlerinin her birinde anmamı sağlayacak yaşam kevseri kıl.” desin.

Sonra yine ellerini yalvarı için yukarı kaldırsın ve “Ey, ayrılığından ötürü kalplerin ve ciğerlerin eridiği ve sevgisinin ateşiyle tüm dünyanın tutuştuğu Kimse! Ey tüm insanlara hükmeden Kimse! Sende olandan beni mahrum buyurmamanı, tüm yaratık âlemine boyun eğdiren Ismin hatırına Senden diliyorum. Ey Rabbim! Bu garibin Senin azamet çadırlarının gölgesinde ve rahmetinin yakınında bulunan en yüce yurduna koştuğunu; bu günahkârın Senin bağışlama denizini; bu zelilin Senin izzet alanını ve bu fakirin Senin zenginliğinin ufkunu aradığını görüyorsun. İstedini emretme yetkisi senindir. Tanıklık ederim ki, Sen yaptıkları övülen, buyruklarına itaat edilen ve emrinde özgür olansın.” desin.⁴⁵¹

⁴⁵¹ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 84-86.

Sonra ellerini kaldırsın ve üç kez tekbir getirsin (Allah'u Ebha'yı üç kez tekrarlasın). Sonra kutlu ve yüce Allah'ın önünde rükû için eğilsin (belini öne doğru bükerek ellerini dizlerine koysun) ve “Ey İlahım! Ruhumun, Sana tapmak özlemiyle ve Seni anıp, ululamak iştiağıyla uzuvlarımda ve organlarımda nasıl titrediğini; Emir Dilinin, Senin beyan melekûtunda ve ilim ceberutunda tanıklık ettiğine, onun da tanıklık ettiğini görüyorsun. Ey Rabbim! Kendi fakirliğimi ispat edip, Senin bağışını ve zenginliğini yüceltmek, kendi güçsüzlüğümü gösterip Senin güç ve kudretini ortaya çıkartabilmek için, Sende olanın hepsini bu halde Senden dilemek istiyorum.” desin.⁴⁵²

Sonra doğrulup yalvarı için ellerini iki kez kaldırsın ve “Senden başka Aziz ve Kerim İlah yoktur. Başlangıçta ve sonda Senden başka Emredici İlah yoktur. İlahi, İlahi! Affın beni cesaretlendirdi, Rahmetin beni güçlendirdi, çağrın beni uyandırdı ve fazlın beni kaldırıp Sana kılavuzladı. Yoksa ben kim oluyorum ki, Senin yakınlık şehrinin kapısı önünde durayım veyayüzümü Senin irade göğünün ufkundan parlayan ışıklara çevirmeye cesaret edebileyim? Ey Rabbim! Bu miskin yaratığın fazıl kapını çaldığını ve bu faninin Senin bağış ellerinden ebedi yaşam kevserini aradığını görüyorsun. Emir her zaman Sen'dendir, ey isimlerin mevlası; her bir halde teslim olmak ve rıza göstermek ise benden, ey göklerin yaradanı!” desin.

Sonra ellerini üç kez kaldırsın ve “Allah her azametliden daha azametlidir!” desin. Sonra secde etsin (diz çöksün ve alını yere değinceye kadar eğilsin) ve “Sana yakın olanların zikrinin, Senin yakınlık göğüne çıkamayacağı veya Sana içtenlikle bağlı olanların gönül kuşlarının, Senin kapının avlusuna ulaşamayacağı kadar yücesin. Senin tüm sıfatlardan mukaddes ve tüm isimlerden münezzeh olduğuna tanıklık ederim. Yüceler yücesi ve nurlular nurlusu İlah ancak Sen'sin.”desin.

Sonra otursun ve “Yaratılmış her şeyin, Mele-i Ala'nın, en yüce cennetin ve onun da ötesinde en nurlu ufuktan Azamet Dili'nin tanıklık ettiğine ben de tanıklık ederim ki, Sen Allah'sın, Senden başka İlahyoktur ve zahir olunan kimse gizli sırdır, hazinenin remzidir ve O'nun vasıtasıyla O ve L harfleri birleşmiş ve

⁴⁵²Bahau'llah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 86.

kaynaşmıştır. Adı, Kalem-i Ala tarafından yazılan ve arşın ve yerin Rabbi olan Allah'ın kitaplarında sözü edilen kimse'nin O olduğuna tanıklık ederim.” desin.⁴⁵³

Sonra ayakta dik dursun ve şöyle “Ey varlığın İlahı ve görünen ve görünmeyen her şeyin Maliki! Gözyaşlarımı ve ah çekişimi görüyorsun, sızlanışımı, feryadımı ve kalbimin iniltisini işitiyorsun. İzzetine yemin olsun! Suçlarım Sana yakın gelmekten beni alıkoydu; günahlarım Senin kutsiyet alanına girmeme engel oldu. Ey Rabbim! Sevgin beni perişan etti, Senden ayrı olmak beni bitirdi ve Senden uzak olmak beni yaktı. Senin bu çöldeki ayak izlerinin ve seçkinlerinin bu uçsuz bucaksız yerde söyledikleri “Lebbeyk. Lebbeyk” sözlerinin, vahyinin esintilerinin ve zuhur fecrinin tatlı rüzgârlarının hatırına Sana yalvarıyorum ki, cemalini ziyaret etmemi ve kitabında olan her şeye uymamı takdir eyle.” desin.

Sonra üç kere tekbir getirsin (Allah'u Ebha'yı üç kez tekrarlasın) ve rüku ederek (belini öne doğru bükerek ellerini dizlerine koysun) ve “Ey İlahım! Sana hamdolsun ki, Seni hatırlamama ve Seni övmeme yardım ettin, ayetlerinin doğuş yeri olan kimseyi bana tanıttın, Rabliğinin önünde eğilmemi, ulûhiyetin önünde alçakgönüllü olmamı ve azamet dilinden çıkanları itiraf etmemi sağladın.” desin.

Sonra doğrulsun ve“İlahi, İlahi! İtaatsizliğim belimi büktü ve gafletim beni mahvetti. Ne zaman kötü amelimi ve Senin iyiliğini düşünsem, ciğerim erir ve kanım damarlarımda kaynar. Ey alemin maksudu! Cemaline yemin olsun ki, yüzüm Sana yönelmeye utanıyor ve ümit ellerim Seninkerem göğüne kalkmaya sıkılıyor. Ey ilahım! Gözyaşlarımın Seni hatırlamaktan ve Seni övmekten beni nasıl alıkoyduğunu görüyorsun. Ey arşın ve yerin Rabbi! Melekûtunun ayetleri ve ceberutunun sırları hatırına Sana yalvarıyorum ki, dostlarına Senin keremine yaraşır ve inayetine yakışır biçimde davran, Ey varlığın maliki, görünen ve görünmeyenin Sultanı!” desin.

Sonra üç kere tekbir getirsin (Allah'u Ebha'yı üç kez tekrarlasın) ve secde ederek (alınını yere değdirerek dizçöksün) ve “Ey İlahımız! Bizi Sana yaklaştıracak şeyi bize gönderdiğin ve kitaplarında ve sahifelerinde indirdiğin bütün iyi şeyleri bize verdiğin için Sana hamdolsun. Ey Rabbim! Bizi kuşku ve

⁴⁵³ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 86-87.

şüphelerin askerlerinden korumanı Senden diliyoruz. Sen, gerçekten de, kudretli ve her şeyi bilensin.” desin.⁴⁵⁴

Sonra başını kaldırsın, otursun ve “Ey İlahım! Seçkinlerinin tanıklık ettiğine ben de tanıklık eder, en yüce cennet sakinlerinin ve azametli arşını tavaf edenlerin itiraf ettiğini ben de itiraf ederim. Mülk ve melekut Senindir, ey alemlerin İlahi!” desin.⁴⁵⁵

Orta namazın kılınışı Akdes'te şöyle izah edilir:

Ayakta durarak kible'ye (Tapınma Noktası, yani Behci, Akka) dönsün ve “Allah kendisinden başka İlah bulunmadığına tanıklık etti. Emir ve varlık alemleri O'nundur. O, gerçekten de, zuhurun doğuş yeri olanı, Tur'da konuşanı izhar etti. O'nun zuhuruyladır ki, yüce ufuk parladı ve Sidret-ül Münteha dile geldi ve “Mülk ve melekûtun Maliki işte geldi. Yer ve gök, izzet ve ululuk tüm insanların mevlası ve arşın ve yerin Maliki olan Allah'ındır!” nidasını gökte ve yerde yükseltti.” desin.

Sonra rükû etsin (belini öne doğru bükerek ellerini dizlerine koysun) ve Benim anmamdan ve başkasının anmasından, benim nitelendirmemden ve göklerde ve yerlerde olan herkesin nitelendirmesinden münezzehsin!” desin.

Sonra avuçları yüzüne dönük bir biçimde epleri açık olarak ayakta dursun ve “Ey İlahım! Yalvaran parmaklarla rahmet ve inayet eteklerine yapışanı hayal kırıklığına uğratma, Ey rahmet edenlerin En Rahmetli'si!” desin.

Sonra otursun ve “Senin birliğine ve tekliğine, Senin Allah olduğuna ve Senden başka İlah bulunmadığına tanıklık ederim. Sen, gerçekten de, emrini gösterdin, ahdini yerine getirdin ve inayet kapını göklerde ve yerlerde oturan herkese açtın. Salat, selam, tekbir ve baha, dünya işlerinin Sana yönelmekten alıkoymadığı ve kendilerinde olan her şeyi Sende olanı elde etmek umuduyla feda eden dostlarına olsun. Sen, gerçekten de, affedicisin, kerimsin.” desin(Bir kimse uzun ayetin yerine: “Tehlikeden koruyan ve kendi kendine var olan İlah, kendisinden başka Allah bulunmadığına şahadet etti” demek isterse yeterlidir.

⁴⁵⁴ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 88-89.

⁴⁵⁵ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 89.

Aynı şekilde, oturuyorken: “Senin birliğine ve tekliğine, Senin Allah olduğuna ve Senden başka bir İlah bulunmadığına tanıklık ederim” demek isterse yeterlidir.).⁴⁵⁶

Bir duadan ibaret olan küçük namaz için ise Akdes'teki izaha göre sadece şu dua okunur:

“Ey İlahım! Beni, seni tanımak ve sana tapmak için yarattığına tanıklık ederim. Şu anda kendi aczime ve senin kudretine, kendi zayıflığıma ve senin güçlülüğüne, kendi fakirliğime ve senin zenginliğine şahadet ederim. Senden başka tehlikeden koruyan ve kendi kendine var olan İlah yoktur.”⁴⁵⁷

Cenaze namazı dışında camaat namazı hükmü kaldırılmıştır.⁴⁵⁸

Cenaze namazı için Akdes'te “ Ayetleri indiren Allah cenaze namazı için altı tekbir göndermiştir. Okuması olan bir kimse bu tekbirlerden önce okunmak üzere indirileni okusun; okuması olmayana gelince, Allah onu bu zorunluluktan bağışlamıştır.”⁴⁵⁹denilir.

Aşağıda, yukarıda ifade edildiği gibi cenazeye katılanlardan bir kişinin okuyup diğer katılanların kibleye dönmeksizin ayakta dua dinlemelerinden ibaret olan cenaze namazına ait dualara yer verilmiştir:

“Ey İlahım! Bu Senin kulun ve Sana ve ayetlerine inanıp, Senden başka her şeyden tümüyle koparak, yüzünü Sana dönen kulunun oğludur. Sen, gerçekten de, rahmet edenlerin en rahmetlisisin.Ey günahları affeden ve ayıpları örten! Ona cömertlik göğüne ve lütuf denizine yakışanı yap. Yer ve gökten önce varolan yüce rahmetinin yakınına girmesi için ona izin ver. Affedici ve cömert olan Sen'den başka İlah yoktur.”

Sonra tekbirlerle başlasın. Her bir “Allah'u Ebha” tekbirinden sonra aşağıdaki ayetlerin birini sırayla on dokuz kez tekrarlasın:

Biz hepimiz, gerçekten de, Allah'a ibadet edenlerdeniz.

Biz hepimiz, gerçekten de, Allah'a secde edenlerdeniz.

Biz hepimiz, gerçekten de, Allah'a itaat edenlerdeniz.

Biz hepimiz, gerçekten de, Allah'ı ananlardanız.

Biz hepimiz, gerçekten de, Allah'a şükredenlerdeniz.

⁴⁵⁶ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 89-91.

⁴⁵⁷ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 84-91.

⁴⁵⁸ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 23.

⁴⁵⁹ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 21-22.

Biz hepimiz, gerçekten de, Allah için sabredenlerdeniz. (Vefat eden kimse kadın ise şöyle desin: “Bu Senin cariye ve Sana ve ayetlerine inanıp, ...yüzünü Sana dönen cariye kızıdır...”)⁴⁶⁰

Ayrıca defin için “Allah ölümlerin camdan, sert ve sağlam taştan veya kaliteli ve dayanıklı tahtadan tabutlar içinde gömülmesini ve parmaklarına, üzerine yazı kazınmış bir yüzük takılmasını emretmiştir... Bu yüzüklerdeki yazılar erkekler için ‘göklerde ve yerde ve ikisi arasında her ne varsa Allah’ındır ve O, gerçekten de her şeyi bilir; kadınlar için ise göklerde ve yerde ve ikisi arasında her şeyin hâkimiyeti Allah’a aittir ve O gerçekten de her şeye gücü yetendir’ olmalıdır.”⁴⁶¹ denilir.

Akdes’te cenazenin kefenlenmesine dair “...Rab, ölenin beş parça ipekli veya pamuklu kumaşla kefenlenmesini emretmiştir. Olanakları sınırlı kimseler için her iki kumaştan birinin tek parçası yeterlidir.”⁴⁶² ifadesi geçer.

Ve ölenin cenazesinin şehirden bir saatlik yolculuktan daha uzak bir mesafeye götürmenin haram olduğu ve defin işlemi ne kadar kısa sürede yapılırsa o kadar makbul olacağı ifade edilir.⁴⁶³

Yolculukta hareket esnasında veya namaz için emin bir yerin bulunmadığı durumlarda her geçen namaz için adedi kadar secde edilir ve secdede şu ayet okunur: “Her şeyden münezze olan Allah; azamet, celal, mevhabet ve fazilet sahibidir.” Sonra oturularak yalnız bir defa şu ayet okunur. “Mülk ve mekkut sahibi olan Allah her şeyden münezzehtir.” Namaz vakitlerini saatle ayarlamak ve tayin etmek mümkündür.⁴⁶⁴

Namaz kılarken kadınların başlarının açık olması sakıncalı değildir. Kadınlar adet görme zamanlarında namaz yerine o günler için öğle üzeri 95 defa “Güzellik ve cemal sahibi olan Allah münezzehtir” ayetini okurlar.⁴⁶⁵

⁴⁶⁰ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 92.

⁴⁶¹ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 59.

⁴⁶² Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 60.

⁴⁶³ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 60. , 101.

⁴⁶⁴ Özşuca, *Bahai Dininde Şer’i Hükmeler ve İzahları*, 8.

⁴⁶⁵ Özşuca, *Bahai Dininde Şer’i Hükmeler ve İzahları*, 8.

3.2. ORUÇ

Bahai dininde oruç, Akdes Kitabı gereğince tutulması farz olan şer'i bir hükümdür. On beş ile yetmiş yaş arası her Bahai kadın ve erkek buna yükümlüdür.⁴⁶⁶

Bahai orucu 19 gündür (2 Mart-20 Mart).⁴⁶⁷

Oruç güneşin doğuşuyla batışı arasındaki zaman içerisinde, kişilerin yemekten, içmekten ve her türlü fena hareketlerden kendini men etmesidir.⁴⁶⁸

Orucun 21 nihayete erdiği 21 Mart günü Bahailer için oruç bayramı ve aynı zamanda Bahai takvimine göre yılın ilk günüdür.⁴⁶⁹

Güneş doğmadan önce kişi kendini dua ve düşünceye hazırlar. Bu devre için Bahaullah tarafından özel olarak yazılan güzel dualar vardır. Güneşin doğuşundan önce kahvaltı bitirilmeli, güneşin batışına kadar hiçbir şey yiyip içilmemeli. Güneş battıktan sonra oruç açılır. Oruç açılmadan önce ve sonra dua okunur. Bahaullah'ın oruç için yazmış olduğu dualar olmasına rağmen diğer kutsal metinlerde yer alan dualardan okunulabilir.⁴⁷⁰

Oruç ayından başka bir zamanda oruç tutmak doğru değildir. Ancak şahıs kaza veya başka gerekli sebepler için adak ve yemin etmişse, oruç tutmasında bir sakınca yoktur. Adet günlerinde kadınlar oruçtan bağışlanmışlardır. Bu günlerde yalnız öğle üzeri 95 defa “Güzellik ve cemale sahip olan Allah, her şeyden münezzehtir.” ayeti okunmalıdır.⁴⁷¹

Hastalar, gebeler, süt emziren anneler, yolcular ve zor ve ağır işlerde çalışanlar, günah hududunun dışında olanlar (on beş yaşından önce ve yetmiş yaşından sonra) oruç tutmaktan bağışlanmışlardır.⁴⁷²

Yolcu olan kişi için “Yolculuk dokuz saat olarak tanımlanmıştır. Yolcu Beyan'ın hesabına göre en az bir ay kalacağını umarak bir yerde durursa oruç tutması gerekir, fakat bir aydan az kalırsa oruçtan muaftır. Beyan'ın hesabına göre bir ay kalacağı bir yere oruç ayı içinde varırsa, ilk üç gün oruç tutmamalı sonra

⁴⁶⁶Özşuca, *Bahai Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, 16.

⁴⁶⁷Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 20.

⁴⁶⁸Özşuca, *Bahai Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, 16.

⁴⁶⁹Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 20.

⁴⁷⁰Fathezam, *Yeni Bahçe*, 156.

⁴⁷¹Özşuca, *Bahai Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, 17.

⁴⁷²Özşuca, *Bahai Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, 16.

geriye kalan sürede tutmalıdır; yolcu o güne kadar daimi ikamet ettiği evine geri dönünce, eve gelişinin ertesi günü oruç tutmaya başlamalıdır.”⁴⁷³ yönlendirmesi vardır.

Orucun kazası yoktur.⁴⁷⁴

3.3. HAC

Bahailikte yalnız erkeklerin iki kutsal evden birini dilediği zaman bir defa ziyaret etmesi şer’i emirdir. Kadınlar bu emirden bağışlanmışlardır. Hac için ziyaret edilecek evlerden biri Bahauallah’ın sürgünleri esnasında Bağdat’ta oturdukları ev; diğeri ise Bab’ın Şiraz’daki evidir. Hacı adayı bunlardan birini tercih ederek ziyaret ederse bu dini emri yerine getirmiş olur.⁴⁷⁵

Bahauallah’ın Bağdat’taki evi ve Bab’ın Şiraz’daki evi özel bir tören ve dualarla ziyaret edilir. Kişi kendi evine yakın olanı tercih edip haccını yapabilir.⁴⁷⁶

Kişi hacı ünvanını kendisi için titr (ünvan) olarak kullanmaz.⁴⁷⁷

3.4. ZEKÂT

Zekât emri Bahauallah’ın sözlerinde “Geçim kaynaklarınızı ve bu gibi diğer şeyleri zekât ödeyerek paklamanız emredilmiştir.”⁴⁷⁸ şeklindedir.

Bahauallah: “ Ey dünya zenginler! Yoksullar sizin aranızda olan bemim emanetlerimdir. Onları koruyunuz!” der.⁴⁷⁹

Zekât, Akdes Kitabı’nın sizin rızkınızın diğer şeylerinizin pak olmasını zekât yoluyla gerekli kıldık ayeti gereğince vaciptir. Bu şer’i emrin ifadesindeki miktar, Zeynel Mukarribi’nin Levhi’nde belirttikleri gibi, daha önce Kuran’ı Kerim’de bildirilmiş olan miktarlardan ibarettir.⁴⁸⁰

Bahailikte zekât ibadeti dışında Bahailerden istenen bir diğer yardım türü de Tanrı hukukudur.

⁴⁷³ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 103.

⁴⁷⁴ Özşuca, *Bahai Dini*, 20.

⁴⁷⁵ Özşuca, *Bahai Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, 24.

⁴⁷⁶ Özşuca, *Bahai Dini*, 20.

⁴⁷⁷ Özşuca, *Bahai Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, 24.

⁴⁷⁸ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 66.

⁴⁷⁹ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer’i Hükümler ve İzahları*, 100.

⁴⁸⁰ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer’i Hükümler ve İzahları*, 26.

Her Bahai'nin Tanrı hukuku vermesi önemli bir şer'i hükümdür. Kişinin geçim gereksinmesini sağlayan at, inek ve tarım eşyalarından ve yalnız oturulan evden ve gerekli olan ev eşyalarından, geçimini sağlayan dükkân ile ona ait eşyalardan Tanrı hukuku alınması affedilmiştir. Tanrı hukuku her 19 miskal (yaklaşık 5 gr ağırlıktır) altın servetten yüzde 19 yeni kazancın takriben 5'te biri olarak verilir. Tanrı hukuku Adalet Evi'ne verilir. Hiçbir zaman toplumdan istenmez ve verilmesi için hiç kimse zorlanmaz.⁴⁸¹

3.5. DUA-ZİKİR

Bahau'llah ayetlerin okunmasının faziletine yönelik bir kıyasla "Vahyimin ayetlerinden sadece birini okumak geçmiş ve gelecek nesillerin kutsal kitaplarını okumaktan daha iyidir." der.⁴⁸² Ve her Bahai için:

"Hüküm Rabbi Allah'a inanan herkesin, her gün ellerini ve sonra yüzünü yıkayıp oturması ve Allah'a yönelerek doksan beş kere 'Allahu Ebha' demesi emredilmiştir." hükmünü koymuştur.⁴⁸³

Her Bahai kendi dil ve lehçesiyle bu duaları okur.⁴⁸⁴

Bahau'llah'a göre kişinin Tanrı sevgisini öğrenmesi ve sevgilisi ile konuşma özlemini duyan bir âşık gibi onunla söyleşmesi gerekir.⁴⁸⁵

Elbette sevgi olmadan sırf kelimeleri tekrar etmenin bir değeri yoktur. Ama sevgiliye dua etmesini öğrenince sevgi ve rahmet kaynağından akan Ruhani inayetten yararlanabilir.⁴⁸⁶

Bahailikte günlük namazdan başka istendiği zaman dua ve münacat edilebilir. Bahailikte dua ve münacattan amaç sadece maddi nimetlerin talebi, semavi ve zemini şerlerden kurtulma, cennete vasıl olma ve cehennem azabından uzak durmak değildir. Dua ve münacat ruhani performanstır. Manevi duyguların gelişmesi ruh ve vicdani sükûneti sağlamaktır. Fakat tabidir ki, kuru,

⁴⁸¹ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükümler ve İzahları*, 28-29.

⁴⁸² Bahau'llah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 63.

⁴⁸³ Bahau'llah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 25.

⁴⁸⁴ Özşuca, *Bahai Dini*, 34.

⁴⁸⁵ Faizi, *Baha Dini Hakkında Açıklamalar*, 48.

⁴⁸⁶ Faizi, *Baha Dini Hakkında Açıklamalar*, 48-49.

matematiksel ve maddi pencereden seyredenler bu latif ve ince ruhani kavrayıştan mahrumdurlar.⁴⁸⁷

Bahai dininde dudak ibadetine izin verilmez. Bahauallah; “Neşe ve memnurlukla okunan bir ayet sizin için kudretli Tanrının bütün kutsal ayetlerini dikkatsizce okumaktan daha iyidir” der.⁴⁸⁸

Yolda, çarşı ve pazarda Tanrı’yı anmak ve anar görünmek haramdır.⁴⁸⁹

Bahauallah Akdes Kitabı’nda “ Tanrı ayetlerini her sabah ve akşam okuyoruz. Okumayanlar Tanrı ahdine ve misakına vefa göstermeyenlerden sayılır” der.⁴⁹⁰

3.6. ON DOKUZ GÜN ZİYAFETİ

Bahailerin on dokuz günde bir araya gelip bir toplantı düzenlemesi Bab’ın emirlerinde bulunan ve günümüze kadar gelen dini uygulamalardan bir tanesidir.

Akdes Kitabı’nda, Bahauallah:

“ Gerçekten de sadece su ikram etseniz bile, ayda bir kez ziyafet vermeniz emredilmiştir; Çünkü Allah kalpleri hem dünyevi hem semavi araçlarla birbirine bağlamayı amaçlamıştır.”⁴⁹¹ der.

Her on dokuz günde bir defa Bahailerin bir araya gelerek danışmaları (meşveret etmeleri) Bahauallah’ın ortaya koyduğu Bahai yönetim düzeninin bir gereğidir. Bu toplantı her yerde birlik ve beraberlik sağlamak amacıyla her Bahai ayının başında veya sonunda yapılır. O bölgede bulunan ve oy hakkı bulunan her Bahai bu toplantıya katılır. On beş yaşını geçmiş gençlerin bu toplantılara katılması; bilgilerinin artması, ruhani meselelerde ilgilerinin uyanması amacıyla tavsiye edilir. Yalnız yapılacak oylamalara katılamazlar. Bölgede Bahai toplumunun fazla olması halinde bu toplantılar birkaç yerde yapılabilir. Yalnız birliği ve beraberliği sağlamak amacıyla aynı gündem ve program uygulanır.⁴⁹²

On dokuz gün ziyafetlerinde üç bölüm bulunur:

1.Toplantının ruhani bölümünde dua ve kutsal eserlerden parçalar okunur.

⁴⁸⁷ Marufi, *En Büyük Haber Nebe-i Azim*, 158.

⁴⁸⁸ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 154.

⁴⁸⁹ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer’i Hükümler ve İzahları*, 98.

⁴⁹⁰ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer’i Hükümler ve İzahları*, 52.

⁴⁹¹ Hz.Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 57.

⁴⁹² Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer’i Hükümler ve İzahları*, 57.

2.Toplantının danışma (meşveret) bölümünde mahalli ruhani mahfilin kendi faaliyetleri hakkında vermiş olduğu bilgiler okunur. Mahalli ruhani mahfilin gönderdiği ve toplumun haberdar olması gereken olaylar ve Bahailikle ilgili diğer bölgelerden gelen haberler okunur. Toplumdan mahfile gelen öneriler üzerinde meşveret yapılır ve kararlar not edilir. Meşveret bölümünde ortaya konulan ve desteklenen konular oya sunulduktan sonra çoğunluk kazanırsa bu öneri olarak ziyafet sekreteri tarafından mahalli ruhani mahfil- e sunulur. Önerinin kabul veya reddi mahfile bağlıdır.

3. Toplantının üçüncü bölümü olan ağırlama bölümünde Bahailer çay, pasta vs. ile ağırlanır.⁴⁹³

Mahalli mahfillerin olduğu yerlerde Bahaileri toplantıya yazman adlı görevli davet eder. Mahfil olmayan yerde Bahailerin aralarında seçtiği bir görevli yazman göreviyle on dokuz gün ziyafetlerini Bahai toplumuna hatırlatır. On dokuz gün ziyafetini mahfil başkanı yönetir. Genelde Bahai fertleri sıra ile ziyafete ev sahipliği yapar. Bazen mahfil kendi fonuyla ziyafeti tertipler. Ayrıca birkaç Bahai de bir araya gelip tertipleyebilirler. Yiyecekler hafif tutulmalı. Yiyecek konusunda bir zorunluluk yoktur. Bahauallah için bir su da ikram için yeterlidir.⁴⁹⁴

Bahai olmayan kişi, ziyafete gelirse memnuniyetle karşılandığını hissetmeli ancak; bir Bahai, Bahai olmayan bir kimseyi kesinlikle davet etmemelidir. Bahai olmayan bir kişinin ziyafete katılımı durumunda mahfil ziyafetin danışma bölümünü atlamalıdır. Bir Bahainin görüşlerini özgürce ifade edebileceğini hissettiği bir ortamda, din hakkında çok çarpık bir izlenim edinecek bir kimseyi bilmek insanı rahatsız edebilir, özgürlüğünü etkiler. Aynı şekilde Bahai olmayan kişi için de dinen şahsi meselelerin tartışıldığı bir ortamda kendini rahatsız hissedecektir. Bazen eşlerden birinin Bahai olmaması durumunda onların evinde yapılacak on dokuz gün ziyafet toplantısında Bahai olmayan aile üyesinin sosyal ve ruhani bölüme katılmaması durumu ise ona saygısızlık olur.⁴⁹⁵

⁴⁹³ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükümler ve İzahları*, 57-58.

⁴⁹⁴ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 130-131.

⁴⁹⁵ Yüce Umumi Adalet Evi, *On Dokuz Gün Ziyafeti*, çev. Cüney Can (İstanbul:Baha Basım Dağıtım,1990), 36-37.

3.7. TEBLİĞ-İRŞAD

Bahailik'te bir bahainin dini hizmetlerinin başında Bahaullah'ın öğretilerini duyurmak ve yaymak gelir. Bu dini bir vecibedir.

“Bu günlerde herkes el ele verip Tanrı emrinin zaferi ile uğraşmalı ki belki gafiller ebedi kurtuluşa girerler.”, “Tüm gücünle ve belagat ve hikmetle gerçeği yaymaya ve yalanı yeryüzünden silmeye çalış.”,

“ Söyle; biz tebliği herkese emrettik” ⁴⁹⁶ ve Akdes kitabında tebliğle ilgili “Emrimi ilerletmek ve kelimamı insanlar yüceltmek için kalkın. Her zaman sizinleyiz ve sizi gerçeğin gücüyle kuvvetlendireceğiz.”, “Tüm koşullar altında emre hizmet için kalk, Allah hâkimiyetinin gücüyle size mutlaka yardım edecektir.”, “Bütün dinlerin inananları ile dostluk kurun ve emri tebliğ edin.”⁴⁹⁷ ifadelerini kullanmıştır.

Tebliğdeki esaslara yönelik Bahaullah; ılımlı olmak, karşıdakinin gerçeğin bir ucundan yakalamasını sağlamak, bütünüyle emri iletmekten ilk başta kaçınmak, doğruluk ve her şeyden arınmışlık, son derece şefkatle ve temiz yüreklilikle yaklaşmak, herkesin kapasitesine göre bir yaklaşım sergilemek, arkadaşlık dostluk çerçevesinde yaklaşp ısrarcı olmamak, dinleyende etkili olabilmek için Bahaullah'ın sevgisinin ateşiyle hareket edip tüm dünyevi arzulardan vazgeçmiş olmak, tebliğdeki yardımcı unsurların Tanrı katında beğenilen tutum ve davranışlar olduğunu bilmek ⁴⁹⁸ tavsiyelerinde bulunur.

Tebliğde Abdülbaya ait tavsiyelerde ise; aleme bağlılık elbisesini çıkarıp, dünyadan tamamen kopup duyuruya çıkılması gerektiği, Bahaullah'ın zuhurunun haberinin Tanrı sevgisiyle taşan kalplerle verilebileceği, yapılan bir toplantının zirvesinde Kutsal Ruh'un dalgalanacağından emin olarak hareket edilmesi, sonuca ulaşabilmek için duyurucunun niyetinin temiz, kalbinin bağımsız, azminin kuvvetli ve gönlününyüce olması, sayının küçüklüğüne ve ulusların çokluğuna bakılmaması -verimli bir ağaç toplumun yaşamına neden olacakken; yabani ağaçlardan oluşan binlerce orman hiçbir meyve vermeyecektir.-, duyurucuların eski düşüncelerinden tamamen arınması, azıcık yiyecek yetinip,

⁴⁹⁶ Bahaullah, *Hz. Bahaullah'ın Levihleri*, 17, 78, 87.

⁴⁹⁷ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 31, 43, 44.

⁴⁹⁸ Yüce Umumi Adalet Evi, *Birey ve Duyuru İlahi Çağrının Yükseltilmesi*, çev. Dr.Cüneyt Can (Adana: Işık Yayınevi, 1997), 9-10.

günah ve açgözlülüğten nefislerini kurtarmaları, duyurunun bütün koşullar altında hikmetle yapılması, açıkça duyurmak olanaksız ise sessizce yapılması, dürüst ilişkilerle ruhların eğitiminde aracı olunması, önce aradaki yabancılığın giderilmeye çalışılması ve kusursuz bir sevgiyle yaklaşılması, bu yolda insanlar yüzünden başa gelebilecek her sıkıntıya katlanılması, karşıdakinde bir etki oluşturabilmek için duyurucunun emrin ateşiyle tamamen tutuşmuş, hırs, bencillik duygularından arınmış ve alçak gönüllü olması, duyurunun sadece güzel davranış sergileme ve öğütle olmadığını aynı zamanda kanıtlarla açıklamalarda bulunabilme olduğunun bilinmesi, büyük bir cesaret, ağırbaşlılık ve inançla hareket edilmesi, karşıdakinin bilgisi düşünceleri sebebiyle küçümsenmemesi, kanıtlar ortaya konup, onların üzerinden beraberce doğruyu bulma yoluna gidilmesi, İlahi öğretilerin İsm-i Azam'la ilişkisi söylenmeksizin duyurulmaması, - öğretiler beden ve bu kutsal isim ruh gibidir. Aksi halde duyurunun dünya üzerinde bir etki oluşturmayacağı.-, duyurunun hoşgörülü bir biçimde kişilere bireysel olarak yapılması, Tanrı dostlarının, diğer insanlarla tam bir sevgi ve muhabbet kurması, duyurunun hikmetle iletilmesi, tebliğ ettikleri kimsenin herhangi bir endişesinin giderilmeye çalışılması, dostlardan her birinin her yıl bir şahsı seçip, onunla arkadaşlık bağları kurmaya çalışarak o şahsın tüm korkusunungiderilmeye çalışılması sonrasında yavaş yavaş tebliğide bulunulması, tebliğde sonda söylenecek şeyin başta söylenmemesi, -bu süt emen bebeğe çok lezzetli olduğunu söylemeniz de verdiğiniz gıdaya benzer ki bunu onun organları henüz hazmedemez- , önce rahatsızlığı teşhis edip hastalığı tanıdıktan sonra ilaç verilmesi mantığının kullanılması, kimseyle münakaşaya girilmemesi, inatla yaklaşan olursa kendi haline bırakılması gibi ilkelere yer verir.⁴⁹⁹

Şevki Efendi mektuplarında tebliğle ilgili çeşitli tavsiyelerde bulunur:

Tavsiyelerinde tebliğe çıkan kişi kalbini ve güdülerini arıtmak için öncelikle mümkün olan her yola başvurmalıdır, aksi halde herhangi bir biçimde girişimde bulunmak faydasız olacaktır. Soylu davranış sergilenmeli, ifade gücü ve kanıtlara başvurulmalıdır. Çeşitli sergi, kulüp, çeşitli alandaki konferanslara katılıp yöntemler oluşturulmalıdır. Anlatmakta tedrici bir yol izlenmeli, ısrarcı olunmamalı, ancak tam olgunluğa ulaştırmak için azimle incelikle hareket

⁴⁹⁹Yüce Umumi Adalet Evi, *Birey ve Duyuru İlahi Çağrının Yükseltilmesi*, 9-17.

edilmelidir. Kültürel, dinsel temeller görmezden gelinmemeli, o dinin o kültürün mizacı hesap edilerek hareket edilmeli, onları aleyhine çevirecek tutumlardan kaçınılmalıdır. Duyurucuda tam bir bağlılık olmalı ki etkili olabilsin. Duyurucu kendini yetersiz hissetmemeli, Tanrı'ya tam güvenle hareket etmelidir. Ölçüt, Tanrı arzusunun bizim aracılığımız ile etki göstermesine ne kadar hazır olduğumuz meselesidir. Tebliğde yöntemin esneklik ve çeşitliliği her duyuru faaliyetinin başarısı için gerekli olan ön şarttır. Doğru ve yeterli bilgi sahibi olmak başarı için gereklidir. Kişinin yetenekleri ne kadar sınırlı olsa da aydın çevrelerde duyuruya gayret etmelidir. Yüksek çevreler için uygun olan duyurucuların olması gerekir, esasen mistik olanlara ilk önce ruhsal gerçeklerin doğasını ve değerini belirten öğretiler verilmeli, pratik ve olumlu türde olanlara toplumsal öğretilerden başlanılabilir ancak; haber bütün yönleri ile emre girenlere yavaş yavaş açıklanmalı çünkü din değişikliği yavaş bir işlemdir. Emre bu yoldaki hizmette ne kadar çok sebat edilirse ve samimiyetle yola çıkılırsa Bahau'llah'ın yardımcıları eksik olmaz, bu onun vaadidir. Emri tartışmaya sokacak her türlü davranıştan uzak durulmalı, duyurucunun işi haberi sunmak, tüm yönlerini anlatmak açıklamak olmalıdır. İnananlar, haberi ona hazır olmayanlara dahi vermelidirler, Tanrı kelimesinin kalpleri akılları ne derece etkileyebileceğini kimse bilemez. İnananlar nerede ve nasıl olursa olsun kendi kusurlarına önem vermeden, hemcinslerinin ihtiyacını daima düşünerek göreve atılmalıdırlar. Böyle olmasaydı emrin işi hemen hemen durma noktasına gelirdi. Görev için eksik olduğunu düşünmeden hareket etmeli, zaten bu süreçte görev için daha iyi bir duruma gelir. Dinin en iyi ilanı sevgi, misafirperverlik, anlayış ve yardım etme isteğidir. Dinler tarihi, tarih, toplumsal ve ekonomik konular üzerinde derin bilgi sahibi olmak bilgili insanlara emri duyurmada etkili olacaktır. Bahai yayınlarının umumi yerlerde bırakılmasında kendi dinimize çevirmek istediğimiz kanısını yaratmadıkça bir sakınca olmaz. Emir için gerçekten hazır olmayanlara duyuru yapmakta ısrar etmemeli, kişi aç değilse ona yediremeyiz. Eğitimli insanlara hitap edebilmek için bilgiyle silahlanmak gereklidir. Duyuru kişiye bireysel olarak yapılması önemlidir, toplum önünde konuşma çok kişiye duyuru gibi gözükse de diğerine göre etki oluşturmaz. Ancak ikisi de yapılabilir. Sevgi olmadan emir çok sayıda kişiyi kendine çekmez. Çünkü dünyanın istediği öğüt ve kurallar değildir;

sevgi ve eylemdir. Evlerde küçük duyuru grupları ile yapılacak teklifsiz ocak başı sohbetleri belki de en verimli olacaktır. Şimdiye dek bulunan en güçlü ve etkin duyuru ortamının ocak başı toplantısı olduğu unutulmamalıdır. Arayıcının özel kişisel soruları cevaplandırılır orada dinin ruhunu daha bol bulur. Bahailer komşu ve çalışma arkadaşları ile sıkı bir dostluk kurmalı, karşılıklı güven oluşunca duyuru yapılmalı, en etkin yol budur. Yerlilere karşı tavır onları değiştirmeye, geliştirmeye yönelik olmayıp onların geleneklerine ilgi duymaya öğrenmeye yönelik arkadaşça bir tavır olmalı. Birçok ilişki kurulmalı, Bahai olmaya yatkın olanlar seçilip onlarla ilişkiler derinleştirilmeli, karşılıklı güven sağlanmalıdır. Bahailer iyi bir gözlemci olmalı bulundukları toplantılarda katılanlar arasından sağlam ve etkin bir Bahai olacağını hissettiği birisini bulduğunda, dikkatini ona vermelidir. Bahai broşürlerinin kapı kapı dolaşıp dağıtılmasını saygınlık açısından iyi bir sonuç doğurmaz. Bağnaz bir tavırdan kaçınılmalı, Abdülbaha gibi emre ait evrensel hakikatleri sevgiyle ve zekice göstererek kalpleri ve akılları cezpt etmelidir. Eski devirlerdeki din adamları zümresi bu emirde olmadığı için günümüzde herkes bu hizmette bireysel olarak görevlidir. Dünyanın temelleri sarsılmakta ve insanlar arayış içinde iken Bahailer emri duyurmaya etkili bir biçimde kalkarlarsa bir çok dinleyici bulacaklar, fedakarca gayretleri sayesinde çok kimse sonsuz yaşam elde edecektir tavsiyeleri sıralanır.⁵⁰⁰

Yine bu konuda yüce Adalet Evi mahfillere stratejik ve sistemli hareket etmelerini, tebliğ planlarını belirli sosyal ve kültürel grupların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarımlarını tavsiye eder. Tebliğ planlarının tasarlanmasında uygulanmasında esneklik ve dengenin önemine dikkat çeker. İnananlar yeni yöntemlere açık olmaya, değişik yaklaşımlar kullanmaya davet edilir.⁵⁰¹

Yüce Adalet Evi bir inanana gönderilen 8 Aralık 1967 tarihli mektupta dünyada iş başında olan iki büyük sürecin işleyişine dikkat çeker. Bu iki süreçle ilgili Şevki Efendinin açıklamalarına yer verir:

İlk süreç, Tanrı tarafından belirlenen bir zamanda dünyanın politik birleşmesi, yani “Küçük Barış”la sonuçlanacaktır. O an geldiğinde insanlık birleşmiş ancak yaşamayan bir vücut gibi olacaktır.

⁵⁰⁰ Yüce Umumi Adalet Evi, *Birey ve Duyuru İlahi Çağrının Yükseltilmesi*, 19-41.

⁵⁰¹ Türkiye Bahaileri Ruhani Mahfili, *Emre Toplu Giriş* (İstanbul: Kurtiş Matbaacılık, 2001), 19-20.

İkinci süreç, yani bu birleşmiş vücuda yaşam ruhu üfleme görevi yani “En Büyük Barış” la sonuçlanacak olan gerçek birliği ve ruhaniyeti var etme görevidir. Bu görev bilinçli bir şekilde devamlı bir ilahi klavuzluktan destek alarak, dünya üzerinde Tanrı saltanatını kurmaya ve kardeşlerini bu saltanata davet ederek, onlara sonsuz yaşam kazandırmaya çalışan Bahailere düşmektedir.⁵⁰²

⁵⁰² Türkiye Bahaileri Ruhani Mahfili, *Emre Toplu Giriş*, 23-24.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BAHAİLİKTE BAZI FIKHİ YAKLAŞIMLAR

Bu başlık altında Bahailiğin temel kaynaklarından yola çıkılarak evlilik-nikâh, miras, helal haram konuları ve içtihad meselesi üzerinde durulmuştur.. Bahailiğin kaynaklarında, İslam'daki gibi fıkhi konuların sistematik bir konu dizini ve genişliği olmadığı için sadece aşağıdaki başlıklar konu edilmiştir. Bahailik aşağıda sıralanan evlilik-nikâh, miras, helal ve haramlar ve içtihad konularında getirdiği hükümleriyle İslam'dan ayrı düşmektedir.

4.1.EVLİLİK-NİKÂH

Evlilikle ilgili Bahaullah “Allah size evlenmeyi emretmiştir. İki den fazla kadın eş almaktan sakınınız.” der ve “Ey insanlar, evleniniz ki, kullarım arasında beni anacak birini dünyaya getiresiniz.” şeklinde bir sebep üzerine evliliğe teşvik eder.⁵⁰³

Akdes'te “Allah evlenmeyi emretmiştir.” şeklinde ayet diye ifade edilen sözle ilgili Bahaullah'a sorulan ‘Bu emir zorunlu mudur?’ sorusuna Akdes'te ‘Zorunlu değildir’ cevabını verir.⁵⁰⁴

Bahai dininde inziva yaşamı yoktur. Evlilik önemli bir kurumdur.⁵⁰⁵

Abdûlbaha:

“Bahai evliliği erkek ile kadının ruhen ve bedenen birleşmesi demektir. Böylece bütün ilahi dünyalarda ebedi birliğe sahip olabilir ve birbirlerinin ruhani yaşamlarını geliştirebilirler. Bahai evliliği budur.”⁵⁰⁶

Kız ve erkek birbirleri ile evlenmeye razı olmalı. Anne-baba sağ ise onlar da evliliğe razı olmalı, bu evlilikte şartlardan biridir ki arada düşmanlık ve kötü histen kaçınılsın.

⁵⁰³ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 39.

⁵⁰⁴ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 109.

⁵⁰⁵ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 166.

⁵⁰⁶ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 167.

Bağlı olunan Ruhani Mahfiller evlenme niyetinden haberdar edilir ve bir tarih belirlenir. Birkaç kişinin huzurunda (mahfil temsilcilerinden de şahit bulunmalı) Bahauallah’a en kutsal kitabında emredilen ayetleri tekrarlarlar:

“Gerçekten biz hepimiz Tanrı iradesine razıyız”der. Sonra karı-koca ilan edilerek evlenme tarihleri mahfilce kayıt edilir.⁵⁰⁷

Bir kızın ergenlik çağından önce nişanlanması ile ilgili Bahauallah bu uygulamanın günah olduğunu açıklar.Bir evliliğin, nikaha henüz doksan beş gün kalmadan ilan edilmesinin de yasak olduğunu söyler.⁵⁰⁸

Akdes’te mehir evlilik için bir gerekliliktir. Akdes’e göre şehirlerde yaşayanlara on dokuz miskal⁵⁰⁹ saf altın, köy sakinleri için aynı miktarda gümüş olarak belirlenen mihriye ödenmeden hiç bir nikah gerçekleşmez. Bu miktarı artırmak isteyen olursa, doksan beş miskal sınırını aşması haramdır. En düşük düzeyle yetinilmesi doğru bulunur. Bu en düşük düzey için on dokuz miskal gümüş miktarı olarak Bahauallah tarafından açıklanır. Eğer damat miktarı nihakta ödeyemezse, sonradan ödeyeceğine dair bir taahhütü nikah esnasında geline sunabileceğine dair Bahauallah, Emir Kaynağı tarafından bu uygulamaya izin verilmiştir şeklinde de cavaz verir.⁵¹⁰

Evlilik yalnız maddi değil ruhani bir oluşumdur. Alış-veriş olarak nitelendirilemez. Aileler arasında hediyeleşmek bir gelenektir. Ancak Bahai evliliğinde böyle bir sitem yoktur. Evlilikte her kabile veya milletin insanları birbirlerini eğlendirmekte ve kültürlerine ait bir gösteriyi sunmakta serbesttirler. Fakat bu gelenekler Tanrı öğretilerine, insan şerefine aykırı olmamalıdır. Yani bir araya gelmiş insanlık kültürünü zenginleştirecek güzel folklor, oyun ve şarkılar vardır. Evlilikte, festivallerde kültüre dair eğlenceler yapılabilir.⁵¹¹

İki kişinin birbirine olan sevgisine dayanan ve anne babaların rızası için kutsanmış olan bir evlilik başka türlüüne göre daha çok başarılı olma şansına sahiptir. Bu nedenle Bahailer arasında boşanma nadir görülür. Ayrıca Bahauallah,

⁵⁰⁷Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 167-168.

⁵⁰⁸Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 108.

⁵⁰⁹Miskal: Bir ağırlık birimidir. Ortadoğuda kullanılan geleneksel miskalin ağırlığı yirmi dört nohuta eşittir. Ancak Bahailer tarafından miskal *Beyan*’a göre on dokuz nohuttan ibarettir. Miskallaerin dokuzunun ağırlığı 32,775 grama denk gelir.(Akdes, 188.)

⁵¹⁰Bahauallah, *Kitab-ı Mukaddes (En Kutsal Kitap)*, 39. , 104. ,107.

⁵¹¹Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 169.

aralarında büyük bir tiksinti doğmuş iki insan söz konusu olduğunda yasak etmemekle beraber, boşanmayı kesin bir dille kınamaktadır.⁵¹²

Bahailikte boşanma son derece kerih görülen bir olaydır. Fakat evliliğin devamı olanaksız olduğu zaman ruhani mahfile ayrılma tarihi verildikten sonra tam bir yıl beklemek devresinden sonra sevgi ve barış olmayınca kesin boşanma olacaktır.⁵¹³

Nikah ayetleri okunup mihriyenin ödenmesinden sonra yani nikah gerçekleştikten sonra çiftler arasında bir soğukluk olup da zıfak gerçekleşmezse burada boşanma için bir yıl beklemeye yani sabır yılı uygulanmasına gerek yoktur, yalnız mihriyenin geri verilmesine izin verilmemektedir⁵¹⁴.

Bahailikte akraba ile evliliğin yasal olup olmadığı ile ilgili bu konular Adalet Evi Eminlerine bırakılmıştır denilir.⁵¹⁵

4.2. MİRAS

Bahai dininde her şahsın hayat iken vasiyetname yazması şer'i bir emirdir. Şahıs bedeni ve akli yetenekleri sağlam ise ölümünden sonra sahip olduğu para ve mallarını istediği şekilde kullanmakta, istediği kişiye vermekte serbest ve özgürdür. Eğer şahıs hayatta iken vasiyetname bırakmamış ise bıraktığı serveti Akdes Kitabı'nda belirtilen şekilde mirasçılara bölünür. Akdes'te "Mirası yedi sınıfa ayırdık" denilir.⁵¹⁶ Buna göre mirastan yararlanacak kimseler ve hisse dereceleri Akdes Kitabı'nda şöyle belirtilmiştir:

Çocuklar : $60 \times 9 = 540$

Karı-Koca : $60 \times 8 = 480$

Baba : $60 \times 7 = 420$

Anne: $60 \times 6 = 360$

Erkek kardeş : $60 \times 5 = 300$

Kız kardeş: $60 \times 4 = 250$

Öğretmen : $60 \times 3 = 180$ ⁵¹⁷

⁵¹² Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 57.

⁵¹³ Marufi, *En Büyük Haber Nebe-i Azim*, 162.

⁵¹⁴ Bahauallah, *Kitab-ı Mukaddes (En Kutsal Kitap)*, 100.

⁵¹⁵ Bahauallah, *Kitab-ı Mukaddes (En Kutsal Kitap)*, 110.

⁵¹⁶ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 25.

⁵¹⁷ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 25.

Toplam : 60x42=2520

Buna göre miras 2520 parçaya ayrılacak ve bunlar da yukarıdaki sıraya göre mirasçılar arasında dağıtılacaktır. Buna göre vefat edenin bıraktığı mirastan evvela tekfin ve teçhiz masrafı, varsa şahsi borçları ve sonra Tanrı Hukuku borçları çıkarıldıktan sonra kalan miras yukarıda belirtilen sıraya usul üzerine mirasçılar arasında bölünür. Yalnız ailenin devamı bakımından vefat edenin oturduğu ev ile ev eşyaları bu bölünmenin dışında bırakılarak büyük erkek evlada verilir. Mirasçılarının hiç olmaması halinde vefat edenin bütün malik olduğu; Adalet Evi'ne kalır.⁵¹⁸

4.3. HELAL-HARAM

Bahailikte İslam'la benzerlik taşıyan helal ve haramlar olduğu gibi bazı uygulamalarla ilgili İslam'a zıt hükümler de mevcuttur.

Aşağıda helal ve haramlara dair bir derleme yapılmıştır:

İpek giysi ve bazı hayvan derilerinden dikilmiş giysiler başka dinlerde yasaklanmışsa da Bahailikte kaldırılarak dostlar serbest bırakılmıştır. Yalnız bu günün gülünç ve kınanan modalarını taklit etmekten uzaklaşmak gerektir. Giysi şeklini, saç ve sakal kesim şeklini kulların iradesine bıraktık. Yalnız ey dostlar! Nefsinizi bilgisizlerin oynacağı yapmayınız. Önceki dinde yasaklanan her türlü altın ve gümüş kaplarda yemek ve içmek helal kılınmıştır. Her türlü av hayvanlarını yemek helaldir. Avda yaralanan hayvanlara ulaşınca kadar eğer hayvan ölürse onun etini yemek haramdır. Bahailikte her türlü köle alım ve satımı tamamen haramdır. Bahailikte ölçülü ve israf hududu içerisinde faiz, Akdes Kitabı'nın şer'i meri gereğince helal kılındı. Bahailikte öldürme (katletme), Akdes Kitabı'nın şer'i emrine göre kesin olarak yasaklanmıştır. Çekiştirme (gıybet) ve suç yükleme (iftira) Bahailikte hiç beğenilmeyen ve yasak olan fena huylardan sayılmıştır. Hatta öldürme ve zina kadar iğrenç görülmektedir. Tanrı kelimelerini açıklamak başka anlamlarda yorumlamak, Tanrı öğretilerini değiştirmek ve öğretilerin dışında hareket etmek haramdır. Yaralayıcı ve öldürücü silah taşımak, lüzumlu haller dışında haramdır. Yolda, çarşı ve pazarda Tanrı'yı anmak ve anar

⁵¹⁸ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükümler ve İzahları*, 30-31.

görünmek haramdır. Zina ve livata fiili, Bahai şer'i hükmüne göre iğrenç ve haramdır. Yalan söz yasaklanmıştır. Abdülbaha "Bir tek yalan kelime sizi Tanrı katından tamamen uzaklaştırır" der. İnsanların birbirine kuruntu (gurur) beslemeleri, boş şeylerle övünmeleri ve büyüklük taslaması Bahailikte uygun ve beğenilen bir huy değildir. Kitab-ı Akdes'e göre uyuşmazlık, çekişme, kavga, ve vuruşma tamamen haramdır. İğrenç huylardan sayılır. Saç kazımak Bahai dininde haram görülmüştür. Bahailikte el öpmek, saygı maksadıyla secde etmek ve yere kapanmak haram kılınmıştır. Bahailikte şahısların başkaları yanında, Tanrı'dan hataları için af dilemesi (günah çıkarması) yasaklanmıştır. Bahailikte dilenmek haram ve çok fena bir harekettir. Konuşurken ve öğüt verirken minber üzerine çıkmak haramdır. Sünnet yapılması hakkında bir nass yoktur. Bundan dolayı yapılması farz değildir. Bu uygulama serbest bırakılmıştır. Ev sahibinin izni olmadan evine girilmesi ve yine izni olmadan eşyalarına el uzatılması haramdır. Bahailikte musiki, güzel sanatların bir dalı sayılmıştır. Musiki aleti çalmak ve güzel sesle şarkı söylemek günah değildir. Kumar oynamak Bahai şer'i hükmü gereğince haramdır. Talih oyunları hakkında ise karar Adalet Evi'ne racidir. 18 Temmuz 1982 tarihli mektuplarında talih oyunları hakkında bir nas yoktur. Abdülbaha'nın vasiyetnamelerinde bu kararı yüce Adalet Evi'ne bırakmışlardır. "Bir karar çıkıncaya kadar dostlar serbest ve özgür bırakılsınlar" der.⁵¹⁹ Bahailikte tütün ve bunun işlenmesiyle meydana gelen çeşitli sigaraları kullanmak kesin olarak yasaklanmıştır. Buna ait şer'i bir emir yoktur. Yalnız vücut sağlığına zarar verdiğinden ve parasal yük olduğundan temizliğe engel olduğundan içilmemesi istenir. Alkollü içkileri kullanmak Akdes Kitabı hükmüne göre haramdır. Bahauallah "Tanrı sevgisinin şarabı ile sarhoş olunuz; dimağınızı öldüren şarapla değil. Kesinlikle içki her erkek ve kadın mümine yasaklanmıştır" der. Afyon, uyuşturucu gibi uyuşturucu maddeleri kullanmak Akdes Kitabı'nın açık hükmüne göre haramdır. Bunları kullananlar Bahai toplumundan sayılmazlar. Bu maddeyi tedavi amaçlı eczaneler bulundurabilirler. Böylece ilaç dışında her türlü kullanım yasaktır.⁵²⁰ Akdes'te "Evlerin eşyalarının on dokuz yılda bir

⁵¹⁹ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükümler ve İzahları*, 94-100.

⁵²⁰ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükümler ve İzahları*, 55-56.

yenilemeniz emredilmiştir.”⁵²¹ ifadesi geçer. Akdes’in ona sonradan eklenen notlar kısmında bu Bahauallah’ın Arapça Beyan’daki emri teyit ettiği, Abdülbaha’nın bundan maksadın eskimiş çirkin görünümlü eşyaların yenilenmesi demek olduğu, evdeki değerli eşyalar, antikalar ve mücevherler için geçerli olmadığı şeklindeki açıklamasına yer verilir.⁵²²

4.4. İCTİHAD

Bu başlık doğrudan ilintili olduğu mezhep kavramı üzerinden, Bahailiğin mezhepsel farklılıklara bakış açısından yola çıkılarak işlenmiştir. Bu konuda Bahauallah mezheplerle ilgili bir soruya cevaben:

“Bu gün Yezdan’ın dini ortada. Cihan’ın sahibi geldi ve yolu gösterdi.”
der.⁵²³

Ve yine bu konudaki başka bir açıklaması şöyledir:

Mezheplerdeki farklı yaklaşımlar asli ve temel olanla çelişmedikçe, bize onlardan sadece olumlu bir dille söz etmek gerekir. Bu günde her şeyin onayı veya reddi tamamen Tanrı sözüne bağlıdır. Bu gün öğretilere ters düşen her şey reddedilmelidir. Çünkü Hakikat Güneşi bilgi ufkunda parlamakta. Bu konuda biz edüşen onları kendi boş ihtilaflarıyla baş başa bırakınız emrine uymaktır. Her zekânın gerçeğin ölçütü olamayacağı açıktır. Gerçek anlamda hikmetli olanlar öncelikle -İzzeti yüce olsun- Allah’ın kendi bilgisinin ve vahyinin hazineleri, Kendi yetkisinin kaynakları dünya üzerindeki temsilcileri olarak tayin ettiği seçilmiş kullarıdır. Her kim yüzünü onlara dönerse, Allah’a dönmüş olur. Kim her türlü hikmete sahip olduğuna inansa da cahil bir ruhtan başka bir şey değildir.⁵²⁴

“Bahai dininde içtihad kapısı (din imamlarının ayet, hadis ve kıyas ile şeriat işlerini yönetmeleri) kapısı kapatılmıştır. Nassları (kutsal kitaplardaki emirler) hiç kimse ve Adalet Evi bozamaz. Ancak zamanla meydana gelebilecek gereksinimlerin kararlarını Adalet Evi verebilir. Hadislere, söylentilere, anlatımlara yer verilmez. Bahai dininde uyuşmazlık ve bölünme sebepleri de ortadan kaldırılmıştır. Bahauallah ve Abdülbaha, kendilerinden sonra ayetlerinin açıklayıcısını hayatta iken tayin etmişlerdir. Kitapları ve ayetlerin yorumunu tayin ettikleri açıklayıcılardan ve yüce adalet Evi’nden başkasına bırakmamışlardır. Bundan dolayı Bahai dininde bölünme yani mezhep ve tarikatların meydana gelme olasılığı önlenmiştir.”⁵²⁵

⁵²¹ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 68.

⁵²² Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 225.

⁵²³ Bahauallah, *Birlik Çadırı*, 52.

⁵²⁴ Bahauallah, *Birlik Çadırı*, 23-24. , 29.

⁵²⁵ Özşuca, *Bahai Dini*, 9.

Bahiliğin dünya üzerinde bütün toplumlara seslenmesinden dolayı şer'i nitelik taşıyan emirleri ünitedir; yani her toplumda farksız olarak uygulanır.⁵²⁶

Mezheplerle ilgili olarak mezheplerin, bir dinin birbirinden farklı görüşleri süren ve yorumlar yapan bölümleri olması, onları ana fikir olarak bir merkezde toplayan bir peygamber ve kutsal kitap olsa dahi dinin ayrıntıdaki farklı görüşleri ve yorumları savunmaları sebebiyle dinin birliğini bozucu ve parçalayıcı nitelik arzettikleri belirtilir.⁵²⁷

Mezheplerin ayrıştırıcı olması noktasındaki fikirlerine dair, dinlerin ilk geldiği dönemdeki etkinliğini, fonksiyonlarını yitirdiği, dinin mezhebi sistemlerden çok farklı olup hakikatın kendisi olduğu ve mezheplerin dini esaslara yönelik olmasına rağmen insan yapısı olup icthadi, ilmi, siyasi gayelerin etkisi altında ortaya çıktığı, dinlerin gayesi olan birlik ve sevginin tesis edilmesine hizmet etmeyen bir pozisyonda iş görüp, insanlar arasında kin ve nefrete sebebiyet verdiği dile getirilir.⁵²⁸

Dini konularda yetkin kişilerin değişik tefsir ve tabirleri o dinleri birbirine zıt olan gruplara ayırmış, gelecek zuhurla ilgili ayetleri kendi kıt görüşlerine göre tefsir ederek, insanları Tanrı yolundan uzaklaştırıp birbirine düşürmüşlerdir denilerek, Bab ve Bahau'llah'ın kendilerini Tanrı elçileri olarak ilan etmelerinin karşısındaki en büyük engel ulema grubu özellikle eleştirilir.⁵²⁹

Abdülbaha, Batı seyahatlerindeki konuşmalarında tarihte geçen din savaşlarına ve İran ve Ortadoğudaki mezhepsel düşmanlıklara değinip Bahau'llah'ın getirdiği dinin birleştirici gücünden bahsederek, dinin birliği sağlayıcı vasfını yitirip insanların arasını ayırıştıran bir hale bürünmesiyle ilgili şöyle der:

“Sevgi için doğmuş olan din sevgiyi önlerse bu noktada dinsizlik daha iyidir. Din ilaç gibidir, ilaç hastalığa neden olursa şüphesiz yokluğu daha iyidir.”⁵³⁰

Bir diğer sözünde dindeki parçalanmışlıkla ilgili, dinin temelinin bir tek olduğunu, kavgaların ise sonradan meydana gelen taklitlerden doğduğunu ve

⁵²⁶ Özşuca, *Bahai Dini*, 9.

⁵²⁷ Özşuca, *Bahai Dini*, 35.

⁵²⁸ Marufi, *En Büyük Haber (Nebe-i Azim)*, 83-84.

⁵²⁹ Kuçani, *Ocak Başı Sohbeti*, 5-6.

⁵³⁰ Abdülbaha, *Sevgiden Birliğe*, 55.

taklitlerin farklılığının ayrılık ve kavgaları doğurduğunu belirtir. Çünkü din gerçektir ve gerçek ise tektir. Tek olan şey çokluk kabul etmez.⁵³¹

⁵³¹ Abdülbaha, *Sevgiden Birliğe*, 90.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BAHAİLİKTE DÜNYA GÖRÜŞÜ

İnsanoğlu sosyal bir varlıktır. İnsanlar arasında kabul gören dini oluşumlar insanın sadece ibadet yönüne hitap etmez. İnsanın dünya görüşü, toplumsal tutumları gibi alanları da etkiler ve hatta bu alanlarda da düzenlemeler getirir. Bahailikte bu açıdan bazı kural ve düzenlemelerin olduğu görülmektedir. Bu bölümde Bahailik, dünya görüşü ve toplumsal hayatın dayanakları başlıkları altında incelenecektir.

Bahailik'te bütün dünya insanların birbirini anlayabileceği ve bu sayede anlaşmazlıkların kaybolacağı, bilimsel, sanatsal bütün çalışmalara ortakça ulaşabilmelerine katkı sağlayacak tek ve ortak bir dilin icat edilmesi gerekir, dünya vatandaşlığı esastır, ırçılık suç milliyetçilik ise Bahailiğe göre bir değer sayılmaz. Bahailiğin özgün iki idealine aşağıda değinilmiştir.

5.1. GERÇEĞİN ARAŞTIRILMASI

Bu başlık Bab ve Bahauallah'ın kendilerini yeni bir zuhur yani Tanrı elçisi ilan etmesi sonrasında onlara karşı çıkan ve bu konuda çevrelerindeki insanları ve halkı bilgilendirme ve uyarma konumundaki ülke din âlimlerinin toplumdaki statülerini sorgulatma ve tamamen reddetmeye yönelik ulema gurubuna karşı açıklamalardan yola çıkılarak işlenmiştir.

Bahauallah bireyin her türlü taassuptan arınıp gerçeğin peşine bizatihi kendisinin düşmesini şu sözleriyle ifade eder:

“Ey Ruh Oğlu! En çok sevdiğim şey insaftır. Bana rağbetin varsa ondan yön çevirme; güvenimi kazanmak istiyorsan ondan gafil olma. Bir şeyi başkalarının gözüyle değil kendi gözünle görür ve başkalarının bilgisiyle değil kendi bilginle bilirsən buna muvaffak olursun.”⁵³²

⁵³² Bahauallah, Saklı Sözler, 5.

Arayıcıya ait insaf Tanrı'dan başka her şeyden gönlünü kaldırmış olması, nefsanî arzulara esir olmaktan kurtulmuş olmasıdır. Yüreğinde hiç bir millet veya ümmete karşı muhabbet veya nefret taşımamalıdır. Bu iki durum da hakikatın yolunu kapayıcıdır. Bu makam araştırma makamıdır.⁵³³

Bahau'llah'ın hakikatın arayıcısı için nasihatlerinden bazıları şöyledir:

“Gönlünde muhabbet veya nefretin izini bile bırakmamalı; bunlar onun göksel güzelliğın barınağına erişmesini engeller.”⁵³⁴

“Kıdem Sultanını tanımaya karar veren araştırmacı her şeyden önce Tanrı'nın göze görünmez sırlarının belirlediği yer olan kalbini her öğrendiği şeyin karartıcı tozundan ve her şeytani mazharın dedikodusundan arıtmalıdır.”⁵³⁵

“Bu kişi şuna mecburdur:Ruhu her işitilenden arıtmalı ve kalbi bütün ilgilerden temizlemeli ki görünmez âlemin ilhamlarına makes ve Rabbani sırlarına hazine olsun.”⁵³⁶

“Bu kişi kalbinden muhabbet ve nefret izlerini silip atmalı; çünkü olabilir ki muhabbet onu körü körüne yanlışla kaydırısın veya nefret onu bilmeden doğrudan uzaklaştırsın.Bu gün görüldüğü üzere bu iki sebeple insanların çoğu haktan mahrum kalmışlardır.”⁵³⁷

“...İnsanlar anlayış gözüyle baksalardı dünyanın bu günde yeni bir ışıkla aydınlanmış olduğunu görürlerdi.”⁵³⁸

“ Ve yine İlk Nokta⁵³⁹ buyuruyor: ‘Onu, onun gözüyle görürüz. Eğer onu ondan başkasının gözüylegöreceğk olur iseniz, onu asla tanıyamaz ve anlayamazsınız.’ Bu sözün matufu özellikle bu en büyük zuhurdur.”⁵⁴⁰

“ ...Herkes kendisi celal sahibi Tanrı'nın cemalini takdir edecek durumdadır. Bu kabiliyet onda olmasaydı kusurlarından nasıl mesul tutulabilirdi.”⁵⁴¹

Bu gün Tanrı dostlarının kendi gözlerini Tanrı mazharına çevirip onun buyruklarına bakmaları gereken gündür. Eski zaman gelenek ve hadiselerinden bir kısmı bir

⁵³³ Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar (Mufavezat-ı Abdülbaha)*, 32.

⁵³⁴ Bahau'llah, *İlahi Sırların Cevherleri*, 25.

⁵³⁵ Şevki Efendi, *Bahau'llah'ın Sesi*, 134.

⁵³⁶ Bahullah, *İkan Kitabı*, 32.

⁵³⁷ Bahullah, *İkan Kitabı*, 84.

⁵³⁸ Bahullah, *Birlik Çadırı*, 54.

⁵³⁹ İlk Nokta: Bab

⁵⁴⁰ Bahau'llah, *Kurdunoğlu Risalesi*, 21.

⁵⁴¹ Şevki Efendi, *Bahau'llah'ın Sesi*, 74.

temele dayanmaz; eski nesiller tarafından taşınıp kitaplara geçen tasavvurların bir çoğu hakikatten aridir. Bunların uydurmalığı bazı ahvalde aradaki perde yırtılınca açığa çıkmıştır. Essasen bu müfessirler de her hangi bir Tanrı sözünün manasını anlamaktan aciz bulunduklarını itiraf etmişlerdir. Maksat şu ki Tanrı dostları önceden söylenmiş olanlara yüreklerini ve kulaklarını tıkayıp bütün ruhları ile Tanrı'nın mazharına ve söylediklerine yönelmelidirler.⁵⁴²

Bab ve Bahauallah tarafından ilan edilen mesajın doğrudan muhataplarının tüm diğer insan sınıfları içerisinde en öncelikli olanları dünya liderleri ve din adamları olduğu ve bir yandan mutlakiyet ve diğer yandan dini hiyerarşiye körü körüne itaatın o dönem için Asya ve Avrupa'da politik ve dini yaşamın belirleyicisi olduğu ifade edilir.⁵⁴³

Onun en şiddetli kınaması, tarih boyunca Tanrı dinleri ile insanlık arasına koydukları engeller nedeniyle dinsel kurumlara olmuştur. Bunlar yaygın itikatlar ilham etmiş, kötü kullanılan akılla da tamamlanarak meydana gelen dogmalar, amacı ruhani ve ahlaki olan ilahi süreç üzerine sık sık empoze edilmiştir. Zekanın kullanımı bilinçli bir şekilde engellenerek inanç ve bilim arasındaki diyalogta bir çöküşe sebep olunmuştur. Bu durum din için dünya çapında kötü bir şöhrete neden olmuş, kurumlaşan din dünya insanları arasında kin ve savaş nedeni olmuştur.⁵⁴⁴

Bahailikte özellikle Bahauallah'ın ifadelerinde ulema gurubu başta kendi zuhurunun önünün kesilmesiyle ilgili olarak ve insanların da gerçeği bizatihi kendilerinin araştırmasıyla bağlantılı olarak ulemanın dini konulardaki yetkinliğinin mutlak olamayacağı üzerinde durur ve onları eleştirir. Aşağıda ulema gurubuna yönelik bazı ifadeleri geçmektedir:

“Hiç bir zaman hiç bir zuhurda peygamberler düşmanlarının küfründen, muhaliflerinin zulmünden salah ve takva kisvesine bürünmüş yalancı din ulularının taarruz ve iftiralarından azade kalmamışlardır.”⁵⁴⁵

“Hz.Ali'nin ‘Hakikat nedir?’ sorusuna verdiği cevap ‘Celal örtülerinin doğrudan doğruya kaldırılması’ sözü ile ne demek istemiş olduğunu anla: Tanrı zuhuru zamanında yaşayan din bilginleri ve uluları bu ‘Celal örtüleri’ cümlesindendir. Bunlar anlayışsızlıkları ve riyaset sandelyesine hırs ile sınıksız sarılmaları yüzünden

⁵⁴² Şevki Efendi, Bahauallah'ın Sesi, 88.

⁵⁴³ Şevki Efendi, *Vaat Edilen Gün Geldi*, 28.

⁵⁴⁴ Bahai Dini Cemaati Türkiye Bahaileri Ruhani Mahfili, *Hz. Bahauallah*, 45.

⁵⁴⁵ Şevki Efendi, *Bahauallah'ın Sesi*, 32.

Tanrı emrine boyun eğmezler ve hatta ilahi nağmeleri işitmesinler diye, kulak bile vermezler. ‘Onlar parmaklarını kulaklarına tıkarlar(Bakara Suresi, 19. Ayet).’ Halk ise Tanrı’yı bırakıp bu yalancı din bilginlerine, bu çürük direklere dayandıklarından, onların red veya kabulünü beklerler.Çünkü onların doğruyu eğriden ayırt edecek kendi gözleri, kulakları kalpleri yoktur. Kudsiyet mazharlarının zuhuru sırasında halkı Hak yolundan geri tutanlar daima zamanın uleması olmuştur. Hiçbir nebi gelmemiştir ki din bilginlerinin kinine, inkarına, red ve inkarına hedef olmasın. Ve yine ‘Nebilerin Hatemi’ ve benzeri sözler de Celal örtüleri cümlesindendir. Bu örtülerin kaldırılması bu suflî mahluklarca büyük cesarete bağlı bir iştir.”⁵⁴⁶

Yine din bilginleri ile ilgili “O zamanın din bilginleri gökkubbenin altında bulunan din bilginlerinin en kötüsüdür. Fitne onlarda çıkar onlara döner.” şeklinde bir hadise ve Ebu Abdullah Cafer es- Sadık’tan “Hakk’ın sancağı görününce,hem doğunun hem batının halkları onu lanetler.” sözünü dile getirerek kim bu sözlerle itiraz ederse kendisinin bunların gerçekliğini kanıtlayacağını ifade eder.⁵⁴⁷

“Ey ulema topluluğu!” şeklinde nida ederek milletin mertebesinin onlar yüzünden alçaldığını, İslam sancağının yine onlar sebebiyle devrildiğini, her ne zaman bir mümeyyiz ortaya çıkıp İslam’ın şanını yüceltecek tedbirler alma yoluna gitmek istese, hep vaveylayı koparan gurup olmaları sebebiyle ulemayı eleştirir.⁵⁴⁸

Ulemanın “Hatemi”⁵⁴⁹ tabirine şuursuzca takılıp gerçeklik perdesini açamadıkları üzerinden de eleştiride bulunup kendi zuhurunun önünün kesilmesinde engel olarak ulemayı gösterir.⁵⁵⁰

‘Arınmışlık kasesinden gerçekten içmiş’ şeklinde nitelendirdiği din bilginleri için ise kendisiyle asla çatışmadıklarını söyler. Örnek olarak da Irak’ta kaldığı günlerde kendisi ve söyledikleri ile ilgili ‘Tanrı’nın izin vermediği bir söz söylememiştir’ dediği müçtehid Şeyh Murteza-i Ensari’yi örnek olarak verir.⁵⁵¹

Bahauallah’ın bizatihi din bilginleri gurubuna karşı bu eleştirel yaklaşımları Bahailikte gerçeğin araştırılmasının bireysel bir çaba olması sistemleşen itikadi ameli kabullenmelerden tamamen arınmakla ilgili bu sebep-sonuç ilişkisini doğurmuştur.

⁵⁴⁶ Bahauallah, *İkan Kitabı*, 71-73.

⁵⁴⁷ Bahauallah, *Ordular Rabbi’nin Çağrısı*, 74-75.

⁵⁴⁸ Bahauallah, *Kurdunoğlu Risalesi*, 16.

⁵⁴⁹ Ahzap Suresi, 40.

⁵⁵⁰ Bahauallah, *İkan Kitabı*, 74.

⁵⁵¹ Bahauallah, *Ordular Rabbi’nin Çağrısı*, 75.

5.2. DİL VE YAZI BİRLİĞİ

Akdes'teki ilahi öğretilerden biri; “Bir genel dil icat edilmesidir. Ve bütün okullarda öğretilmesidir.”⁵⁵²

Bu çağ birlik çağıdır. Sevgi çağıdır, genel barış çağıdır. Tanrı teyitlerinden biri olan genel dil de bu çağa özgedir, yapılmakta olduğunu da görüyoruz. Genel dil yanlış anlaşılmalara yol açmaz. Bu sayede bireyler tüm insanların düşüncelerinden haberdar olurlar. Bu da insanlık âleminin birliğini yaratacak sebeplerdendir.⁵⁵³

Dil birliği ile eski çağların sırlarından haber alır, mevcut bilimleri, fenleri ve teknikleri kolayca öğrenebilme imkânına sahip olunur. Doğuda, Batıda çocuklar dil öğrenmek için birkaç yıl çaba sarf etmişlerdir. Gerçekten de yaşamın yarısı dil öğrenmekten geçmekte. Küçük yaşta genel dil bilen bir kişi gittiği her ülkede bilimleri öğrenebilir. Bugün biri on dil de bilse yine başka dile muhtaçtır.⁵⁵⁴

Dil ve yazı birliği ile ilgili Bahau'llah Mustafa Kemal'le karşılaşmasına bir kitabında değinmiştir. İstanbul'da bir gün aynı ortamda iken ve Mustafa Kemal'in amme menfaatine yönelik bir konuşmasında bir çok dil tahsil etmiş olduğu bilgisini veren Mustafa Kemal'e tavsiyesine değinir:

“Bütün bir ömrü telef etmişsiniz. Size ve sizin gibi devlet büyüklerine yaşan hareket, bir meclis kurmak, o mecliste görüşüp mevcut dillerinden ve yazılarından birini seçmek veya yeni bir dil ve yazı icad etmek ve sonra bu dil ve yazıyı bütün dünya okullarında çocuklara öğretmek yoluna gitmektir... Aynı fikirde olduğunu söyledi ve çok hoşuna gitti. Kendisine, bu meseleyi devlet büyüklerine devlet vezirlerine açmasını söyledim. Bu mülakattan sonra birkaç defa daha ziyaretime geldi fakat bu husustan bahsetmedi.”⁵⁵⁵

5.3. DÜNYA BARIŞI

Bahailikte nihai hedefe yönelik açıklamalar dünya insanların birliği üzerinedir. Bu konuda Şevki Efendi şu açıklamaları yapar:

“Bahau'llah'ın özel görevi, insan ırkının bebeklik ve çocukluk aşamalarının geçmişte kaldığını ve halen içinde bulunduğu ergenlik çağından kaynaklanan bu yavaş ve acı

⁵⁵² Abdülbaha, *Sevgiden Birliğe*, 273.

⁵⁵³ Abdülbaha, *Sevgiden Birliğe*, 168-169.

⁵⁵⁴ Abdülbaha, *Sevgiden Birliğe*, 272.

⁵⁵⁵ Bahau'llah, *Kurdunoğlu Risalesi*, 109-110.

verici sarsıntıların, kendisini olgunluğa hazırladığını ve bir yandan kılıçlar tırpanlara dönüşürken, Hz. İsa Mesih tarafından vaat edilen Krallığın kurulacağı ve gezegendeki barışın kesin ve kalıcı bir şekilde sağlanmış olacağı Çağlar Çağı'nın yaklaşmasını müjdelediğini ilan etmektir. Bahauallah Kendi Zuhuru'nun son olduğunu iddia etmemekte, hatta Kadiri Mutlak tarafından, insanlığa kaderindeki böylesi hassas bir dönüm noktasında bahşetmekle Kendisinin görevlendirildiği gerçeğin daha kapsamlı bir ölçeğinin, insanoğlunun sürekli ve sınırsız evriminin gelecek aşamalarında açıklanacağını belirtmektedir.”⁵⁵⁶

Bir duasında Bahauallah “İlahi! İlahi! İnsanların kalplerini birleştir. Yüce maksadını onlara açıkla. Emirlerine bağlı ve dininde kararlı olsunlar. Onlara işlerinde yardım et” der.⁵⁵⁷

Amacıyla ilgili Bahauallah:

“Allah’ın şariat ve dinindeki temel maksat insanlığın birliğini sağlamaya çalışmak, insanlar arasında dostluk ve muhabbet fikrini geliştirmektir. Onu nifak, ihtilaf, nefret aleti yapmayınız.”⁵⁵⁸ diyerek kendi öğretisine yönelik birlik amacını dile getirir.

Aşırı milliyetçiliğin insanların birleşmesine engel olduğu günümüz için Bahauallah şöyle buyuruyor: “Vatanını seven övünmesin, dünyayı seven övünsün.”⁵⁵⁹

Bahauallah’a göre insanlık, kabile, site ve millet kurma aşamalarından geçmiştir. Şimdi bir Birleşik Dünya Devleti kurma zamanı gelmiştir. Bundan yüzyıllar önce Bahauallah, dünya krallarına ve devlet başkanlarına, aralarındaki anlaşmazlıkları giderip tüm insan cinsinin iyiliği için el ele vererek çalışmaları çağrısında bulundu. Onlara, büyük milletler ve imparatorluklar kurma çağının artık sona erdiğini bildirdi.⁵⁶⁰

Dünya liderlerine hitaben Bahauallah:

“Heyhat! Ümitsizlik rüzgârları her taraftan esiyor, insanları bölen ve felaketlere sürükleyen boğuşma her gün bir kat daha azgınlaşıyor. Fesat ve kargaşa alametleri ufukta belirmiştir; çünkü mevcut sosyal düzen acınacak kadar elverişsiz ve kusurlu görünüyor” der. Beşeriyetin başına gelenler bu ilahi kehaneti fazlasıyla

⁵⁵⁶ Şevki Efendi, *Vaat Edilen Gün Geldi*, 5.

⁵⁵⁷ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 68.

⁵⁵⁸ Bahauallah, *Birlik Çadırı*, 33.

⁵⁵⁹ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 71.

⁵⁶⁰ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 70.

doğrulamıştır. Gerçekten saldırı ve çatışma sosyal, ekonomik ve din sistemlerimizin öylesine bir niteliği haline gelmiştir ki birçokları bu gibi davranışların insan tabiatının yaratılışından mevcut bir özelliği olduğu ve dolayısıyla ortadan silinmeyeceği görüşüne boyun eğmişlerdir.”⁵⁶¹

Tarafsızlıkla incelenirse deliller böylesine bir tutumun insanın gerçek kişiliğini ifade etmesi şöyle dursun, insan ruhunu çarpık yansıttığını ortaya koymaktadır. Bu konuda tatmin olunca bütün milletlerin, insan tabiatı ile tutarlı olduğu için, savaş ve çatışma yerine uyum ve işbirliğini teşvik edecek yapıcı sosyal güçleri harekete geçirmeleri mümkün olacaktır.⁵⁶²

İnsanlığın meselelerini çözmeye ve dünya barışını kurmaya yönelik hiçbir teşebbüs, din konusunu görmezden gelemaz.⁵⁶³

Dünya insanları Tanrı haberinin doğruluğunu kabul edip Tanrı’nın bu gün için koymuş olduğu ruhani ve toplumsal yasalar üzerine kurulu yeni bir toplumu meydana getirmek amacı ile bilinçli olarak çalıştıkları zaman “En Büyük Barış” kurulacak ve geçmişteki Habercilerin müjdelediği “Barış ve Adaletin Altın Çağı” açılacaktır.⁵⁶⁴

Son olarak, Bahailikte küçük ve büyük barış terimleriyle ifade edilen, birincisinde siyasi birliğin sağlanması, ikincisi büyük barışta ise bütün insanlığın ruhani devriminin gerçekleşmesi yani; başta din ve ırk olmak üzere benzeri bütün ayrıştırıcı sıfatların ortadan kalkarak dünya insanların birliğinin vuk’u bulacağı ile ilgili Abdülbaha’nın bir açıklaması da şöyledir:

“ Cemali Mübarek’in⁵⁶⁵ zuhurundan beri geçen şu kısa müddet zarfında her millet ve kavime mensup kimseler bu emrin gölgesine gelmiş bulunuyor. Emrin çerçevesine giren Hristiyanlar, Yahudiler, Zerdüşter, Hindular, Budistler ve İranlılar, sanki binlerce yıldır dost ve akraba, hatta baba ve oğul, ana ve kız, kardeş ve hemşire imişler gibi cümlesi büyük bir muhabbet ve samimiyet içerisinde yaşarlar. Kurt ile kuzu, kaplan ile oğlak ve aslan ile buzağı deyimlerinin ifade ettiği manalardan birisi işte budur. O eşsiz dalın zuhuru günü alemde vuku bulacak büyük hadiselerden biri de Tanrı bayrağının bütün ümmetler arasında yükselmesidir. Yani, bütün milletler ve kabileler Rabbani filizin kendisi olan Tanrı bayrağının gölgesine gelerek tek bir

⁵⁶¹ Bahai Dünya Merkezi, *Vaat Edilen Dünya Barışı* (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 1985), 5.

⁵⁶² Bahai Dünya Merkezi, *Vaat Edilen Dünya Barışı*, 6.

⁵⁶³ Bahai Dünya Merkezi, *Vaat Edilen Dünya Barışı*, 8.

⁵⁶⁴ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 72.

⁵⁶⁵ Cemali Mübarek: Bahauallah.

millet teşkil edecekler; aradaki din ve mezhep zıddiyeti, cins ve nev'i ayrılığı, yer yurt ihtilafı bertaraf olacak; cümlesi tek bir dinde, tek bir inançta, tek bir cinste, tek bir kavimde toplanacaktır. Yer yuvarlağından ibaret olan tek bir vatanda oturacaklardır. Bütün dünyaya şamil barış ve güvenlik devletlerarasında teessüs edecektir.”⁵⁶⁶

5.4. SİYASET

Bahailerin, içinde bulundukları hükümete itaat etmeleri şariatça emredilmiştir. Bahauallah Beşaret levhinde Bahauallah “Bahailer, ülkelerinde yaşadıkları hükümete karşı, içtenlikle doğruluk ve güvence göstermelidirler.” der.⁵⁶⁷

Abdülbaha:

“Bahai öğretilerine göre hükümete sadakat zorunlu bir manevi ve sosyal prensiptir. Bahai ruhunun özü şudur ki daha iyi bir ekonomik ve sosyal düzen kurmak için hükümetin prensip ve kanunlarına itaat edilmelidir.”⁵⁶⁸

Şevki Efendi:

“Biz Bahailer bütün dünyada biriz. ...Eğer her Bahai değişik bir politika veya partinin üyesi olursa, bunu nasıl yaparız! Bazıları birbirlerine karşı olacaktır....Politika yüzünden birbirimize karşı bölünürdük. Bu ise amacımıza karşıdır...”⁵⁶⁹

Bahailer genel ve diğer seçimlerde oylarını kullanabilir. Ancak hiçbir partiyi benimsememiş olma şartı vardır. Parti programlarına göre değil de partideki kimselerin yeteneklerine göre oy kullanılmalıdır.⁵⁷⁰

Bahailer genel çıkarlara hizmet veren bilimsel, sosyal, kültürel, ticari ve mesleki kurumlara girer ve memleketin ilerlemesine sonsuz bir istekle katılır ve hizmet verirler. Yalnız vicdani ve dinsel kendi inançlarının ve dini hükümlerinin emirlerine bağlı kalırlar.⁵⁷¹

⁵⁶⁶ Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar*, 53-54.

⁵⁶⁷ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükümler ve İzahları*, 101.

⁵⁶⁸ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 170.

⁵⁶⁹ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 172.

⁵⁷⁰ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükümler ve İzahları*, 54.

⁵⁷¹ Özşuca, *Bahai Dini*, 18.

5.5. BAHAI DİNİNDE HOŞGÖRÜ

Bahauallah Dünya Levhinde:

“Bu en büyük gelişin erdemi odur ki; uyuşmazlığa, arabozuculuğa, geçimsizliğe sebep olan her şeyi kitaptan sildik. Sevgi, dostluk, birlik ve anlaşmaya sebep olan şeyleri yazdık. Yapanlara ne mutlu!”⁵⁷²

Abdülbaha diyor ki:

“Her devirde dostluk ve sevgi emredilmiştir. Fakat bu emirler sadece iman edenler arasındaydı. Aynı inançta olmayanlara karşı değildi. Fakat Tanrı’ya hamdolsun ki, bu güzel devirde bir sınırla ve bazı gruplara karşı sınırlanmış değildir. Bu gün aynı inançtakilere ve diğer inançtakilere karşı sevgi, dostluk şefkat ve beraberlik emredilmiştir.”⁵⁷³

Dostlar! Gerek ahababa, gerek yabancıya son derece merhamet ve sevgi ile davranınız. ...Asla hak ettiklerine ve kapasitelerine bakmamalısınız. ... Halktaki inat, kavga, buğz, düşmanlık ve şiddetten dolayı merhametten vazgeçmemelisiniz; zehir verseler, siz şeker sunmalısınız; dert olsalar derman öğretmelisiniz; yaralandıklarında merhem olmalısınız.⁵⁷⁴

5.6. DOĞA VE DİĞER CANLILAR

Bu konuda Akdeste Bahauallah “Bir hayvana taşıyabileceğinden fazla yük yüklemeyiniz. Böyle bir muameleyi kitaptaki en büyük bir yasakla yasakladık”⁵⁷⁵ der.

Tanrı ahabpları sadece insanlara değil, tüm yaşayan yaratıklara karşı sonsuz bir sevgi ve acıma duygusu beslemeli, lisanıyla derdini sıkıntısını dile getiremediklerinden hayvanları insanlardan daha çok düşünmeli ve onlara daha çok merhamet göstermelidirler.⁵⁷⁶

Bütün hayvanlara iyi davranılmalıdır. Onları incitmek, aç bırakmak, üzerlerine fena yük yüklemek, fazla iş yaptırmak ve sopalamak günahtır.⁵⁷⁷

⁵⁷² Özşuca, *Bahai Dini*, 9.

⁵⁷³ Özşuca, *Bahai Dini*, 9.

⁵⁷⁴ Abdülbaha, *Mektuplar*, 5-6.

⁵⁷⁵ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes(en Kutsal Kitap)*, 79.

⁵⁷⁶ Abdülbaha, *Abdülbaha'nın Yazılarından Seçmeler*, çev. Muhsin Mecidi(İstanbul: Baha basım Dağıtım, 1997), 69.

⁵⁷⁷ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükmeler ve İzahları*, 100.

5.7. BAHAILER ARASINDA BİRLİK

Yönetim kurumlarını seçen Bahailerin bunların çalışmalarını ilerletmek için taze görüşler ve öneriler sunmaları da teşvik edilmektedir. Fakat kesin karar hakkı ise seçilmiş organlara aittir. Mahalli Mahfiller kendi Milli Mahfillerine, bütün dünyadaki Milli Mahfiller de Yüce Adalet Evi'ne karşı sorumludurlar. Bahai dininin birliği bu suretle korunmuş olur. Zira bir kimsenin Bahauallah'a inananlardan olup da O'nun Yönetim Düzeni'ni reddetmesi mümkün değildir.⁵⁷⁸

Bahauallah diniz mezheplere göre bölünmekten korumak maksadıyla müminler ile yaptığı Ahit'te, onları kendinden sonra kılavuzluk için Hz. Abdülbaha'ya yöneltmiştir. Hz. Abdülbaha da, Bahailerin Şevki Efendi'ye ve Yüce Adalet Evine itaat etmelerini istemekle bu Ahdi yenilemiştir. Şevki Efendi şimdi vefat etmiştir, fakat Adalet Evi Bahauallah'a göre en az bin yıl sürecek olan Bahai Devleti'nin sonuna kadar yaşayacaktır.⁵⁷⁹

Geçmişte Bahai olduğu halde sonradan fikrini değiştirip artık emrin bir üyesi olarak bilinmeyi arzu etmeyen bir kimse elbette nakız değildir. Bahailer tereddütsüz onunla ilişkiye devam ederler.⁵⁸⁰

Dünya Bahaileri ancak kendinin Bahauallah'ın mümini olduğunu iddia etmesine rağmen Adalet Evine karşı gelmek sureti ile Emrin mensupları arasında bölünme yaratmaya çalışan bir kişi ile ilişkilerini keserler. Bir kişi sonradan davranışlarından pişmanlık duyar ve Adalet Evine sadakat beyanında bulunursa yeniden Bahai toplumuna kabul edilebilir.⁵⁸¹

Bu bebeklik çağındaki Din'in birliği geçmişte birçok defalar sınavdan geçmiş ve her defasında bu sınavlardan, eskisinden daha kuvvetli olarak çıkmıştır. Geçmişte Bahauallah'ın en yakın akrabalarından bir kaçı emrin kurucu ile maddi akrabalıkları nedeniyle bu dinde lider olma, kendi taraftar gruplarını kurma çabası içerisine girmişlerdir. Dünya Bahaileri onlarla ve onların yoldan çıkarmayı başardığı birkaç kişiyle ilişkilerini kesmişlerdir. Sonuçta bu kimselerin bazıları

⁵⁷⁸Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 93.

⁵⁷⁹Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 94.

⁵⁸⁰Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 94-95.

⁵⁸¹Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 94-95.

hatalarını anlayıp geri dönmüşler, geri kalanlar ise silinip gitmiş ve hiçbir izleri kalmamıştır.⁵⁸²

İnsanların her birine hepsinin bir ağacın meyveleri ve bir dalın yaprakları olduklarını anlatsınlar. Eğer ahabplar kendileri tam bir birlik ve beraberlik içinde olmazlarsa, nasıl başka grupları birlik ve beraberliğe davet edebilirler. Dış âlemdeki yaratıkları bir düşünün; ta ki ibret olsun: Dağılmış bulut yağmur feyzine neden olamaz ve kısa sürede kaybolur, ayrılmış olan sürü, kurdun tasallutu altına girer, ayrılmış kuşlar ise şahinin pençesine düşer.⁵⁸³

5.8. BAHAI İDARİ TEŞKİLATI

Bahailikte dini işlerin düzenlenmesine yönelik başta yüce adalet evi olmak üzere milli ruhani mahfiller ve mahalli ruhani mahfiller bulunur.

Bunlardan birincisi olan yüce adalet evinin kurulması ve üyelerine yönelik Akdes kitabında Bahauallah:

“Allah her şehirde bir adalet evi kurulmasını ve baha⁵⁸⁴ sayısı kadar kişinin orada toplanmasını emretmiştir. Bu sayının aşılmasında sakınca yoktur. Onlar kendilerini yüce ve ulu Allah’ın huzuruna giriyor ve görünmeyeni görüyor saymalıdırlar. Rahman’ın insanlar arasındaki eminleri olmaları ve kendilerini bütün dünya sakinleri için Allah’ın tayin ettiği vekiller olarak görmeleri gerekir. Birbirleriyle meşveret etmeleri ve Allah’ın kullarının çıkarlarını, O’nun hatırı için, kendi çıkarları gibi gözetmeli, uygun ve doğru olana karar vermelidirler.” der.⁵⁸⁵

Abdülbaha’ya göre deherkes ‘En Kutsal Kitab’a’ ve orada açıkça belirtilmeyen her şey için ‘Yüce Adalet Evine’ yönelmelidir. Bu kurumun oy birliği veya oy çokluğu ile yaptığı her şey, gerçekten de Allah’tandır ve O’nun istediğidir...(Yüce Adalet Evi) Üyelerinin görevi, belli bir yerde toplanmak ve ‘Kitap’ta’ açıkça yazılmamış ve farklı görüşlere neden olan tüm sorunları ve açıklığa kavuşmamış konuları görüşmektir. Verdikleri karar ‘Kutsal Yazılar’ ile aynı hükümdedir. Adalet Evi’nin, ‘Kitap’ta’ açıkça belirtilmemiş konularda ve günlük konularda kanun yapma yetkisi olduğu için aynı şekilde bunları feshetme yetkisi de vardır. Örneğin Adalet Evi bu gün belli bir kanun çıkarır ve uygular ve

⁵⁸²Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 95.

⁵⁸³Abdülbaha, *Mektuplar*, 29.

⁵⁸⁴Baha’nın ebced hesabına göre sayısal değeri dokuzdur. (Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 176.)

⁵⁸⁵Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 28.

yüz sene sonra durumlar büyük oranda değişip koşullar başkalaştığında ise başka bir Adalet Evi, zamanın gereğine uygun olarak, o kanunu değiştirme yetkisine sahiptir. Bunu yapabilir, çünkü böyle kanunlar kutsal metnin bir parçası değildir. Adalet Evi kendi kanunlarını koyar ve feshederdiyerek yüce adalet evinin Bahailikteki temel görevini açıklar.⁵⁸⁶

Bütün kararlarında masum (yanılmaz) olan yüce adalet evi dünya Bahailerinin ruhani sığınağı, dini ve sosyal problemlerinin tek çözücü kurumudur. İlk adalet evi 1963 yılında mevcut elli altı milli ruhani mahfil üyelerinin oylarıyla teşekkül etmiştir. Dokuz üyeden oluşan üyeleri Hayfa'da oturur. Her beş yılda bir seçimleri yenilenir. “Ey Adalet Evi Erleri!”⁵⁸⁷ hitabıyla Bahauallah adalet evi üyeliğini erkekler ile sınırlandırmıştır. Milli ve mahalli ruhani mahfil için ise kadınların da seçilebileceği Abdülbaha ve Şevki Efendi'nin yazılarında ifade edilir.⁵⁸⁸ Yüce adalet evi, Bahai ruhani yönetiminin en yüksek yürütme organıdır. Akdes kitabında bulunan nasların dışında kalan her kararı vermeye ve onu yürütmeye yetkilidir. Fakat Akdes kitabındaki hiçbir hükmü değiştirmeye yetkileri yoktur.⁵⁸⁹

Bahailiğin temel prensiplerinden biri dini gerçekleri herkesin kendisinin arayıp öğrenmesidir. Eski dönemlerde zamanın ve mekânın icap ettirdiği din adamları vardı. Hatta din adamlığı meslek haline gelmişti.

Hâlbuki Bahailikte, herkesin gerçekleri serbestçe araştırıp kendi gözüyle görmesi gerektiğinden din adamları sınıfı kalkmıştır. Geçmiş dinlerin idari şekilleri kurucudan sonra din adamları ve dini liderler tarafından belirlenmesine karşın, dinler tarihinde ilk defa olarak idari düzen bizzat kurucu tarafından korunmuştur. Bir başka deyişle idari düzenin menşei Tanrı'saldır, İlâhi'dir.⁵⁹⁰

Milli ruhani mahfiller ise bulunduğu ülkede Bahai teşkilatının merkezidir. Milli ruhani mahfiller mahalli ruhani mahfillerin gönderdiği delegeler tarafından, o ülkede seçme ve seçilme yeteneğine sahip kişiler arasından seçilir. Seçme ve seçilme hakkı yirmi bir yaşını bitirmekle başlar. Seçimler, adaysız ve

⁵⁸⁶ Bahauallah-Abdülbaha, *Kutsal Vasiyetnameler*, çev. Bahai Eserleri Basım Dağıtım, (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2011), 23-24.

⁵⁸⁷ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 36.

⁵⁸⁸ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 189.

⁵⁸⁹ Özşuca, *Bahai Dini*, 4.

⁵⁹⁰ Marufi, *En Büyük Haber Nebe-i Azim*, 165.

propagandasız olarak yapılır. Milli mahfiller mahalli mahfillere isabet eden delege adedini belirler ve o mahalli mahfile bildirir. O mahalli mahfil bölgesindeki Bahailer Nevruz bayramında toplanarak, milli mahfilce tespit edilen delege sayısının kişiyi gizli oy açık tasnifle seçerler, yetkilerinin onayı için isimleri milli mahfile gönderilir. Milli ruhani mahfil üyeleri dokuz kişiden ibarettir. Yasama, yürütme ve yargı yetkilerini milli ruhani mahfil kullanır. Tescilin onaylanması ve toplumda bir kimsenin seçme hakkının elinden alınması yetkisi, her hangi bir mahalli mahfilin emri esaslara göre kurulup kurulmadığı kararı yani mahalli ruhani mahfilin yetkilerinin onayı, Bahai toplumundan, mahalli mahfillerden ve senelik kongrelerden gelen önerileri ve planları inceleme ve sonuca bağlama yetkisine sahiptir. Mahfil üyelerinin, alınan kararlarla ilgili kararın tarafında olan ve ya olmayanla ilgili mahfil dışında açıklama yapmaya hakkı yoktur. Ruhani mahfil üyeleri, demokrasilerde görüldüğü gibi kendilerini seçenlerin direktifi ile hareket eden bir kurulun temsilcileri değildirler, kararlarında seçtikleri topluma karşı değil, ancak Tanrı'ya karşı sorumlu durumundadırlar. Aynı zamanda aristokrasilerde görülen şahıs veya sınıf haklarını savunan özel kurumların temsilcileri de değildirler. Ayrıca üyeler, ruhani bir makam sahibi olduklarını zannederek Bahauallah'ın her hangi bir hükmünü ortadan kaldırmaya veya küçük bir değişikliğe gitmeye yetkileri yoktur.⁵⁹¹

Mahalli ruhani mahfiller, idari veya belediyelerin ayrımlarına göre il, ilçe, bucak ve köylerde yirmi bir yaşını bitirmiş Bahailerin dokuz veya daha fazla olması durumunda, her sene Rızvan bayramının birinci günü (21 Nisan) toplanarak o yerde oturan ve seçilme yeteneğinde olan kimselerden gizli oyla seçtikleri dokuz kişiden oluşur. Mahalli mahfiller Bahailerin ruhani işleriyle uğraşmak, bunlarla ilgili kararlar almak, emrin haklarını korumak, Bahailer arasında birlik ve dayanışmayı sağlamak öğretim-eğitimlerini teşvik etmek, yoksul çocukların öğretimlerini sağlamak, yoksulları korumak, milli ruhani mahfil ve toplumla ilişkilerini yazılı tüzükler uyarınca yürütür. İlk kez oluşturulan mahalli mahfil, ruhani yetkisinin milli ruhani mahfil tarafından tescil edilmesini ister. Mahfil üyeleri yetkilerini seçtikleri toplumdan değil, kutsal yazılardan alırlar, bundan dolayı mahfiller seçmenlere karşı sorumlu değildirler. Mahfil

⁵⁹¹ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükmeler ve İzahları*, 60-65.

üyeliğinden çekilme için hastalıktan başka özür kabul edilmez. Mahfilde üyeler tarafından yapılan öneriler, bir diğer üye tarafından desteklenmedikçe konu yapılmaz. Önerilerin meşveretinden sonra öneriler oy birliği veya oy çokluğu ile kabul edilir. Alınan karar mahfil kararı olur ve o bölgede yaşayan bütün Bahailer bu karara uyar. Oylama ile bir kararın değiştirilmesi veya kaldırılması mümkündür. Oturumlar dua ile başlayıp dua ile kapatılır.⁵⁹²

Tanrı emrinin bölgesinde korunması, dostlar arasında birlik, sevgi ve dostluğun korunması, fakirlere, kimsesizlere, hastalara hangi dinden olursa olsun yardım edilmesi, çocukların, gençlerin, ruhani gelişmelerinde yardımcı olmak, tanrı emrinin duyurulması, on dokuz gün ziyafetlerinin tertiplenmesi mahalli mahfillerin bazı görevlerindendir.⁵⁹³

Türkiye’de 1920 yıllarında bir Ruhani Mahfil mevcut idi. İlk kez 1959 yılında seçilen Türkiye Bahaileri Milli Ruhani Mahfili’nin yanı sıra bugün Türkiye’de elliyi aşkın Mahalli Ruhani Mahfil de vardır. Türkiye’nin her yerinde birçok insan Bahaullah’ın öğretilerini kabul etmiş ve bu yolda çeşitli aktivite alanlarında kendilerini göstermektedirler.⁵⁹⁴

Bahaullah’ın Türkiye topraklarından sürgün için ayrıldığı sırada nazil olduğunu söylediği “Söyle: Bu Genç bu diyardan ayrıldı ve her ağacın ve taşın altına bir emanet koydu. Allah bu emanetleri hak üzere meydana çıkaracaktır.”⁵⁹⁵ ifadeleri için, ülkemiz insanının refah ve huzurun hâkim olduğu bir ülke kurma potansiyeline sahip olduğu imasını taşıdığı söylenilir. Ayrıca ülke olarak hem ruhani hem maddi açıdan gelişebilmemiz için alçakgönüllü bir şekilde toplum yaşamına katkıda bulunmaya çalışılıp ve bunu yaparken de güç aldıkları değer, insanlığın bir olduğu, herkesin asıl yaratıldığı ve herkesin durmadan ilerleyen bir medeniyete katkıda bulunmak için yaratıldığı inancına sahip olmalarıdır denilir.⁵⁹⁶

⁵⁹² Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer’i Hükümler ve İzahları*, 66-69.

⁵⁹³ Marufi, *En Büyük Haber Nebe-i Azim*, 165-166.

⁵⁹⁴ Bahai Basım Dağıtım, *Bahai Dini*, 131.

⁵⁹⁵ Bahaullah, *Ordular Rabbi’nin Çağrısı*, 92.

⁵⁹⁶ Bahai Basım Dağıtım, *Bahai Dini*, 132.

Türkiye’de yaşayan Bahailerin sayısı yaklaşık olarak on bin civarındadır denilmektedir.⁵⁹⁷

Kısa adı BIC (Bahá’í International Community) olan BahaiUluslararası Toplumu, bir sivil toplum kuruluşu olarak dünya çapında adaletin, refahın temini gibi insanlığın faydasına yönelik aynı amaçla BirleşmişMilletler (BM) ile ilişkilerini sürdürmektedir.1945 yılında SanFrancisco’da BM’nin kuruluşunda Bahailer de temsilci olarak bulunmuşlardır. 1947 yılında önce ABD ve Kanada Bahai toplumları,1948’de iseBIC, Birleşmiş Milletler Halkla İlişkiler Departmanı(DPI – UN Department of Public Information) tarafındanuluslararası sivil toplum kuruluşu olarak resmen tanınmıştır.BIC o tarihten beri BM’nin birçok kurum ve heyetiyle yakınilişkiler kurup işbirliği yapmakta, dünyanın özellikle geri kalmışbölgelerinde yürütülen barış inşa etme, insan hakları, kadınıntoplumdaki yeri, eğitim, sağlık ve sürdürülebilir kalkınma gibialanlarda birçok çalışmaya katılmaktadır.⁵⁹⁸

19. yüzyılda başlayan Bahailik bugün dünyanın her yerine yayılmıştır. Dünyanın iki yüzden fazla ülkesinde, on bini aşkın yerel bölgede çeşitli kültür ve geçmişe sahip milyonlarca Bahai bulunmaktadır. Bu durum için Bahailik, coğrafi anlamda dünyanın en yaygın ikinci dinidir betimlemesinde bulunulur.⁵⁹⁹

5.9. BAHAILİĞİN KUTSAL MEKÂNLARI

*Hayfa’da Kermil Dağı üzerinde bulunan Makam-ı Ala (Yüce Makam):*1944 yılında yapılmaya başlanıp 1953 yılında yapımı tamamlanmıştır. Bu türbenin bir odasında Bab’ın, diğer bir odasında Abdülbaha gömülüdür.

*Arşiv Binası:*Makam-ı Ala’nın üst kısmındaki bahçe içerisinde üzeri yeşil renkli özel tuğlalarla örtülü, tek parça mermer sütunlarla süslü bir binadır.Burada Bahai tarihine ait eşyalar, fotoğraflar ile kitapların ve levihlerin asılları saklıdır.

*Ravza-i Mutahhara(Kutsal Mezar):*Akka şehrinde ve Behci köşkü yakınında sade içerisinde Bahauallah’ın bulunduğu binadır.

⁵⁹⁷Bahaitr.org, “Günümüz Türkiye Bahai Toplumu”. Erişim: 27.09.2019.
<https://bahaitr.org/gunumuz-turkiye-bahai-toplumu>

⁵⁹⁸Bahai Basım Dağıtım, *Bahai Dini*,134.

⁵⁹⁹Bahai Basım Dağıtım, *Bahai Dini*,133.

Yüce Adalet Evi: Arşiv binasının yakınında İtalya'dan getirilen mermerlerle inşa edilen ve yapımı 1983 yılında tamamlanan bina çeşitli oda ve salonları ihtiva eder. İçerisinde kütüphane, çalışma büroları ve dünya Bahai toplumuyla her an temasa geçebilmeyi sağlayacak iletişim araçlarının bulunduğu hem ruhani hem de idari bir Bahai merkezidir.

Bahau'llah'ın içerisinde iki yıl, iki ay ve beş gün tutuklu olarak içerisinde kaldığı Akka kalesinin odası.

Akka'da, içerisinde Akdes kitabının nazil olduğu söylenen Abduh'un evi.

Akka'dan çıktıktan sonra bir müddet oturulan Rızvan Bahçesi.

Behçi köşkü ve Abdülbaha'nın oturduğu Abdullah Paşa konağı ve Hayfa'da oturdukları ev.

Ayrıca Edirne'de Bahau'llah'ın oturduğu günümüzde restore edilmiş ev.⁶⁰⁰

Bab'ın Şiraz'daki evi.

Bahau'llah'ın Bağdat'ta ikamet ettiği ev.

Haziretü'l Küds: Bunlar ruhani mahfillerin bulunduğu her yerde olan Bahai idari merkezleridir. Toplantılar, ziyafetler, kutlamalar burada yapılır.

Meşrikü'l Ezkar: Bunlar Bahai mabetleridir. Meşrikü'l Ezkar'lar, bilhassa seher vakti Tanrı'dan yardım ve bağış istenmesi için dua edilen ve münacat okunan yerlerdir. Buralarda cismani meseleler konuşulmaz ve bu ibadet yerleri bütün ziyaretçilere açıktır.⁶⁰¹

Bu mabetlerin kurulmasına yönelik Abdülbaha, bir yerde hoş karşılanılmasa bile gizli olarak kurulmasını, hatta her köyde, yerin altında bile olsa bir yerin illa Meşrikü'l Ezkar için tahsis edilmesi gerektiğini söyler.⁶⁰²

Yeni Delhi (Hindistan), Şikago (ABD), Apia (Samoa), Battambang (Kamboçya), Frankfurt (Almanya), Sdney (Avustralya), Santiago (Şili), Kampala (Uganda), Panama şehri (Panama), Norte del Cauca (Kolombiya)'da olmak üzere günümüzde dünya üzerinde on tane Bahai mabedi bulunmaktadır.⁶⁰³

⁶⁰⁰ Özşuca, *Bahai Dini*, 27-28.

⁶⁰¹ Özşuca, *Bahai Dini*, 41., 58-59., (bsm.1967)

⁶⁰² Abdülbaha, *Abdülbaha'nın Yazılarından Seçmeler*, 6.

⁶⁰³ Bahaitr.org, "Mabetler". Erişim: 17/11/2019. <https://bahaitr.org/mabetler/>

5.10. BAHAI TAKVİMİ

Bahai takvimi Bab tarafından ortaya konmuş ve Bahauallah bunu değiştirmeden kabul etmiştir. Bahai yılı güneş yılı olup, Bab'ın emrini açıkladığı yılın ilk Nevruz'undan başlar. Buna göre Bahai takvimi başlangıcı 1844 miladi senesine rastlar. Bahai yılı 'on dokuz' aya bölünmüştür ve her ay 'on dokuz' günden oluşur. Allah'ın kitabında bir yıl için belirlenen ay sayısı 'on dokuz'dur.⁶⁰⁴Buna göre yıl 361 gün tutar. Güneş yılı ise 365 gündür ve buradaki 'dört' günlük fark ve dört yılda bir gelen artık yıl için de 366 gün olan Güneş yılı ile Bahai yılı arasında oluşan 'beş' günlük farklar "HA" günleri veya "ATA" günleri olarak kabul edilir ve on sekizinci ve on dokuzuncu ayların arasına yerleştirilir.⁶⁰⁵

Bu artık günler için Bahauallah:

"Baha ehlinin bu günlerde kendilerini, yakınlarını ve onların da ötesinde yoksulları ve muhtaçları sevindirmeleri ve sevinç ve neşeyle Rablerine hamd ve sena etmeleri, O'na övgüler okuyup adını yüceltmeleri gerekir." der.⁶⁰⁶

Bahai takviminde aylar şu şekilde sıralanır:

1. Baha (21 Mart Başlangıç) 2.Celal (9 Nisan Başlangıç) 3. Cemal (28 Nisan Başlangıç) 4. Azamet (17 Mayıs Başlangıç) 5. Nur (5 Haziran Başlangıç) 6.Rahmet (24 Haziran Başlangıç) 7. Kelimat (13 Temmuz Başlangıç) 8. Kemal (1 Ağustos Başlangıç) 9. Esmâ (20 Ağustos Başlangıç) 10. İzzet (8 Eylül Başlangıç) 11. Meşiyet (27 Eylül Başlangıç) 12. İlim (16 Ekim Başlangıç) 13. Kudret (4 Kasım Başlangıç) 14. Kavl (23 Kasım Başlangıç) 15. Mesail (12 Aralık Başlangıç) 16. Şeref (31 Aralık Başlangıç) 17. Sultan (19 Ocak Başlangıç) 18. Mülk (7 Şubat Başlangıç) - HA / ATA Günleri (26 Şubat)- 19. Ala (2 Mart Başlangıç).⁶⁰⁷

Bahailerde günlerin adı ise şöyledir:

⁶⁰⁴ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 59.

⁶⁰⁵ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükmeler ve İzahları*, 92.

⁶⁰⁶ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 24.

⁶⁰⁷ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 87.

Pazar (Cemal Günü), Pazartesi (Kemal Günü), Salı (Fezzal Günü), Çarşamba (Addal Günü), Perşembe (İştical Günü), Cuma (İstiklal Günü), Cumartesi (Celal Günü). Tatil, yani dinlenme günü Cuma günüdür.⁶⁰⁸

5.11. BAHAILİĞİN TASAVVUFİ ALANA VE AHLAKA YÖNELİK SÖYLEDİKLERİ

Bu alanda tasavvufla ilgili Bahaullah'ın tasavvuf üzerine kaleme aldığı kitabı 'Yedi Vadi Dört Vadi' kitabından yola çıkarak açıklamalarda bulunulmuştur.

Bağdat'ta iken Nakşibendi tarikatının büyük şeyhlerinden olan Şeyh Abdurrahman Kerküki'nin isteği üzerine Bahaullah tasavvufi eseri olan 'Çahar Vadi' (Dört Vadi) eserini kaleme almış, yine Kadiri tarikatının lider ve şeyhlerinden olan Şeyh Muhyiddin Kazi'nin ricasıyla irfan merhalelerini anlatan 'Heft Vadi' (Yedi Vadi) eserini yazmıştır.⁶⁰⁹

Şevki Efendi'ye göre Bahaullah'ın eseri *Yedi Vadi*, onun büyük mistik ve şairane hitabını içeren bir makale, kısa bir süre sonra yazılan ve mektup şeklinde olan *Dört Vadi*'yle beraber sufiliğin düşünce dünyası ile ilgili eserleridir.⁶¹⁰

Dört Vadi'de Bahaullah semavi yolculukta yükselenler dört türdür der ve dört mertebeyi de açıklar:

Birinci mertebede *Maksud Kabesi*'ni arıyorsa diye tarif ettiği kişi için bulunduğu mertebe nefisle ilgilidir der. Bu mertebede nefis reddedilmemekte ve sevilmektedir. Son derece memnun olunan ve vazgeçilmez olandır. Her ne kadar başlangıçta bu mertebe anlaşmazlıklar yeri ise de netice ihtişam tahtının elde edilmesiyle sonuçlanır der.

İkinci mertebede yolcular *Mahmud Yurdu* sakini iseler, bu mertebe peygamber ve en büyük sütun olarak bilinen asli aklın mertebesidir. Buradaki akıl kusurlu akıl değil, ilahi ve evrensel akıldır, onun egemenliği tüm yaratılan şeylere ışık tutmaktadır. Bu mertebede birçok merhale ve çalkantılar vardır ancak yolcu bir anda göğe yükseltilecek, bir anda derinliklere dalacaktır. Bu merhale bilginin

⁶⁰⁸ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükümler ve İzahları*, 93.

⁶⁰⁹ Marufi, *Damlalar*, 6.

⁶¹⁰ Bahaullah, *Yedi Vadi Dört Vadi*, çev. Atilla Bağcuvar (Adana: Bahai Basım Dağıtım, 1985), (Ön söz bilgisi).

gerçek ölçüsünü bahşeder ve insanı imtihanlardan kurtarır. Bu sahada bilgi aramak yersizdir diyerek “Allah’tan korkun, Allah size öğretiyor.”(Bakara Suresi, 282.) ayetini ve “Bilgi Allah’ın dilediğinin kalbine düşürdüğü bir ışıktır.” şeklinde bir hadisi örnek vererek destekleme yapar.

Üçüncü mertebede eğer aşıklar Meczup Sahası’nda yaşamayı arzuluyorlarsa, bu saltanatın tahtında sevgi güzelliğinden başka hiç kimse oturamaz, bu makam kelimelerle tasvir edilemez der. Bu mertebe, saf bir tutku, canlı ve akıcı bir dostluk gerektirir. Bu aşamada aklın saltanatı, nefsin hakimiyeti geçerli değildir. Bu insanlar en alçak yeri bir ihtişam tahtı sayabilirler ve güzellik meydanını Sevilen’in uğrunda yapılan muharebe meydanından ayırt etmezler. Tüm anlamlı sözler onlar için anlamsız, tüm anlamsız şeyler anlamlıdır. Bir organı diğerinden ve bir tarafı diğer tarftan ayrı düşünemezler. Onlarca serap gerçek bir nehir ve ileriye gidiş geriye dönüştür.

Dördüncü mertebede arifler Mahbub’un güzelliğine erişenlerse, bu mertebe idrakin zirvesi ve ilahi kılavuzluğun sırrıdır. Bu mertebe esrarengizliğin merkezidir. Bu sırta erenler onu saklarlar, bundan zerre kadar bahsetseler bu kişiler çarmıha gerilirler. Tüm dünyevi vasıflardan münezzeh olan bu mertebeye ilgili Mesnevi’den alıntılacağı ‘Size daha fazla söylemem münasip olmaz, hiç bir ırmak yatağı denizi içine alamaz.’ şeklindeki bir sözü mertebenin niteliğine açıklık getirmek için kullanır. Ayet olarak nitelediği, kutsi hadis diye bazı tasavvufi kaynaklarda geçen “Ey kulum! Ban’a itaat et ve seni kendim gibi yapayım. ‘Ol’ derim olur ve sen ‘ol’ dersen olur.”, “Ey Âdemoğlu! Beni bulmazdan önce hiç kimseyle arkadaşlık arama ve her ne zaman beni arzularsan beni çok yakınında bulursun.” ifadelerine yer vererek bu makam için kalp ve akılla donanan kişilere ışık tutacağını ifade eder.⁶¹¹

Yedi Vadi’de Bahauallah yolcuların tozlu dünya evinden ilahi yurda giden yolculuğunu simgeleyen kademelerin yedi olduğu söylenmektedir der ve bazı kimselerin bunları Yedi Vadi veya Yedi Şehir olarak isimlendirmiş olduklarını ifade eder.

⁶¹¹ Bahauallah, *Yedi Vadi Dört Vadi*, 1-6.

İlk vadi *İstek Vadisi*'dir. Bu vadinin amacı sabırdır. Sabır olmadan yolcu hiç bir sonuç elde edemeyecektir. Bu vadede ilahi hazinenin kaynağı kalbi her türlü lekeden temizleme, dede, ata yolunu terk etmek gerekir.

İkinci vadi *Aşk Vadisi*'dir. Bu vadede yolcu aşk ateşiyle eriyecektir. Şimdi yolcu kendis ve kendisi dışında habesizdir. Aşk ateşi alevlendikçe akıl harmanı kül olmaya başlayacaktır. Bu vadinin aracı acıdır. Acı olmadan bu yolculuk son bulmaz. Bu merhalede aşığın sevgiliden başka bir düşüncesi yoktur.

Üçüncü vadi *İrfan Vadisi*'dir. Aşık aşk pençesinden kurtulduktan sonra *İrfan Vadisi*'ne ayak basacak ve şüphelerinden kurtulup şüphesizlik meydanına çıkacak, yanılgı karanlığından Allah korkusunun yol gösterici ışığına yönelecektir. Gözü açılacak ve sevgilisi ile görüşecektir. Bu aşamada o, Allah'ın buyruğuyla doludur ve savaşı barış olarak görmekte ve ölümden ebedi yaşamın sırlarını bulmaktadır. Allah'ın sonu olmayan mazharlarında İlâhi irfanı algılamaktadır.

Dördüncü vadi *Birlik Vadisi*'dir. Yolcu *İrfan Vadisi*'ni geçtikten sonra *Birlik Vadisi*'ne girer ve şüphesizlik kadehinden içer, Allah'ın birlik mazharlarını seyreder. Bu mertebede çokluk perdesini yırtar, şehvet dünyalarından hızla geçerek teklik göğüne yükselir. Allah'ın kulağıyla işitir, Allah'ın gözüyle İlâhi alemin sırlarını keşfeder. Kendisi için kendi ismi, makamı, ünvanı yoktur; kendi övgüsünü Allah'ı övmeye bulur. Her şeyi teklik gözüyle seyreder, teklik ışınlarının tüm yaratıklarda yansıdığını görür.

Beşinci vadi *Hoşnutluk Vadisi*'dir. Yolcu semavi yolculuğun yüksek safhasını aştığında *Hoşnutluk Vadisi*'ne ayak basacaktır. Bu vadede o, İlâhi razılık rüzgârlarının seslerini hisseder. Arzu pençesini yakacak, iç ve dış gözlerle her şeyin görünenini ve görünmeyenini seyredecektir. Onun acısı zevke, elemi sevince dönecektir. Sıkıntı ve kederinin yerini neşe ve haz alacaktır.

Altıncı vadi *Hayret Vadisi*'dir. Tam bir hoşnutluk mertebesindeki yolculuktan sonra yolcu *Hayret Vadisi*'ne ulaşır. Her an şaşkınlığının arttığı ihtişam okyanusunun içine dalar. Zaman zaman zenginlik halini tam bir fakirlik ve zenginliğin özünü tamamen acizlik olarak görmektedir. Ve bazen o, Görkemli'nin güzelliğiyle çarpılmış ve kendi hayatını tüketmiştir. Her an olağanüstü bir dünya ve yeni bir alem görür ve şakınlıktan şaşkınlığa düşer ve

Allah'ın yarattıkları önünde kendisini korkudan kaybeder. Nice sırların, hikmetlerin barınağı olan rüyaları, bu mertebedeki yolcular dışında kimseler hakkıyla kavrayamazlar.

Yolcu için yedinci durak *Gerçek Fakirlik ve Tam Bir Yokluk Vadisi*'dir. Bu merteye, kendinde ölüm ve Allah'ta yaşamak mertebesidir. Buradaki fakirlik yaratık dünyasında mevcut şeylerdeki fakirlik ve zenginlik denince Tanrısal Dünya'da mevcut şeylerdeki zenginlik kastedilmektedir. Bu vadede yolcu *Varlık ve Görünüm Birliği (Panteizm)* sahasını geride bırakır ve kutsal olan birliğe ulaşır. Bu söyleneni söz ve kelimeler değil; sadece coşkunun bir heyecanla kendinden geçme (vecd) ile kavrayabilir. Bu yolculuğun bu sahasında olanlar, neyin kastedildiğini anlar.

Tüm bu seyahatlerdeki yolcu İlahi kanundan zerre kadar sapmamak zorundadır. Tüm yasak şeylerden sakınma ipini sıkıca tutmalı ki *Gerçeklik Sırlarından* haberdar olsun.

Bahau'llah, bu seyahatlerin bir sonunun olmadığını, "...Allah rahmetini dilediğine özgüler." (Bakara Suresi, 105. Ayet) ayetini örnek vererek bu yedi safhayı tek bir nefeste dahi geçebileceğini söyler.⁶¹²

Tasavvufta velilik makamına yönelik görüşüyle ilgili, Bahau'llah, Bab'ın 'Hatem Hazretleri (Hz. Muhammed)'in velayet sözünü ağızlarına almamış olsaydı velilik yaratılmazdı.' sözü üzerinden, *Evliya* kelimesinin -salavat onların üzerine olsun deyip- onun sözüyle yaratılmış olduğunu, evliyaların, ondan sonra insanların en bilgilileri ve en üstünü oldukları ve kulluğun en son kertesinde durduklarına dair açıklamalarda bulunur.⁶¹³

Ayrıca, Bahailikte dervişlik, müritlik, çileleşlik ve inziva hayatı yaşanması yasak edilmiştir.⁶¹⁴

Bahau'llah tek başına münzevi bir hayat yaşamaya izin vermez. İnsanlar arasında yaşamamızı, onların sevinç ve üzüntülerini paylaşmamızı, onlara hizmet etmeye çalışmamızı emreder.⁶¹⁵

Bu konuda Kelimat-ı Firdevsiye Levhin'de:

⁶¹² Bahau'llah, *Yedi Vadi Dört Vadi*, 1-13.

⁶¹³ Bahau'llah, *Hz. Bahau'llah'ın Levhileri*, 9.

⁶¹⁴ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükümler ve İzahları*, 100.

⁶¹⁵ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 47.

“Ey yeryüzü sakinleri! İbadet amacıyla bir köşeye çekilmek(inziva) ve zorlu, zahmetli perhiz (riyazet) beğenilen bir hareket değildir...Sizin için yaratılmış olan şeylerden kendinizi yoksun bırakmayınız.”⁶¹⁶der.

İlgili konulardan bahisle ruhani keşifler, ilham, rüya gibi konularda ise Abdülbaha; ruhani keşifler iki türlüdür der; birincisinin nebilerin rüyaları ve seçkinlerin ruhani keşifleri olduğunu,nebilerin rüyalarının uykudaki rüya görme olmadığını ifade eder ve bunun hakikatının olduğunu söyler. Öbür türlü ruhani keşiflerin sırf evhamdan ibaret olduğunu, bir çok saf kişileri aldattığı ve doğruymuş gibi algılandığını,asıl keşfin, zamanında sır olan şimdi ise insanın eşyayı kapsayan hakikatı sayesinde ortaya çıkarılan fenler, ilimler, marifetler, güzel sanat eserleri olduğunu söyler. Ve bu keşiflerin ruhani bir idrak ve Rahmani ilham olduğunu ifade eder.⁶¹⁷

Bahailikte bir Bahainin, güzel örnek davranışlarıyla insanlar içinde kendisini fark ettirmesi bir nevi Bahai prensiplerinden biridir. Bu hareketin başarısı için bu gerekli görülür ve Bahai yazılarında ahlak konusunun bu bağlamda işlendiği çokça göze çarpar.

Ahlakın tabiatına dair Abdülbaha doğuştan gelen ahlakı fitri ve irsi olarak ikiye ayırır. Fıtri ahlakta iyi ve kötü ayrımı yoktur çünkü yaradılıştaki şer yoktur, buradaki ayırım insanın doğuştan istidat ve idrakine bağlı olan derece farkıdır. Aynı ailede doğan ve yetişen çocukların birinin ilimde ileri derecede, diğerinin orta derecede kalması gibi. Irsi ahlakta anne babanın sağlık durumunun çocuğa sirayeti söz konusudur. Ebeveynin zayıflığı veya dinç oluşları çocuklara miras kalır.Mesela; cılız ve hastalıklı ana babadan doğan çocuklar tabiatıyla cılız, sinirli, sabırsız, tahammülsüz, aceleci olurlar. Bundan başka bazı soy ve hanedanlar Tanrı'nın hususi bir lütfuna nail olmuşlardır. Mesela Hz. İbrahim'in soyu böyle bir Tanrı vergisine nail olmuştur.Bütün İsrail peygamberleri onun soyundandır.Terbiyeden ileri gelen ahlak ise çok büyük fark oluşturur. Terbiye ile kazanılan ahlakla bilmeyen bilir olur, korkak yiğit olur, yabani meyve tatlı lezzetli olur, vahşi bir ümmet medenileşir, hayvan davranış öğrenir. Bu terbiyeye çok

⁶¹⁶ Bahauallah,*Hz. Bahauallah'ın Levihleri*, 37.

⁶¹⁷ Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar (Mufavezat-ı Abdülbaha)*, 206-207.

önem verilmelidir, maddi hayatta hastalık nasıl bulaşıcıysa, ahlak da öylece ruhlara ve kalplere şiddetle bulaşır.⁶¹⁸

Abdülbaha, terbiyeden ileri gelen ahlakın, ilim öğrenmekten daha önemli olduğunu, temiz arınmış, iyi huylu ve güzel ahlaklı bir çocuğun cahil de olsa, tüm bilim ve sanatlarda usta olup da terbiyesi eksik, kötü ahlaklı bir çocuktan daha hayırlı olduğunu ifade eder. Çünkü iyi davranışlı çocuğun başkalarına hep faydası dokunur. Kötü ahlaklı ama bilgiyle donatılmış çocuğun insanlara zararı kuvvetle muhtemel bir durumdur. Ama eğer bilgi ve güzel ahlak birinde beraber bulunursa bu ışık üstüne ışık demek olur.⁶¹⁹

Bahailer için öğütlerinde Abdülbaha, bir Bahai için en gerekli işin ahlak, kişilik ve davranışların düzeltilmesi olduğunu söyler. Ona göre bir topluma girdiklerinde ahlaki duruşları o derece üst olmalı ki Kutsallık *Bahçesi*'nin hoş kokularını bütün dünyada yayabilsinler ve ölü ruhları diriltebilsinler. Bir Bahai girdiği şehirde insanların tümüne göstereceği güzel ahlak, iyi huy, doğruluk, vefa, sevgi, sadakat, dine bağlılık vs. ile şehirde bulunan herkesin dikkatini kendisine çekmelidir ve bu kişi kesinlikle Bahaidir; çünkü bu şahsın davranışları, ahlakı Bahailerin sıfatlarını yansıtır diyebilsinler.⁶²⁰

Bahaullah dinin varlığının gereğini şu şekilde açıklar ve ona ahlaki noktada bir fonksiyon yükler:

“Din insanları koruyup güvenlik içerisinde yaşatan parlak bir ışık ve sağlam bir kaledir. Çünkü Tanrı korkusu insanlara iyi şeyler yapmayı ilham eder, kötünden uzaklaştırır. Dinin ışığı perdelenirse karmaşa olur. Adalet ve ve insaf nuru kararır.”⁶²¹

Ve Bahailik için:

“Bu izhardaki maksad, her bir insanı temiz bir karakter sahibi yapmak, onu kutlu ve güzel amellerle donatmaktır.” der.⁶²²

Bahailik için de bütün davalar arasında onu mümeyyiz ve muzaffer kılacak şey için ahlakı gösterir:

⁶¹⁸ Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar* (Mufavezat-ı Abdülbaha), 177-178.

⁶¹⁹ Abdülbaha, *Abdülbaha'nın Yazılarından Seçmeler*, 60.

⁶²⁰ Abdülbaha, *Abdülbaha'nın Yazılarından Seçmeler*, 6. , 32.

⁶²¹ Bahaullah, *Hz. Bahaullah'ın Levihleri*, 9.

⁶²² Şevki Rabbani, *Bahaullah'ın Sesi*, 151.

“Her davanın bir yardımcıya ihtiyacı vardır. Bu zuhurun muzaffer askerleri güzel davranışlar ve ahlaktır.”⁶²³

Bahauallahınanalarına bu konuda açıklma ve tavsiyelerde bulunur:

“...Güzel karakter Tanrı’nın insanlara ihsan buyurduğu en güzel örtüdür” ve “Sizlere edep tavsiye ederim. Bütün iyi huyların en önde geleni birinci derecede edeptir.”⁶²⁴ der.

“Gerçek özgürlük emirlere boyun eğmektir...” aksi halde sınırsız özgürlük “insanın edep sınırlarını aşmasına ve makamının saygınlığının çiğnenmesine neden olur.” ve “Onu rezilliğin ve ahlaksızlığın en alt düzeyine alçaltır.” der. Ve edep ile ilgili “Tüm koşullar altında edepli davranın...” tavsiyesinde bulunur.⁶²⁵

“Bu Genç edebe aykırı bir sözü hiçbir zaman sevmemiştir ve sevmez de. Edep, bize yakın kullarımızı süslediğimiz Gömleğimizdir.” ve “...Biz edep ve terbiyeyi seçtik ve onu Tanrı’ya yakın duranların gerçek huyu yaptık. Edep ve terbiye büyük küçük herkese yaraşan bir giyecektir. Ne mutlu onu kendi vücuduna süs yapana...”⁶²⁶ şeklinde bir diğer açıklamada bulunur.

Abdülbaha ahlaka dair faziletlerin insan karakterine hakiki anlamda yerleşmesinin de dinin kuvvetiyle olabileceğini şöyle ifade eder:

“İnsanoğlunu asıl yücelten şey, insanın gerçek süsünü teşkil eyleyen huy ve faziletleridir. Bunlar ilahi melekutun ve semavi öğretilerin kuvveti olmadıkça insanın özünde kökleşmez.”⁶²⁷

⁶²³ Bahauallah, *Hız. Bahauallah’ın Levihleri*, 10. , 31. , 89.

⁶²⁴ Bahauallah, *Hız. Bahauallah’ın Levihleri*, 26. , 31.

⁶²⁵ Bhaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal kitap)*, 58. , 66.

⁶²⁶ Bahauallah, *Ordular Rabbinin Çağrısı*, 107. , 45.

⁶²⁷ Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar (Mufavezat-ı Abdülbaha)*, 65.

ALTINCI BÖLÜM

BAHAİLİKTE TOPLUMSAL HAYATIN DAYANAKLARI

Bahailiğin dikkat çeken düzenlemelerinin, yaklaşımlarının olduğu bir alandır. Dönemine göre günümüz meselelerine geniş yer vermiş olmaları kayda değer bir durumdur. Başta Bahauallah olmak üzere ondan sonra gelen diğer vasiler Abdülbaha ve Şevki Efendi'nin yazılarında başta eğitim ve öğretimin önemine özellikle kız çocuklarının eğitimi; kadın erkek eşitliğiyle ilgili Asya toplumlarında kadınların toplum içindeki pozisyonu; din bilim ilişkisiyle ilgili dinin bilimle tam bir uyuşma içinde olup, her türlü akla mantığa aykırı hurafelerden ve bağnaz yaklaşımlardan uzak durmanın gerektiği; çalışmanın ve bir meslek edinmenin ibadet olması; ırk, din vb. ayrımlardan uzak durup bütün insanların faydasını götme bilinci üzerinden açıklamalarda bulunulur.

6.1.EĞİTİM-ÖĞRETİM

Bahauallah :

“Akka'ya ulaştığımız ilk günlerinde; bu hususta Akdes Kitabı'nda şu ayetler İrade semasından inmiştir. Kız ve erkek çocukların eğitim ve öğrenimi her babaya farzdır. Baba bu görevini zengin olduğu halde ihmal ederse veya gaflete düşerse Yöresel Adalet Evi, çocukların eğitim ve öğretimi için gerekli uyarıyı yapmalı ve gerekli masrafı babasından alarak bu ödevi üzerine almalıdır. Ödevini ihmal eden baba yoksul ise, eğitim ve öğrenim işi masrafı yöresel adalet evine düşer.” der.⁶²⁸

Abdülbaha da:

“Şunu biliniz ki; Tanrı yanında en büyük ibadet çocukların mükemmel insan olarak yetiştirilmeleridir. Bundan daha büyük bir sevap düşünülemez” diyorlar.⁶²⁹

⁶²⁸ Bahauallah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 35.

⁶²⁹ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer'i Hükümler ve İzahları*, 30-31.

Bahaullah Akdes kitaplarında bütün insanlara müsterek bir dilde öğretim yapmalarını emretmişlerdir. Bu şekilde bütün insanlar birbirini kolayca anlayacak, birbirinin fen, edebiyat ve bütün ilerleyen ilimlerden haberdar olacaklardır.⁶³⁰

Abdülbaha bir konuşmasında:

“Herkesin eğitilmesi gerekir. Eğitimin yöntem ve yasalarının birliği çok gerekir. Böylece bütün çocuklar aynı öğretim ve eğitim yöntemleriyle okullarda yetişmiş olacaklardır. Okullardaki yöntem ve kurallar tek tip olmalıdır. Bu insan birliği idealinin küçük yaşlarda çocukların kalplerine yerleşmesine sebep olur” der.⁶³¹

Dünyanın en ileri ülkelerinde bile kitlesel eğitimin bilinmediği bir devirde Bahaullah kendi taraftarlarına çocuklarını eğitmelerini öğütlemiştir.⁶³²

Bahaullah’a göre çocuklar okullarda önce dinin prensiplerinde eğitilmelidirler. Böylece Tanrı kitaplarında belirtilen vaat ve korkutma onları yasak olan şeylerden korur. Fakat bu, çocuklara cahil fanatiklik ve taassuba zarar vermeyecek bir ölçüde olmalıdır.⁶³³

Dini eğitime yönelik Bahaullah Akdeste:

“Azamet ve kudret göğünden indirilen ayetleri çocuklarınız öğretin ki, Rahman’ın levihlerini Meşrikü’l Ezkar’ların en özel odalarında en ahenkli seslerle okusunlar.” diye emreder.⁶³⁴

Faydalı fen ve sanat bilim dallarına önem vermek ve yabancı dil öğrenimine önem vermek çok gerektir. Yabancı eserlerin okunması ve incelenmesi hususunda Bahaullah Andelip Levhinde:

“Yabancı milletlere ait eser ve kitapların okunması bundan önce yasak edilmiştir. Fakat bu yüce zuhurda bu yasak engeli kaldırılmıştır. Onun yerine serbestlik verilmiştir” der.⁶³⁵

Bahaullah’a göre eğitim yalnız okuma ve yazma öğrenmek değildir. Çocukların insan ırkına hizmet edebilecek şekilde eğitilmelidirler. Hali hazırda dünyanın değişik bölgelerinde yaşayan çocuklar yalnız kendi ilkelerine sadık olacak şekilde yetiştiriliyorlar. Bazen körpe akıllarına diğer milletlerden netret

⁶³⁰ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer’i Hükümler ve İzahları*, 99.

⁶³¹ Özşuca, *Bahai Dini*, 16.

⁶³² Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 65.

⁶³³ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 78.

⁶³⁴ Bahaullah, *Kitab-ı Akdes (En Kutsal Kitap)*, 67.

⁶³⁵ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer’i Hükümler ve İzahları*, 28.

etme işlenir. (...) Kendi ırk, din ve rütbelerinin dünyada en üstün olduklarına inandırırılar. Bahailiğe göre bu doğru değildir.⁶³⁶

Abdülbaha “Kızların eğitim-öğretimi erkek çocuklarıkinden daha önemlidir. Çünkü bunlar zaman gelir anne olarak çocuk yetiştirme görevini üstlerine alırlar. Çocukların ilk eğitici anneleridir... Şimdi, eğitim ve öğretimden yoksun bir kız çocuğu anne olunca o da kendi çocuğunun öğreniminden yoksun kalmasına sebep olur” der.⁶³⁷

Ve yine annelerin evlatlarına karşı bu görevleri için “Ey şefkatli anneler! Bunu biliniz ki, tanrı yanında en büyük tapma ve ibadet çocukları insanlık yetkinlikleri gereğince eğitip yetiştirmektir; bundan daha ulu bir sevap düşünülemez.” der.⁶³⁸

6.2. KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ

Bahauallah:

“Kadın Tanrı kitabında erkekle aynı hakları paylaşırlar” der.⁶³⁹

Bahai dinine göre Tanrı katında erkek ve kadın eşittir, bir cins ötekinden üstün değildir. Her cins dünyanın ileri gitmesine katkı da bulunmalıdır.

Abdulah “Eskiden dünya “zor” ile yönetilirdi ve erkekler beden ve zihnen daha güçlü ve girişken olduklarından kadınları hükümleri altına almışlardı. Ama artık denge değişmektedir; güç, egemenliğini kaybetmekte ve kadınlarda kuvvetli olan zihinsel uyanıklık, sezgi, sevgi ve yardım gibi ruhsal nitelikler önem kazanmaktadır. Bu yeni çağ, erkeklerin daha az güçlü ve kadın ideallerinin daha etkili olduğu bir çağ olacaktır, daha doğrusu bu çağda erkek ve kadın unsurları daha iyi dengelenecektir” der.⁶⁴⁰

Abdülbaha Lahey Levhinde, insanların toplumun, bir kanadının kadın, diğer kanadının erkek olmak üzere iki kanadı olduğunu ve iki kanadı eşit ve

⁶³⁶ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 77.

⁶³⁷ Özşuca, *Bahailik Dinindeki Şer’i Hükümler ve İzahları*, 28.

⁶³⁸ Bahai Eserleri Basım Dağıtım, *Haz. Abdülbaha’nın Yazılarından Seçmeler*, (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 1997).

⁶³⁹ Özşuca, *Bahai Dini*, 16.

⁶⁴⁰ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 66.

sağlam olmayan kuşun uçamaması gibi kadın ve erkek arasında eşitlik olmazsa olgunluk ve yükselişin olmayacağını ifade eder.⁶⁴¹

Abdülbaha 1912 yılında Philadelphia’da yaptığı konuşmada:

“Eğer kadın erkek gibi eğitilirse aradaki fark ortadan kalkar. Çünkü insan toplumu kuşlar gibi iki kanada muhtaçtır. Biri kadın biri erkek... Her ikisine Tanrı akıl ve düşünce bağışlamıştır. Arada fark bırakmamıştır. Bu sebeple niçin kadınlar erkeklerden aşağı görülsünler. Tanrı’nın adaleti bunu kabul etmez. Tanrı katında kadın ve erkek ayrımı yoktur. İter kadın olsun ister erkek olsun, kalbi daha temiz, hareketleri daha iyi ve faydalı olanlar Tanrı’nın yanında daha değerlidirler...”
der.⁶⁴²

Bahailer Ruhani Mahfillerinin seçiminde her yıl en mümin ve faal üyeleri seçerler. Kadın veya erkek olmalarının bir farkı yoktur.⁶⁴³

Bu gün Tanrı cariyelerine yakışan en büyük paklık ve büyük iffet, Tanrı dilinde sebat, Tanrı ahdinde sağlamlık, gönül aydınlığı, tam ruhaniyet, daimi uyarmada gerçek kemal, güzel tavırlar, tatlı beyan ve iyi davranışlarla dünya kadınları arasında haşır naşır olmalarıdır.⁶⁴⁴

6.3. ÇALIŞMAK

Bahailikte her kişinin geçimini sağlaması için bir iş tutması şer’i bir emirdir.

Hız.Bahau'llah bir levhinde:

“Herkesi bir işle çalışır görmeyi emrettik. Ne mutlu o kimselere ki, kendileri çalışarak zahmet çekerler ve başkalarına yük olmazlar. Böyle kimselerin emekle elde ettikleri bir kuruş tanrı katında emeksiz toplanan hazinelerden daha makbuldür.” der.⁶⁴⁵

Senede dokuz gün Bahailer için kutlu ve çalışılması haram olan günlerdir. Bu günler şöyledir:

21 Mart Nevruz Bayramı (Oruç Bayramı ve Bahai Yılbaşısı)

21 Nisan Rızvan Bayramı’nın ilk günü (Bahau'llah’ınEmri’ni açıklaması,

21 Nisan 1863, saat 15.00)

⁶⁴¹ Özşuca, *Bahai Dini*, 16.

⁶⁴² Özşuca, *Bahai Dini*, 16-17.

⁶⁴³ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 79.

⁶⁴⁴ Abdülbaha, *Mektuplar*, 45.

⁶⁴⁵ Özşuca, *Bahai Dinindeki Şer’i Hükümler ve İzahları*, 25.

29 Nisan Rızvan Bayramı'nın 9. günü

2 Mayıs Rızvan Bayramı'nın 12.günü

23 Mayıs Bab'ınEmri'ni açıklaması (22 Mayıs 1844 günü güneş batışından 2 saat 11 dakika sonra)

29 Mayıs Bahauallah'ın vefatı (1892, saat 03.00)

9 Temmuz Bab'ın şehadeti (1850, takriben öğle vakti)

20 Ekim Bab'ın doğum günü (1819)

12 Kasım Bahauallah'ın doğum günü (1817)

Bu günlerde ticaret, endüstri ve tarım işleriyle uğraşma Akdes Kitabı'ndaki şer'i hükme göre haramdır.⁶⁴⁶

Abdülbaha:

“Bu günlerde çalışmak haramdır. Herkes neşe ve sevinç içerisinde birbiriyle görüşmeli ve kalplerde sevginin yerleşmesine çalışmalıdır” der.

Emrin Velisi 1947 Temmuz'unda Amerika Milli Mahfiline yazdıkları bir mektupta buyuruyorlar:

“Bahauallah'ın kutsal hükümlerine uyarak, özel iş veya dükkan sahibi olan ahabplar, bu günlerde asla çalışmamalıdır. Hükümet dairelerinde memur olan ahabplar, yine bu günlerde izin alarak çalışmamaları için uğraşmalıdır; alamadıkları takdirde hükümete itaat etmeleri gerekir.”⁶⁴⁷

Bahauallah:

“İnsan, kendisini büyüklük veya alçaklığa, utanç veya şeref, zenginlik veya fakirliğe yöneltten şeyin ne olduğunu bilmelidir. İnsan kendi varlığını anladıktan ve olgunlaştıktan sonra onun için bir el becerisi ve meslek kazanırsa beğenilir” der.⁶⁴⁸

Bahauallah'ın inayetiyle bir tarla Tanrı'nın mabedi, her iş yeri ise bir tapınma yeri haline gelebilir. Bir Bahainin işi ne kadar zor olursa olsun zevkli bir meslektir. Bir mağarada veya bir orman ortasında münzevi hayat yaşayan biri her çeşit felakete hazırdır. Çünkü böyle yapmakla Tanrı'ya ibadet ettiğine inanır. Bahauallah münzevilik ve rahiplik çağının sona erdiğini söylemiş, her türlü faydalı işi Tanrı'ya ibadetle meşguliyet sayar.⁶⁴⁹

⁶⁴⁶ Özşuca, *Bahai Dinindeki Şer'i Hükümler ve İzahları*, 71-72.

⁶⁴⁷ Özşuca, *Bahai Dinindeki Şer'i Hükümler ve İzahları*, 72.

⁶⁴⁸ Marufi, *En Büyük Haber Nebe-i Azim*, 152.

⁶⁴⁹ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 158.

6.4. EKONOMİK DÜZEN

Ekonomik düzen içerisinde sayıların fazlalığı sebebiyle çiftçi ayrı bir yere sahiptir. Abdülbaha 1912 senesinde Bayan Parsans adına Amerika'ya gönderilen mektubunda çiftçilerle ilgili düzenlemeyi şöyle anlatır.

Çiftçi toplumsal kurumun ilk etkenidir. Her köyde akıl sahiplerince bir kurul oluşturulmalı. Köy idaresi bu kurulun yönetimi altında olmalıdır. Ayrıca genel bir depo kurulmalı ve bir yazman tayin edilmelidir. Harman zamanında o kurulun denetimi altında herkesin gelirinden belli bir miktar genel depo için alınmalıdır.

Bu deponun 7 çeşit geliri vardır.

1/10 gelirleri

Hayvan vergileri

Mirasçısı olmayan mallar

Bulunan sahipsiz mallar

Define bulunursa 1/3'ü

Madenlerin 1/3'ü

Teberrular

Deponun yedi de gideri vardır.

Normal genel masraflar (Depo ve genel sağlık giderleri)

Hükümete ödenecek 1/10 hayvan vergisi

Yetimlerin bakımı

Acizlerin geçimi

Okulları gözetme giderleri

Yoksulların gerekli geçimlerinin tamamlanması

Kurula ait gelirlerden birinci olan 1/10 gelirler şu şekilde alınmalıdır:

Eğer bir kişinin geliri 500 dolar ve masrafları da 500 dolar ise ondan bir şey talep edilemez. 1000 dolar geliri olup da 500 dolar gideri olandan ise 1/10 oranında alınır.⁶⁵⁰

Masraf 1000, gelir 5 bin ise 1,5/10,

Masraf 1000, gelir 10 bin ise 2/10,

Masraf 4 veya 5 bin, gelir 100 bin ise 4/10 oranında vergi alınır.

⁶⁵⁰ Abdülbaha, *Sevgiden Birliğe*, 264-265.

Geçim adaleti ile ilgili olarak 16 Kasım 1911’de Paris’te yaptığı konuşmada Abdülbaha şu açıklamada bulunmuştur:

Zengin fakir arasında geçimin eşitliği değil düzeltilmesi gerekir. Eşitlik olanaksızdır. Böyle olursa dünya düzeni bozulur. Zengin ve fakir arasındaki durumun dengelenmesi için yasalar koyulmalıdır. Biri son derece zengin, diğeri ise yoksul olmamalıdır. Zenginin fakire yardımını yasalarla yürütmek gerekir. Zenginler kendi istekleri ile yoksullara acımalıdırlar. Zorbalıkla değil yasalarla düzenlenmeli ki herkes görevini bilsin. Örneğin; zenginin vereceği vergi ile yoksulun vereceği vergi aynı olmamalıdır. O halde bu şekilde yasalar gereklidir.⁶⁵¹

Çalışanlar ile işverenler için Tanrı Yasası şöyledir: “Bunlara ücret verilmeyip her işe ortak olacaklardır.” Bütün devletler birleşerek senatolarında seçmiş oldukları üyelerden oluşan bir meclis kurulmalıdır. Bu üyeler mal sahiplerinin zarar görmeyeceği işçilerin de muhtaç duruma düşmeyeceği itidalli bir yasa çıkarmalıdırlar. İşçilerin haklarının kesinlikle teminat altına alınacağını mal sahiplerinin mallarının da korunacağını ilan etmelidirler. Bu genel karar, her iki tarafın rızasıyla uygulandığından, grevin meydana gelmesi durumunda bütün dünya devletleri tamamen ona karşı koymalıdır.⁶⁵²

On bin hissesi olan bir fabrikanın hisselerinin karından iki bin hisseyi işçilerin adına yapılsın. Geri kalan hisseler ise mal sahiplerinin olsun. Sonra ayın ve yılın sonunda maaşlar ve masrafları çıkarttıktan sonra ne kadar kar kamışsa hisselerin sayısına göre iki taraf arasında bölünsün.

Örneğin bir madeni veya bir fabrikası olan mal sahibi işçileri kara ortak yaparsa, itidalli bir şekilde maaşlarından ayrı olarak kardan da birkaç yüzdelerini işçilere verirse, işçiler candan çalışacak ilerde vurgunculuk kalmaz ve aşırı kazanç düzeni tamamen altüst olur.⁶⁵³

6.5. İŞBİRLİĞİ-ORTAK İDEAL

Kişi kendi hayatında ne kadar iyi olursa olsun, insanlarla uyum içinde çalışmayı öğrenmedikçe bu dünyadaki hayatının amacına ulaşmış değildir. Dünyada toplumsal ve dinsel reform yapmak gayesi ile çalışan binlerce çeşitli

⁶⁵¹ Abdülbaha, *Sevgiden Birliğe*, 302-303, 328-329.

⁶⁵² Abdülbaha, *Sevgiden Birliğe*, 329-330.

⁶⁵³ Abdülbaha, *Sevgiden Birliğe*, 330.

grup arasında iyi ve samimi kimseler bulunduğu kuşkusuzdur. Ama bu samimi kişiler arasında birlik beraberlik olmadığından çabalarının çoğu boşa gitmektedir.

Bahau'llah'ın koyduğu prensipler arasında, kişilerin el ele verip ortak bir ideal uğruna çalışmaları yönünde topluma yön veren ilkeler vardır. İnsanlar çağımızdaki Tanrı planını kabul ettikleri zaman, her biri kendince önemli saydığı şeyin peşinde koşmak yerine kuvvetlerini birleştirip beraber çalışmayı başaracaklardır.⁶⁵⁴

6.6. DİN-BİLİM İLİŞKİSİ

Din bilim arasında görünürdeki uyuşmazlık, bilgisizlik, bağınazlık, kayırma, hırs ve hoş görememeden kaynaklanmaktadır.

Bahau'llah:

“Din ile bilim hikmette tam ahenk içerisindedir. Eğer dini inançlar ve doktrinler akıl ve mantıktan ayrılmışsa, bu Tanrı tarafından değil, insanın sınırlı ve kıt düşüncesinden çıkmıştır. Bu sebeple bu inanç değersiz ve dikkate layık değildir” der.⁶⁵⁵

Abdülbaha'ya göre din bilimle uyuşma içerisinde olmalıdır. Zira Tanrı, insana aklı, eşyanın hakikatlerini araması için vermiştir. Eğer dini meseleler, akla ve bilime karşı ise bu kuşkudan başka bir şey değildir. Çünkü bilimin karşıtı bilgisizlik olduğuna göre, din akla muhaliftir dersek, dini bilinçsiz olarak kabul etmiş oluruz. Din akla uygun olmalıdır ki insanlar huzur ile ona güvenebilsinler.

Diğer bir yerde Abdülbaha:

“Tanrı din ve bilimi insan için bir ölçü yapmıştır. Dikkatli olunuz; bu büyük ve kuvvetli bir ölçüyü ihmal etmeyiniz. Her şeyi bu terazide tartınız. Bütün inançlarınızı bilim ile harmoni ediniz. Hakikat birdir, çelişki olmaz. Ne zaman din bilinçsiz dogmalardan, geleneklerden, boş inançlardan temizlenecek olursa, o zaman bilim ile uyuşacak ve dünyadaki anlaşmazlıklar, çatışmalar, ayrılıklar ve savaşlar ortadan kalkacak, birleştirici ve temizleyici bir kuvvet meydana gelecek ve bütün insanlık Tanrı sevgisinde birleşecek.” der.⁶⁵⁶

⁶⁵⁴ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 57.

⁶⁵⁵ Özşuca, *Bahai Dini*, 6.

⁶⁵⁶ Özşuca, *Bahai Dini*, 7-8.

Şevki Efendi din-bilim ilişkisine dair “Dinin bilimle zorunlu uyumlu olması gerekliliği temel ilkelerdendir” der.⁶⁵⁷

Bahau'llah'ın getirdiği önemli prensiplerden biri de, gerçek din ile gerçek bilim arasında daima uyum bulunmasıdır. Bu ilke din adamları ile bilginler arasında şiddetle anlaşmazlığın bulunduğu ve insanların şu veya bu tarafı tutmaya zorlandıkları bir zamanda konmuştur.⁶⁵⁸

Bahailere bilimi ve dini insanlığın iki kanadı olarak görmeleri öğretilmiştir. Her iki kanat kuvvetli olmadıkça yükselemeyiz. Bilim, bize araç ve gereç sağlar, din bunları en yararlı şekilde kullanmayı öğretir. Din olmadan bilim maddeciliğe ve yok olmaya götürür, bilim olmadan din bağnazlık ve batıl inançları doğurur.⁶⁵⁹

Tanrı bizlere hayvanlardan farklı olmamız için düşünme gücü vermiştir. İnsan aklını kullanabildiği için çağlar boyunca ilerleyebilmiş ve bugün binlerce sene önce yaşadığından daha değişik yaşayabilmektedir. Yeni bulgu ve buluşlar insanların daha iyi evlerde yaşamalarını, hastalık ve cehaletle savaşmalarını mümkün kılmıştır. Eğer manen gelişemezsek maddi ilerleyişin bize çok az yararı olur. Tanrı manen ilerlememiz için bize din vermiştir. Dinsiz ilim birçok zararlar verebilir. Aynı şekilde, ilimsiz din de karışıklığa neden olur. İnsan ırkının gerçek ilerlemesi için her ikisi de birlikte gereklidir. İlim ve din birlikte yürümelidir.⁶⁶⁰

⁶⁵⁷ Şevki Efendi, *Vaat Edilen Gün Geldi*, 6.

⁶⁵⁸ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 67.

⁶⁵⁹ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, 68.

⁶⁶⁰ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, 79.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İslam literatüründe, İslam'dan sapmış bir hareket olarak araştırma konusu olan Bahailik, tabilerince İslam'dan sonra gelen ve insanlığın kurtarıcısı olarak Allah'ın zuhuru olan Bahauallah ile insanlığa gönderilmiş yeni bir din olarak kabul edilir. Bu dini harekette, inançla ilgili temel kavramlarla ilgili Kur'an'daki bir çok tabir, bätini yorumlarla farklı noktalara taşınmış, İslam'daki ibadetler zamansal ve şekil olarak değişikliğe uğramış, şer'i olarak İslam'da haram ve günah olabilecek bazı davranışlara helal boyutu kazandırılmıştır. Mesela faiz itidal ölçülerinde helal kabul edilmiştir.

Bahailikte hatemü'n-nebiyyin (son nebi) mevzusu kutsal kitaplarda geçen metinler üzerinde yapılan farklı yorumlarla çürütölmeye çalışılmış, Bahauallah'ın iddia edilen peygamberliğinin temellendirilmesiyle ilgili bu konu üzerinde özellikle durulmuştur. Bahauallah, Allah'ın Rab mürebbilik sıfatı gereği, kullarından inayetini hiçbir zaman kesmeyeceğini ve bu sebeple de kendisinden sonra da kendi ifadesiyle yeni zuhurların (peygamber) gönderileceğini söyler.

Bahailikte; evrensel ortak bir dilin kurulması, dünyada bütün insanların barış içinde yaşamasına sebep olacak idari-siyasi birliğin sağlanması nihai hedefte de insanların ortak bir inanç altında toplanması amacı dile getirilir.

Bahai yayınları taranırken din olarak kabul edilen

Bahailiğin ölkü olarak dile getirdiği; dünya insanların ayrıştırıcı bütün unsurlardan sıyrılıp, sadece insanlığın faydasına işler üretme çabasıyla bir ve beraberce yaşamaları, ekonomik düzenle ilgili önerileri ve özellikle Bahailiğin yayılma döneminde İran'da Bahailerin toplumdan tecridi, ölüme ve işkenceye maruz kalmaları insani bir yaklaşımla araştırma-inceleme çalışmalarında ele alınabilmeli, bu hareketin ortaya çıktığı 19.yy'da, günümüz çağına eş değer evrensel değerlerle ilgili görüşlere, önerilere sahip olduğu göz ardı edilmemelidir.

Bahailikle ilgili Türkiye’de yayınlanan Türkçe yayınlar, temel kaynaklar ve telif eserlerin bir tez çalışması için yeterli düzeyde olduğu görülmüştür. Bahauallah’ın temel eserlerinden olup, Bahailiğin bir nevi kutsal kitabı sayılan ve çoğu dini hükümlerden oluşan *Kitab-ı Akdes*’in içerdiği konuların konu başlıkları oluşturularak incelenmesi bu kitapla ilgili bilgilenmede verimli bir sonuç doğurabilir. Bahailikte önemli bir yere sahip olan Bab’ın, Farsça *Beyan* kitabının da Türkçe’ye kazandırılması gerekliliği hissedilmiştir. Bab bu kitap için Kur’an devrini kapatan kitap diye bahseder. Ayrıca bazı hükümlerinin günümüz Bahai görüşüne ters düşebilecek katı hükümler içerdiği Bahailerce dile getirilmese de Bahauallah’ın bazı hükümlerle ilgili değişikliğe gittiği göze çarpmaktadır. Bahailiğin önderlerinden biri olan Şevki Efendi’ye göre de Bab’ın hükümlerindeki bu keskin tavrın asıl amacının, İslam’ın ahkâmının son bulması ve yeni bir devrin başlaması gibi büyük bir olayın ortaya çıkmasıdır der. Konu her ne kadar Bab ve onun öğretileri olmasa da Bahauallah’ın Akdes kitabında Bab’ın ileri sürdüğü bir çok hüküm Bahai şer’i hükmü olarak yer alır. Bahauallah’ın temel eserlerinden biri olan *Kitab-ı İkan* Bahailiğin inanç esaslarıyla ilgili özellikle kıyamet ahvali, cennet, cehennem, peygamberlik makamının niteliği, peygamberliğin sonlanıp sonlanmadığı konularında Bahauallah’ın görüşleri özel olarak çalışılabilir ki bu çalışma alanı Bahailiğin batını yorumlarının yoğunlaştığı alandır. Bu alanda telif eserlerden biri olan iki cilt halindeki *Tıbyan ve Burhan* kitabı da Bahailiğin inanç esaslarıyla ilgili hem Kur’an ayetleri hem İncil ve Tevrat hem de çeşitli rivayetler üzerinden giderek temellendirmelerde bulunan önemli bir Bahai yayınıdır.

Bahailiğin tarihi süreçte yaşadıklarıyla ilgili *Nebil Tarih* kitabı gibi Bahailere ait bir kaynağın yanında, Bahailiğin ortaya çıktığı dönemle ilgili, İran’da kaleme alınmış eserler var ise okunabilmesi için Türkçe’ye kazandırılması da Bahailiğin ne olduğuyla ilgili bu konuda ilgili olanlara daha sağlam bir duruş kazandırabilir.

Sonuçta yaptığım çalışmanın beni getirdiği nokta; Bab ve Bahauallah’ın, o dönem için işkence ve ölümleri karşılayabilen taraftar bulmaları, kendilerinin sürgün edilmesi ve uğradıkları sıkıntılara rağmen iddialarından vazgeçmeyişleri, hatırı sayılır çoklukta yazı kaleme almaları; yani Bab ve Bahauallah’ın yaşadıkları o

dönemde yeni bir zuhur iddiasıyla ortaya çıkma güdüsününne olabileceğinin insani bütün boyutlarıyla incelenmesinin bir gereklilik olduğu düşüncesidir.

KAYNAKLAR

- Abdülbaha, *Abdülbaha'nın Yazlarndan Seçmeler*, ev. Muhsin Mecidi. İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1997.
- Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar (Mufavezat-ı Abdülbaha)*. ev. Mecdi İnan. İstanbul: Türkiye Bahaileri Milli Ruhani Mahfili, 1996.
- Abdülbaha. *İlahi Plan Levihleri*. ev. Bahai Eserleri Basım Dağıtım. İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2010.
- Abdülbaha, *Mektuplar*. ev. Mehmet Marufi. Samsun: Aksiseda Matbaacılık, 2005.
- Abdülbaha. *Paris Konuşmalarndan Seçmeler*. ev. Bahai Eserleri Basım Dağıtım. İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2019.
- Abdülbaha, *Sevgiden Birliğe*. ev: Muhsin Mecidi, Fuat Kuani. Adana: Işık Yayınları, 1984.
- Al-i Muhammed, Hacı Ahmed Hamdi Efendi. *Tibyan ve Burhan*. ev: Abdülkadir Lazib Diriöz. İstanbul: Kadiky Matbaa, 2012.
- Arbaş, İrfan. *Kutsal Aileler Hz.Bab ve Hz.Bahaullah'ın Aileleri*. Ankara: Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım, 2009.
- Bahai Dini Cemaati Türkiye Bahaileri Ruhani Mahfili, *Hz. Bahaullah*. ev. Cüneyt Can. Ankara: Ümit Reprodiksiyon, 1994.
- Bahai Dünya Merkezi. *Vaat Edilen Dünya Barışı*. İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 1985.
- Bahai Eserleri Basım Dağıtım, *Hz.Abdülbaha'nın Yazlarndan Seçmeler*, (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 1997).
- Bahai Eserleri Basım Dağıtım, "Abdulbahanin Yasamından ve Mektuplarından Kesitler" bahai.com.tr
- Erişim: 27.09.2019. <http://bahai.com.tr/images/kitaplar/Abdulbahanin%20Yasamından%20ve%20Mektuplarından%20Kesitler.pdf>

- Bahai World Centre, *Işığın Yüzyılı*, çev. Bahai Eserleri Basım Dağıtım (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2007)
- Bahaitr.org, “Günümüz Türkiye Bahai Toplumu”. Erişim: 27.09.2019.
<https://bahaitr.org/gunumuz-turkiye-bahai-toplumu>
- Bahaullah-Abdülbaha, *Kutsal Vasiyetnameler*, çev. Bahai Eserleri Basım Dağıtım, (İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2011), 23-24.
- Bahaullah. *Hz. Bahaullah'ın Levihleri*, çev. Mecdi İnan. İstanbul: Menteş Matbaası, 1994.
- Bahaullah, *İlahi Sırların Cevherleri*. çev. Bahai Eserleri Dağıtım. İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2007.
- Bahaullah, *İkan Kitabı*. çev. Mecdi İnan. İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 1996.
- Bahaullah, *Kitab- Akdes (En Kutsal Kitap)*, Ankara: Türkiye Bahaileri Ruhani Mahfili, 2003.
- Bahaullah, *Kurdun Oğlu Risalesi*. çev. Mecdi İnan. İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 1976.
- Bahaullah, *Ordular Rabbinin Çağrısı*. çev. Bahai Eserleri Basım Dağıtım. İstanbul: Bahai Basım Dağıtım, 2010.
- Bahaullah. *Saklı Sözler*. çev. Mecdi İnan. İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2015.
- Bahaullah, *Yedi Vadi Dört Vadi*. çev. Atilla Bağcuvan (Adana: Bahai Basım Dağıtım, 1985.
- Diriöz, Meserret. *Tahire*, Ankara: Kadıköy Matbaa, 2012.
- Faizi, Gloria. *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*. çev: Suna Bozkır. İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 1994.
- Fatheazam, Husmand. *Yeni Bahçe*. çev. Mehmet Niyazi. Adana: Nadir Kitap, 1977.
- Johnson, Lowell. *Emrimizin Sevgili Velisi Şevki Efendinin Yaşamı ve Çalışmaları*. çev: Ufuk Celme. İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2008.
- Kuçani, Akdes Soltani. *Aranan Gerçek*. İstanbul: Bahai Basım Dağıtım, 1999.
- Kuçani, Akdes Soltani. *Ocak Başı Sohbeti*. İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 2001.
- Marufi, Mehmet. *Bahai Okyanusundan Damlalar*. Sivas: b.y., 1992.

- Marufi, Mehmet. *En Büyük Haber Nebe-i Azim*. Adana: Işık Yayınevi, 2006.
- Marufi, Mehmet. *Kıyamet*. Samsun: Aksi Seda Matbaacılık, 2004.
- Marufi, Mehmet. *Makalat (Makaleler)*. İstanbul: Kazancı Matbaacılık, 2000.
- Marufihah, Mehmet. *Sonsuzluk Sınırsızlık*. İzmir: Bassaray Matbaası, 2008.
- Özşuca, Neyir. *Bahai Dini*. Ankara: Ant Matbaası, 1989.
- ÖzşucaNeyir, *Bahai Dini*, (Ankara: Başnur Matbaası, 1967).
- Özşuca, Neyir. *Bahai Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*. Bursa: Işık Yayınevi, 1984.
- Özşuca,Neyir.*Bahai Tarihi*. İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1987.
- Rabbani, Şevki. *Bahaullah'ın Sesi*. çev. Mecdi İnan. İstanbul: Bahai Basım Dağıtım, 1987.
- Şevki Efendi. *Bahai Dininin I. Yüzyılı*. çev. Suna Bozkır. İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1995.
- Şevki Efendi, Hz. *Bahaullah'ın Dünya Düzeni Hakkında Mektuplar*. Ankara: Bahai Eserleri Basım Dağıtım A.Ş., 2012.
- Şevki Efendi. *Vaat Edilen Gün Geldi*. İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2010.
- Taherzadeh, Adib. Hz. *Bahaullah'ın Zuhuru, 1. Cilt*. çev. Süreyya Güler. İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1995.
- Taherzadeh, Adib. Hz. *Bahaullah'ın Zuhuru, 2. Cilt*. çev. Süreyya Güler. İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1995.
- Taherzadeh, Adib. Hz. *Bahaullah'ın Zuhuru, 3. Cilt*. çev. Süreyya Güler. İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1995.
- Taherzadeh, Adib. Hz. *Bahaullah'ın Zuhuru, 4. Cilt*. çev. Süreyya Güler. İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1995.
- Türkiye Bahaileri Ruhani Mahfili. *Emre Toplu Giriş*. İstanbul: Kurtiş Matbaacılık, 2001.
- Türkiye Bahai Toplumu Dış İlişkiler Temsilciliği. *Bahai Dini, Tarihi, Öğretileri ve Toplumsal Çalışmaları*. İstanbul: Bahai Eserleri Basım Dağıtım, 2016.
- Yüce Umumi Adalet Evi. *Birey ve Duyuru İlahi Çağrının Yükseltilmesi*. çev. Dr.Cüneyt Can. Adana: Işık Yayınevi, 1997.

Yüce Umumi Adalet Evi. *On Dokuz Gün Ziyafeti*. çev. Cüney Can. İstanbul: Baha Basım Dağıtım,1990.

Zerendi, Muhammed-i. *Nebil Tarih*.İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 2001.

ÖZ GEÇMİŞ

Adı, Soyadı	Gülsüm TÜRK		
Doğum Yeri ve Yılı	Rize / 1982		
Medeni Durumu	Evli		
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi			
Öğrenim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lisans	2001	2005	Marmara Üni. / İlahiyat Fak.
Yüksek Lisans	2010		Recep Tayyip Erdoğan Üni.
Doktora	-	-	-
Çalıştığı Kurum (/lar)	Başlama - Ayrılma Yılı		
1.Fındıklı Sümer Ortaokulu	2006	2007	
2.Rize Merkez Denizciler Ortaokulu	2008	2012	
3.Rize Merkez Çaykur Ortaokulu	2012	Devam ediyor.	
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar	-		
Katıldığı Proje ve Toplantılar	-		
Yayınlar			
Aldığı Ödüller	MEB Başarı Belgesi (Çalışkanlık)		
Diğer	-		
İletişim (eposta)	yesil.sakal@hotmail.com		